

СУЧАСНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ПАРАДИГМИ

Випуск 5

ГІІМ

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ (М. БАХМУТ, УКРАЇНА)
ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С.СКОВОРОДИ (М. ХАРКІВ, УКРАЇНА)
ЗАХІДНО-КАЗАХСТАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. М. УТЕМИСОВА
(М. УРАЛЬСЬК, КАЗАХСТАН)
КРАЙОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ «UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA»
(М. КРАЙОВА, РУМУНІЯ)
УНІВЕРСИТЕТ ФРАНСУА РАБЛЕ (М. ТУР, ФРАНЦІЯ)**

СУЧАСНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ПАРАДИГМИ

**матеріали міжнародної наукової конференції
(11 квітня 2019 р.)**

ВИПУСК 5

Бахмут 2019

Рекомендовано до друку вченою радою
Горлівського інституту іноземних мов ДВНЗ ДДПУ
(протокол № 9 від 24.04.2019 р.)

Редакційна колегія

Р. М. Ситняк, кандидат філол. наук, доцент, **О. А. Старченко**, кандидат філол. наук, доцент, **Н. П. Пожидаєва**, кандидат філол. наук, доцент, **І. М. Архіпова**, кандидат філол. наук, доцент, **О. Ф. Таукчі**, кандидат філол. наук, доцент, **Л. І. Морозова**, кандидат філол. наук, доцент.

Публікацію ініційовано кафедрою германської філології
факультету романо-германських мов
Горлівського інституту іноземних мов (м. Бахмут)
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет».

Сучасні лінгвістичні парадигми: матеріали міжнародної наукової конференції (м. Бахмут, 11 квітня 2019 р.) / відп. ред. Р. М. Ситняк. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. Вип. 5. 207 с.

До збірника увійшли матеріали за такими тематичними напрямками: Функційна семантика лексичних і фразеологічних одиниць. Проблеми номінації, термінологізації. Актуальні проблеми когнітивної лінгвістики. Фонетичні ресурси європейських мов. Проблеми міжкультурної комунікації в поліетнічній площині. Стилїстика тексту. Лінгвістичний аналіз тексту. Проблеми дискурсології, дискурс-аналіз. Концептуальний аналіз мови. Лінгвокультурологічні аспекти дослідження європейських мов. Сучасні проблеми психолінгвістики та етнолінгвістики. Методологічні проблеми сучасної лінгвістики. Методичні інновації у викладанні рідної та іноземних мов.

Більшість тез подана в авторській редакції.

Для викладачів і студентів філологічних факультетів, наукових працівників, а також тих, хто цікавиться питаннями сучасної лінгвістики.

**AFRICAN AMERICAN VERNACULAR ENGLISH IN STOWE'S UNCLE
TOM'S CABIN: A COUNTER TO STANDARD ENGLISH SUPERIORITY
CLAIMS**

Ebony Kpalambo AGBOH (Université de Lomé, Togo)

Introduction

African American Vernacular English (AAVE) permeates many African American works of literature including Frederick Douglass' *Narrative of the Life of Frederick Douglass*, Harriet Jacobs' *Incidents in the Life of a Slave Girl*, Martin R. Delany's *Blake; Or, the Huts of America*, just to mention a few. In fact, AAVE is one of the "results of the massive colonial and imperial intrusion in West Africa"¹. Like many Caribbean languages – including Creole (mostly spoken in Haiti), Papiamentu (spoken in Curaçao, Bonaire and Aruba) – impacted by Western languages, AAVE is also a language that has known some influences because of its contact with the English language. Many quavered certainties about the position of the standard English language in the world and the society held by some scholars, including William Labov and Mark A. Stewart et al.² who believe that the social stand of the speaker determines the hierarchical level of the language spoken. Likewise, Salikoko S. Mufwene et al. posit that "it is neither surprising nor inevitable and is a reflex of misunderstanding and / or the internalized oppression typical of all groups that have long been oppressed"³ to consider that they are "concentrated in a lower-income group."⁴ Raymond Hickey, in a clearer manner, says that "the social dimension of standard English [is relative] to language use and the increasing concern of an incipient middleclass with the linguistic expression of their social status"⁵.

Considering the different claims over the use of a language and their correlations with social class, this paper hypothesizes that AAVE is reserved for the lower level group of African Americans, while the standard English clearly belongs to the elites. Against this biased explanation of language categorization, this article seeks to show how AAVE does not uphold the inferiority status assigned to the lower-group, but rather, a witness of their fight for survival through the affirmation of their endeavor to speak the language of their masters. Eventually, in that hostile slavery environment, the slaves had no choice except the one that consisted in developing means of communication that could consolidate their dignity. With reader-response criticism, this paper holds Harriet Beecher Stowe's connecting the African American vernacular English and the standard English in *Uncle Tom's*

¹Stephan Gramley, "English Pidgins, English Creoles, and English" (Nov. 2009), available on 10 Aug. 2017 at <http://www.homes.unibielefeld.de/sgramley/Pidgin%20and%20Creole%20English.pdf>

²William Labov, *The Social Stratification of English in New York City*, 2nd ed., 1966 and Mark A. Stewart, Ellen Bouchard Ryan, Howard Giles, *Accent and Social Class Effects on Status and Solidarity Evaluations*, 1985

³Salikoko S. Mufwene, John R. Rickford, Gui Bailey and John Baugh, *African American English: Structure, History and Use*, New York: Routledge, 1998, 247

⁴ ibid

⁵Raymond Hickey, "Standard English and standards of English" downloaded at [https://www.uni-due.de/~lan300/Standards_of_English_\(Hickey\).pdf](https://www.uni-due.de/~lan300/Standards_of_English_(Hickey).pdf). Accessed on 16 Jun 2017.

*Cabin*⁶ as a way to portray the upgrading of both languages, bringing down thereby the racist bogus superiority claim of standard English.

1. African American Vernacular English: A Way of Survival in Uncle Tom's Cabin

Many linguistic and phonologic techniques consisting in clipping of words, cancellation of sounds in words can arguably be seen as a cacography which is a "poor spelling, accentuation, and punctuation, a semantic antonym to orthography."⁷ These phenomena represent survival strategies slaves put in place for their defense. In fact, cacography is not a depreciative structure of the language but a constructive phenomenon. For example, many black slaves often call their "Masters" "Mar's" (*Cabin*, 396). The fact of using such cacographic words upholds their reluctant will to survive their master-slavers oppressive power and authority over them, especially if ever they fail to subdue.

Also as a survival strategy, by saying words like "donno" (*Cabin*, 378), "Law sakes" (*Cabin*, 284), nothing meaningful, a priori, can be derived especially when the words or expressions are taken out of their context. "Law sakes," for example, is used in a situation that would probably imply the slave's permanent contact with his creator as far as their on-going hard situation is concerned. At least, the slave tells his listener about his belief in God Almighty which allows them to confront their hardships. It must be recorded that most slaves believe in God and would not leave their masters uproot this strong belief which helps them survive adversity.

Most scholars consider that the reaction of the oppressed in front of the slave-masters' meanness and violence is a kind of resistance which always puts the slave in an upper position. Without contradicting Frantz Fanon's assertion according to which "in order to assimilate the culture of the oppressor and venture into his fold, the colonized subject had to pawn some of his own intellectual possessions,"⁸ I believe that the slave actually does neither care about grammar, vocabulary nor about spelling to express his mind. Actually, it is a matter of survival not of resistance that Stowe implies here by portraying Aunt Chloe in situation whereby she had to leave her children in order to find a better position in Louisville, especially in pastry. Chloe did not choose to wait until her mastery of the language is established before she shows respect to her master in order not to lose her job. As a matter of fact, the free flow of her language intended to protect her children Mose and Peter from any mean attitude from George. She has this to say: "Can't ye be decent when white folks comes to see ye? Stop dat ar, now, will ye? Better mind yerselves, or I'll take ye down a button-hole lower, when Mas'r George is gone!" (*Cabin*, 31).

Stuart H. Surlin echoes that if the people of Africa do not own anything else, they own at least their culture, because it is culture that brings meaning and purpose

⁶Harriet Becher Stowe, *Uncle Tom's Cabin* (1852), Feedbook, downloaded at <https://www.goodreads.com/ebooks/download/46787?doc=3252>. Subsequent quotations from this book will be referred to parenthetically as *Cabin*, followed by the page number and directly incorporated into the text.

⁷Ebony Agboh, *Chesnutt's Oeuvre: An Aesthetic Articulation of the Need for Racial Justice*, Doctoral Dissertation, Université de Lomé, Togo, 2013, 171

⁸Frantz Fanon, *The Wretched of the Earth*, New York: Grove Press, 2004, 13

to their life⁹ especially when it comes to their cohabitation with other languages.

Vernacular English does not cling to standard grammatical and semantic functioning; yet, it permeates the novel and can be seen as a survival tool for the slave in the context of oppression and demise.

2. Upgrading Languages through Cohabitation of AAVE and standard English in *Uncle Tom's Cabin*

When the novel opens, the reader discovers that various topics of discussion among masters turn around exchange of their slaves, or how they can make them work hard. When Mr. Haley speaks these words “some folks don’t believe there is pious niggers” (*Cabin*, 4, my italics) attempting to sell Tom, his good, religious and hardworking slave, one would rightly ask whether a master who speaks with mistakes embodies the “power and authority”¹⁰ that the mastery of the language confers on him à priori. The matter of the fact is that when Haley speaks this grammar-mistake language, he obviously shows that the white folks use “low-level” language not in the sense of survival like this essay wishes to demonstrate but rather in the sense of business matters. Stowe even considers Mr. Haley being “in free and easy defiance of Murray’s Grammar” whereby he “garnished at convenient intervals with various profane expressions” (*Cabin*, 4). Nevertheless, it is amazing when two white folks speak the language. Fortunately, Shelby, the second whitemaster, on his part, does speak a “correct” language which proves that he holds the position of the master-slave. Stowe even imparts to the reader “Mr. Shelby had the appearance of a gentleman” (*Cabin*, 4). This entails that he is a real master who has the mastery of the English language. He has this to say to answer Mr. Haley’s worry about Tom’s character: “No; I mean, really, Tom is a good, steady, sensible, pious fellow. He got religion at a camp meeting, four years ago; and I believe he really did get it. I’ve trusted him, since then, with everything I have,—money, house, horses,—and let him come and go round the country; and I always found him true and square in everything” (*Cabin*, 5).

Actually, the author wants the reader to understand the fact that there are two kinds of masters, the first who does not necessarily master the English language and, the second who has the control of it. This fact upholds the strategy of the writer to upgrade the AAVE.

In fact, when Eliza and George, a black couple, discuss their home life and their child’s situation (*Cabin*, chap. 3) in “correct” English, it is the writer’s way to show their ability to hold a conversation in standard English. When Blacks use standard English, it is a good way to level up the scorned and allow them to withhold the confrontations with the white people.

However, it must not be taken for granted that Blacks’ use of standard English bursts them into the group of elites. Standard English, often attached to elites, is the categorization of the groups that compose the society. OyekanOwomoyela observes

⁹Stuart H. Surlin, “Values, Authoritarianism, and Alienation Among AfricanOriented Jamaicans,” in *Journal of Black Studies*, Vol. 19, No. 2, Education in the Black Community (Dec., 1988), 232-249

¹⁰Gramley, op. cit.

that “the African elite who use European languages identify more closely with Europeans than with Africans who do not use these language.”¹¹ Stowe does not oppose the point when she holds that Whites have “brought you up like a child, fed you, clothed you, indulged you, and taught you, so that you have a good education” (*Cabin*, 21). This situation justifies why they can claim your belonging to them.

However, it is my contention that whether the slave belongs to the master or speaks his language, he or she fights, first of all, for his/her survival and position in that overwhelming oppressive context. They live together with the white masters, learn to think as they do; thus on an intellectual basis, they cannot end up without being good disciples. Kodjo Afagla believes that “culture is knowledge of its own right and must be engaged as it is. Segregation among culture conveys nothing bright about the future of American studies, which should be a field of inclusion, not of exclusion.”¹² This perspective on culture clearly coverts the fact that AAVE belongs to a culture and as such, it is one of the fields of inclusion that must not be ignored. In the same vein, Geoffrey S. Pullun concurs that “all the words used in AAVE can be clearly identified in standard English too.”¹³ The words “Mose” spoken by Aunt Chloe in “Mose done, Mas’r George,” (*Cabin*, 27) and “La” in “La bless you, Mas’r George!” (*Cabin*, 28) which respectively stand for “Most” and “Lord,” evidently show that every word that AAVE uses can be identified in standard English. It is, therefore, arguable that Stowe did not put both languages together for the sake of telling her story. Instead, this novelist has managed to show the importance of AAVE cohabiting with standard English. Besides, the process of vernacular English extolment has also been invented through the low-level language used by Haley. He uses a language that provokes the inquisition of Mrs. Haley to the extent whereby the woman got to wonder about who he actually is; a fellow or someone else.

Actually, the attitude of the woman is telling. Her worry addressed to her husband about who that “low-bred fellow” Haley actually is, is, in my opinion, a form of removing him from the elitist group. And if Haley does not belong to the elite, can that hold a meaning for the reader? Haley, for the reader, therefore, represents the evidence of the thrashing of “standard” characterized by the English language.

Conclusion

I have relied on the reader response theory to shed light on and defend the idea that AAVE is a language for survival, on the one hand, and also a language that is equally valuable as the standard English, on the other hand. The first point has argued that in the framework of slavery and all its attached hardships, most black slaves did

¹¹OyekanOwomoyela, “Language, Identity, and Social Construction in African Literatures,” *Research in African Literatures*, Vol. 23, No. 1, The Language Question (Spring, 1992), Indiana University Press, pp. 86 downloaded on 19 June 17, from <http://www.jstor.org/stable/3819951>

¹²Kodjo Afagla, “What I take Home with Me: Cultural Regimes of Inclusion and Exclusion in American Studies,” in *Revue du CAMES*, Nouvelle Série B, Volume 013, N° 11-2010 (2ème semestre): 292

¹³Geoffrey K. Pullun, “African American Vernacular English is Not Standard English With Mistakes” in Rebecca S. Wheeler (ed.) *The Workings of Language*, Westport CT: Pager, 1999, 44

use the vernacular with the goal to survive these hardships. The development of standard English in the second aspect of the paper has shown Stowe's empowerment of Uncle Tom, Eliza and Aunt Chloe by their vernacular English. Fraught with cacophonous structures, their usage of AAVE has not demeaned its value. Both AAVE and standard English are self-contained languages with in-built and self-governed processes that do not stand as mistakes. So, although the standard English is the exclusive right of educated white people, it cannot be concealed that not all white people are really learned with a mastery of the English language. The latter people, therefore, belong to the low-level uneducated category of Whites and, therefore, their usage of the vernacular English in their discussions with black slaves in *Uncle Tom's Cabin* represents Stowe's way of leveling and upgrading both languages, i.e. African American Vernacular English and standard English.

REFERENCES

1. **Afagla**, Kodjo (2010). "What I take Home with Me: Cultural Regimes of Inclusion and Exclusion in American Studies," in *Revue du CAMES*, Nouvelle Série B, Volume 013, N° 11 (2ème semestre): 279-296.
2. **Agboh**, Ebony. (2013). *Chesnutt's Oeuvre: An Aesthetic Articulation of the Need for Racial Justice*, Doctoral Dissertation, Université de Lomé, Togo.
3. **Fanon**, Frantz. (2004). *The Wretched of the Earth*, New York: Grove Press,
4. **Gramley**, Stephan. (Nov. 2009). "English Pidgins, English Creoles, and English", consulted at <http://www.homes.unibielefeld.de/sgramley/Pidgin%20and%20Creole%20English.pdf> on 10 Aug. 2017
5. **Hickey**, Raymond. "Standard English and standards of English," downloaded at [https://www.unidue.de/~lan300/Standards_of_English_\(Hickey\).pdf](https://www.unidue.de/~lan300/Standards_of_English_(Hickey).pdf), accessed on 16 Jun 2017. **Labov**, William. (1966). *The Social Stratification of English in New York City*, 2nd ed.
6. **Mufwene**, Salikoko S. et al. (1998). *African-American English: Structure, History and Use*, New York: Routledge.
7. **Owomoyela**, Oyekan. (Spring, 1992). "Language, Identity, and Social Construction in African Literatures," *Research in African Literatures*, Vol. 23, No. 1, The Language Question Indiana University Press, downloaded on 19 June 17, at <http://www.jstor.org/stable/3819951>
8. **Pullun**, Geoffrey K. (1999). "African American Vernacular English is Not Standard English with Mistakes," in Rebecca S. Wheeler (ed.) *The Workings of Language*, Westport CT: Praeger.
9. **Stewart**, Mark A. (1985) Ellen Bouchard Ryan, Howard Giles, *Accent and Social Class Effects on Status and Solidarity Evaluations*.
10. **Stowe**, Harriet B. (1852). *Uncle Tom's Cabin* Feedbook, downloaded at <https://www.goodreads.com/ebooks/download/46787?doc=3252>.
11. **Surlin**, Stuart H. (Dec., 1988). "Values, Authoritarianism, and Alienation among African-Oriented Jamaicans," in *Journal of Black Studies*, Vol. 19, No. 2, Education in the Black Community, pp. 232-249.

***EFFECTIVENESS OF ENGAGING STUDENTS IN EXTRACURRICULAR
ACTIVITIES TO MAXIMIZE THEIR TACIT SKILLS AT NARYN STATE
UNIVERSITY***

Ainura AIDARALIEVA (Naryn, Kyrgyzstan)

Introduction

The problem of identity has always been of interest of scientists, philosophers, and of course, teachers. However, today this problem is particularly acute when education is in an intense process of a reform. The purpose of the educational institutions at this stage is the formation of the personality of the student with the highest regard for his individual capacity, ability, and the development of his creativity.

V.A Sukhomlinsky noted that the primary task is to discover in every man the creator, comprehensively to affect a disclosure of unknown abilities, put them on the road of creativity and intelligent full-fledged work. He established that it is necessary to recognize, to identify, to disclose, to raise and educate in each student, his unique individual talent - knowledge, to raise a person on a high level of prosperity of human dignity. [12, p.102]

In this case, informal learning, which is the basis of educational process, is considered as one of the possibilities of personal development in lifelong learning education.

Informal learning has become an established part of academic programs in many educational institutions and has potential benefits for educators as well as students.

Informal learning is defined as learning resulting from daily life activities related to work, family, or leisure. It is often referred to as experiential learning and can to a certain degree be understood as an accidental learning. It is not structured in terms of learning objectives, learning time and/or learning support. Typically, it does not lead to certification. Informal learning may be intentional but in most cases, it is non-intentional (or ‘incidental’/random).’ [2 p. 71].

Of principle importance, informal learning has been argued to allow students to develop valuable skill sets experientially and provides an opportunity for “deep” learning, encouraging the retention of knowledge and a depth of understanding. For educators, the use of informal learning and assessment can be an efficient use of an educator’s time.

Here, the speech will go about “hidden’ dimensions of the skills and competences that people can learn from a variety of experiences, such as formal education, the workplace, family experience, informal learning. Definitions and terminology related to those intangible skills varies from study to study, including terms such as ‘informal skills’, ‘tacit skills’, ‘personal skills’, ‘soft skills’ and ‘interpersonal skills’.[8].

Many other scholars also deal with their opinion about tacit knowledge in their researches. They say that tacit knowledge has been defined as one’s personal, internal or interior knowledge as opposed to the external, physical knowledge that has been written down or recorded as an artifact.[4, 179]. Gourlay (2002) presents a clear definition of tacit knowledge as “a form of knowledge that is highly personal and

context specific and deeply rooted in individual experiences, ideas, values and emotion". [6] Nonaka and Takeuchi (1995) believe that unless shared knowledge becomes explicit, it cannot be easily leveraged by an organization.[9,298]

Tacit knowledge "resides in the human mind, behaviour, and perception" (Duffy, 2000); it refers to "hunches, intuitions and insights" [7,72]; it is "personal, undocumented, context sensitive, dynamically created and derived, internalized and experience based" (Duffy, 2000); it is "difficult to formalize and therefore difficult to transfer or spread. It is mainly located in peoples' hearts and heads" [1,79].

To find out in time and develop the "hidden" knowledge has interested psychologists, educators and parents for a long time. That potential often remains either unaffected or it is displayed when a person has already formed a certain way of life, when he had already chosen his path, and, at best, his reveal abilities can create passion, a hobby, and additional lessons in life.

In other words, the idea is about human knowledge by Polanyi (1966): 'we can know more than we can say' or "tacit knowledge"

Building on his argument about the situated and embodied nature of human experience, Eraut (2000) argues that people need to be supported to surface their tacit knowledge and skill. Organized activities may include clubs, athletic opportunities, dance line or cheer teams, Scouts, drama or theater, youth groups, student council, and club sports. There is substantial interest in how teenagers are spending their leisure time outside the school day, and what types of activities are important to their development. There are studies that support being involved, being over-involved, or not being involved at all in extracurricular activities and how participation can affect student's future.

After the training sessions on the topic " Tacit Skills and Prior Learning: concepts, characteristics, issues of recognition and evaluation" with Dr. Natasha Kersh in Institute of Education, University of London we were sure that this problem is very acute in teaching ESL students (English as a second language) at NSU and Pedagogical college.

For this purpose, we decided to investigate students' behaviours in groups and the students who are the members of the Students Shakespearean Drama Theatre and Poetry Club at English Department. These two circles had been established seven years ago as a continuing professional development sections for ESL students in the aim of:

- to be familiar with American and English writers' works;
- to enlarge students' knowledge and word-stock which are very necessary in their personal and professional life;
- to increase their ability to work in a group and be tolerant;
- to develop students' speaking, listening, writing and reading skills;
- to help students to recognize and develop their talents;

Statement of the Problem

Every human being possesses tacit knowledge for everyday activities but some of the difficulties encountered in its use including education. Teachers pay attention to the "bright" children with leadership abilities, so children with low mobility and shy "drop out" of their field of view. It is explained by the lack of information about

tacit knowledge and lack of staff training in tacit knowledge, which works only with explicit knowledge and implicit knowledge, is remained as unknown.

Research Questions

In line with the identified problems above, the following research questions were raised:

- What kind of difficulties in discovering of “hidden” talents can we explain?
- Why extracurricular activities are one of the main sources in training tacit skills?
- To what extent does teaching-staff discover students’ tacit knowledge?

- What kind of atmosphere is it necessary to conduct to increase tacit knowledge?
- Is there any extra means for developing tacit knowledge among the members of the drama circle?
- How successful have students found a work of drama circle in creating of an atmosphere to develop abilities that promotes authentic and self-directed learning?

Purpose of the study

The purpose of this study therefore is to point out the effect of using extracurricular activities which:

- help to discover potential, develop tacit skills and creativity of the individual student and how it effectively helps in the learning process of English Language at the Naryn State University, Kyrgyzstan.
- create a comfortable communication environment where their skills can be shown;
- determine the importance of effective and efficient staff training from Naryn Drama theatre as extra means in order to help students to awake their introvert skills.

Methodology

In the first stage, we recruited 28 students within Naryn State University (NSU) and Pedagogical College (PC) who have desire to take part in a work of a drama circle. The demographic characteristics of the participants were diverse including both male and female students from the second and third courses of students of NSU and Pedagogical College. The instrument used to gather data for this research work is the questionnaire, which was personally administered by the researcher to respondents. All participants took part in the questionnaire that includes the questions such as:

Questions	YES	NO
Have you ever tried to write poetry?		
Have you ever composed music?		
Do you sometimes do self-draw?		
Do you like to invent something new?		
Have you ever played a role in the theater?		

It turned out that 48% of students who, forgetting, perhaps, of their pre-school and early school respectively, he claimed that none of the above, he was not trying to do. "I Do not try, because it still does not work"; "I Do not like it, so do not try." Lack

of faith in their abilities and interest in creativity in students – that what can be alarming for the teacher!

The second course student, Manas, Janara and the third course student Begimay returned to the questions, read them again, and corrected their questionnaire several times. They were hesitated and confused. Manas had some challenges in answering the last question. After a little pause he noted “no” column. Therefore, it was clear that he was interested in this question. He confirmed our assumption with his question, asking, "Is it difficult to play the role in a theatre?"

In the second stage, we interviewed ten students who were left to continue the experiment by completing J.S. Renzulli’s questionnaire on Creative Features to reveal ideas and opinions of a student.

Scale III. Creative Features [11, 38.]

1. Shows a great ingenuity in relation to a lot, asks questions about everything.	1	2	3	4
2. Advances a large number of ideas or solutions to problems and answers to questions and offers unusual, original, clever answers.				
3. Expresses his/her opinion without hesitation; sometimes is annoyed and hot in the discussion, persistent				
4. Can the risk; penchant for adventure.				
5. The tendency to play with ideas; dreams. Imagines: “ I wonder what would happen if ...; ready to adaptation, improvement and change in public institutions, objects and systems.				
6. Shows a subtle sense of humor and sees humor in situations that do not seem ridiculous to others.				
7. Extremely sensitive to the inner impulses and more open to the irrational in itself; emotionally sensitive.				
8. Sensitive to beauty, drew attention to the aesthetic side, is interested in the details; not afraid to be different from others				
9. Not affected to the influence by a group; does not tolerate to disorder;				
10. Gives constructive criticism;				
1. Shows a great ingenuity in relation to a lot, asks questions about everything.				

This scale is made up to assess the characteristics of students in cognitive, motivational, creative and leadership areas. Each item of the scale should be assessed without regard to the other items. It was necessary to recognize each student’s behavior in different situations:

- If a student is ready to accept new educational sphere;
- If he/she can be tolerant in different kinds of intercourse;
- Can he/she withstand criticism to his/her address;
- Can a student work in a command and etc;

During the interview and after providing a questionnaire teaching staff from

NSU and Naryn Drama theatre identified 16 students as talented.

However, an additional 12 students who were not noted by the teaching staff as talented, but by the differentiated assessment with using specific scales received high scores. Therefore, we have identified them as children with a 'hidden' talent.

Furthermore, it was an opportunity for teaching staff to work with the last group of students to develop their tacit knowledge.

Many of them were agree to try their abilities with the theatre teaching staff. As it can be expected, teaching staff from Naryn State Drama Theatre who has been cooperating with NSU began to work with them. They had master classes on the diction, accent, facial expressions and their behavior on the stage. Instructors from NSU worked on putting stress in the sentences and expressions.

In addition, they had a chance to visit Naryn Drama theatre and watched more than ten performances which were acted by the actors of Naryn Drama Theatre. It was a great possibility for students to examine skills of actors on the stage. They always were surrounded by teachers, group mates and instructors who help to develop to increase tacit knowledge. All this work was done in order to maximize students' tacit skills on the theatre. It was our attempt to create a friendly atmosphere among members and teaching staff.

Discussion

According to the first research question "what kind of difficulties in discovering of "hidden" talents can we explain?" we try to underline some difficulties to develop person's "hidden" talent. Working with these students we discovered the reasons of difficulties to discover their tacit knowledge. Now, we are ready to deal with them.

The reasons of the difficulties in discovering and developing of person's "hidden" talents are analyzed during the process of the circle work. First, it is necessary to call for personality traits, character, peculiarity of a behavior and activities that are an evidence of giftedness.

Our analysis of the problem of "hidden" talent, which was made according to available publications, and the database of the teaching staff allowed making a list of reasons as "imperceptibility" of the "hidden" talents:

1. "Mosaic"

The incompleteness of the existing potentialities and abilities, which do not allow them to be shown in real activity and to achieve clear results.

2. Features of personal development of the person, masking talent:

- Special personal qualities, such as communicative incompetence, low-willed regulation; shyness forcing the child to hide their abilities;

- Low self-esteem, which does not allow a person to qualify their abilities as unique, "worthy";

- Specific value of a system in which some socially important factors may not be included;

- Bad experience activities;

- Lack of opportunities to prove him with a weak type of nervous system, a low overall activity, subdued style of behavior;

3. Pedagogical problems of perception of the person:

• Cognitive simplicity (inability to perceive the identity of the person with all his/her complexity, focus on individual symptoms, a kind of "self-centeredness" of perception);

• Stereotypes of "giftedness" that mediate the perception of the person;

• Teacher's orientation on the result, not on the form of the person's activity.

The second question, "Why extracurricular activities are one of the main sources in training tacit skills?"

Extracurricular work is an integral part of the educational process in education and one of the forms of organization of students' free time. Its main tasks are to create favorable conditions for demonstrating of creative abilities; organization of real cases that are available for each student and give a specific result; entering into the life of the person romance, fantasy, elements of the game, the optimistic prospects and elation. "Extracurricular work is aimed to meet the needs of children and young people in the informal communication [Pedagogical Encyclopedia, 151]. which is defined as an integral part of teaching and educational process of school [12,628].

Teachers- practitioners believe that the organization of a system of each student's extracurricular activities is mainly aimed at realization of the opportunities to express themselves, their abilities in various fields of science and art [14,41].

In other words, in existing definitions direct or implicit reference to the possibility of development of intellectual and creative abilities of students were underlined. This suggests that the main purpose of extracurricular activities - the awakening or deepening the students' interest in the various fields of knowledge and activity, discovery and development of their explicit and implicit knowledge and raise their social and cognitive activity. Extracurricular activities help to continue and consistence of educational process in creative associations, laboratories, clubs and drama circles as in NSU.

According to the third question "To what extent does teaching-staff discover students' tacit knowledge?", the teaching staff confirms that this process began when students had master classes and tried to imitate actor's behavior. Students say: "I heard my inner voice when we were surrounded by creative atmosphere in the theatre and with actors who were very outgoing and ready to help you in any time".

To the fourth question, "what kind of atmosphere is it necessary to conduct to increase tacit knowledge?" we can confirm as students dealt only a creative and friendly atmosphere can give an opportunity to discover and develop student's abilities and skills.

What does the fifth question "Is there any extra means for developing tacit knowledge among the members of the drama circle?" say?

Students were eager to deal with their opinions about this question in the following way: "I couldn't work in a group, even in the classroom but conducting a group work here led me to be tolerant and respect other's ideas and opinions".

The teaching staff proves that organizing student's work with the actors from Naryn Drama Theatre and their teaching helped them to find themselves.

The last question "How successful have students found a work of drama circle in creating of an atmosphere to develop abilities that promotes authentic and self-directed learning?" gives a chance to express the student's own ideas and opinions.

We found it'd be obvious to illustrate them:

Second Year student

Janara: "I'm very glad to be in this command. Before, I was afraid to express my opinion on the things. I was very shy. I did not know that I could do something like this. When our tutor Ainura Sabyrovna asked me to participate in this project, I was confused. I thought I am not able to do it but I did it. Wow!!!"

Participant 2

Manas: " I can't see anything, which is fine and we can move straight to positive experiences which lead to enjoy group work with experienced teachers it was be a nice time to share it."

The third course student

Erkay: "I especially like to observe actor's behavior on the stage. I attended seven plays and it gave me a motivation and awoke something in my heart. I understood that I can do it too."

Conclusion

By analyzing the data to identify giftedness fact, we noticed the following pattern – the part of teachers associate talent only with intellectual ability and motivation of students. However, most

of teachers prefer originality of a student and his creativity as important measure in assessing talent in artistic and aesthetic cycle.

They confirm, "hidden' talent may not appear in the high school performance or any other obvious achievements of the student or is not obvious to those who surround the child - family, teachers, peers. They say it is necessary to conduct an enabling environment and support student's effort to open him.

A total sample of the confirmation is recognition of the close connection of students and teachers and peers from all major activities; the highest number of teacher and experts' assessment (rather than cognitive abilities peer evaluation) with Renzulli's scale. In conclusion, we can confirm that extracurricular activities play a great effective role to maximize students' tacit skills, which favorably surprised the student himself.

REFERENCES

1. Beijerse, R. P. (2000). Knowledge management in small and medium sized companies: Knowledge management from entrepreneurs. *Journal of Knowledge Management*, 4(2), pp. 79-162.
2. Colardyn, D. & Bjornavold, J. (2004). Validation of Formal, Non-Formal and Informal Learning: policy and practices in EU Member States. *European Journal of Education*, 39 (1), pp.69-89.
3. Duffy, J. (2000) Knowledge Management To Be or Not to Be. *Information Management Journal*, 34, pp.64-67
4. Enakrire, Rexwhite Tega and Uloma, Ndubuisi Gloria, "The Effect of Tacit Knowledge for Effective Teaching and Learning Processes among Lecturers at the Delta State University, Abraka" (2012). *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. Paper 790.J.S.
5. Eraut, Michael. 2000. Non-formal learning and tacit knowledge in professional work. *British Journal of Educational Psychology* 70, no 1: pp.113–136

6. Gourlay, S., (2002). Tacit knowledge, tacit knowing or behaving? 3rd European Organizational Knowledge, Learning and Capabilities Conference, Athens, Greece, 5-6 April.
7. Guth, R., (1996). Where IS cannot tread. Computer World, 30(4), p. 72
8. Kersh, N., 2004 Tacit skills and work re-entry: entering new workplaces through retraining. Paper presented at the European Conference on Educational Research, University of Crete, 22-25 September 2004
9. Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). The knowledge creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation. New York: Oxford University Press.p.298
10. Polanyi, M., (1966). The tacit dimension. New York: Doubleday & Co.pp.128
11. Renzulli, R.K. Hartman. Scale for rating behavioral characteristic of superior students. Exceptional Children, 1971, p. 38, pp. 243–248.
12. Scyhomlinskiy V.A.: В 5 т. - Киев, 1980. - Т. 5. - p. 102.
<http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/790>
13. Педагогическая энциклопедия / Гл. ред. В.В. Давыдов. – М.: Большая Российская энциклопедия, 1993. – С. 628.
14. Педагогический энциклопедический словарь /Гл. ред. Б.М. Бим-Бад. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2002. – 863
15. Кузнецова, Е.В. «Служение науке и отечеству» – основа воспитательной системы гимназии «Школа Ломоносова» /Е.В.Кузнецова, Е.В.Стерлигова // Класний керівник. – 2002. - № 6. – С. 40 - 45.

TRANSLATION AND INTERPRETING RE-VISITED

Misbah M. D. AL-SULAIMAAN (Erbil, Kurdistan Region, Iraq)

Translation is an incredibly broad notion which can be understood in many different ways. For instance, one may talk of translation as a process or a product, and identify such sub-categories as literary translation, technical translation, journalistic translation, legal translation, commercial translation, political translation, religious translation, "subtitling and machine translation", etc. Moreover, while more typically it just refers to the transference of written texts, the notion sometimes also includes the notion of "interpreting" which is a term used to refer to the oral translation of a spoken message or text. Shuttleworth and Cowie [4] claim that the history of interpreting is not well-documented, although it is generally agreed that as an activity, it is older than "written translation", for since man existed, he has made use of intermediaries to communicate between speakers of different languages. Simms [6], however, believes that that earliest interpreting activities began about 6500 years ago when people who did not know each other needed to talk to each other, and when merchants needed to bargain with their trading partners from different speech community. Hence, interpreters were needed to help overcome the language barrier and facilitate communication. Christopher Columbus sent young Indians to Spain to be trained as interpreters and all embassies in foreign countries had interpreters to make contact possible with local people. However, interpreting may not be the same as what we call today conference interpreting [1].

Just like translation, different types of interpreting can be distinguished, either

by the "context" in which it occurs (e.g. community interpreting, conference interpreting and court interpreting) or the "way" in which it is carried out (e.g. consecutive interpreting, simultaneous interpreting, liaison interpreting, whispered interpreting and on-the-spot interpreting). Although clearly there is a considerable amount of overlap between some of these categories ; however, one further type which is significantly different from the others is "signed language interpreting", since this involves both oral and visual-gestural modalities.

It should be pointed out while the term "interpretation" is often used interchangeably with "interpreting", some theorists insist that the notion of "interpretation" should be avoided in this context. The retention of a distinction between these two notions is particularly necessary in the case of "court interpreting" where "interpretation" in the sense of "conveying one's understanding of meanings and intentions" is an activity which interpreters are supposed to avoid [3], [4].

This chapter aims to provide a theoretical as well as a practical guide for translators, interpreters, students of translation who may choose to take up interpreting and begin work in conferences and meetings and other places where interpreting is required. In what follows, "interpreting" will be defined, the distinction between "translation" and "interpreting" will be drawn, and the basic types of interpreting will be presented and explained in some details.

Although both "translation" and "interpreting" are bilingual communication which have the same goal, as well as the same principle, can be based on the same theory, and sometimes used interchangeably, some distinctions can be drawn between them.

Translation tackles the written text, while interpreting tackles the oral discourse or the form of language. Theorists of translation, usually, draw a distinction between them and consider them as two kinds of bilingual communication. Translation is an indirect act of communication between sender and receiver. Such is the case in technical, scientific, commercial, legal, literary, religious, political, and other kinds of written translation, where the translator has only the written text at his disposal. The missing contact between sender and receiver makes the translator's task more difficult, because the possibility of inquiring about the conditions and circumstances of the communication act is lost. This will deprive the translator from an important source of information loaded in para-linguistic features, which, in the case of interpreting, may lead to a better understanding of the SLT. Thus, in the typical case of translating, we have a complex kind of communication event. To translate successfully the translator has to analyze the content of the SLT and to know what field of knowledge it belongs to. Ignorance of the subject matter and the overall context of the message may result in misunderstanding of the intended message. The task of the translator is fully to understand the shades of meanings and their functions in the SLT.

As for interpreting, it takes place between two persons who do not speak the same language and an interpreter who mediates between them. In this kind of inter-lingual communication, there is a direct contact between the participants and the interpreter. There is also cooperation between them, because part of the information is passed between the addresser and the addressee in the form of gestures, signs, and

intonation.

Concerning the similarities and differences between translation and interpreting, theorists of translation are of two groups. Some of them believe that the translation and interpreting activities are similar. Others believe that they are different, and; therefore, should be taught in separate courses. The conditions under which translator and interpreters work are different. Despite the fact that translators have to meet deadlines, they do not have to work under the same pressure which interpreters usually experience. Translator's work is subjected to scrutiny from checkers and revisor's, while interpreter's work is usually free from such a scrutiny.

Although the main difference between translation and interpreting is attributed to the medium of communication writing for translation and speech for interpreting, the fact remains that these two activities are not interchangeable. As [2] claims that the ultimate aim of the interpreter is the same as that of a translator ; yet, the skills required and processing problems involved are different. Other types of difference like experiences, talents, mental and psychological aspects should be taken into consideration.

In contrasting translation and interpreting, other differences emerge immediately between the two. In translation a fixed, permanently available and in principle ultimately repeatable text in one language is changed into a text in another language, which can be corrected as often as the translator sees fit. In interpreting, on the other hand, a text is transformed into a new text in another language, which is, as a rule, orally available only once. Since the new text emerges chunk by chunk and does not "stay" permanently with the interpreter, it is only controllable and correctible by the interpreter to a limited extent. While some steps in interpreting can be regarded as "automatic" and need little reflective thought, others may be more difficult and take time. This can lead to serious problems, as the interpreter has to listen and interpret at the same time. All this are very different in translation, where the translator can usually read and translate the ST at his or her own pace.

Interpreting is a profession which demands swift mental storing and processing skills for the sake of conveying the basic information to the listener. The profession of interpreting is all about the focusing on the speakers basic ideas. However, translation is a blanket term used to refer to a huge range of activities and products, e.g. at the bottom and of the rang, we find the tourist in a Greek supermarket, wondering whether that packet of white powder is sugar, salt, detergent or rat poison. When someone tells them which it is, that's a translation. And a very useful one too.

In regard to the text in translation, it is intended for a public the translator does not know. In other words, this indirect act of communication makes translation at a disadvantage in the sense that the contact between the sender and receiver is lost and consequently, the task becomes more difficult. In interpreting, on the other hand, there is a direct contact between the sender and receiver of the message. The interpreter deals with message whose ideas and meaning rather than words are most important. He addresses people in a speed, which is about 30 times greater than that of a translator.

He has the advantage of gaining more information from the addresser through signs, gestures and intonation. However the translator enjoys freedom for he can

work at his leisure and it may take a long time before his work is judged, whereas in interpreting the output is felt immediately. While translation work is usually open for scrutiny by checkers and receivers, interpreting work is not.

Regarding teaching translation and interpreting, theorists of translation like Coveney and Shaheen believe that they are not completely disciplines [5]. Translation and interpreting are more often than not taught in the same programmes to the same students. The commonly-held view is that translation should precede interpreting. In this way, it may lay a solid terminological foundation, thus facilitating linguistic skills useful for interpreting. Some theorists believe that there is a bias inherent in this view which implies that interpreting is superior to translation. This does not overshadow the fact that the activities of translation and interpreting complement each other, and can be included in one TT programme.

To sum up, we can say although the main difference between translation and interpreting is attributed to the medium of communication: writing for translation and speech for interpreting, the fact remains that these two activities are not interchangeable. They are very different activities. In written translation, neither author of the source texts nor addressees of target texts are usually present. So no overt interaction or direct feedback can take place. In the interpreting situation, on the other hand, both author and addressees are usually present, and interaction and feedback may occur.

REFERENCES

1. Ageli, N. R. Basics of Interpreting, Beni Ghazi: Maktaba (tu) Al-Anwar Al-Ilmiya, 2003.
2. Keith, H. A. Bilateral Interpreting (An Exercise in Oral, ural Skills for Advanced Students), Harriot: Watt University Press, 1986.
3. Morris, R. The Dilemmas of Court Interpreting. *The Translator*. 1995. Vol 1, No. 1. P. 25-46.
4. Shuttleworth, M. and Cowie M. A Dictionary of Translation Studies, Manchester: St. Jerome Publishing, 1997.
5. Shaheen, M. Theories of Translation and their Application to the Teaching of English/ Arabic, Amman: Dar AL-Thaqafa Library, 1998.
6. Simms, K. Translating Sensitive Texts: Linguistic Aspects, Amsterdam: Rodopi, 1997.

FRENCH BORROWINGS IN ENGLISH AND THEIR ROLE IN LANGUAGE ACQUISITION

Marharyta ALSULTAN (Erbil, Kurdistan region, Iraq)

Nowadays, there are more than seven thousand languages and their dialects. They are divided into groups according to origin, relativity; others interact in connection with major historical processes and conquering events. All this proves the interconnection of languages, namely the transition of a vast number of vocabulary from one language to another. This article aims at analyzing the interaction of English and French, one of the most popular languages in terms of second language acquisition. At present, many schools and universities are studying not only one but several foreign languages, so knowledge of language interconnection, historical and

linguistic processes between them is important and can greatly facilitate the learning process and memorizing vocabulary in both English and French, that is, intensify learning by removing phonetic, lexical and grammatical difficulties.

The phenomenon of borrowings occurs in all languages. One should not think that the language, which borrows, adapts passively another word. On the contrary, the alien word is not integrated mechanically; it changes becoming part of the system of a given language. The change of the word in the process of assimilation may occur in different directions: 1) phonetic changes: foreign sounds are replaced by their own: roast-beef and rosbif, beefsteak and bifteck; 2) morphological changes of the word (country-dance and contredanse; bull-dog and bueledogue); 3) changes in the meaning of the borrowed word. (court: current meaning – tennis playground, originally - royal court); 4) Borrowing of derivational elements (couponing) [5, p. 24].

The socio-historical conditions of the development of European society contributed to the fact that, until the XX century, it was French that gave the greatest amount of borrowings to the rest of the European languages. In the process of its historical development, the English language has undergone a special influence of the French language borrowings.

The penetration of French words into English began in the XII century and it reached particular strength in the XIII-XV centuries. The Norman Conquest had a profound effect on the English language that resulted in replenishment of the vocabulary.

The number of borrowed words, reflecting a particular sphere of human activity, was different in different periods:

a) XII-XV centuries gave a significant amount of borrowings in the field related to the description of human feelings, due to an increase in interest in the person: fatigué – fatigue, misérable – miserable, tendre – tender. During this period, a large number of vocabulary was also borrowed from the field of military affairs: general – general; lieutenant – lieutenant; guerre – guerre;

b) Norman Conquest is also reflected in vocabulary related to schooling, science and scholarship. Among borrowed words of the XIV century, the following can be noted: lesson, library, pen, pupil, pencil;

c) New forms of home life, established in England, also bear the echoes of French influence and are often indicated by French words: dinner, supper, table, plate, napkin, saucer;

d) By the end of the XV century, the number of words describing various phenomena from the industrial field increased: machine, engine; trade: fair, the market, money; political life: government, parliament.

In the XVIII-XX centuries the rapid development of science and technology was accompanied by the emergence of thousands of words expressing new concepts. Many of these terms have gained universal use. A significant part of scientific technical terminology in modern English is created from French and Latin roots: e.g. technique.

Due to the fact that a huge number of lexical units, many of which had a complex word-formation structure, were borrowed from French into English, the

influence of the French language greatly affected the system of English derivation. Certain English suffixes and prefixes found in borrowed words could be extracted from these words and used to form words from the primordial roots. For example, a large number of French words were formed with the suffix –ance, -ence: ignorance, entrance, innocence.

The suffix –ess, used for the formation of nouns denoting women, has penetrated the English language in the words: princess, baroness. Then it began to be attached to the English roots: goddess, murderess. The French suffix –able, -ible, forming adjectives with the meaning of “capable of being subjected to an action denoted by a verb”, penetrated English in the words: admirable, tolerable, flexible.

Some French prefixes have also become productive in English. For example, the prefix dis-, des- with a negative meaning, penetrated English as part of many French words (disappoint, disdain). And it is used to form new words from English roots: disown, disburden.

Thus, as the consequence of borrowing there is a significant enrichment of the vocabulary. Semantic classification gives us the opportunity not only to break all borrowing into thematic groups and subgroups, but also to trace the transition of words from one thematic group to another under the influence of the French language. Moreover, the influence of French on English can be traced not only in various types of borrowings, but also in deeper semasiological processes. So, for example, the word “family”, according to the Oxford Dictionary of English Etymology, from the XVII century has been used in the meaning that it has in the French language: “gender”, “clan”, “kind”. Until that time, the word “family” meant in English the concept of “servant”, “household” [9].

Considering French borrowings from the point of view of assimilation gives us the opportunity to conclude that the English language perceived borrowings quite actively. The process of selecting the words penetrated from the French language was constantly taking place in it. The English language assimilated fully only those words that turned out to be necessary and useful, displacing those that, being superfluous, did not contribute to the enrichment of the language.

This study confirms the view that English is an international and widely spoken language. In turn, the French language, due to the rapid development of its culture and the international status of France in the XVII-XIX centuries, left a noticeable mark in other languages of the world, in particular, in English.

In conclusion, it is worth mentioning that the study of French and English can be facilitated due to their similarity which is of great importance for the second language acquisition. The results of our research can be applied in language learning practice of comparative studies by improving better memorization of the French / English vocabulary and new words by comparing with the English / French lexemes and studying the origin of language items.

REFERENCES

1. Балли, Ш. Французская стилистика / Ш. Балли. – М.: Иностранная литература, 1961. 394 с.
2. Гак, В. Г. Новый французско-русский словарь / В. Г. Гак, К.А. Ганшина. – М.: Русский язык, 2001. 195 с.

3. Гак, В. Г. Французский язык в современном мире / Гак, В. Г. Иностранные языки в школе. 2002. №2. С.72 – 80.
4. Егорова, К. Л. Полукальки и проблема типологии заимствований (на материале англицизмов и англо-американизмов в современном французском языке) / К. Л. Егорова / Научный доклад высшей школы филологической науки. 1983. №5. С.61 - 66
5. Егорова, К. Л. Типы лингвистических заимствований / К. Л. Егорова / сборник научных трудов МГПИИЯ им. М. Тареза. М., 1976. №95.
6. Порандаль Х. О Силе и бессилии пуризма. Англицизмы и интернационализмы и их возможные альтернативы / Х. Порандаль // Вопросы языкознания. 2003. №6. С.108 – 122.
7. Crystal, D. English as a Global Language / D. Crystal. – London: Cambridge University Press, 1997. – 229 p.
8. Lockwood, W. B. Languages of the British Isles past and present / W. B. Lockwood, London, 1999. – 262 p.
9. Onions, C. T. Oxford Dictionary of English Etymology / C. T. Onions, Oxford University Press, 2004. – 1042 p.

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ КОМПОЗИЦІЙНО-СМИСЛОВИХ ОДИНИЦЬ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

Ірина АРХІПОВА (м. Бахмут, Україна)

Будь-яка наука використовує свої способи і прийоми знання, сукупність яких утворює її методологію і методику. У вітчизняному мовознавстві в 40-50-х рр. сформулювалося протиставлення трьох ключових понять наукового дослідження : методологія – метод – методика. При цьому методика розумілася як сукупність прийомів спостереження і експерименту, метод – як спосіб теоретичного освоєння даних, отримуваних шляхом спостереження і експерименту (опис матеріалу), методологія – як застосування принципів світогляду до процесу пізнання ученим об'єктів, що цікавлять його [2].

У вивченні композиційно-структурних особливостей художнього тексту спостерігається чисельність підходів і напрямів, узагальнити і згрупувати які представляється можливим у вигляді трьох основних груп, об'єднаних за принципом аналізу окремих елементів тексту:

1. *Текстуальний підхід*. Акцент робиться на розгляді передусім окремо взятої одиниці аналізу, якою може бути слово, речення, фраза, фрагмент тексту або увесь текст в цілому. При цьому вважається, що тексти повідомлень слід аналізувати на різних рівнях опису, з точки зору їхньої власної структурної організації, коли в центрі уваги дослідника знаходиться сам текст і різноманіття варіантів його інтерпретації, здійснюваних з різних позицій. При цьому ці позиції завжди "проявляють" або "виявляють" себе, будучи поміщеними наче "усередині" смислового простору тексту (В. Б. Шкловський, Б. М. Ейхенбаум, Б. В. Томашевський, Р. Барт, К. Леви-Стросс, Ц. Годоров та ін.).

2. *Інтер- або гіпертекстуальний підхід*, що намагається виявити і проаналізувати смислові взаємозв'язки (цитати, посилання, алюзії, ремінісценції) між найрізноманітнішими текстами (представники французької

школи аналізу дискурсу: Ю. Кристева, Ж. Деррида, П. Серіо, М. Пішо, П. Анри Робен). Прибічники цього підходу прагнуть виявити і проаналізувати вказані позиції як можливі варіанти інтерпретації тексту (висловлювання) завжди начебто "ззовні", тобто в процесі зіставлення і порівняння з іншими текстами або висловлюваннями. У рамках цього напрямку стають можливими два шляхи досліджень. Перший орієнтується на пошуки системи стійких значень, інваріантів сенсу, властивих усім цим текстам, що дозволяє розв'язати проблему перекладу і взаєморозуміння. Другий шлях, навпаки, підкреслює специфіку і своєрідність кожного тексту і в якомусь сенсі його унікальність, оскільки "усе тече, усе міняється", а тому навіть один і той самий вираз "не може бути повтореним двічі", оскільки постійно змінюються контексти його породження і сприйняття (розуміння) [1].

3. *Контекстуальний підхід*, що розглядає будь-яке висловлювання (текст) як продукт діяльності соціальних агентів, завжди включених у соціальні взаємодії і структури, конкретну політичну і культурно-історичну ситуацію (праці британського соціолога Дж. Гілберта, голландського дослідника Т. А. ван Дейка). У рамках цього напрямку текст розглядається як деяке вплітання у "павутину значень" – мережу, "виткану" і автором, і адресатом, а також суспільством і культурою, у якій і стало можливим спілкування між ними. У тексті і його інтерпретаціях виявляється сама історія, оскільки будь-які висловлювання, дискурси і "дискурсивні комплекси" набувають певного сенсу тільки в конкретній історичній ситуації [1]. Тому "павутину значень" можна розуміти як культуру або "систему сенсів", які орієнтують людські істоти по відношенню один до одного і навколишнього світу [3]. Цей рівень інтерпретації пов'язаний з тим, що саме текст представляє, репрезентує, відтворює, на що вказує і що називає. Це те, що прийнято називати "референтом" або "денотатом" висловлювання і що відкриває нам соціальні стосунки, у контексті яких відбувається комунікація суб'єктів, а також різні культурні коди, які можна виділити в їхньому мовленні [1].

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Сарна А. Я. Анализ дискурса / А. Я. Сарна // Социология: Энциклопедия / Сост. А. А. Грищанов, В. Л. Абушенко, Г. М. Евелькин, Г. Н. Соколова, О. В. Терещенко. – Мн. : Книжный дом, 2003. – С. 53.
2. Степанов Ю. С. Методы и принципы современной лингвистики / Ю. С. Степанов. – М. : Наука, 1975. – 313 с.
3. Geertz C. The Interpretation of Cultures / C. Geertz. – London: Hutchinson, 1975. – P. 100 – 164.

РЕЧЕВЫЕ КОНФЛИКТЫ В ИНТЕРНЕТ-КОММУНИКАЦИИ: (ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СУДЕБНОЙ ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ)

Гульнар АХМЕТОВА, Карлыга УТЕГЕНОВА (г. Уральск, Казахстан)

В настоящее время исследователи изучают интернет-дискурс с разных точек зрения, в том числе в круг их внимания все чаще попадают этические вопросы интернет-коммуникации.

Ю. Г. Чернышов и Т. В. Чернышова анализируют типологические черты конфликтного речевого взаимодействия в неофициальном публичном общении на материале интернет-коммуникации. Ученые рассматривают мотивы и цели участников интернет-дискуссий; благоприятствующие и препятствующие успешному общению в социальных сетях факторы; знаки зарождающегося речевого конфликта; стратегии и тактики понижения статуса собеседника; вербальные и невербальные средства и способы речевого воздействия на собеседника. Материалом анализа ученых стали социально-политические и культурные темы, предлагаемые участниками интернет-коммуникации в социальной сети «Одноклассники» и др. [7, с. 334-339].

О. К. Голошубина рассматривает развитие норм речевого этикета в электронном диалоге на примере речевого жанра «разговор в мессенджере». По ее мнению, факторами, влияющими на формирование этикета в интернет-общении, являются установка на языковую игру и возраст коммуникантов, поскольку именно молодые люди являются активными интернет-пользователями и создают правила речевого поведения коммуникантов [2, с. 944-947]. Третьим фактором, по мнению лингвиста, является дистантный характер коммуникации, при котором снимается целый ряд социокультурных и психологических ограничений, налагаемых на речевое поведение в обычной коммуникации для создания неконфликтного общения. Свои умозаключения она основывает на исследованиях А. Е. Жичкиной [3, с. 443], О. Ю. Усачевой [6, с. 99] и П. В. Шкапенко [8, с. 4].

Все эти факторы определяют возникновение специфических норм речевого поведения в интернет-коммуникации, которые часто трактуют как нарушение традиционного этикета.

Нарушение норм речевого поведения в интернет-коммуникации может повлечь за собой углубление конфликта, которое влечет за собой судебное разбирательство. Так, высказывания пользователей чата «Мамочки Уральска» стали основой для подачи иска и открытия гражданского дела по разрешению данного вопроса.

Судебный иск гражданки Б. к гражданке Ш. основывался на следующем. Гражданка Ш., купив у гражданки Б. некачественную клубнику, потребовала возвращения денег. Получив деньги, она написала в чат «Мамочки Уральска» высказывания, которые гражданка Б. посчитала оскорбительными для себя, унижающими ее честь и достоинство и подала в суд на гражданку Ш.

Приведем пример анализа конфликтных речевых актов интернет-коммуникации.

Являются ли негативными слова: «Девушки не связывайтесь с этой девушкой. Если не хотите обжечься.» и «Если она повар, то не связывайтесь с ней, пожалуйста, для своего же блага и сохранения своих нервов»?

Создание высказываний, направленных на передачу адресату определенной информации о негативной оценке объекта далеко не всегда подразумевает присутствие в тексте компонентов, эксплицитно выражающих оценочное значение. Импликация негативной семантики является достаточно распространенным фактом языка.

Импликация – логическая связка, соответствующая грамматической конструкции «если.., то...», с помощью которой из двух простых высказываний образуется сложное высказывание. В анализируемом спорном тексте явно прослеживается такая импликация: *если свяжетесь с Б., то обожжетесь*.

На данном этапе нас будет интересовать в первую очередь вопрос о том, что именно позволяет сделать вывод о присутствии в высказывании негативного оценочного компонента. Анализ контекстов, содержащих в скрытом виде отрицательную оценку, позволяет говорить о существовании определенных способов построения текста, а также средствах, служащих знаком того, что данный контекст должен интерпретироваться адресатом как имеющий негативно-оценочный смысл.

В анализируемом тексте оценочный знак становится ясным в соответствующем контексте.

Одним из широко распространенных способов указания на негативную оценку чего-либо становится присутствие в тексте отрицательной оценки с помощью конструкций, в которых имплицитный оценочный смысл выводим на основании сопоставления двух ситуаций, т.е. вариант, при котором между этими ситуациями проведена аналогия. Механизм выведения оценочного значения в подобных случаях сводится к следующему: если событие (А) негативно оценено самим пишущим, а событие (В) приравнивается к нему, следовательно, он также оценивается отрицательно [5]. Иными словами, негативное оценивание Ш. какого-то события А приравнивается ею к событию Б (если связываться с Б., то обожжешься). Итак, резюмируя рассмотренный пример, можно выделить способ указания на отрицательную оценку ситуации, выраженный с помощью аналогии.

Для того, чтобы указать на свое негативное отношение к ситуации, говорящий может прибегнуть к различного рода косвенным речевым актам. Негативная оценка может быть понятна и на основании одного лишь знания обоими участниками коммуникации пресуппозиции, определенных элементов картины мира, условий, определенных особенностей взаимоотношений общающихся.

В анализируемом фрагменте текста мы усматриваем наличие пресуппозиции (в лингвистической семантике – необходимый семантический компонент, обеспечивающий наличие смысла в утверждении) [4].

Понятие пресуппозиции включает в себя как контекст, так и ситуацию, породившую высказывание. Пресуппозиция дополняет смысл предложения, выраженный в его словах и структуре, в конкретном речевом акте [1].

В подобных случаях пишущий может не эксплицировать своего отношения к ситуации, на долю адресата (в данном случае пользователей чата) выпадает самому понять смысл высказывания, опираясь на свои собственные знания. Можно и не описывать ситуацию развернуто, пишущий лишь подчеркивает, что адресату должно быть известно отношение к ней.

Таким образом, факт обращения к пресуппозиции служит основанием для интерпретации оценочного знака, приписываемого ситуации.

Рассмотрев представленные в тексте заявления варианты импликации

негативной оценки, мы можем утверждать, что механизм интерпретации соответствующих высказываний основывается в первую очередь на акцентировании в тексте определенной ситуации. Выяснение мотива соответствующего речевого действия (с опорой на пресуппозицию, существующие представления о нормах поведения, знание условий коммуникации) позволяет адресату понять оценочный смысл высказывания.

В качестве одного из типичных средств импликации негативной оценки в лингвистической науке выделяется акцентирование внимания на определенной ситуации с помощью простого ее упоминания с опорой на пресуппозицию, а также с помощью отсылки к тому, что адресату известно об ожиданиях пишущего в соответствующей ситуации.

Анализ спорных высказываний позволил прийти к выводу, что в спорном высказывании содержится негативная оценка Б., так как в юрислингвистике выражение оценки распознается по наличию в тексте определенных оценочных слов и конструкций, в значении которых можно выделить элементы «хороший/плохой».

Итак, в анализируемых фрагментах текста есть негативно-оценочные суждения, построенные на основе способа указания на отрицательную оценку ситуации, выраженные с помощью аналогии. В тексте также присутствуют показатели предположительной модальности, т.е. допущения чего-либо, в данном случае «не связываться с Б., если не хотите обжечься». В данном конкретном высказывании речь идет об отрицательной оценке адресата – Б. Наиболее ярким маркером отрицательной оценки является употребление в речи отрицательного местоимения НЕ, который в спорном высказывании был употреблен дважды.

В ситуации реальной интернет-коммуникации на первом плане оказываются психологическое состояние конфликтующих сторон (в нашем случае – гражданки Б., занимавшейся интернет-продажей в чате и имевшей возможность потерять на основе высказываний Ш. клиентов), наличие явного конфликта между ними (неудачная продажа клубники), которое обострилось при стечении неблагоприятных обстоятельств (высказывания гражданки Ш. в чате). Кроме того, сигналом, провоцирующим развертывание речевого жанра «оскорбление», часто выступает негативная оценочная лексика и сознательное или неосознанное нарушение коммуникантами правил и норм речевой этики, принятых в социуме.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Гак В. Г. Понятие о пресуппозиции. Теоретическая грамматика французского языка. - М.: Добросвет, 2000. – 862 с.
2. Голошубина О. К. Нормы речевого этикета в интернет-коммуникации (на примере речевого жанра «разговор в мессенджере») // Молодой ученый. — 2014. — №8. — С. 944-947. — URL <https://moluch.ru/archive/67/11391/> (дата обращения: 21.03.2019).
3. Жичкина А. Е. Самопрезентация в виртуальной реальности и особенности идентичности подростка-пользователя Интернета // Образование и информационная культура. — М., 2000. — С. 431-460.

4. Комлев Н. Г. Словарь иностранных слов. - М., 2006.
5. Полякова Е. В. Отрицательная оценка в русских письмах. - Саратов, 2001. - 197 с.
6. Усачева О. Ю. Лингвокультура языковой личности в интернет-коммуникации // Государственная служба. — 2005. — № 5. — С. 97-102.
7. Чернышов Ю. Г., Чернышова Т. В. Типологические черты конфликтного речевого взаимодействия в неофициальном публичном общении (на материале интернет-коммуникации // Русский язык и литература в пространстве мировой культуры: материалы XIII Конгресса МАПРЯЛ: в 15 томах. – Санкт-Петербург: Международное некоммерческое партнерство преподавателей русского языка и литературы «МАПРЯЛ», 2015. – С. 334-339.
8. Шкапенко П. В. Специфика реализации прагмалингвистических принципов в интернет-дискурсе: дис. канд. филол. наук: 10.02.04. — Калининград, 2008. — 229 с.

К ВОПРОСУ О ФОРМИРОВАНИИ ИНТЕРНЕТ-СТИЛЯ КАК НОВОГО ФУНКЦИОНАЛЬНОГО СТИЛЯ РЕЧИ

Гаухар БАЙРОВА, Карлыга УТЕГЕНОВА (г. Уральск, Казахстан)

Язык как средство общения выполняет различные функции во всех сферах человеческой деятельности. В зависимости от целей и задач, которые ставятся в процессе общения, происходит отбор различных языковых средств. В результате создаются своеобразные разновидности единого литературного языка, называемые функциональными стилями - исторически сложившейся системой речевых средств, используемых в той или иной сфере человеческого общения.

Традиционно, по классификации В. В. Виноградова, выделяют пять функциональных стилей. Наряду с выделенными стилями, на сегодняшний день, в связи с появлением Интернет-коммуникации, возникает вопрос: можно ли рассматривать язык Интернета в качестве нового вида функционального стиля, который условно назовем интернет-стилем. К интернет-стилю можно отнести не только язык глобальных компьютерных сетей, но и текстовых сообщений, передаваемых по мобильным устройствам (язык социальных сетей, язык мессенджеров), поскольку жизнь современного человека сегодня трудно представить без интернета, который стал неотъемлемой составляющей его жизни, как в работе, так и межличностном общении. Это отражается в повседневной речи людей, основной целью которых является осуществление эффективной коммуникации.

В современных лингвистических исследованиях вместо понятия «функциональный стиль» употребляется термин «дискурс». В интерпретации некоторых ученых эти понятия употребляются в значениях почти синонимичных, обозначая, по сути дела, «тексты как данность». Если рассматривать анализируемую проблему с этой точки зрения, то тему Интернет-дискурса затрагивало немало лингвистов. Активно учеными используются термины «виртуальный дискурс», «компьютерный дискурс», «электронный дискурс».

Н. А. Ахренова рассматривает интернет-дискурс как особый вид дискурса и утверждает, что его специфика, обусловленная в первую очередь его своеобразной сферой появления и распространения, проявляется во всех областях: имеются особенности графические и орфографические, лексические, грамматические. Таким образом, появляется новый тип дискурса — устно-письменный дискурс [1].

По словам Е. Н. Галичкиной, виртуальный дискурс, «представляя собой многожанровую функциональную разновидность публичной монологической и диалогической речи, характеризуется целым рядом специфических коммуникативных средств. Своеобразие речевого общения участников компьютерной коммуникации заключается не только в использовании профессионализмов, но и в комбинации лексических единиц, относящихся к разным стилям и регистрам, образованным в соответствии с прагматическими установками и целями общения в компьютерной сети» [3, с. 36].

Н. В. Буренина отмечает, что это — «подъязык пользователей компьютеров, который чаще всего относят к молодежному жаргону и изучают в рамках именно этого подъязыка» [2, с. 374].

Однако, согласно Л. Ю. Иванову, к интернет-стилю относят не только язык сети Интернет и прочих глобальных компьютерных сетей, но и текстовых сообщений, передаваемых мобильными устройствами [4, с. 791].

П. А. Кондрашов отмечает следующие свойства интернет-коммуникации: динамичность или процессуальность подразумевает диалог пользователей как основу коммуникации; коммуникативность подразумевает главную установку на общение и поиск собеседника; персонифицированность связана с понятием «языковая личность»; ситуативная обусловленность, в которую входят различные особенности протекания коммуникации; коннотативность, которая проявляет в особенностях жаргона и наличии дополнительных эмоциональных образований иронического или шутливого характера как, например, мемы; социальная и культурная составляющие [5].

Современные исследователи выделяют следующие конкретные характерные черты интернет-языка:

- 1) сознательный отказ от нормативных форм: *фсем (всем)*;
- 2) неправильное использование заимствований: *хай (привет), гоу (пойдем)*;
- 3) аббревиатуры и сокращения: *инет (интернет), МБ (может быть)*;
- 4) калькирование: *бро (brother – брат), сорян (sorry – извините)*;
- 5) иконические знаки передачи эмоций для передачи и выражения эмоций: *:-) или =) или :) – улыбка, :-(или =(- печаль, грусть, :-D или :D – радость, ;-) или ;) – подмигивание, :-P или :-p или :-Ъ – показывает язык и другие.*

Также для выражения эмоций на письме служат стилизованные графические изображения улыбающегося человеческого лица (смайлы), при помощи которых можно дать понятие собеседнику, что вы чувствуете на этот момент.

На наш взгляд, самым показательным интернет-языка социальных сетей

является жанр комментария, в котором наиболее ярко прослеживается главная черта интернет-языка - сочетание специфических особенностей устной и письменной речи. Можно выделить главную особенность социальных сетей комментариев: недолговечность, когда активное обсуждение темы заканчивается быстро, а дискуссионный пост через небольшой промежуток времени может исчезнуть из поля зрения читателя из-за его интереса к новым постам. Главной целью при написании комментария является привлечение внимания читателей, свидетельством чего является как можно большее количество собранных лайков. Эта цель влияет на содержание высказывания, при написании которого комментаторы стараются излагать свои мысли кратко и лаконично. Краткость и лаконичность высказывания - еще одна особенность комментария. Еще одной особенностью комментария является запись букв в словах с прописной буквой, использование смайлов и GIF-картинки (движущейся картинки) для привлечения внимания к своему высказыванию. Комментарии также бывают шутливыми, агрессивными, ироническими, спорными и т.д.

Анализ литературы по теме исследования, а также собственный анализ языка интернет-сайтов позволил нам вычлениить специфические особенности интернет-языка как функционального стиля речи. Покажем это в таблице 1, где указываются сфера употребления, жанры, формы реализации, характерные особенности и языковые средства выражения стилей речи. Кроме того, мы постарались выявить такие же черты и у интернет-стиля.

1) *Сфера употребления.* Сочетает в себе сферу употребления всех стилей речи. Интернет-коммуникация: научные публикации в интернет-пространстве, официально-деловые материалы на сайтах, художественные и публицистические тексты, общение в мессенджерах и социальных сетях.

2) *Жанры, формы реализации.* Сочетает в себе жанры и формы всех стилей речи. В плане жанра и формы реализации языка в интернет-стиле нет ограничений. Интернет-стиль может проявиться в виде диалога, рассказа, закона, приказа, постановления, репортажа, очерка, фельетона, интервью, комментария и т.д.

3) *Характерные особенности.* Поскольку сочетает в себе жанры и формы реализации всех стилей речи, интернет-стиль имеет их характерные особенности. зависимости от содержания текста. Но наиболее общими характеристиками являются эллиптичность, эмоциональность, диалогичность, конкретность, использование возможностей разных стилей речи и др.

4) *Языковые средства выражения стиля.* Все языковые средства выражения, которые характерны для других стилей речи, так как интернет-стиль, как уже было упомянуто, сочетает в себе черты всех остальных функциональных стилей. В то же время анализ содержания форумов и чатов дает основание полагать, что у интернет-стиля есть свои характерные особенности: аббревиатуры и сокращения, ненормированная лексика, различные виды калькирования, знаки передачи эмоции через употребление стилизованных графических изображений улыбающегося человеческого лица (смайлы), сознательный отказ от нормативных форм, неправильное

использование заимствований, иконические знаки передачи эмоций для передачи и выражения эмоций. Кроме того, можно выделить и другие языковые особенности современного языка Интернет-дискурса: сокращение слов, отсутствие грамматических, орфографических и пунктуационных норм, обилие жаргона и сленга.

Можно утверждать, что с появлением Интернета как новой сферы коммуникации, появился и некий промежуточный тип общения, который является и письменным, и устным. По способу восприятия это, безусловно, письменная речь. Доказательством тому являются следующие факторы: мы ее читаем; можем делать длительные паузы во время разговора, что недопустимо во время устной беседы; возвращаться через продолжительное или непродолжительное время к предмету беседы. В этом и заключается ее отличие от устного диалога, требующего быстрые реакции и мгновенные реплики, т.е. с технической стороны это письменная речь. Напротив, с точки зрения структуры используемого языка – устная, подтверждением чему являются разговорность и спонтанность интернет-речи, общей чертой которой является написанное торопливо и наспех письмо, которое у всех пользователей чатов, форумов и др. выглядят примерно одинаково – без знаков препинания, часто без прописных букв, с многочисленными сокращениями и опечатками. Таким образом, лексика Интернета обладает чертами устно-письменной речи.

БИБЛИОГРАФИЯ

- 1 Ахренова Н. А. Интернет-дискурс как глобальное межкультурное явление и его языковое оформление: автореф. дис. на соискание степени д-ра филол. наук. — М., 2009.
- 2 Буренина Н. В. Способы словообразования в компьютерном жаргоне английского и русского языков // Перевод в меняющемся мире: материалы Международной научно-практической конференции, г. Саранск, 19-20 марта 2015. – М.: Издательский центр «Азбуковник», 2015. – С. 373-379.
- 3 Галичкина Е. Н. Специфика компьютерного дискурса на английском и русском языках — [На материале жанра компьютерных конференций]: автореферат на соискание учен. степени канд. филол. наук. - Волгоград, 2001.
- 4 Иванов Л. Ю. Язык в электронных средствах коммуникации. – М.: Флинта: Наука, 2003, - 800 с.
- 5 Кондрашов П. Е. Компьютерный дискурс: социолингвистический аспект. – Краснодар, 2004.

ЭТИМОЛОГИЧЕСКАЯ СПРАВКА В СТРУКТУРЕ НАУЧНО-ПОПУЛЯРНОГО ДИСКУРСА

Анна БЕССОНОВА (г. Бахмут, Украина)

История возникновения того или иного термина может быть зафиксирована в справке этимологической. Значительный интерес к изучению этимологии можно отметить в исследованиях посвященных, прежде всего, лингводидактике и лексикографии. Исследователи в области лингводидактики отмечают ее роль в преподавании и изучении языка [1].

Так, в словаре находим следующее определение: этимология (наука о

происхождении слов) – одна из древнейших отраслей языкознания. Ее основоположниками были древнегреческие философы, в трудах которых и появился термин *ετυμολογία*, образованный из *ἐτιμον* 'истина' и *λογος* 'слово, учение' и первоначально обозначавший 'науку об истине', или об истинном значении слов. За время существования этимологии как науки понимание ее целей неоднократно менялось, еще большим изменениям подвергалась методика этимологических исследований [4].

В языкознании часто прибегают к использованию этимологической справки как источнику информации о происхождении и значении в исходном языке того или иного лингвистического термина.

В рамках научно-популярного дискурса этимологическая справка служит дополнительным источником информации о том или ином лингвистическом термине. Так, к примеру, встраивание этимологической справки в дефиницию какого-либо лингвистического понятия не только предоставляет информацию о его происхождении, но и способствует осознанному ее восприятию.

«Лексика (грец. lexikos «словниковий») — це словниковий склад мови з фразеологією включно. За допомогою лексики ми членуємо навколишній та свій внутрішній світ на частини і кожній із них присвоюємо назву-замінник. Розділ науки про мову, який вивчає лексику в усьому її обсязі, називається лексикологією»[2].

«Этой и многими другими загадками занимается наука фонетика (от греч. phonetikos – «звуковой»)» [5: 82].

«The meaning of the rune. What rune (OE run) means is debatable. There's a long –standing tradition which attributes to it such senses as 'whisper', 'mystery', and 'secret', suggesting that the symbols were originally used for magical rituals» [3: 9]. (Значение руны. Значение рун (OE run) вызывает споры. Существует давняя традиция, которая приписывает ей такие значения, как «шепот», «тайна» и «секрет», предполагая, что символы первоначально использовались для магических ритуалов).

Таким образом, предоставляя данные о происхождении слова, о его значении (или о значениях его составляющих), этимологическая справка способствует осознанному запоминанию, выступает своего рода катализатором в процессе освоения знаний в какой-либо области. Следует отметить, что в данном случае речь будет идти о словах, которые активно используются в языке и не требуют объяснения их значения, а лишь – информации об их происхождении. В структуру научно-популярного дискурса этимологическая справка, как правило, встраивается в составе какого - либо жанра (дефиниции, объяснения и т.д.).

БИБЛІОГРАФІЯ

1. Мовчун А.І. У світі етимології: Навчально-довідковий посібник для учнів і вчителів початкових класів / А.І.Мовчун, Л.В.Мовчун. – К.: Наш час, 2009. – 135с.
2. Офіційний сайт української мови. Електронний ресурс. Режим доступу: [https://ukrainskamova.com/publ/chinnij_pravopis/leksika/leksika_i_leksikologija/5-1-0-44].

3. Crystal D. The Cambridge encyclopedia of the English language / David Crystal. – Cambridge University Press, 2004. - 499 p.
4. Справочно-інформаційний інтернет-портал. Електронний ресурс. Режим доступу: http://gramota.ru/biblio/magazines/gramota/28_124
5. Энциклопедия для детей. Т. 10. Языкознание. Русский язык / Глав. Ред. М. Д. Аксёнова. – М. : Аванта+, 1998. – 704 с.

ДО ПИТАННЯ ПРО НОВІТНІ ПІДХОДИ ВИКЛАДАННЯ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВА У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Ірина БІРЮКОВА (м. Бахмут, Україна)

У сучасному світі володіння іноземними мовами та здатність спілкуватися ними постійно зростає, оскільки вони збагачують суспільство й особистість, сприяють взаєморозумінню, економічному та культурному розвитку. Мета навчання іноземної мови виступає інструментом у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу та загострює особливу увагу до соціокультурного складника іншомовної комунікативної компетенції.

Оволодіння соціокультурною компетенцією передбачає засвоєння необхідного мінімуму соціокультурних знань, а також системи навичок узгоджувати свою поведінку відповідно до цих знань та вмінь.

Соціокультурна компетенція – це знання про культуру країни, мова якої вивчається: знання історії, географії, економіки, державного устрою, особливостей побуту, традицій та звичаїв країни [1].

Використання лінгвокраїнознавчої інформації під час вивчення іноземної мови сприяє свідомому засвоєнню матеріалу, створенню позитивної мотивації, забезпечує підвищення пізнавальної активності здобувачів вищої освіти, усвідомлення цінності іноземної мови як предмета, стимулює самостійну роботу над мовою, розвиває мислення, мовну кмітливість, здатність порівнювати і зіставляти, здійснює морально-етичне виховання, сприяє розширенню загального кругозору, усвідомленню насамперед цінності культури свого народу, її внеску у світову культуру.

На семінарі «Жваві історії – країнознавство для занять з німецької мови як іноземної (DaF)», який був проведений Гете-інститутом 29.11. – 30.11.2018 року, референт пані Катарина Клеметс запропонувала новітні методики для застосування у вищих навчальних закладах для навчання німецької мови як іноземної за темами «Подорож по Німеччині», «Поворотні пункти німецької історії 20-го сторіччя».

За темою «Подорож по Німеччині» були представлені наступні завдання:

«Коктельна вечірка». Кожен учасник отримує картки з питаннями з теми країнознавства. Учасники звертаються один до одного з питанням «Ти знаєш, що ...?», відповідають на запитання та обмінюються картками. Наприкінці учасники діляться на групи та записують на папері нові факти про Німеччину. Виграє та група, яка запам'ятала найбільше фактів.

«Невідома Німеччина». Пропонуються фото міст та місцевостей Німеччини та окремо їх назви. Завдання : підпорядкувати назви і описи з фото та запитати один одного, наприклад: Як називається місто, де є відомий міст,

рештки відомого замку та найстаріший університет Німеччини?

«Німецькі прислів'я»: скласти доміно з карток та знайти запропоновані відповідні прислів'я. Порівняти прислів'я з рідною мовою.

Прочитати запропонований текст «Ostalgie» та відповісти на запитання до тексту. Знайти та порівняти відповідні стандартні продукти з колишніх ФРН та НДР.

« Кожен регіон має свої назви». Прочитати і відгадати, яку назву має страва, наприклад: пиво з лимонадом в Північній Німеччині має назву а) Weserwasser, б) Hafenwasser, в) Alsterwasser. Або: Берлінці називають цю страву Pfannkuchen, мешканці Баварії – Krapfen. В якому регіоні Німеччини ця страва називається Kreppel? а) Шлезвіг –Гольштінія, б) Гессен, в) Північний Рейн-Вестфалія.

«Відомі німецькі підприємці». Пропонується прочитати текст про відомих німецьких підприємців та знайти їх зображення, які пропонуються та дати життя. Обговорити нову інформацію.

«Поворотні пункти німецької історії 20-го сторіччя»

Кожна група отримує фото з історії Німеччини, наприклад, фото колишнього аеродрому Темпельгоф. Завдання: підпорядкувати фото за датами та знайти описи, які надаються окремо. Потім учасники формують нові групи з представників кожної «станції», переміщуються від однієї «станції» до іншої і кожен учасник розповідає про свою частину історії.

«Міфи про Берлін: карівурст». Пропонується подивитися фільм „Ein Berliner Mythos: Die Currywurst“ (<http://www.goethe.de/ins/gb/lp/prj/mtg/mat/cur/seh/deindex.htm>). Виконати завдання до фільму.

Інтерактивний диктант. Прослухати пісню «Мій Берлін» (автор – Рейнхард Мей) та заповнити пропущені слова в тексті. Події пісні закінчуються 1989/90 роками. Завдання: написати останній куплет пісні німецькою мовою, пов'язати події з сьогоднішнім.

«Історія в музиці»

1. Пропонуються цитати відомих композиторів; завдання: відгадати ім'я автора та обґрунтувати свою думку.
2. За допомогою двох ляльок (наприклад, Моцарт і Сальєрі) розіграти діалоги, які інтерпретують реальні події.
3. Вибрати біографії двох музикантів, життя яких були пов'язані один з одним і презентувати «змішану біографію». Завдання для інших: підпорядкувати дати і події правильно та представити дві біографії з датами, де вони перетинаються.
4. Вибрати уривки з відомих музичних творів різних епох та презентувати. Інші повинні відгадати назву твору і епоху, коли воно було створено.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Долінська К. Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів початкових класів як педагогічна проблема. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Розділ IV. Професійна освіта. 2013. № 7. С. 142-145

**ПОЛИСЕМИЯ ПРЕДЛОГА TO КАК КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ
ЕГО ПРОСТРАНСТВЕННОГО ЗНАЧЕНИЯ**

Галина БЫШУК (г. Санкт-Петербург, Россия)

Среди лингвистов и преподавателей английского языка давно существует мнение о сложности овладения предложениями английского языка изучающими этот язык. Одной из причин этой проблемы является семантика предлогов, которую сложно описать. Традиционное теоретическое объяснение семантики английских предлогов носит идиосинкратический характер [1; 2]. Следовательно, в методике преподавания иностранного языка в качестве овладения навыками употребления предлогов предлагается заучивание значений предлогов или словосочетаний с предлогами.

Когнитивная лингвистика предлагает альтернативный вариант изучения предлогов, в основе которого лежит понимание того, что многие различительные значения, ассоциирующиеся с определенным предлогом, системно взаимосвязаны [3; 4; 7; 8]. Теоретические наработки в области когнитивной лингвистики и в частности семантики пространственного значения предлогов способствовали пониманию систематичности того, что раньше воспринималось как нечто произвольное. Анализ выбранного нами английского предлога *to* базируется на когнитивной модели полисемии, учитывающей коммуникативную природу языка и чувственный телесный опыт человека в процессе познания, который переносится человеком на абстрактные идеи и понятия.

Хотя изначальной функцией предлогов остается выражение пространственных отношений между субъектом и объектом, в процессе развития языка все английские предлоги развили сложную полисемическую сеть, в которой эти лексические единицы приобретают непространственное значение. Одной из психологических и физиологических особенностей человека является его способность созерцать пространственные сцены и соотносить объекты в этом пространстве. В процессе интеракции коммуниканты сообщают друг другу об объектах среды, в которой они находятся, поэтому неудивительно, что в любом языке есть система единиц с функцией передачи информации о местонахождении двух или более предметов по отношению друг к другу. Гештальтпсихологи определили ряд признаков, объясняющих бессознательный механизм восприятия человеком окружающего мира, позволяющего форматировать пространство посредством прямого взаимодействия с ним. Эти когнитивные механизмы создают определенную структуру человеческого восприятия. В своих работах Э.Рубин описывает визуальное восприятие человеком предметов в пространстве не в одномерной плоскости, более того человеку свойственно фокусировать свое внимание на мелких, более подвижных объектах, которые располагаются на фоне более объемных неподвижных предметов [6, с. 431].

Человеку присуще выражать абстрактные понятия и концепты посредством привлечения своего опыта восприятия физического

пространственного мира. Самым простым примером тому служит использование языка, описывающего физическое пространство для выражения эмоционального или мыслительного процессов, которые сравниваются с предметами: ЭМОЦИИ ЭТО ОБЪЕКТЫ [5]. В английском языке можно найти большое количество примеров, когда носители языка говорят об эмоциях как об объектах. Если эмоции концептуализируются как объекты, они приобретают типические характеристики объекта как вещи, которую можно передавать от одного человека к другому.

I'll send all my loving to you. (Шлю вам свою любовь).

Mark gave his complete loyalty to his wife. (Марк был полностью верен жене).

Juliette gave her love to Romeo. (Джюльетта полюбила Ромео).

В этих предложениях эмоции рассматриваются как нечто, что можно перенести от одного человека к другому (получателю). Эмоции – предмет, который можно перемещать, получатель – конечный пункт движения, а предлог *to* маркирует получателя эмоций. Мы обнаруживаем подобную модель, описывающую поведение или отношение одного человека к другому, и в предложениях:

He is always been nice to me. (Он всегда добр ко мне).

Don't be mean to your sister. (Не относись плохо к своей сестре).

Новые значения употребления предлога *to* появились в процессе систематического расширения, которое базируется на опыте взаимодействия человека с окружающим его физическим миром.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Алпатов В. Языкознание: От Аристотеля до компьютерной лингвистики. М.: Альпина нон-фикшн, 2018. 253 с.
2. Блумфилд Л. Язык. М.: Прогресс, 1968. 608 с.
3. Кубрякова, Е.С. О номинативной функции предлогов // Номинация и дискурс: межвуз. сб. науч. тр. Ряз. гос. пед. ун-т им. С.А. Есенина. Рязань, 1999. С. 5-9.
4. Кубрякова Е.С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира. М.: Языки славянской культуры, 2004. 560 с.
5. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем. М.: Прогресс, 1987. 464 с.
6. Рубин Э. Тезисы доклада на IX Международном психологическом конгрессе в Йене, 1925. // Психология внимания. Хрестоматия по психологии под. ред. Гиппенрейтер Ю. Б., Романова В.Я. М.: ЧеРо, 2001. С.430-432.
7. Vandeloise C. Spatial Prepositions. A Case Study from French. Traduction de Anna R.K. Bosch. Chicago: University of Chicago Press, 1991. P. 266.
8. Tyler A., Evans V. The Semantics of English Prepositions: Spatial Scenes, Embodied Meaning and Cognition. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. P. 254.

**ОПАНУВАННЯ ФРАЗЕОСИСТЕМОЮ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ
ЯК ШЛЯХ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОЇ
КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ**

**Олена БОРТНИЧУК (м. Київ, Україна),
Людмила ПАСТУШЕНКО (м. Київ, Україна)**

Сучасний етап дослідження фразеологічного фонду мови свідчить про подальше становлення фразеології як самостійної дисципліни, відхід від суто традиційних системних структурно-семантичних, стилістичних або етимологічних студій. Традиційні методи дослідження фразеологічних одиниць були спрямовані на розкриття існуючих парадигматичних і синтагматичних зв'язків як у межах фразеологічної підсистеми, так і з іншими одиницями мовної ієрархії. Для мовознавства початку ХХІ століття притаманним є симбіоз маргінальних галузей, пов'язаних із залученням до сфери лінгвістичних інтересів даних інших наук. При цьому глобальним напрямком залишається дослідження шляхів і методів концептуалізації мовної картини світу, здатності певного етносу "закарбовувати" своє ставлення до явищ, пов'язаних із поведінкою цього етносу і перетворювати їх у мовні стереотипи, відтворені у фразеологічній системі мови. Фразеологічний склад мови є лінгвосеміотичним феноменом, що формує особливу "підмову", в якій "в усталеній формі зберігаються і транслюються уявлення етносу про світ, культурну і історико-міфологічну інтеріоризацію дійсності та внутрішнього рефлексивного досвіду народу" [2: 11]. З іншого боку, комунікативні потреби вимагають вилучення фразеологічних одиниць із свідомості мовця як готових блоків, що мають заповнити відповідні ніші у відповідності до стереотипів культурно-національного світобачення і розуміння світу [3: 9]. Фразеологізми як одиниці вторинної номінації додають процесу комунікації цілу низку додаткових смислів і етнокультурних особливостей, наповнюючи висловлювання мовців різноманітними емоційно-експресивними відтінками.

Новітні підходи до вивчення фразеології як важливого лінгвосеміотичного явища дозволяють дослідникам змінити вектор лінгвістичних інтересів. При цьому особливо важливою є точність сприйняття не лише референціальних значень, а й культурних, національно-специфічних, історичних, психологічних та інших позамовних особливостей фразеологічних одиниць. Однак не менш важливим видається необхідність привернути увагу до практичного аспекту означених досліджень, пов'язаних із засвоєнням студентами фразеології та особливо доречного вживання фразеологічних одиниць у процесі комунікації. Фразеологічна номінація є потужним засобом передачі емоційності, аксіологічності, етнокультурних та соціально-історичних обертонів, якими не володіє жодний інший мовний засіб. Тому так важливо в навчальному процесі сформувати і розвивати у студентів навички фразеологічної компетенції, тобто, встановлення типів зв'язків, пов'язаних, перш за все, із ідентифікацією фразеологічної одиниці, сприйняття її як одиниці вторинної номінації.

Оволодіння іноземною мовою передбачає не лише формування досконалих вмій та навичок; занурення в іноземну мову означає дотичність до

її культури, історії, традицій та функціонування іншомовного соціуму. Так, наприклад, лексична одиниця *sandwich* “бутерброд, сендвич, канапка”, окрім предметного значення, що передає співвіднесеність з предметною сферою дійсності, передбачає декодування більш глибокого позалінгвального компонента, причетного до експлікації національно-культурного складника семантичного потенціалу цієї одиниці – посилання на четвертого графа Сендвіча (1718–1792), який і започаткував вживання такого швидкого типу їжі [4: 959]. Окрім того, цією лексичною одиницею успішно послуговуватиметься і стилістика з огляду на національно-культурний компонент значення епонімів.

Адекватне володіння мовою не є можливим без володіння навичками фразеологічної компетенції, адже саме на фразеологічному рівні найбільш яскраво відтворюються національно-специфічні особливості етносу, його своєрідність. Як зазначає Г.Кузь, засвоєння фразеології іншої мови “...передбачає виявлення в їх природі різних типів екстралінгвістичних обумовлень, які співвідносять фразеологізми з предметною сферою культури – з одного боку, а з іншого – опанування цілим комплексом навичок сприйняття, декодування і трансляції невербальної інформації (так званих “фонових знань”), носіями якої фразеологізми...стають у мовному дискурсі”[1: 221]

Вочевидь, для різних типів фразеологічних одиниць притаманний різний національно-культурний потенціал, що, в свою чергу, впливає на декодування та подальше відтворення фразеологічної одиниці у комунікативному просторі, адже при засвоєнні фразеологічної одиниці денотативний компонент може стати визначальним для сприйняття, тому у першу чергу запам’ятовуються ті фразеологічні одиниці, які мають денотативні та образні відповідники у рідній мові і є носіями ідентичної культурної інформації. У такому випадку культурний фон, фонова інформація різних мов є досить близькими, що допомагає коректно декодувати значення фразеологічної одиниці, наприклад:

As poor as a church mouse “~ бідний мов церковна миша”; *in seventh heaven* “~ на сьомому небі (від щастя)”; *the root of all evil* “~ корінь зла”; *to break sb’s heart* “~ розбити чиесь серце, сильно засмутити когось”.

Як свідчать приклади, денотативні компоненти фразеологічних одиниць англійської та української мов співпадають, їх образний потенціал та культурно-фонові значення взаємодоповнюють одне одного, тому подібні фразеологічні одиниці найлегше засвоюються студентами.

До другої групи належать фразеологічні одиниці з тотожним семантичним потенціалом, денотативний компонент яких належить до близьких (або суміжних) концептосфер, що вимагає залучення дещо різної фонової інформації, «налаштування» асоціативного сприйняття на декодування іншомовної культури. Так, наприклад, розглянемо англійську та українську фразеологічні одиниці *a storm in a tea-cup* та *буря у склянці води* “суперечки з дріб’язкових, не вартих уваги питань”. Денотативні значення компонентів *storm* та *буря*, *a tea-cup* та *склянка* належать до суміжних концептосфер (перші позначають погодні явища, другі – ємності для рідини), тому легко встановити асоціативні зв’язки у межах двох фразеологічних одиниць, що сприяє адекватному засвоєнню і, відповідно, коректному вживанню англійської

фразеологічної одиниці. Іншим прикладом слугує англійська ФО *to kill two birds with one stone*, що має відповідником українську ФО *убити двох зайців*. Фразеологічне значення *домагатися одночасного здійснення двох різних справ* співпадає в обох мовах, однак кожний етнос сприймає і відтворює світ по-різному, формуючи образні стереотипи які, врешті, продукуються мовною спільнотою. Засвоєння таких одиниць передбачає більший обсяг зусиль з боку студентів, але, з іншого боку, дає можливість удосконалити лінгвокультурологічну компетенцію.

Найскладнішими для засвоєння слід вважати ті фразеологічні одиниці, у яких важко відслідкувати будь-яку спорідненість за образністю, які вирізняються відсутністю прозорих асоціативних зв'язків і які повною мірою віддзеркалюють національно-культурну специфіку нації. Засвоюючи такі фразеологічні одиниці, студенти мають «перемикати» образні коди і повністю налаштуватися на іншомовнокультурний образний фон, який може видаватися навіть абсурдним з огляду на денотативний план складників фразеологічних одиниць, як, наприклад, *as pleased as a dog with two tails* “надзвичайно щасливий, у захваті”; *to talk through one's hat* “верзти нісенітницю”; *to have a finger in the pie* “бути замішаним у чомусь, бути причетним до чогось”; *to flog a dead horse* “~говорити на вітер, марно тратити сили”; *to sit on the fence* “зберігати нейтралітет, вичікувати”. Як свідчать приклади, фразеологічні одиниці, яким притаманна образно-культурна ідіосинкразія, створюють певні проблеми для запам'ятовування та вживання у відповідних комунікативних ситуаціях. Слід також звернути увагу на те, що такі культурно марковані фразеологічні одиниці не завжди мають фразеологічні відповідники у інших мовах.

Таким чином, оволодіння іноземною мовою передбачає не лише володіння мовними та мовленнєвими навичками у відповідному комунікативному просторі, а й залучення цілої низки культурологічних та лінгвокраїнознавчих компетенцій. Тому фразеологічні одиниці англійської мови слід розглядати як потужний засіб пізнання етносу, його менталітету з одного боку, а з іншого, фразеологічна компетенція сприяє вирішенню питань міжкультурної комунікації, допомагає студентові усвідомити себе як полікультурну та багатомовну особистість, яка “...реалізується різними способами – в зацікавленні іншими культурами, у сприйнятті іншого соціокультурного фону й іншої ментальності, у навичках адекватного сприйняття і реагування в ситуаціях міжкультурної комунікації” [1: 227].

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Кузь Галина. «Формування комунікативної компетенції студентів-іноземців засобами фразеології на різних рівнях викладання української мови.» доступ: www.pan-ol.lublin.pl/wydawnictwa/T2wiaz5/Kuz.pdf.
2. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психологічний та етнокультурний аспекти). Київ – Черкаси: БРАМА, 2004. 276 с.
3. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. Языки русской культуры. Москва: ШКОЛА, 1996. 288 с.

СОЦРЕАЛІСТИЧНИЙ КАНОН ПОЕМИ Є. ПОЛОНСЬКОЇ «ПОРТРЕТ»

Ольга ВЕРНІК (м. Полтава, Україна)

У 1939 році Є. Полонська осмислює долю Тараса Шевченка в поемі «Портрет». Інтерес автора до історико-біографічного жанру – внутрішня еміграція поетеси, її бажання уникнути звернення до сучасності.

Ця поема є прикладом соцреалізму Є. Полонської, оскільки про це свідчать багато складових її поетики. З першого погляду здається дивним, чому авторка, яка на початку творчого шляху вважала себе ученицею та послідовницею М. Гумільова, в 1920-ті роки належала до літературної групи «Серапіонові брати», яка, як відомо, заперечувала ідеологію в літературі, висуваючи на перший план художні властивості твору, звернувшись до соцреалістичного канону. До 1930 року поетеса видала три збірки: «Знаменья» (1921), «Под каменным дождем» (1923), «Упрямый календарь. Стихотворения и поэмы» (1924-1927) [4], причому кожна з них містила твори про революцію, сучасність; від збірки до збірки у віршах посилюється ідеологічна складова, яка в кінцевому підсумку закономірно привела автора до соцреалізму. Цей свідомий авторський вибір обумовлений, в першу чергу, необхідністю адаптуватися до реалій радянського життя.

Очевидно, що Є. Полонська намагалася зрозуміти закономірності побудови «радянських» творів, і багато в чому цьому сприяв творчий досвід, здобутий в групі «Серапіонові брати», оскільки «серапіони» велике значення приділяли ретельній роботі над словом, кожною складовою твору. Ці «вправи» поетеси, що увійшли до книги «Нові вірші 1932-1936», радянський критик Л. Длугач справедливо назвав «слабкими» [1:5]. Усе це пояснюється зрозумілим страхом перед незатребуваністю, несучасністю, втратою власного читача.

Її твір «Портрет» [3] можна назвати відображенням, за визначенням Т. Круглової, соцреалістичної «поетики художнього компромісу», для якого характерні такі особливості: «домінанта компіляції як способу організації тексту; відсутність дистанційованої гри з уже створеними кимось прийомами; вибір жанрів, що дозволяють комбінувати міфологічне й реалістичне; здатність змінюватися згідно естетичним запитам часу; установка на актуальний успіх в адресата й влади; вирівнювання рівнів адресата й автора; цінність майстерності; ідеологічна нейтральність; традиціоналістська позиція у ставленні художньої мови» [2:28].

Композиційною основою поеми автор обрала історію легендарного портрета В. Жуковського, створеного К. Брюлловим для того, щоб викупити Т. Шевченка з кріпацтва. Таким чином, історія створення картини дає Є. Полонській можливість відтворити основні моменти життя поета (стосунки з П. Енгельгардтом, знайомство з К. Брюлловим та І. Сошенко), його душевні переживання, представити власну рецепцію творчості Т. Шевченка.

Т. Шевченко – «мальчуган белоголовый», – слухаючи пісні чумаків про

«повстання гайдамаків», малює у своїй уяві живі картини української історії. Автор не випадково зосереджує увагу саме на визвольних повстаннях і на житті Запорізької Січі. Такий вибір історичного контексту, на нашу думку, також є свідченням присутності в поемі соцреалістичної домінанти, прагненні довести постійну пригніченість народу, необхідність революційних змін.

Перша частина поеми емоційно розкриває жахи кріпацтва, безправного становища селянства, наголошує на аморальності рабства. Цьому багато в чому сприяє вживання займенника «ти», який так само допомагає читачу відчути моральні страждання Т. Шевченка.

Працю Полонська називає єдиною відрадою ліричного героя, соціальна несправедливість нівелює його творчі здобутки (тут пригадується гасло-заклик Максима Горького кінця 1920-х років про те, що основним предметом зображення радянського автора повинна бути праця).

Стилістичні особливості поеми обумовлені особливою роллю адресату, який «в соцреалістичній дискурсі виступає як авторитетний представник соціуму, перед яким час від часу зобов'язаний звітувати художник, як експерт художньої якості і суддя <...> Соцреалістичний дискурс орієнтується на створення «народної культури», в якій відмінність елітарної та масової культури стане несуттєвим» [2:27]. У даному випадку поема Є. Полонської відповідає завданню соцреалістичному канону.

Поема Є. Полонської побудована на принципі кінематографізму, монтажу, тому кожна її глава сприймається як новий кадр цілісної картини історії визволення Шевченка. У фіналі поеми поетеса знову вдається до прийому монтажу, з'єднавши в одній частині дві сцени – розіграш портрету в лотерею і його знищення.

Таким чином, у поемі «Портрет» Є. Полонська створила образ Т. Шевченка, представила власну рецепцію долі й творчості поета. Зміст твору свідчить про глибоке знання російською поетесою не тільки долі Кобзаря, але й культури, історії України. Вона активно використовує українські слова та діалектизми. Образ Т. Шевченка репрезентує особисте, материнське ставлення Є. Полонської до українського поета. Незважаючи на соцреалізм твору, російській поетесі вдалося уникнути монументальності в зображенні Т. Шевченка, читач разом з автором співчуває головному герою поеми.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Длугач Л. О новых стихах Е. Полонской *Литературная газета*. 1937. 15 июня. С. 5.
2. Круглова Т. А. Искусство соцреализма как культурно-антропологическая и художественно-коммуникативная система: исторические основания, специфика дискурса и социокультурная роль: автореф. дис. на соиск. уч. степени док. филол. наук : спец. 09.00.04 «Эстетика» Екатеринбург : Изд-во Уральского государственного университета им. А. М. Горького, 2005. 27 с.
3. Полонская Е. Времена мужества. Портрет Ленинград: Государственное издательство «Художественная литература», 1940. 80 с.
4. Полонская Е. Стихотворения и поэмы Санкт-Петербург: Издательство Пушкинского Дома, Издательство ООО «Первый ИПХ», 2010. 384 с.

ПРИНЦИП ЛІНГВІСТИЧНОЇ ВІДНОСНОСТІ

Владислава ВИСОЧИНА (м. Бахмут, Україна)

Проблема взаємозв'язку мови та мислення посідає одне з найважливіших місць не тільки в науці про мову, а й у філософії, психології, соціології та багатьох інших науках. Відзначимо: якщо упродовж тривалого часу дослідження були спрямовані на те, щоб обґрунтувати наявність або відсутність зв'язку між мовою та мисленням, то сьогодні зусилля спеціалістів зосереджені на виявленні характеру цього зв'язку.

Гіпотеза лінгвістичної відносності, більш відома як гіпотеза Сепіра-Уорфа, завжди викликала багато суперечок. Автором гіпотези є американський лінгвіст та антрополог Е. Сепір, який чітко висловлює принцип гіпотези в своєму есе «Статус лінгвістики як науки». Б. Л. Уорф, його учень, сформулював гіпотезу лінгвістичної відносності в опублікованому в 1940 р. есе «Наука та лінгвістика». Гіпотеза стверджує, що народи, які спілкуються різними мовами, по-різному сприймають фундаментальні категорії навколишнього світу (час та простір, кількість, причина і т.д.) [3, с. 75]. Б. Уорф, вражений мовною різноманітністю, припустив, що категорії та відмінності кожної мови закріплюють за собою спосіб сприйняття, аналізу та дії в світі. Так як всі мови різняться, то їх носії також мають різнитися в тому, як вони сприймають і діють в об'єктивно подібних ситуаціях.

Задовго до американських лінгвістів подібні думки висловлювали німецькі вчені Й. Г. Гердер та В. фон Гумбольдт. У Німеччині зазначену проблему детально розробляли Е. Кассіерер і Л. Вайсгербер. Незважаючи на інтуїтивну зрозумілість та загальну прозорість головної тези, гіпотеза лінгвістичної відносності не має загальноприйнятого формулювання, а серед лінгвістів та психологів активно дискутуються основні поняття, якими зазначена гіпотеза має керуватися.

З. Д. Попова та І. А. Стернін писали, що головним положенням гіпотези лінгвістичної відносності є ідея про вплив мови на мислення людей: в думках певної нації існують лише ті категорії та концепти, які мають знакові уявлення в мові. Ця теорія внесла вагомий теоретичний ідеї в лінгвістику ХХ ст., підтвердила важливість вивчення взаємозв'язку мови та мислення, надала стимул для проведення етнолінгвістичних та лінгвокультурологічних досліджень [4, с. 49].

С. А. Васильєв аналізує теоретичні праці Е. Сепіра та виділяє два основні положення, що лежать в основі гіпотези:

1. Мова являє собою лінгвістичну систему, в якій людина виховується та мислить. Таким чином, людина не здатна повністю сприймати дійсність, адже її «світ» будується несвідомо на основі мовних норм.

2. В залежності від умов життя, культурного та суспільного середовища різні групи мають різноманітні мовні системи. Не існує двох однакових мов, які б мали однакову суспільну дійсність, адже в кожній із них міститься своєрідний погляд на світ [2, с. 16–17].

Щодо концептів «Мова» та «Мислення» не існує загальноприйнятої думки. А це робить проблемним аналіз можливого впливу мови на мислення: у яких ситуаціях мова впливає на мислення й культуру, а в яких мислення й культура впливають на мову? Науковець С. Ю. Бородай стверджує, що навіть наявність «слабкої» та «сильної» версії не вирішує проблему, адже при послідовному розгляді «сильна» версія, що декларує повний вплив мови на мислення, суперечить можливості розуміння чужої мови, а отже є софізмом [1, с.18].

Експериментальні дослідження, спрямовані на пошук фактів підтвердження чи спростування гіпотези лінгвістичної відносності, обґрунтували існування кореляції між мовою та уявленням.

Наприклад, американський психолінгвіст Л. Бородіцькі проводила експеримент на сприйняття простору та часу носіїв різних мов. Вчена просила розкласти картки в правильному часовому порядку; на картках були зображені різні дії в процесі: поїдання банану, зростання крокодила, старіння людини. Учасники розкладали картки двічі, адже кожен раз їх клали в різних положеннях. Результати здивували науковців. Носії англійської мови розкладали картки зліва направо, носії івриту – справа наліво (відносно того, як вони звикли читати та писати). А носії мови тайоре розкладали даний їм матеріал у напрямку зі сходу на захід, при цьому вони орієнтувалися самостійно, вчені не давали їм ніяких підказок [5, р. 64].

Отже, характерною рисою людського інтелекту є його адаптивність, здатність винаходити та переробляти концепції світу відповідно до певних умов. Одним із наслідків цієї гнучкості є велика варіативність мов, що з'явилися в усьому світі. Кожна мова володіє своїм власним когнітивним інструментом та складається із знань та світобачень, що були розроблені протягом тисячоліть в межах культури. Вивчення того, як мови на яких ми розмовляємо формують спосіб мислення, допомагає вченим зрозуміти, як ми створюємо знання і будуємо реальність.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бородай С. Ю. Современное понимание проблемы лингвистической относительности: работы по пространственной концептуализации. Вопросы языкознания. Москва, 2013. №4. С. 17 – 54.
2. Васильев С. А. Философский анализ гипотезы лингвистической относительности. Киев: Наукова думка, 1974. 131 с.
3. Гладилина А. А. Размышления о теории Сепира-Уорфа. Молодежный научный форум. Гуманитарные науки: материалы XXIV студенческой международной заочной научно-практической конференции. Москва, 2015. № 5. С. 75–79.
4. Попова З. Д., Стернин И. А. Очерки по когнитивной лингвистике: монография. Воронеж: Истоки, 2001. 191 с.
5. Boroditsky L. How language shapes thought. Scientific American. 2011. February. P. 63 – 65.

ПРЕТЕКСТ И ПАРОДИЯ: ТРАНСФОРМАЦИЯ ПАРАДИГМАТИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ ЛЕКСИКИ

Ольга ВОРОБЬОВА (м. Харків, Україна)

Интертекстуальные связи претекста и пародии проявляются, в частности, в трансформации парадигматической организации лексики текста. Выявление особенностей этой трансформации является одной из актуальных задач филологических исследований.

В данной статье анализируются изменения в парадигматической структуре лексики стихотворения Д. Самойлова «Свободный стих» [3] и пародии А. Иванова «Профессор, поэт и Анна» [1]. Сопоставление парадигматических структур позволяет поставить вопрос о типичных для пародии интертекстуальных (гипертекстуальных) связях. Парадигматическая структура лексики текста рассматривается как ряды слов и более протяженных лексических образований, генерирующих в сознании воспринимающего текст систему «предметных» образов, которые объединены в гиперпарадигму – систему более высокого уровня (более подробно о парадигматическом анализе см. в [2]).

Доминантная лексическая парадигма в стихотворении Д. Самойлова – перечисление событий, выдержать которые не под силу гибкому мозгу. Эта парадигма распадается на несколько частных парадигм, соотносящихся с различными аспектами действительности, враждебной человеку, лишаящей его свободы. Их восприятие не под силу гибкому мозгу, т.е. мозгу, способному реагировать на изменения внешней среды, изменение обстоятельств жизни человека: скорость, интенсивность изменений окружающего мира: *городской гул, скорости, крик динамиков* неурядицы личной жизни: *семейные дразги, похороны, отсутствие денег*; страх ожидания войны: *артиллерия, прения сторон, угрозы*; все новое и не до конца понятное, что появляется в мире: *прогресс в медицине, ложные учения, прогресс наук и успех поэзии* и собственное *несовершенство* также входят в ряд наименований враждебного человеку мира. Эти парадигмы противопоставлены названию стихотворения «Свободный стих». Оценка этого мира – в противопоставлении Уильяма Рос Эшби Францу Кафке, произведения которого, «как правило, повествуют о человеке, сталкиваемом с причудливыми или сюрреалистическими трудностями и непонятными социальными бюрократическими силами» [4]: «Мне **хочется** верить профессору Эшби / И **не хочется** верить писателю Кафке». Последние 4 строки – прямое обращение к читателю с призывом *выключить радио* и, придя в себя, отрешиться от всего, что прогибает мозг, рационально осмыслить окружающий мир, не дать ему раздавить себя.

Таким образом, основные парадигмы стихотворения: оценочная (последние 6 строк – прямая оценка), мозг и его характеристики как гибкого в прямом и переносном смысле, явления, факторы, враждебные мозгу.

Рассматривая конфигурацию парадигм претекста, можно увидеть, что доминирующей в нем является оценочная парадигма, которой подчинены парадигма характеристик мозга (в свою очередь, сформированная «предметной» и «психологической» парадигмами) и парадигма враждебных

ему явлений. Подобная схема предусматривает трехступенчатую иерархию парадигм, активно участвующую в формировании глубины текста.

Парадигматическая структура пародии свидетельствует о ее «заземленности» по сравнению с претекстом. Если в претексте парадигма «предметы быта» выполняет частную функцию, входя в перечисление факторов, отрицательно влияющих на человека, то в пародии соответствующая парадигма становится основной, определяющей ее тональность: *соседка, истопница ЖЭКа, присядем, кричала, хрен с ним, опилки, того гляди*. Основным приемом, который используется А. Ивановым, является прием двойного контрастного, часто алогичного противопоставления парадигм, вызывающего эффект комического. С одной стороны, «заземляющая» парадигма противопоставлена парадигме «высоких» научных искусствоведческих терминов (*экзистенциализм* – с упоминанием известнейшего представителя этого философского и эстетического направления *Сартра – барокко, эклектизм, контрапункт*). Другая линия противопоставления с парадигмой *Анна, похожая на мадонну, мадонна Анна* активизирует интертекстуальные связи с парадигмой образов других произведений Д. Самойлова, в частности стихотворения «Пестель, поэт и Анна», о чем свидетельствует явная параллель в названии пародии «Профессор, поэт и Анна». По сравнению с прецедентным текстом, где образ Анны – высокий образ возлюбленной Пестеля, в пародии это образ истопницы ЖЭКа.

Конфигурация парадигм упрощена по сравнению с конфигурацией претекста: основной также является парадигма оценки, которой подчинены парадигмы быта, образа Анны и «ученого разговора». Все перечисленные ряды относятся к парадигмам первого уровня, т.е. не являются гиперпарадигмами.

Таким образом, основными отличиями парадигматической организации пародии и претекста являются прежде всего абсурдность предлагаемых автором оппозиций, упрощение формирования парадигм и связей между ними, т.е. уменьшение глубины текста, понимаемой как степень сложности его восприятия. Обращают на себя внимание функционально-стилевые отличия оригинала от пародии. Если у Д. Самойлова произведение выдержано в едином стиле, то в пародии наблюдается эффект оппозиций разностилевых парадигм. Эти противопоставления направлены на подкрепление идеи абсурдности связей между текстовыми парадигмами.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Иванов А. Пародии/Электронный ресурс. Адрес доступа: <http://litparody.ru/autors/ivanov-aleksandr/professor-poet-i-anna.html>
2. Парадигматический анализ поэтической лексики: коллективная монография / И.И. Степанченко, М.П. Мирошниченко, К.В.Нестеренко, М.В. Пехарева, О.П. Просяник. Киев: «Українське видавництво», 2014. 216 с.
3. Самойлов Д. Стихи/Электронный ресурс. Адрес доступа: https://45parallel.net/david_samoylov/svobodnyu_stikh_professor_uilyam_ross_eshbi.html
4. Кафка Франц. Материалы из Википедии//Электронный ресурс. Адрес доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D1%84%D0%BA%D0%B0_%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%86].

ПРО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Вікторія ВРЮКАЛО (м. Бахмут, Україна)

Сучасне реформування освіти України передбачає забезпечення дітям з особливими потребами доступ до якісної освіти та інтеграцію в суспільство. Формується нова культурна й освітня норма – повага до людини з особливостями психофізичного розвитку. Як доводить практика багатьох країн, найкраще це відбувається в інклюзивних класах загальноосвітніх закладів.

Відправним документом запровадження інклюзивної освіти в нашій країні стала конвенція ООН про права людей з інвалідністю, яка була ратифікована Верховною Радою України від 16 грудня 2009 року. Низка нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України створює законодавчу базу організації інклюзивного навчання учнів з особливими освітніми потребами. В науково-методичній літературі проблему інклюзивної освіти ретельно аналізують і вивчають вітчизняні науковці: Н. Ашиток, Л. Байда, В. Бондар, О. Гноєвська, Г. Давиденко, В. Засенко, О. Колишкін, А. Колупаєва, І. Кузава, Л. Савчук, Є. Холстова, З. Шевців, О. Шпек та інші.

В даній роботі ми розглянемо питання професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов до роботи в інклюзивних класах. Для цього з'ясуємо мету, зміст, завдання, принципи і підходи інклюзивної освіти та визначимо особливості цієї підготовки.

Інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення повного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей. Так зазначено в Концепції розвитку інклюзивної освіти (Наказ МОН від 1.10.2010 р. 912 «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання») [2].

Метою інклюзивного навчання є створення суспільства для всіх, свідоме оволодіння знаннями, уміннями та навичками, отримання певного рівня освіти та досягнення освіченості, забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими потребами, їх інтеграцію у суспільство, соціальну адаптацію з їхніми здоровими однолітками. Вона ґрунтується на визнанні та повазі індивідуальних людських відмінностей і збереження відносної автономії кожної суспільно-соціальної групи, а уявлення та стиль поведінки притаманний традиційно домінуючій групі, мають модифікуватися на основі плюралізму звичаїв та думок. Особистість не має прилаштовуватися до суспільних, соціальних, економічних стосунків, а навпаки – суспільство має створити умови для задоволення особистих потреб кожної особистості. [3: 294].

О.В. Колишкін сформулював ряд принципів інклюзивної освіти. Головні з них такі:

- цінність людини не залежить від її здібностей і досягнень;
- кожна людина є здатною відчувати і думати;

- кожна людина має право на спілкування й на те щоб її почули;
- усі люди потребують один одного;
- справжня освіта може здійснюватися лише в контексті реальних взаємовідносин;
- усі люди потребують підтримки і дружби однолітків;
- для всіх учнів досягнення прогресу скоріше може полягати в тому, що вони можуть робити, ніж у тому що не можуть;
- різноманітність посилює всі сторони життя людини [1: 258].

Інклюзивне навчання має свою давню історію і нараховує п'ять еволюційних періодів (Я. Ярошук і А. Кравець):

I період (996 – 1715 рр.)

II період (1715 – 1806 рр.)

III період (1806 – 1927 рр.)

IV період (1927 – 1991 рр.)

V період (1991й – донині) [3: 292-294].

Країни Західної Європи накопичили багатий досвід навчання дітей з особовими потребами. З 70-х років ХХ століття Австрія, Бельгія, Швеція починають скорочувати кількість спеціальних класів у загальноосвітніх школах, започатковується інклюзивне середовище для учнів з особливими освітніми потребами. Шкільне реформування, ухвалення освітніх законів стали нормативно-правовою основою для розголудження інклюзивної освіти в Європі.

Україна стоїть на початку цього шляху. Лише наприкінці 90-х років багато дітей з особливими потребами прийшли навчатися у загальноосвітній школі.

У державних документах з інклюзивної освіти поставлені такі головні завдання:

1. Створення умов для вільного доступу дітей з обмеженими фізичними можливостями до приміщень навчальних закладів.

2. Забезпечення науково – методичного супроводу, створення нормативно-правової бази цього процесу.

3. Підготовка педагогів до роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби та формування відповідного ставлення до таких учнів їх здорових однолітків.

Виходячи з цього у навчальних планах педагогічних вищих навчальних закладів і факультетів іноземних мов доцільно надати питому вагу спеціальним курсам, які б формували позитивну психологічну готовність майбутніх учителів викладати та навчати в інклюзивному класі. Сучасні тенденції в навчанні іноземних мов мають супроводжуватися зміною методичної підготовки. Бажано модифікувати зміст навчальної дисципліни з практичної методики на отримання студентами знань про інклюзивну освіту, практичних навичок здійснення інклюзивного навчання іноземної мови, вміння організувати навчальний процес у класі з дітьми з особливими потребами.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Колишкін О.В. Вступ до спеціальності «Корекційна освіта»: навч. посіб.

Суми: Університетська книга, 2017. 392с.

2. Концепція розвитку інклюзивної освіти/ Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 №912 [Електронний ресурс]: - Режим доступу: www.mon.gov.ua., 2010

3. Ярощук Я., Кравець А. Інклюзивна освіта як модель соціального устрою. Актуальні проблеми сучасної освіти та науки в контексті євроінтеграційного поступу: матеріали доповіді учасників III Міжнародної науково-практичної конференції. Луцьк. 2017. с. 292-294.

МІСЦЕ КОНЕКТОРА MAIS В АРГУМЕНТАТИВНОМУ ДИСКУРСІ

Володимир ГЛУХЕНКО (м. Бахмут, Україна)

Аргументація є невід'ємною частиною людської комунікації. За останні десятиліття інтерес до проблем риторики і вивчення аргументації помітно зріс. Це пов'язано, перш за все з тим, що лінгвістика звертається до аналізу мови як засобу комунікативного впливу, який здійснюється в соціальному контексті.

Так, Ф. ван Еемерен визначає аргументацію як «вербальну, соціальну і раціональну діяльність, метою якої є переконання розумної особистості в істинності тези за допомогою сукупності тверджень, які доводять або спростовують тезу» [1, с. 34].

В роботі В. Ю. Логінової під аргументацією розуміється вербальна, раціональна діяльність, яка спрямована на досягнення прийняття аудиторією точки зору аргументатора, і проходить в певному історичному, соціальному і культурному контексті [2].

Згідно з точкою зору А. А. Маркович, аргументація розглядається як комунікативна діяльність, яка має метою переконання в прийнятності якихось положень, що здійснюються через побудову тексту в соціальному контексті. Акцент на комунікативність в процесі аргументації передбачає обмін інформацією, адресата і адресанта, тобто діалогічність і соціальний контекст діяльності [3, с. 4].

Аналізуючи слова-конектори найвдалішим підходом до розгляду аргументації можна вважати підхід двох французьких лінгвістів Ж.-К. Анкомбра і О. Дюкро. Згідно з їх точкою зору аргументація має місце тоді, коли мовець формулює висловлювання (або кілька висловлювань) таким чином, що воно підводить адресата до іншого вислову - висновку. Аргументація передбачає наявність двох висловлювань, причому обидва елементи визначають один одного. В рамках своєї теорії французькі лінгвісти приділили багато уваги аналізу конекторів і закономірностям їх функціонування. Французький лінгвіст Освальд Дюкро поклав початок цій роботі. Ця теорія отримує у О. Дюкро назву «теорії аргументації в мовній системі». У ній він ставить своїм завданням дослідження аргументативного потенціалу мови. Ця теорія покликана продемонструвати, як різні явища аргументації представлені в самій мові як системі; яким чином на певних рівнях мова забезпечує аргументацію сама.

Теорія аргументації в мовній системі може бути зведена до трьох основних тверджень:

1. Аргументативний початок у мові превалює над інформативним.

2. Семантичний опис висловлювання має полягати скоріше у з'ясуванні його можливих наслідків, ніж визначенні його ставлення до фактів.

3. З точки зору аргументативного напряму дискурсу, аргумент і подальший висновок не можуть виявити своєї власної значущості без урахування залежності один від одного.

У французьких текстах можна спостерігати вживання величезної кількості слів-зв'язок (*connecteur*), але серед них є найбільш повторювані й поширені. У даній роботі розглянемо побудову аргументації за допомогою конектора *Mais*.

Даний конектор-носій чітко виражених протиставних відносин, внаслідок чого використовується для поєднання двох протинаправлених аргументів:

Французькі лінгвісти Ж.-К. Анкомбр і О. Дюкро у своїх працях говорили про два типи конектора *mais*: *mais anti-implicatif* і *mais compensatoire*. Ці типи *mais* можна пояснити на наступних прикладах:

(1) *Cet ordinateur est cher, mais il est performant.*

(2) *Il pleut, mais j'ai envie de prendre l'air.*

Приклад (1) представляє *mais compensatoire*, тому що мова йде про дві однорідні якості, при цьому остання з них важливіша.

У прикладі (2) представлений конектор *mais anti-implicatif*. Введений таким конектором аргумент протинаправлений першому аргументу і спростовує висновок, який логічно виходить з першого аргументу.

Однак можливо виділити дещо інші нюанси значення *mais*, що наділяться цим конектором в залежності від контексту. Ці нюанси помітні в процесі перекладу українською мовою:

1. значення поступки:

Partout dans le monde, les gens crient non à la guerre en Irak, mais les gouvernements restent relativement discrets, surtout ceux des pays arabes...

В даному випадку передати відносини між аргументами речення, пов'язаними конектором *mais*, найзручніше, використовуючи аналогічні українські сполучники зі значенням поступки: *незважаючи на і хоча*:

Незважаючи на рішучі вимоги людей у всьому світі не допустити війни в Іраку, уряди країн, і особливо арабських, воліють висловлюватися більш стримано.

2. значення компенсації

L'économie américaine continue de présenter simultanément de bons et de mauvais indices. Le marché du travail s'est encore dégradé et le moral des ménages reste très bas. Mais les consommateurs ont accentué leurs achats en mars et la reconstruction de l'Irak pourrait jouer, par l'intermédiaire des dépenses publiques, un rôle d'accélérateur des investissements...

В даному випадку конектор *mais* можна перекласти як *однак (але)* зі значенням *проте*. Зазвичай, таким чином вживається позитивний аргумент проти першого аргументу, що несе в собі деяку небажану інформацію. Такий самий нюанс значення містить в собі *mais* з прикладу (1).

3. значення «підміни очікуваного»

Dans les documents remis aux actionnaires, l'opérateur leur demande un blanc-seing pour une augmentation de capital de, non pas 15 mais 30 milliards d'euros. Ce différentiel 'a pas manqué de les alerter, et a contribué à alimenter les rumeurs sur un possible rachat des minoritaires d'orange et de Wanadoo...

В даному випадку аргументативному реченню у французькій мові буде відповідати структура «не ... а...»:

Оператор стільникового зв'язку передав своїм акціонерам документи з проханням схвалити рішення збільшити капітал компанії не на 15, а на 30 млрд євро.

Однак первинна установка конектора *mais* полягає у вираженні протинаправленності аргументів. При перекладі українською мовою йому найчастіше відповідають сполучники *але* і *однак*.

Таким чином, логічні конектори широко використовуються при побудові текстів різного характеру. Вживання конекторів організовує текст, вибудовуючи його відповідно до однієї з можливих моделей аргументації. При перекладі використовується занадто обмежене число основних слів-зв'язок, в той час як вживання різноманітних конекторів дозволяє наблизити переклад до автентичного тексту. Конектор *mais* полягає у вираженні протинаправленності аргументів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Еемерен Франс Х. ван, Гроотендорст Р. Речевые акты в аргументативных дискуссиях: теоретическая модель анализа дискурса, направленная на разрешение конфликта мнений. Санкт-Петербург: «Нотабене», 1992. 57 с.
2. Логинова И.Ю. Персуазивность как механизм воздействия в политическом дискурсе: программа политической партии и манифест. Санкт-Петербургский гос. ун-т экономики и финансов; отв. ред. В.Е. Чернявская. Санкт-Петербург, 2005. С. 240-248.
3. Маркович А.А. Аргументативная коммуникация. Методология исследования политического дискурса: Актуальные проблемы содержательного анализа общественно-политических текстов: сб. науч. трудов / Белгосуниверситет; под общ. ред. И.Ф. Ухвановой-Шмыговой. Вып. 1. Минск, 1998. 527 с.

СТРУКТУРНО-СТИЛЬОВІ Й СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЕКСТАЛОГІЇ СВІТЛАНИ АЛЕКСІЄВИЧ

Ярослав ГОЛОБОРОДЬКО (м. Бахмут, Херсон, Україна)

Білоруська письменниця Світлана Алексієвич (Святлана Алексієвіч) – лауреат Нобелівської премії з літератури 2015 року – консеквентно та наполегливо практикує у своїй творчості стилістику “голосового” мислення, що втілюється в усіх її шести книжках, які були опубліковані від 1980-х до середини 2010-х років. “Голосова” колористика творчості є іманентно природною для письменниці, яка внутрішньо налаштована на сприйняття безкінечно гетерогенного “звукового ряду” оточуючого життя, на вслуховування у напруженість його ритмічних імпульсів, у модуляції його тембрових властивостей, у настроєвість його співзвучь, акордів, септакордів, у значення

його консонансів і дисонансів. Причому дисонанси притягують її гостріше, зацікавленіше, одне слово, її єство пильно й чутливо зосереджене на строкатій семантичній акустиці життєвих “голосів”, через які можна або відчутти, або наблизитися до відчуття й навіть розуміння мегасимфонії (з елементами хорової симфонії, симфонії-поєми), що її виконують оркестри навколишньої реальності.

Майже кожна людина, представлена “голосом”-монологом у сексталогії Світлани Алексієвич, відчуває й усвідомлює себе часткою соціумної системи. Майже кожна людина репрезентує себе такою, навіть якщо не зізнається собі в цьому, навіть якщо протиставляє себе цій системі. Абсолютно в усіх книжках Світлани Алексієвич свідомість людини як суб’єкту розповіді не існує незалежно від соціумної системи. Коли людина-“голос” критично, заперечливо, скептично оцінює ідеологемні ресурсні центри й повсякденну практику соціумної системи, що спостерігається в “Цинкових мальчиках”, “Чернобыльской молитве”, “Времени second-hand”, то вона аж ніяк не визволяється з-під її влади, а навпаки, лише поглиблює власну інкорпорованість у цю систему. Інакше кажучи, практично всі “голоси” Світлани Алексієвич є передусім “голосовим” нарративом системи. Якщо розвернути цю думку в дещо іншому ракурсі, то виявляється, що це динамічна й трансформована соціумна система кінця 1970-х – початку 2010-х років говорить своїми різними “голосами”. Хоча в концептуальному сенсі книжки “У войны – не женское лицо” і “Время second-hand” нагадують дві різні й досить віддалені одна від одної планети, проте спільно-споріденим у них, як і в інших книжках, є те, що людина не живе поза соціумних реалій та проблем, не існує поза своєї соціумної системи, приймає вона її чи не приймає.

Соціумна реальність радше травмує “голоси”, аніж робить їх щасливими. Соціум у Алексієвич завжди або оточує “голоси”, або втручається у їхнє життя, або надійно вживлений у їхню свідомість. Соціум нерідко приносить “голосам” психологічні проблеми, усвідомлення власної слабкості, невпевненості, можливо, персональної неповноцінності, проте без соціуму більшість “голосів” перестане відчувати індивідуальний смисл власного існування. Щільний зв’язок-контакт із соціумом для них – це як генеральне виправдання власного існування, джокер, який можна в потрібний, а ще краще – у вирішальний момент викласти на стіл і цим сказати: ну от, я все ще досі щось значу. Втрата зв’язку-контакту із системою, й отже, автоматична втрата смислу для “голосів” є чи не найгіршим життєвим фіналом і може привести до того, про що розповідають “голосові” історії в “Зачарованных смертью”. Ледь не кожен “голос” Світлани Алексієвич немовби промовляє: соціум існує для того, щоб я не забував усвідомлювати, що я досі все ще існую. Соціум для “голосів” усіх її книжок – це короткий гумовий поводок, на якому їх тримає життя, якщо, звісно, взагалі тримає; це свідомо свобода в загальній несвободі, на яку вони добровільно зголошуються, позаяк на несвободу у свободі навряд чи погодяться, оскільки елементарно її не переживуть; це таке особливе дзеркало, у якому вони дивляться на себе, щоб побачити в першу чергу апокаліптичні процеси та явища, що їх оточують.

“Голоси” всіх шести книжок оприявнюють знаковий енергетичний тренд: для Світлани Алексієвич кожна людина, без будь-яких винятків, виступає родовищем – і родовищем по-справжньому безцінним. Його треба насамперед відкрити в самій людині для неї самої, а коли це вдається зробити, починається ґрунтовна розробка цього родовища – видобування поліспектрової інформації, що має глибинно-особистісний та діагностично-соціумний характер. Майже кожна людина, розкриваючи свій індивідуально-внутрішній інтер’єр і власний досвід-баланс взаємин із соціумом, починає чи то інстинктивно, чи то усвідомлено відчувати себе в історії та/ або історію в собі. Монументальне по своїй суті полотно історії виявляється індивідуально розписаним – емоційними, побутовими, свідомісними, психологічними фарбами і фабулами. “Голоси”-монологи виглядають фресками, якими наратори вписують себе в історію, що дає кожному з них шанс не зникнути безслідно. А це становить внутрішню потребу, ментальний імператив для кожного “голосу” Світлани Алексієвич – від антології експресивного пам’ятання “У войны – не женское лицо” до роману-есею публіцистично загострених життєверсій “Времени second-hand”.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Адамович Алесь. Дважды пережитое // Адамович Алесь. Хатынская повесть. – Симферополь, 1984. – С. 185 – 192.
2. Адамович Алесь. Хатынская повесть. – Симферополь, 1984. – 192 с.
3. Алексієвич Светлана. Время second-hand (Конец красного человека) // “Дружба народов”. – 2013. – №№ 8 – 9.
4. Алексієвич Светлана. Зачарованные смертью // Дружба народов. – 1993. – № 4. – С. 15 – 74.
5. Алексієвич Светлана. Последние свидетели: Книга недетских рассказов / Послел. Алесь Адамовича. – М., 1985. – 175 с.
6. Алексієвич Светлана. У войны – не женское лицо. Предисловие Алесь Адамовича // Октябрь. – 1984. – № 2. – С. 22 – 107.
7. Алексієвич Светлана. Цинковые мальчики. – М., 1991. – 176 с.
8. Алексієвич Светлана. Чернобыльская молитва (хроника будущего) // Дружба народов. – 1997. – № 1. – С. 8 – 102.
9. Булгаков С.Н. На пиру богов. Pro et Contra. Современные диалоги // Из глубины: Сборник статей о русской революции. – Москва – Петроград, 1918. С. 291 -
10. Голобородько Ярослав. “Багатоголоса творчість” на зламах історії: Лауреатом літературного “Нобеля-2015” стала білоруська письменниця С.О.Алексієвич // Віче : Журнал Верховної Ради України. – 2015. – № 23/24. – С. 56 – 57.
11. Зиновьев Олександр. Гомо советикус. – М.: Центрполиграф, 2000.
12. Суд над “Цинковыми мальчиками”. История в документах // Дружба народов. – 1994. – № 5. – С. 130 – 155.

**КОНТЕКСТУАЛЬНА СПЕЦИФІКА OF-PHRASES ЛЕКЦІЙНОГО
ДИСКУРСУ**

Маргарита ДНЄПРОВСЬКА (м. Бахмут, Україна)

У сучасній прагматичній лінгвістиці та лінгвістиці тексту дуже актуальною є проблема дослідження феномену дискурсу. Уявлення про дискурс, які притаманні сучасному мовознавству, відображають увесь хід лінгвістичної науки. Різні мовознавці мають свою власну точку зору щодо цього явища. Наприклад, Ф. де Соссюр, основоположник сучасної лінгвістики, майже не використовував термін «дискурс», маючи формалістичні погляди та зосереджуючись на мові як єдиному компоненті лінгвістики. Соссюр протиставляв їй мовлення – практичну реалізацію мови. Е. Бенвеніст під дискурсом розумів «усіляке висловлювання, яке зумовлює наявність комунікантів: адресата, адресанта, а також, наміри адресанта певним чином впливати на свого співрозмовника» [1, с.276-279]. Е. Брюссанс, удосконалюючи теорію Соссюра, ввів до неї ще одне поняття – дискурс, який він розташував між мовою та мовленням.

Має місце бути проблема сплутування поняття дискурсу із поняттям тексту. Англomовні лінгвісти тлумачать дискурс як «мовлення, текст, діалог», введені до процесу спілкування, а також як рух інформації в комунікативній ситуації. Дискурс – це мовленнєва реалізація мовної сутності – тексту. З цієї позиції дискурс протиставляється тексту, бо дискурс є більш динамічним, тоді як текст – статичний.

Сучасні мовознавці під дискурсом розуміють сукупність мовленнєво-мисленнєвих дій комунікантів, пов'язану з пізнанням, осмисленням та презентацією світу реципієнтом. Така точка зору лежить в основі динамічного (on-line) підходу до мови [2].

У межах цієї роботи нами запропоновано первинне дослідження контекстуальної специфіки of-phrases лекційного дискурсу. Через те, що маємо справу з саме лекційним видом дискурсу, треба спочатку визначитися з його поняттям. Зарубіжні лінгвісти пропонують наступне трактування лекції:

“Academic lectures have been identified as a register distinct from written text or conversation. Obviously, lectures tend to be monologic and relatively planned with respect to the content .Still a certain amount of adjustment and unplanned speech can be evident, indicative of the lecturer’s awareness of listener’s presence and needs” [4, с. 24].

Таким чином, лекційний дискурс представляє собою проміжну ланку між текстом та мовленням, поєднуючи в собі ознаки підготовленого виступу і живого спілкування з адресатом.

Особливості функціонування of-фраз в англійській мові добре досліджені в роботі Сергія Потапенка «Orientational function of “of-phrases” in English». У роботі розкривається поняття орієнтації як дискурсивної категорії:

“Orientation, manifested by language, which reflects the general cognitive ability of an individual, can be defined as the ability of language mediato signal the position of the content (proposition) of an utterance with regard to the components of a communicative situation and the world at large”[3, с.23].

Тобто, мовна орієнтація – це здатність адресата орієнтуватись у дискурсі як суперсинтаксичному рівні мови.

Дослідник виокремлює спеціалізовані та неспеціалізовані орієнтуючі одиниці в англійській мові. Останні представлені певними іменниковими фразами, серед яких можна виокремити of-фрази [3, с.23-24].

Щодо структури of-фраз, вони поділяються на дві основні групи: параметральну та компонентну. У параметральних фразах (наприклад, *the suit of a man*) перша складова (*suit*) вказує на параметр або аспект компонента ситуації мовлення, а друга складова (*man*) називає цей компонент. У компонентних фразах (наприклад, *a man of property*), на відміну від параметральних, на перше місце виходить компонент ситуації мовлення (*man*), а на другому знаходиться аспект або параметр цього компонента (*property*) [3, с.24].

Також Потапенко виокремлює зовнішню та внутрішню орієнтації. Зовнішня орієнтація виконується у відношенні до зовнішності (*the appearance of a person*) або приналежності (*the property of a person*). Орієнтація до внутрішнього компонента комунікативної ситуації виконується у відношенні до складових частин предмета (*the engine of a car*), частин простору (*the hall of a house*) та складових частин соціальних структур (*the wife of a professor*) [3, с.24].

Ми зацікавилися не лише контекстуальною специфікою of-phrases, а й тим, як впливає гендерний чинник на їх використання в лекціях. Тому нами було проаналізовано три зразки лекційного дискурсу, презентованих чоловіками та три зразки, презентованих жінками. Результати виявилися наступними: у чоловічих лекціях параметральні фрази склали абсолютну більшість – 93 %, а відсоток компонентних of-фраз склав 7 %. Щодо лекцій, представлених жінками, результати виявилися подібними – 96% параметральних фраз до 4 % компонентних. Це дало нам змогу стверджувати, що гендерний чинник ніяк не впливає на вживання of-phrases в лекційному дискурсі.

Перед нами постало питання, чому параметральні of-фрази превалюють над компонентними в лекційному дискурсі. Тому ми сконцентрувалися на тому, як працює компонент ситуації мовлення в таких фразах. С. Потапенко у своїй роботі запропонував спосіб, за допомогою якого можна відрізнити of-фрази параметральної групи від of-фразкомпонентної групи. Параметральні фрази можна трансформувати у «have-речення» без утрати їхнього смислу (*the many facets of deixis* → *deixis has many facets*) у той час, як компонентні фрази втрачають свій смисл при таких трансформаціях (*the category of deixis* → *deixis has a category*). Такі фрази, однак, можна перетворити на екзистенціальні речення (*the category of deixis* → *deixis is a category*). Параметральні фрази краще виконують орієнтаційну функцію, ніж компонентні [3, с.24].

Отже, працюючи з of-фразами, ми піддавали їх трансформаціям у екзистенціальні або «have»-речення. Наприклад, речення «*There is no doubt that parts of the world are getting warmer*» містить у собі фразу «*parts of the world*», яка належить до параметральної групи. Це можна легко довести, перетворивши цю фразу на «have-речення»: *parts of the world* → *the world has parts*. У поданій

фразі перша складова (parts) вказує на параметр компонента ситуації мовлення, а сам компонент (the world) знаходиться на другому місці. Речення «They come in a variety of styles and were probably painted over a period of several thousand years» містить у собі фразу «a period of several thousand years». Ця фраза є компонентною, тому що вона не піддається трансформації в «have-речення»: a period of several thousand years → several thousand years have a period. Але з цієї фрази можна зробити екзистенціальне речення: a period of several thousand years → several thousand years is a period. У поданій фразі на перше місце виходить компонент ситуації мовлення (a period), а на другому знаходиться його параметр (several thousand years).

Будучи неспеціалізованими орієнтуючими одиницями, of-phrases слугують для того, щоб адресат мав змогу краще орієнтуватись у лекційному дискурсі. Як уже було зазначено, параметральні фрази краще виконують орієнтаційну функцію. Це свідчить про те, що орієнтація як дискурсивна категорія займає важливу позицію в лекційному дискурсі. Домінуюча кількість of-фраз параметральної групи в проаналізованих нами зразках лекційного дискурсу вказує на те, що такі фрази є типовими для цього виду дискурсу та є його інваріантною характеристикою.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бенвенист Э. *Общая лингвистика* / Э. Бенвенист // Пер. с фр. – М.: Прогресс, 1975. – 447 с.
2. Макаров, М.Л. *Основы теории дискурса* / М.Л. Макаров - М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. - 280 с.
3. Potapenko S. I. *Orientalional function of “of-phrases” in English* / S. I. Potapenko // Матеріали Міжнародної конференції «Cognitive/Communicative Aspects of English». – Черкаси, 1999. – С.23-24.
4. Craig Chaurdon. *Academic listening. University of Havai'i Working Papers in ESL, Vol. 13, No. 1, Fall 1994, pp. 23-51*
5. Gresham College [Електронний ресурс]: Gresham College Free Public Lectures / Gresham College. Електрон.дан. – [London], 2008. – Режим доступу: <http://www.gresham.ac.uk>

ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ СЛОВЕСНО-ТОВАРНЫХ ЗНАКОВ (НА ПРИМЕРЕ НОМИНАЦИИ КОНФЕТ)

Галина ДОНСКОВА, Лина АЛЬМУКАНОВА (г. Уральск, Казахстан)

Актуальность исследуемой проблемы:

Наиболее перспективным исследованием в современной теоретической лингвистике является процесс номинации прагматонимов. Немало работ посвящено проблеме номинации, прецедентности наименований, семиотике товарного знака, что вызывает особый научный интерес.

Определяя номинацию, ономасты считают, что это «процесс, постоянно сопутствующий познанию человеком окружающего мира» [1, с. 236].

Вопрос о прецедентных феноменах достаточно актуален, так как остается дискуссионным и в настоящее время. Названия конфет репрезентируют прецедентные единицы.

Товарно-знаковая символика в современной индустрии использует в своем развитии большой объем наглядной информации, так как это главный атрибут маркетинга в конкуренции за потенциального покупателя.

Данное исследование будет посвящено лингвистическому изучению наименований конфетной продукции, появившейся в результате вторичной номинации.

Объектом изучения является словесные товарные знаки конфет. Цель исследования – лингвистический анализ прагматонимов, выявление лингвистических особенностей номинации кондитерских изделий.

Выбранная тема исследования недостаточно изучена и требует дальнейшего изучения в ракурсе взаимосвязи имени собственного и названий кондитерских изделий, находящихся в ежедневном употреблении; так как возросла степень воспроизводимости, распространенности в современном коммуникационном процессе.

Материал и методика исследований:

Материалом проведенного исследования послужили 300 наименований кондитерских изделий, а именно конфет, производства фабрик Казахстана, России, Украины, таких как «Рахат», «Красный Октябрь», «Озёрский сувенир», «АВК», «Харьковчанка».

Анализ был получен методом сплошной выборки из прайс-листов супермаркетов «Суровский», «Алтындар», «Дина», «Вега», «Лидер», «Анвар», рынков «Алтын Алма», «Мирлан», а также изучением ассортимента конфетной продукции г. Уральска. Данные были получены путем количественной обработки, также использовался описательно-сопоставительный метод, а именно приемы наблюдения, обобщения и классификации.

В настоящее время наблюдается рост производства в Казахстане, идет интенсивный экспорт и импорт со странами СНГ, поэтому требуется регулирование процесса номинации продукции.

Согласно определению, данному в ст. Закона, «товарный знак, знак обслуживания (далее - товарный знак) - обозначение, зарегистрированное в соответствии с настоящим Законом или охраняемое без регистрации в силу международных договоров, в которых участвует Республика Казахстан, служащее для отличия товаров (услуг) одних юридических или физических лиц от однородных товаров (услуг) других юридических или физических лиц» [2].

Различаются словесные, изобразительные, объемные, комбинированные и другие товарные знаки. Они представляют собой оригинальные названия или слова, художественные композиции и рисунки в сочетании с буквами, цифрами, словами или без них и т.п.[3].

Исследователи И. И. Исангузина, И.И. Файзуллина, Макаренко А.А. рассматривают номинацию с когнитивных позиций. Определяя номинацию как «образование языковых единиц, характеризующихся номинативной функцией» [4, с. 236], «как называние, именование, присвоение имени, процесс наименования» [5, с.91].

Номинация – это «процесс, постоянно сопутствующий познанию человеком окружающего мира» [1, с.236].

Как известно, эмоции и оценки, свойственные человеку, становятся одной из форм отражения действительности. В силу этого создание словесного знака как имени «становится фактом психологии и социально-духовной жизни человека, в результате теория номинации сталкивается с непрогнозируемыми по своей природе процессами» [6, с.135].

В работе будет использован термин «прагматоним» для обозначения словесных товарных знаков, это одна из групп рекламных имен И.В. Крюковой. Под прагматонимом (от греч. «предмет», «вещь» + «имя», «название») понимается любое словесное обозначение марки товара или вида предполагаемых услуг, охраняемое законом [7, с.92].

Прагматоним – это не только языковая единица, но и единица «рекламного» языка, которая выполняет дифференциальную, информативную, охранную, гарантийную, психологическую функции. Например, дифференциальную функцию (шоколад «Бабаевский»), информативную (конфеты «СладкО»), охранную («Кара-Кум» и «Солнечный Кызыл – Кум»), гарантийная (конфеты «Мишка на севере»), психологическая («Аленка»). Общая направленность товарных знаков заключается в том, чтобы позволить отличить конкурентную компанию, услугу или изделие от конкурирующих, т.е. сделать их легкораспознаваемыми [8, с.34].

Прагматоним как языковая единица имеет четыре функции: бытийная, классифицирующая, индивидуализирующая, характеризующая. Первые три функции представляют собой «сжатую», имплицитную и эксплицитную информацию для покупателей. Последняя прагматическая функция наиболее выражена, так как направлена на адресата. Эта функция не только выражает набор признаков референта, достаточных для того, чтобы адресат понимал, что ему ждать от продукта, но и содержит дифференцирующую покупательский спрос информацию, включая гендерные пристрастия. Так, в работе Романовой Т.П. «Способы адресации товарных знаков российской кондитерской продукции» активны эффективные стратегии, ориентированные на современного адресата, также включающие стимулы эмоционального характера; это стратегия «резонанс», аффективная стратегия, стратегия внутреннего драматизма марки.

С точки зрения китайского исследователя Ван Мяо в работе «Фактор адресата в прагматонимии» условно различаются отобъектные прагматонимы - конфеты «Вишня», «Остров Цюн» и отадресатные - «Моя семья», «12 стульев» [9, с. 100-106].

Следует отметить, что оба исследователя указывают на возраст потребителя, на национально-культурное своеобразие адресата, считая, что это важнейшие особенности способа адресации прагматонимии.

Долгое время ономасты вели дискуссию, что прагматоним – имя нарицательного. Данной позиции придерживались Подольская, Суперанская, позднее Яковлева О.Е. отмечает, что эти ученые поменяли свою точку зрения в пользу большинства современных исследователей, считающих прагматонимы именами собственными, которые составляют довольно обширный пласт рекламных имен [10, с. 121].

Создание прагматонима – это процесс целенаправленной деятельности, характеризующийся следующими этапами: возникновение идеи создания имени в связи с существующей номинативной задачей; выбор принципа и способа номинации; целенаправленное введение созданного названия в общую систему языка [10, с. 121].

Как обстоит современная лингвистическая ситуация? Прагматонимы приобрели новый статус, став неотъемлемым компонентом повседневной живой речи. Зачастую приходя в магазин, слышатся фразы: «Дайте, пожалуйста, коробку «Коркунов», триста «Батончиков» и т.д. Названия кондитерских изделий внедряются в сознание адресата и участвуют в языковой картине мира наряду с понятиями, составляющими активный когнитивный пласт.

С лингвистической точки зрения прагматонимы можно рассматривать с позиции маркетинга и психологии покупателя. Здесь следует отметить, что СТЗ конфет зависит от того, как развивается рынок, как протекает процесс создания имени марки, их правовой статус и т.д.

В исследовании взят анализ СТЗ конфетной продукции фабрик Казахстана, России, Украины. Основная масса скалькирована из советских брендов. Проанализировав алматинскую фабрику «Рахат» были выявлены следующие наименования: Тузик, Петушок, Джульетта, Ромео, Сказки Пушкина, Умка, Коровка, Му-му, Рачки и т.д., пришедшие к нам из советской эпохи. Лингвистический анализ СТЗ конфет показал, что их можно типизировать по различным признакам. Были рассмотрены следующие основания:

- по оформлению: с использованием латинского алфавита: Grand praline, What said MUUU? Frutobanda, Emilio, Bomond и т.д. 20 %

русского алфавита: Золотые рачки, Ласточка, Наслаждение, Весенняя гостя и т.д., примерно 70 %

казахского алфавита: Әсем, Арман, Ажар, Рахат и т.д., составляют около 30%;

с использованием цифр реже, в радиусе 5 %.

- по строению: состоящие из одного слова занимают основную массу; они могут быть простые: «Батонио», «Бурундучок»; или составные: «КремАмо», «ХалваЛюкс», «Терем-теремок», «Крем-карамель»; и состоящие из двух слов: «Бархат ночи», «Вечер золотой»; а также многословные: «Бам –бук сладкий звук!», «А ну-ка отними!», «Кто сказал Му?». Данная структура различает в названиях имена существительные- 39 %, имена прилагательные- 53 %, числительные – 5 %, предложения 8 %.

При определении выбора путей и способа образования наименований конфет, в данном исследовании будем руководствоваться позицией М. В. Горбаневского, выделяющего две характерные черты в ономастике: онимизация аппелятива и трансонимизация прагмонима [11, с. 17].

В проанализированном материале было выявлено, что названия конфет, с точки зрения производящей основы, предполагают образование от аппелятивной лексики и от имен собственных. Широкое распространение

получили имена собственные, т.е. онимы, которые включают топонимы, гидронимы, антропонимы, прецедентные имена. Следует отметить, что способ онимизации аппелятивов – самый фундаментальный и архаичный. Например, звукоподражания: му-му, га-га-га, кис-мяу, бұл-бұл; существительного : сердеедка – конфета «Сердеедка»; прилаг. айналайын – карамель «айналайын»; глагольные формы «Ну-ка отними!»; реже используются местоимения и наречия. Процесс перехода апеллятивов в онимическую лексику неконтролируемый, хаотичный. По мнению Н. В. Подольской, «апеллятив подобен постоянной тени, сопровождающей имя собственное и способствующей его мотивированности [12, с. 41].

Многие ученые-лингвисты классифицируют коммерческую номинации по-разному. Рассмотрим несколько классификаций по ассортименту продукции фабрики «Рахат», «Красный Октябрь», «АВК», «Харьковчанка», «Озерский сувенир». На примере классификации А. И. Копылевой подробно представлено семантическое поле «Вкус» 9 единиц (Вкус детства, Суфле со вкусом вишни, со вкусом малины, абрикоса, со вкусом барбариса и т.д.). Для конфет характерны названия, образованные от наименований – десертов и напитков 14 единиц (клюквенный, молочный, рябиновый, клубничный ликер, барокко, вкус тирамису, капучино, птичье молоко).

С синонимичной позицией исследователь К.А. Власова, которая подразумевает, что в прагматонимах имеется код культуры. Каждый код в наименованиях коммерческой марки представлен лексико-семантическим полем «Флора» и «Фауна». На основании различных типов лексем выделяются несколько групп: общие понятия, употребляемые в пищу: Фрукт, Цитрус, Ягода; деревья и кустарники: Барбарис, Миндаль Иванович, Орех Сергеевич, Лимон, Вишня, Слива и др.; травянистые растения : Красный мак, мятная; ягоды и фрукты: Киви, Апельсин, Абрикос в шоколаде, Чернослив в шоколаде, Клубника, Дюшес. Лексем, не употребляемые в пищу человеком: Васильки, Ромашка, Лесная лакомка, Ивушка, Гулдер, Кипарис и др. Самые распространенные наименования среди растений, связанные с ромашкой, васильком, малиной, смородиной, клюквой, лимоном, апельсином, мандарином. Можно предположить, что фрукты в номинации лишь в 90-е годы получили свое распространение, так как в советские годы не каждая семья могла себе позволить их. По мнению Н. Фаттаховой и К. Власовой, среди 1000 наименований 10 % имеют зооморфные образы. Среди наименований преобладает номинация Медведь: Мишутка, Умка, Мишка косолапый, Маша и медведь, Чернослив Михайлович. В кондитерской номинации популярным названием стало Корова (Коровка, Буренка); не менее известна Белка (Белочка, Белка –озорница). Имена сказочных животных, такие как: Петушок-золотой гребешок, Гуси-лебеди и т.д. В основном доминируют разные виды животных: Буревестник, Зайка, Рачки, Коралл, Гусиные лапки, Ласточка, Золотой фазан, Петушок, Тузик. Изучение имени товарного знака с точки зрения растительного и животного культурного кода, как показало исследование, является наиболее продуктивным образованием. Часто встречаемые марки связаны с положительными эмоциями (например, конфеты фабрики Украины

«Харьковчанка»: «Восторг», «Caprice», «Morning star», «Ажиотаж», «Парижская весна», «Charmante», «Maybe», «Only you») passion; имена с характеристикой человека (на примере фабрики Украины «АВК»: «Гулливер», «Пралинетка», «Шахматная королева», «Масик ванильный», «Мадам Трюффо», «Парижанка», «Крепыш», «Шатенка Вишня», «Силач Бамбула»); символические или сакральные наименования (конфеты «Царская награда», «Королевский шарм», «К Пасхе!», «Королевский шедевр», «Орешки для Золушки», карамель «Гаухар», «Ажар», «Коралл»). Следовательно, мир аппелятивов в образовании современных прагматонимов довольно разнообразен.

Трансонимизация – один из распространенных путей образования новых имен собственных посредством переноса известного имени иной ономастической класс [12, с. 46].

Анализ ассортимента весовых конфет двух фабрик России и показал, что фабрика «Озерский сувенир» в названиях полностью использует трансонимизированные антропонимы (конфеты «Груша Борисовна», «Ананас Денисович», «Клубника Николаевна», «Инжир Кириллович»); в ассортименте фабрики «Красный Октябрь» реже (конфеты «Русь Есенинская», «Аленка»), чаще у фабрики «Рахат» («Айсулу», «Арман», «Асем», «Джульетта», «Ромео», «Рахат», «Глория», «Умка», «Сказки Пушкина», «Ажар», «Тузик», «Гаухар», «Тайна Буратино»).

Трансонимизированные топонимы и гидронимы наиболее распространены у фабрики «Красный октябрь» («Сувенир из Рязани», «Столичные», «Мореход», «Черноморочка»). В ассортименте продукции «Харьковчанка» («Парижская весна», «Грильяж восточный», «Слобжанская ласточка», «Слобжанская ромашка», «Парижанка», «Венок Дуная в шоколадной глазури», и у фабрики «АВК» («Florengs», «Заморская птица», «Шеридан»). Менее использованы у «Рахата» (конфеты с начинкой «Алатау», «Бриз», «Астана», «Отырар»).

Достаточно новым и актуальным в исследовании понятие «прецедентности». Впервые о нем заговорил в 1986 г. Ю.Н. Караулов. Позже это явление было изучено многими лингвистами. А.А. Евтюгина распространив точку зрения Ю. Н. Караулова, пишет, что «прецедентный текст является минимальным культурным знаком, выполняющим специализированную прагматическую функцию, регулирующую отношения данного письменного текста к отсутствующему тексту, культурную память о котором хранит прецедент, попавший в новую текстовую среду» [13, с.7].

Таким образом, говоря о прецедентности, данный термин довольно ёмкий, включая в себя прецедентный текст, высказывание, ситуацию, имя, символ прецедентного феномена, - то следует разграничивать эти понятия.

Среди прецедентных феноменов распространение получили только прецедентные имена и прецедентные тексты, отражая свою вербальность. В качестве имен прецедента используются имена героев различных сказок, которые привлекательны не только для ребенка, но и интересны для взрослого покупателя, так как в сознании его возникает ряд ассоциаций. К примеру, у фабрики «Рахат» найдено 10 прецедентных наименований («Ромео»,

«Джульетта», «Тайны Буратино» и т.д.); в продукции «Красный Октябрь» 15 единиц («Золотой ключик», «Красная шапочка», «Терем-теремок», «Русь», «Лебедушка», «Мишка косолапый» и т.д.); в ассортименте «АВК» 9 единиц («Мадагаскар», «Заморская птица», «Гулливер», «Эмилио», «Силач Бамбула», «Сказка – рассказка», «Bomond», «Орешки для Золушки», «Шахматная королева»), также в украинской фабрике «Харьковчанка» сравнительно больше 6 названий («Золотое яичко», «Прометей», «Троянда», «Птичье молоко», «Муар», «Звездный вечер»). Отметим, что герои Ромео и Джульетта взяты из Шекспировской печальной трагедии, можно предположить, что названия располагаются индивидуально друг от друга, так как эти влюбленные не «воссоединились». Сказка «Петушок – золотой гребешок», «Золотое яичко», «Терем-Теремок» - русские волшебные сказки. «Золотой ключик», «Тайны Буратино» в названиях конфет из повести А.Н. Толстого «Приключения Буратино», где Буратино стал культурным прообразом. Названия, заимствованные из художественной литературы составляют меньшую группу, а именно, например: Гулливер – герой Дж. Свифта «Путешествие Гулливера», «Буревестник» пришел к нам из советской эпохи, тогда было очень популярно называть так, из произведения М. Горького «Песнь о Буревестнике». «Птичье молоко» достаточно прецедентный фразеологизм, так как встречается у авторов Античности, сейчас в значении «что-то невероятное, невиданное, невозможное». Среди наименований кондитерских изделий: «Красный мак» - балет, «Моне» - французский пейзажист, «Прометей» из древних мифов. Мультипликационные названия: Умка, Маша и Медведь, Мадагаскар. Часто встречается слово «золотой» в названиях конфет в значении «солнца, огня, тепла, света, сверхценности, долговечности».

Наиболее креативными именами отличается среди кондитерских фабрик – кондитерская компания «Озерский сувенир», разработанная Студией Артемия Лебедева, который использует отчество в антропониме (конфеты «Изюм Васильевич», «Орех Сергеевич Грецкий», «Миндаль Иванович», «Фундук Петрович», «Курага Петровна», «Чернослив Михайлович»), реже встречаются неологизмы, варваризмы.

Помимо вышперечисленных способов образования прагматонимов, к ним применимы также общепринятые приемы: словообразовательный («Зефирка», «Шатенка», «Джойка», «Жувиленд», «Лимон-желе», «Крем-суфле», «ФанДжаз», также аббревиация, числовые названия реже); и лексико-синтаксический (инверсия «Вкуся хрустящий», «Чувики жевательные», «Регина молочная» и др.).

Следовательно, самый известный путь образования товарной марки – это предложенная классификация М. В. Горбаневского, которая была рассмотрена на примерах и показала приемы онимизации аппелятива и трансонимизации.

Из вышесказанного, можно подытожить то, что прецедентность в нейминге конфетного ассортимента видна множественностью своей функциональности. Итак, в прецедентных феноменах заложена возможность переосмысления, придания нового значения, масштабная узнаваемость, что служит компасом для потребителя разных этносов. Именно их изучение

стимулирует к обретению новых знаний. Итак, прецедентные феномены – нечто сжатое, «архив», «папка», концепт, что хранится в сознании человека, и может дать подробную информацию в любой момент.

Все проанализированные названия кондитерского ассортимента выполняют роль «культурного ключа», апеллирующий к положительным эмоциям, к целевой аудитории, отражая качество продукции. Отметим, что нейминг СТЗ постепенно сводится к культуре народа, используя национальные образы, преследуя цель - продвинуть свой легко узнаваемый товар.

Рассматривая источник в сравнительном аспекте, было выявлено, что компания «Озерский Сувенир» производит кондитерские изделия в широком ассортименте - более 100 наименований, «Красный Октябрь» - 240, «Рахат» - 250, из них 40 карамели, «АВК» - 200, «Харьковчанка» - 200 наименований.

Проанализированный материал имеет в основном многообразие русских прагматонимов, которые уже ранее существовали, немного обновлены. Также, сейчас набирает тенденция номинация товарного знака с отражением национально-культурного компонента. Возможно, в будущем кондитерские изделия будут именоваться с точки зрения перехода казахского языка на латиницу. Отметим, что в ассортименте фабрик Украины очень распространены названия букв латинского алфавита, с переводом на двух языках, – это дает большое преимущество для выхода производства на мировой рынок. Все коммерческие номинации выполняют разные функции. Следовательно, торговые марки используются с позиций рынка с целью воздействия и в качестве продвижения товарного знака для укрепления казахстанской торговли.

Проведенный анализ подчеркивает актуальные проблемы номинации в странах СНГ (России, Украины, Казахстана) и тем самым, демонстрируя дальнейшие перспективы развития исследования брендинга товарного знака. Подводя итоги, отметим, что прагматонимы – уникальные понятия, в которых наблюдается тесная связь номинатора, адресата, имени; рекламный потенциал прагматонимов очень широк. Следовательно, представляет большой интерес и пищу для дальнейшего их изучения.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. М., 1973. С. 366
2. Закон Республики Казахстан от 26 июля 1999 года № 456-І О товарных знаках, знаках обслуживания и наименованиях мест происхождения товаров.
3. Международная классификация товаров и услуг (МКТУ). Режим доступа: http://www1.fips.ru/МКТУ10_PDF_2015/part1_mktu10_2015.pdf.
4. Лингвистический энциклопедический словарь. Советская Энциклопедия, 1990, 685 с.
5. Подольская Н.В. Словарь русской ономастической терминологии. М.: Наука, 1978. 198 с.
6. Телия В.Н. Вторичная номинация и ее виды // Языковая номинация (виды наименований). М.: Наука, 1977. 358 с.
7. Подольская Н.В. Словарь русской ономастической терминологии. 2-е

изд., перераб. и доп. М.: Наука, 1988. 200 с.

8. Новичихина М.Е. Коммерческая номинация: монография. Воронеж, 2003, С.192
9. Крюкова И.В. Рекламное имя: рождение, узуализация и функционирование/ И.В.Крюкова. Волгоград: Перемена, 2004. 288 с.
10. Крюкова И.В. Рекламное имя: рождение, узуализация и функционирование/ И.В. Крюкова //Ономастика Поволжья: тез.докл. 9-й междунаро.конф.-Волгоград, 2002. – С.121-122.
11. Стародубцева , В.В. Номинация внутригородских предприятий и учреждений в современном русском языке: на материале ойкодомонимов г. Ульяновска: автореф. дис. ...канд. филолог. наук: 10.02.01 / В.В. Стародубцева ; Ульяновск. гос. пед. ун-т им. И.Н. Ульянова. – Ульяновск, 2003
12. Суперанская, А.В. Теория ономастических исследований / А.В. Суперанская // Теория и методика ономастических исследований / А.В. Суперанская [и др.]; отв. ред. А.П. Непокупный. – М., 1986.
13. Евтюгина А.А. Прецедентные тексты в поэзии В.Высоцкого (к проблеме идиостиля): автореф. дис. ...канд. филол. наук: 10.02.01. – Екатеринбург, 1995. – 18 с.

ИСТОРИЧЕСКИЕ ТОПОНИМЫ И ОСОБЕННОСТИ ИХ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ В БАЛЛАДНО-ПЕСЕННОМ ЖАНРЕ

Тамара ЖУЖГИНА-АЛЛАХВЕРДЯН (г. Бахмут, Украина)

В англо-шотландском балладно-песенном творчестве исторические топонимы выступают в качестве поэтонимических маркеров текста. Они часто становятся частью названия произведения, посвященного батальной тематике (*Battle of Gladsmuir, La bataille de Killiekrankie, The Battle of Killiekrankie, Praelium Gillicrankianum, Battle of the Boyne, Battle of Falkirk*), свидетельствуя о подлинности события, его исторической значимости и знаковости. Внимание к топонимической и хронологической документализации содержания текста характерно также для авторской баллады, и часто проявляется уже в самом названии, как у Мэтью Приора: *An English Ballad, on the Taking of Namur by the King of Great Britain, 1695* [3: 265–270]. Названия, включающие топонимы, обнаруживаем также у других авторов баллад: у Р. Саути (*The Battle of Blenheim*), у сэра В. Скотта (*On the Massacre of Glencoe*), у Т. Чаттертона (*The Battle of Hastings*); в названиях торжественных од: у Н. Буало-Депрео – о взятии фландрской крепости Намюр Людовиком XIV в 1692 г. (*Sur la prise de Namur*) и следовавшего за Буало В. К. Тредиаковского (*Торжественная ода о сдаче города Гданска, 1734*); в названиях поэм и стихотворений: у А. С. Пушкина (*Полтава*), М. Ю. Лермонтова (*Бородино*) и т.д. В шотландских балладных текстах многочисленны малоизвестные топонимы локального значения, ойконимы, оронимы и урбанонимы [1: 352], требующие уточняющего комментария, например оронимы: *Thorniebank* (берег Торни), где Торни – название рыбацкого острова (Р. Бернс, *Lady Onlie, honest Lucky*); *Berwick-law* – холм Бервик-Ло (Р. Бернс, *My Bonie Mary*); ойконимы: *Bucky* (Баки, небольшое поселение), *Strathspey* – населенный пункт Стратспей, где расположен

знаменитый *Castle-Gordon* – замок Гордон (Р. Бернс, *Miss Admiral Gordon's Strathspey*). Перевод ойконимов, оронимов осуществляется в основном с помощью практической транскрипции [1: 353]. Однако ороним *Highland* (Р. Бернс, *The Young Highland Rover*, 1787) переводят как посредством транскрипции (*Хайленд*), так и с помощью трансформации (*Горная страна*). Урбанонимы часто введены в текст по принципу метонимического переноса, например: *the Cross* – усеченное название центральной площади в Эдинбурге времен якобитских восстаний (Р. Бернс, *Carl, An The King Come!*); *Crochallan* – питейный клуб Крохалланов (*Crochallan Fencibles, a convivial Club*), упоминаемый Р. Бернсом в песне *Rattlin', Roarin' Willie*; *Leith* – исторический порт в Эдинбурге (переводят *Лейт*, или *Лум*) и *Ferry* – название переправы (Р. Бернс, *The Braes o' Balquhiddier*). В средневековых балладах может сохраняться старинное правописание: *brig o' Dye* – мост над рекой Ди (Р. Бернс, *Theniel Menzies' Bonie Mary*) [2]. Тенденция к топонимической документализации текста характерна и для английской романтической поэзии, как в знаменитом стихотворении У. Вордсворта *Composed upon Westminster Bridge* (1802); в его же, менее известном: *Peele Castle* (комментарий: «...is near Barrow-in-Furness in North Lancashire» [4: 300]) и *The Simplon Pass* (находится в Швейцарии [4: 300]). Таким образом, помимо своей социокультурной функции – создания «местного» (этнокультурного) и исторического колорита, документализации батального и иного описания, историко-географической конкретизации и детализации сообщения, картографического уточнения описания, исторические топонимы, привязанные к знаковым событиям эпохи, выполняют также чисто лингвистические задачи, точно очерчивая историко-дискурсивное пространство и лексико-семантическое поле, в котором они могут выступать в качестве ключевой или дополнительной номинации, быть денотатом или иметь коннотативные значения. Именно эти последние задают лирическую тональность и создают ту особую атмосферу, в которой действительное, историческое событие становится событием литературным, поэтическим.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Русский язык: энциклопедия. М., 1970. 431 с.
2. Бернс Р. Любовь и свобода. Бессмертные строки. Престиж-бук, 2016. 464 с.
3. Mathew Prior. An English Ballad, on the Taking of Namur by the King of Great Britain, 1695. Restoration and Augustan Poets. Milton to Goldsmith. Penguin Books, 1977. P. 265 – 270.
4. Wordsworth W., Coleridge S. T. Lyrical Ballads and Other Poems. Wordsworth Poetry Library. Wordsworth Editions Limited, 2003. 312 p.

ПРО МЕТОДОЛОГІЮ ДОСЛІДЖЕНЬ ВІЛЬГЕЛЬМА ШЕРЕРА

Дмитро ЗДОР (м. Бахмут, Україна)

В українській філології відсутні спеціальні роботи, присвячені методології наукових досліджень Вільгельма Шерера, видатного історика німецької літератури, що зумовило наш інтерес до цієї теми. Матеріалом наших спостережень стала робота В. Шерера «*Deutsche Bildnisse*» [1].

Досліджуючи літературу XVIII - XIX століть, зокрема творчість Й.В. Гете німецький науковець оперує «історико-філологічним методом», також залучає сучасну йому художню літературу та документалістику, листи, щоденники, щоб з'ясувати мотиви написання творів та типи характерів, зображених у них: *«Unter Benutzung der gesamten zeitgenössischen Literatur und des gewaltigen (teilweise noch ungedruckten) Materials von Briefen, Tagebüchern und sonstigen Aufzeichnungen gewinnt er Klarheit über das, was die einzelnen Dichter an Typen und Motiven ihrer Umwelt verdanken, was sie aus Eigenem hinzugetan und wie alle diese mannigfaltigen Strömungen sich kreuzen und gegenseitig befruchten»* [1].

Аналізуючи документальні джерела, він наче проникає у творчу майстерню письменників, зіставляючи зміни тексту твору в різних виданнях, і вивчає таким чином еволюцію авторського задуму та стильової манери: *«...aus den Textänderungen der verschiedenen Auflagen zieht er Schlüsse auf seine innere Entwicklung, aus dem Stilwechsel oder manchen Rissen und Sprüngen im Aufbau der Dichtungen gewinnt er Einblick in ihre Entstehungsgeschichte und eine sichere Unterlage zu ihrer Erklärung»* [1].

Результатом такої копіткої роботи стає низка окремих розвідок 1880-1883 років, яка пізніше набула вигляду комплексного системного дослідження - «Історії німецької літератури», завданнями якої було окреслити основні етапи розвитку німецької літератури, охарактеризувати творчість видатних німецьких письменників, проаналізувати ідейне багатство їхніх творів: *«Die Grundlinien der Entwicklung klar herauszuarbeiten, die führenden Geister zu charakterisieren und ihre reifsten Werke nicht durch bequeme Nacherzählung des Inhalts, sondern durch Erfassung ihres Gedankengehalts zu analysieren, betrachtet Scherer als seine Hauptaufgabe»* [1].

Відомо, що В. Шерер опрацював багато матеріалів, але для своєї роботи обирав те, що належало до першоджерел і було значущим з огляду на загальні тенденції розвитку літератури, при цьому він зважав на саму постать митця, а не на визнаний або невизнаний літературними критиками статус: *«Er wollte eben überall mit eigenen Augen sehen und unmittelbar aus den Quellen schöpfen; aber was er als unbedeutend oder belanglos für die Gesamtentwicklung erkannt hatte, wurde erbarmungslos ausgeschaltet, wobei er nicht selten von dem Urteil seiner Vorgänger abwich, wie er anderseits Erscheinungen oder Persönlichkeiten, die früher unbeachtet geblieben, stärker in den Vordergrund rückte»* [1].

Велику увагу він приділяв і формі подання матеріалу дослідження, його мовно-стильовому оформленню, прагнув досягти лаконічності та влучності вираження своєї думки: *«In der letzten Periode seines Schaffens, so besonders in der «Literaturgeschichte», strebt er nach möglicher Knappheit des Ausdrucks; durch ein treffendes Beiwort, einen glücklichen Vergleich ersetzt er oft langatmige Auseinandersetzungen»* [1].

Таку свою позицію він обґрунтував у академічній промові про завдання німецької філології 1884 року: *«Es geziemt ihren Vertretern, daß sie die Sprache, die sie forschend ergründen sollen, auch kunstmäßig zu handhaben und sich einen Platz unter den deutschen Schriftstellern zu verdienen wissen»* [1]. Вочевидь,

стильова манера філолога має відповідати предмету його дослідження, тобто наближатися до художнього стилю. Цікавими у цьому сенсі є і спогади Е. Шмідта, учня В. Шерера, щодо його манери спілкування, в якій не було яскравих риторичних прийомів, хоча і занадто часто зустрічалося слово ««Gesichtspunkt»: *«Sein Vortrag und sein Gespräch verzichteten auf alle rhetorischen Mittel, aber der rasche, manchmal allzu hastige Fluß hielt den Zuhörer stark in Atem und machte ihn zum Teilnehmer einer ununterbrochenen Produktion. Sein behender Geist verschloß sich nirgends, brachte überall das Lieblingswort «Gesichtspunkt» zur praktischen Geltung und drang, auch wo der Wechsel jeweiliger Beschäftigung an nervöse Unruhe streifte, in den Kern der Probleme»* [1].

Не менш цікавою мала стати і робота В. Шерера зі створення нової системи поетики, що через його раптову смерть залишилася незавершеною, хоча окремі її положення відомі завдяки його академічній діяльності. Так, на противагу існуючій на той час дедуктивній конструкції форми та змісту письменства він хотів створити «Природну історію письменства», яка б дослідила історію літератури від первісного суспільства, де мистецтво слова було пов'язано з іншими видами мистецтва та рефлексію цієї фази становлення літератури: *«Statt der deduktiven Konstruktionen über Wesen und Formen der Dichtung, wie sie bisher allgemein üblich gewesen, will Scherer auf empirischer Grundlage eine neue Ästhetik, gleichsam eine «Naturgeschichte der Dichtung», aufbauen. Er untersucht den Ursprung der Poesie in den primitiven Zuständen der Naturvölker, wo sie noch eng mit anderen Äußerungen der Lebensfreude (Singen, Tanzen, Springen usw.) verbunden waren, und den Reflex dieser Entstehungsweise bis in die späteren Zeiten verfeinerter Lebensformen...»* [1]. Також ця «Природна поетика» мала вивчати творчий процес, наслідування та зміни творчих мотивів, відносини між автором і публікою, що дасть змогу показати в новому світлі вже відомі постаті: *«...er verfolgt die Entstehung des dichterischen Prozesses und die Vererbung und Wandlung dichterischer Motive, schildert das Verhältnis von Dichter und Publikum u. v. a. – überall neue Gesichtspunkteweisend und Altbekanntes oft in ganz neuer Beleuchtung zeigend»* [1].

Отже, В. Шерер у своїх розвідках намагався поєднати різні методи дослідження художніх творів, текстуальні й контекстуальні, щоб якомога повно відтворити історію німецької літератури від давніх часів до Нового часу.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Scherer W. Einleitung. *Deutsche Bildnisse*. URL: gutenberg.spiegel.de/buch/deutsche-bildnisse-596/1 (дата звернення: 22 грудня 2018)

ЧАСОВА УПОРЯДКОВАНІСТЬ ДІАЛОГІЧНОГО ТЕКСТУ

Олена ЗОЗ (м.Бахмут, Україна)

Метою даного дослідження є встановлення закономірностей часової організації усного діалогічного тексту в структурно-семантичному аспекті, що передбачає виявлення функціональних особливостей структурно-семантичного плану побудови усного діалогічного тексту, встановлення часової тривалості його структурно-семантичних одиниць та визначення характеру часової

співвіднесеності структурно-семантичних одиниць діалогічного тексту.

Побудова структурно-семантичного плану тексту здійснюється не лише у відповідності зі змістовою, але й часовою програмою. У даному дослідженні структурно-семантичними одиницями, які є одночасно носіями змістової й часової програм усного тексту, визнані синтагма, фраза й надфразна єдність (НФЄ). Оскільки тема тексту розкривається через цілу структуру підтем і субпідтем, у тексті може бути виділена ієрархія НФЄ. Складні текстові єдності, утворені декількома НФЄ згідно з ознакою приналежності їхніх підтем до однієї спільної теми, визначаються багатьма дослідниками: “тематичний блок” [4], “предикативно-релятивний комплекс” [1; 2]. Найбільш детальної розробки ідея ієрархічності НФЄ зазнала в дослідженні Н.Б. Цибулі, де було виділено декілька рівнів НФЄ [5].

Всі одиниці структурно-семантичного плану тексту пов’язані між собою відношеннями включення, тобто одиниця більш високого рівня є результатом інтеграції семантики і структури одиниць нижчого рівня. Структура таких відношень являє собою абстрактну схему, в конкретних текстах постійно спостерігаються відхилення від жорсткої ієрархічної впорядкованості. Широко відомі, наприклад, факти автосемантичності фраз, які, за окремих умов, можуть виконувати функції НФЄ [3].

Результати аналізу структурно-семантичного плану тексту підтвердили гіпотезу про те, що часова організація усного тексту постає як системний спосіб упорядкованості ієрархії, при якому відношення між її однорівневими елементами будуються за принципом часової сумірності.

Порівнєве зіставлення структурно-семантичних одиниць за тривалістю будувалось на значенні коефіцієнта співвідношення середньої тривалості одиниці, яка лежить вище, з середньою тривалістю одиниці, що є рівнем нижче. При цьому підрахунки проводились окремо за фонаційною тривалістю одиниці, за сукупною тривалістю внутрішніх пауз та загальною сукупною тривалістю одиниці.

Отримані дані свідчать про те, що найбільш характерним є таке часове співвідношення структурно-семантичних одиниць, при якому тривалість більш складної одиниці приблизно у два рази перебільшує тривалість одиниці, що її складає. Інакше кажучи, міжрівневі відношення одиниць текстової ієрархії будуються на основі бінарного часового протиставлення одиниць суміжних рівнів.

У бінарному протиставленні, на наш погляд, найбільш чітко визначається регулююча функція часового фактора, тому що структурна неоднорідність одиниць тексту, тобто можливість об’єднання у своєму складі одиниць різних рівнів нижчого порядку та їх різна кількість, компенсується їхньою часовою співвіднесеністю. Це дозволяє нам розглядати бінарне протиставлення одиниць як суттєву інваріантну ознаку часової організації усного діалогічного тексту.

У міжрівневій співвіднесеності структурно-семантичних одиниць за параметром тривалості зовнішніх пауз також простежується градуальний характер: більш складні одиниці мають зовнішні паузи більшої тривалості.

Через різні види часової співвіднесеності здійснюється внутрішній

взаємозв'язок структурно-семантичних одиниць і оформлення тексту в цілісне мовне утворення. Ознакою цільнооформленості усного діалогічного тексту є також характерне для нього використання у ролі зв'язних засобів пауз хезитації, логічних пауз короткої тривалості і безпаузального членування на стику структурно-семантичних одиниць.

Варіативність часової організації, яка простежується головним чином в абсолютній часовій тривалості складних змістових одиниць (фрази, НФЄ), а також у різній тривалості зовнішніх пауз, має системний характер і обмежена певними границями. Це виявляється у скороченні рівня варіативності тривалості на вищих рівнях тексту – НФЄ III, збереженні бінарної пропорції і градуальної співвіднесеності при зростанні абсолютної тривалості одиниць, ускладненням теми.

Отримані результати свідчать про взаємозв'язок і взаємозумовленість змістової та часової програм тексту: з одного боку, варіативність часових параметрів структурно-семантичних одиниць визначається задачами змістового розгортання тексту, з іншого боку – системні часові співвідношення здатні у значній мірі регулювати цей процес.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Баталова Т.М. Соотношение предикативных и релятивных отрезков текста (на материале английской поэзии и прозы) : автореф. дис. на соискание учёной степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / Т. М. Баталова. – Москва, 1977. – 23 с.
2. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования / И.Р. Гальперин. – М.: Наука, 1981. – 135 с.
3. Костромская Н.С. Временная организация устного диалогического текста (экспериментально-теоретическое исследование на материале английского спонтанного диалога и радиопьесы): автореф. дис. на соискание учёной степени канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки» / Н.С. Костромская. – Москва, 1985. – 21 с.
4. Теплицкая Н.И. Некоторые проблемы диалогического текста : автореф. дис. на соискание учёной степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / Н.И. Теплицкая. – Москва, 1974. – 23 с.
5. Цибуля Н.Б. Роль интонации в структурировании текста: автореф. дис. на соискание учёной степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / Н.Б. Цибуля. – Москва, 1982. – 20 с.

СТИЛИСТИЧЕСКОЕ СВОЕОБРАЗИЕ ФЕЛЬЕТОНОВ

О. И. СЕНКОВСКОГО

Сергей КОМАРОВ (г. Бахмут, Украина)

Фельетоны О. И. Сенковского (1800-1858) характеризуются широким тематическим спектром (общественные нравы, морально-этические вопросы, журналистская среда, литературная полемика) и своеобразным стилем. В текстах цикла «Петербургские нравы» (1833-34), опубликованных в «Северной пчеле», заявляет о себе разговорная интонация, форма «беседы по душам» с читателем. Различные обращения, просьбы и вопросы создают иллюзию

добрых, приятельских отношений рассказчика и читателя: «Поздравьте меня, друзья!» [1, с. 176], «Пособите мне, ради бога...» [1, с. 177], «Случалось ли вам когда-нибудь ...призадуматься ...?» [1, с. 177]. Автор вовлекает читателя не просто в разговор, но и в действие, из реципиента производя его в своего рода персонаж фельетона. Например, в фельетоне «Человечек» вспоминается о возможных для читателя событиях прошлого: «Вы, без сомнения, имели счастье не однажды с ним беседовать, сами о том не зная» [1, с. 165]. Подобные высказывания служат еще и средством типизации.

Фактически еще до возникновения физиологического очерка О. И. Сенковский делает попытки обобщить человеческие и моральные типы и явления, порой касаясь и их социальной составляющей – они часто вынесены в названия фельетонов: «Петербургская барышня», «Человечек», «Моя жена». Центральный персонаж первого из них – типичная для столицы Барышня из семьи «хорошего тона», родители которой хотят своей дочери счастья и поэтому выдают ее замуж по расчету. Такая ситуация, подчеркивает фельетонист, очень распространена, равно как и подобные семьи. «Человечком» называет автор всех «доброжелателей», которые пускают о вас сплетни и строят разнообразные козни. А героиня фельетона «Моя жена» являет собой типичный образец жены чиновника относительно высокого ранга: весь свой «досуг» она проводит в магазинах, занимаясь покупками для себя и своих приятельниц.

Доминирующая форма комического в фельетонистике писателя – ирония, диапазон оттенков которой очень широк: от мягкой и добродушной до едкой, уничтожающей объект осмеяния и создающей уже сатирический эффект. К примеру, вот как описывает свое чувство к женщинам рассказчик в одном из фельетонов: «...я ценю всех женщин, молодых и старых, прекрасных и гадких, тихих и крикливых, кротких и царапливых, с верностью, с нежностью, с легкомысленностью, с добродетелью и с капризами» [1, с. 172]. «Я человек самый счастливый в свете. Как хорошо я живу с моей женою!.. Как нежно я люблю ее, как уважаю!.. Да как и она меня любит!.. Вы не можете себе представить. Правду сказать, мы и достойны этой обоюдной любви: мы друг с другом так вежливы! так учтивы!..» [1, с. 183], – начинается фельетон «Моя жена», только в ходе повествования выясняется, что не все так радужно.

Следует констатировать функционирование в фельетонах О. И. Сенковского ассоциативных тем, что станет общим местом уже в фельетонистике 1920-х годов. Рассказчик то и дело отступает от предмета фельетона, вводя в пространство текста дополнительные темы. Они не просто служат показательными иллюстрациями той или иной мысли, проистекающей из главной темы, но имеют вполне самостоятельное значение. Например, герой фельетона «Арифметика», «по званию ...промотавшийся помещик», рассуждает о важности в современном мире вынесенной в заголовок науки и приходит к заключению, что в России арифметики не знают, оттого так бедно живут, а люди зажиточные проигрывают свои состояния в карты. И тут рассказчик вспоминает о своем посещении Помпеи, древнего города, во II веке, как известно, погребенного под лавой Везувия и раскопанного не так давно. Он

подробно описывает увиденное им самим, подчеркивая поразительную сохранность предметов быта и даже тел людей, застигнутых извержением. Фельетонист выходит далеко за пределы предметно-житейского описания древних римлян и говорит о нравах и порядках российского общества XIX века.

А затем становится понятной и другая причина обращения к образу Помпеи – он служит своего рода переходным звеном к фантастической картине погребения Санкт-Петербурга под грудой игральных карт – если представить, что Пулкова гора стала вулканом. Автор иронически замечает, что «это только арифметическая поэзия, романтизм счетной доски, мечтание сердца, дышащего цифирью и бостоном, исчерченного мелом виста, кружащегося в омуте плюсов и минусов» [1, с. 193], но и «полезное упражнение». Его цель критическая: вновь акцентировать различные негативные стороны жизни северной столицы: взаимная неверность супругов, нечестность и пьянство чиновников, продажность судей, небрежение талантом ученых и людей искусства, преклонение перед богатством и др. (люди будущего, фантазирует писатель, с легкостью бы все это обнаружили, произведя раскопки). Так, делая отступления и комментируя их, сатирик расширяет проблемно-тематический ракурс произведения.

Среди стилистических средств фельетонов О. И. Сенковского следует указать на афоризм, часто построенный на парадоксе (например, «Кто покупает правосудие, тот никогда не жалуется на недостаток правосудия в свете» [1, с. 188]), игру слов («человеческую славу продавал при свечах; при дневном свете на ней приметно множество пятен» [1, с. 173]), синтаксические конструкции с протяженными перечислениями.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Сенковский О. И. Сочинения Барона Брамбеуса. Москва: Советская Россия, 1989. 496 с.

МОВНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ. ТЕНДЕНЦІЇ ДО ОНОВЛЕННЯ ВОКАБУЛЯРУ **Ольга КОСОВИЧ (м. Тернопіль, Україна)**

Нове в системі мови стало особливо актуальним саме в наш час. Це пояснюється шаленими темпами оновлення мови, її словникового складу. Французька мова, які і інші мови, переживає на сучасному етапі неологічний бум, що викликаний прискоренням темпів суспільного життя, зростанням політичної активності мас, надзвичайним розвитком Інтернету, зокрема соціальних мереж.

Тенденція до змін та оновлення – глобальна властивість мовної системи, без осмислення чого не видається можливим істинне розуміння динаміки мовної картини з точки зору когнітивних умов і чинників неологізації. Проявом інноваційних процесів у лексиці сучасної французької мови є саме неологізація. Вона вимагає постійного аналізу й оцінки з погляду нормативності, доцільності прийняття окремих нових елементів.

Мовні перетворення початку XXI століття презентують мовознавцям багатий та винятковий за своєю важливістю матеріал. Мовні інновації, в тому числі лексико-семантичні, розглядаються на широкому фактологічному

матеріалі. Самі спостереження за лексичними трансформаціями в окремих тематичних і лексико-семантичних групах дають чіткішу уяву про те, які саме ділянки лексичної системи і яким чином “реагують” на ті позамовні чинники, що слугують поштовхом до руху і перебудови всередині цієї системи. Неологізація мови передбачає і визначає її вивчення як динамічної системи. Оновлення мови відбувається під впливом двох мотиваторів: один з них пов’язаний з когнітивно-комунікативними потребами суспільства, другий – з особливостями будови мови. Мовні чинники неологізації пов’язані з внутрішньою мотивацією процесу вербалізації продуктів пізнання, а також з різними чинниками, які обумовлюють народження нового слова різними проявами емоційно-оцінної та інтелектуальної активності носіїв мови.

Дослідження особливостей розвитку словникового складу неможливо проводити без урахування позиції діалектичного підходу до явищ мови в цілому і до словотворення зокрема. Основними є ідеї про взаємозалежність та взаємозумовленість мовних явищ; використовується системний підхід у вивченні об’єктивної реальності.

Найбільш активний розвиток мови здійснюється у галузі лексики, що зумовлено, крім її особливостей порівняно з іншими мовними рівнями, зокрема, більш високим ступенем позамовної детермінованості.

Створення нових слів, поява нових значень обумовлено безперервною роботою людської свідомості, безкінечним пізнавальним процесом, що детермінується діяльністю людини [1].

Поява нових слів дає нам унікальний матеріал для дослідження не тільки основних тенденцій розвитку мови на конкретному історичному етапі, але і дозволяє оцінювати рівень розвитку суспільства. Періоди значних суспільних змін завжди знаходять відображення в суттєвих змінах словникового складу мови.

Основними диференційними критеріями, згідно до яких нове слово можна вважати неологізмом, є: психолінгвістичний (відчуття носіями мови новизни слова), хронологічний (існування неологізма в певний період в історії мови і суспільства).

Міра новизни лексеми в кожному окремому випадку обумовлюється кількістю і якістю нового в семантиці, структурі, фонетиці і графіці.

У сучасній неології чітко визначились нові аспекти, орієнтовані на вивчення “мови в дії” та мови в динаміці. Цим і зумовлений наш інтерес до різного виду інновацій, спрямований на з’ясування стилістичних, прагматичних тщо характеристик нових одиниць.

Отже, зміни у мові тісно пов’язані з трансформаціями в її лексичній системі, що є наслідком дії зовнішніх умов функціонування мови (мовна ситуація, мовна інтерференція, взаємовплив національних культур), так і з внутрілінгвістичними механізмами (аналогією, тенденціями до стислості висловлювання (економії мовленнєвих зусиль), прагненням до використання експресивно-емоційних засобів вираження, появою нових синтагматичних зв’язків слова, які мають вплив на лексико-семантичні зміни тощо.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Касьянова 2009. Когнитивно-дискурсивные механизмы неологизации. Монография. Астраханский университет, 2009. 320 с.
2. Косович О.В. Теорія неологізації сучасної французької мови. Монографія. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2014. 477 с.
3. Sablayrolles J.-F. La néologie en français contemporain. Examen du concept et analyse de productions néologiques récentes, Paris, Honoré Champion éditeur, coll. «Lexica». no 4. 589 p.

ПОДТЕКСТ КАК КОМПОНЕНТ ВЫРАЖЕНИЯ ИМПЛИЦИТНОСТИ

Елена КОЛЕСНИЧЕНКО (г. Бахмут, Украина)

В лингвистике и литературоведении не выработано точное определение подтекста, которое полно и адекватно отражало бы его суть. Не существует единого мнения по поводу термина, отражающего это многогранное явление. Ученые, нанимающиеся этой проблемой, используют такие перифразы как «подводные смысловые течения» (В.В. Виноградов), «непрямое описание» (Р.А. Будагов), «глубина текста» (Т.И. Сильман), «импликация» (В.А. Кухаренко).

Разнообразие терминов, использующихся для обозначения понятия «подтекст», объясняется различием исходных позиций его исследования, зависимостью формирования подтекста от многих факторов, а также тем, что с подтекстом смыкаются и смежные понятия, которые являются компонентами выражения имплицитности в целом.

Но большинство исследователей соглашаются с тем, что в основе этого феномена лежит придание высказыванию дополнительного, особого смысла, не вытекающего непосредственно из линейно реализуемых значений единиц текста.

И. В. Арнольд считает, что подтекст создает глубину содержания, которая усугубляет сюжет, ведет свою смысловую линию, помогает более полному раскрытию главных тем произведения. При этом подтекст вызывает эмоциональное и оценивающее отношение читателя к тому, о чем идет речь.

По мнению В.А. Кухаренко «подтекст – это особый способ организации текста, ведущий к резкому росту и углублению, а также изменению семантического и / или эмоционально-психологического содержания без увеличения длины последнего». Исследователь подчеркивает, что текст организуется таким образом, что контекстуальные значения разворачивающегося сообщения реализуются дважды: эксплицитно, через линейные связи цепочки микроконтекстов, и имплицитно, через отдаленные, дистантные связи единиц всего текста, которые и приводят к осознанию наличия подтекстного смысла сообщения.

Некоторые исследователи (Л.А. Черняховская, Р.К. Гарипов и др.) предлагают рассматривать проблему имплицитности и подтекстовой информации с точки зрения теории информации, так как понятие «скрытой», сжатой информации, оставаясь в центре внимания лингвистов, мало исследуется в рамках информационно-смысловой структуры текста.

Подтекст, представляющий собой категорию чаще всего художественного текста, - явление не субъективное и случайное, а специально создаваемое автором и обязательно ощущаемое читателем как сопричастующее в данном отрезке или даже во всем произведении. Подтекст очень часто несет в себе информацию, обогащающую и углубляющую содержание художественного произведения. Выявление соотношения текстовой и подтекстовой информации является необходимым условием декодирования художественного текста.

Подтекст не имеет своих самостоятельных средств выражения, а основывается на сочетании языковых единиц, образующих текст. В механизме создания подтекста важна определенная сочетаемость единиц разных языковых уровней и сопряжение эксплицитных компонентов и аспектов лексического и грамматического содержания этих единиц.

Исследование подтекста обнаружило его важную роль в организации текста, т.е. основная функция подтекста – текстоорганизующая. Имплицитные приращения способствуют установлению ассоциативно-смысловой, конструктивной связи между частями литературного целого, создают своеобразную переключку, закрепляя текст и тем самым внося свой вклад в создание семантического единства и стилистической законченности художественного произведения.

Следующей функцией подтекста является информативная, которая состоит в реализации основной идеи художественного произведения и концепта автора.

Подтекст побуждает коммуниканта самостоятельно порождать новую информацию в процессе восприятия им текста, то есть можно утверждать, что восприятие художественного текста есть такой же творческий процесс, как и его создание.

Говоря о роли подтекста, следует выделить и его прагматическую функцию – то есть ориентацию подтекста на читательское восприятие. Подтекст играет большую роль в передаче модальности текста, т.е. субъективно-оценочного отношения автора к описываемым событиям и людям, не всегда выраженного эксплицитно, и способствует формированию определенной позиции читателя.

Очень близко к прагматической функции подтекста примыкает его характерологическая функция и функция создания эмоциональной атмосферы всего произведения.

Подтекст, отличаясь по определенным параметрам от других форм проявления имплицитности, принимает активное участие в передаче неявно выраженной информации.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык: учебник для вузов. 4-е изд., испр. и доп. М. : Флинта: Наука, 2002. 348 с.
2. Брудный А.А. Подтекст и элемент внетекстовых знаковых структур. Смысловое восприятие речевого сообщения. М. 1976. 156 с.
3. Кухаренко В.А. Интерпретация текста. Л. 1988. 167 с.

4. Сильман Т.И. «Подтекст – это глубина текста». Вопросы литературы. 1969 б. № 1(49). С.84-90

**ТОТАЛІТАРНИЙ ДИСКУРС У ДОКУМЕНТАХ З ПИТАНЬ
ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ БУДОВИ РАДЯНСЬКИХ ПРОФСПЛОК:
ІДЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ**

(середина 50-х – середина 60-х рр. ХХ ст.)

Вікторія КОНЦУР (м. Бахмут, Україна)

Вивчення словесної спадщини радянського періоду залишається актуальним, оскільки надає науці значний матеріал для аналізу загальних закономірностей історичного процесу періоду який досліджується. Дане дослідження присвячено тоталітарному дискурсу як особливому типу політичного дискурсу.

Нами здійснено спробу розглянути мову епохи хрущовської «відлиги» – одного з «найдемократичніших» етапів радянського тоталітаризму. Поставлена проблема набуває особливого інтересу з урахуванням тієї обставини, що тоталітарний дискурс вивчається на основі опублікованих документів найдемократичнішої за своєю суттю та наймасовішої організації трудящих – професійних спілок, функціонування якої передбачає постійну взаємодію із суспільством і владою.

Наукові праці, які розкривають феномен тоталітарного підходу до мови, доводять, що він значною мірою розходився з політичною, побутовою, економічною та іншими типами реальності. [1, 2, 3, 5]. Дослідник дискурсу радянського періоду А.П. Романенко відзначав, що радянська словесна культура була жорстко детермінована політичним задумом партійно-державної влади [5:37].

Тоталітарний дискурс періоду «відлиги» був нарочито демократичним. Партійно-державні функціонери на перший план висунули ідею розширення народовладдя як однієї з форм утвердження нової влади у тому числі й через підвищення ролі професійних спілок. Організаційна будова радянських профспілок значною мірою забезпечила підвалини для розвитку непритаманних громадській організації напрямків діяльності. Одним із таких напрямів була ідеологічна робота профспілкових організацій.

Взаємозв'язок організаційної будови профспілок з їх ідеологічною діяльністю нами виводиться з керівної та спрямовуючої ролі КПРС, яка виголошувалась в її програмі спочатку неофіційно, а з 1961 р. й офіційно: «Період розгорнутого будівництва комунізму характеризується подальшим зростанням ролі і значення Комуністичної партії, як керівної й направляючої сили радянського суспільства» [4]. Беззаперечно визнавалась керівна роль партії і професійними спілками, що знайшло своє відображення у всіх трьох редакціях статутів громадської організації, які були чинними впродовж періоду «відлиги»: «Професійні спілки проводять усю свою роботу під керівництвом Комуністичної партії Радянського Союзу – організуючої і спрямовуючої сили радянського суспільства» [9].

У своєму аналізі ми враховуємо той факт, що «відлига» була новим

етапом у розвитку радянської тоталітарної системи, яка розбудовувалась на переважанні не силового, а ідеологічного впливу на суспільство. У зв'язку з цим визнання професійних спілок «школою комунізму для найширших мас трудящих» подавалося партійними ідеологами як об'єктивна історична закономірність, яка випливала з особливостей будівництва комунізму. Вони вбачали ці особливості в тому, що в результаті повної і остаточної перемоги соціалізму в країні змінився не тільки економічний базис, а й соціальна структура суспільства, його психологія, культура, взаємовідносини в ньому. Як наслідок цих змін ідеали робітничого класу, його політика та ідеологія стали ідеалами, політикою та ідеологією всього народу. Відповідно до цього змінився і характер Комуністичної партії: з партії робітничого класу вона перетворилася на партію всього народу [6]. Таким чином, лобювання профспілками ідеологічної політики партії отримало своє обґрунтування і сприймалося радянськими трудящими як невід'ємна частина профспілкової роботи.

Отже, взаємозв'язок між організаційною та ідеологічною діяльністю масової організації за логікою виглядає цілком закономірним. Для підтвердження зазначеного нами було проаналізовано три редакції профспілкових статутів – 1954, 1959 та 1963-го рр. Звичайно, у кожен з них вносились певні корективи, але засади організаційної будови залишались непорушними. До останніх нами віднесено визнання керівної ролі комуністичної партії, розбудову організації на засадах демократичного централізму та побудову за виробничим принципом. Непорушно декларованими залишались і принципи керівництва профспілковими структурами, вміщені у II розділі статутів “Організаційна будова професійних спілок” [10].

Порівняльний аналіз партійного і профспілкового статутів, а саме тієї їх частини, яка стосується організаційної будови партійної та громадської організацій, підтвердив їхню абсолютну ідентичність. Отже, організаційно профспілки розбудовувались за партійним трафаретом і наслідували практично всі пункти партійного документа, але вже з ярликом громадської організації [11]. За такої організаційної структури встановлення контролю державної партії над профспілковим рухом не могло викликати щонайменших труднощів, що, в свою чергу, забезпечувало можливість впливати на ідеологічні настрої трудящих через його виховну функцію.

Так, у статуті професійних спілок редакції 1954 р. у переліку завдань, що стояли перед ними, зазначалось, що професійні спілки «проводять культурно-масову і політично-виховну роботу серед робітників, службовців та їх сімей; допомагають членам профспілки підвищувати свій ідейно-політичний та загальноосвітній рівень...» [12]. Це ж формулювання практично дослівно було перенесено до статуту 1959 р. [7]. Увійшло воно і до статуту, прийнятого в 1963 р., але вже у значно деталізованішому вигляді. «Профспілки виховують трудящих у дусі комуністичної свідомості та ідейності, радянського патріотизму, комуністичного ставлення до праці і суспільної соціалістичної власності, прищеплюють робітникам і службовцям високі моральні принципи, втілені у моральному кодексі будівника комунізму», - зазначалось в останньому

профспілковому статуті періоду «відлиги» [8]. Таким чином, беззастережне визнання профспілками керівної та спрямовуючої ролі правлячої партії, а також інших принципів організаційної будови призвело до абсолютного викривлення виховної функції, яка, по суті, трансформувалась у функцію ідеологічного забезпечення партійних накреслень.

Зважаючи на огляд офіційних партійних та профспілкових документів можна констатувати, що тоталітарний дискурс «відлиги» був покликаний забезпечити цілковитий контроль суспільства, створити у широких верств населення ілюзію демократичних перетворень та втілення ідеї народовладдя в життя, що повністю відповідало методології «відлиги», але перманентно заперечувалося реаліями тогочасного суспільного життя.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Барсукова В.В. О дискурсивной системности газетно-публицистических текстов периода хрущевской «оттепели» / В.В. Барсукова // Проблемы функционирования языка в разных сферах коммуникации. – Пермь, 2005. – С.107-111;
2. Бацевич Ф.С. Тоталітарний політичний дискурс: когнітивно-риторичні та комунікативно-мовні ознаки / Ф.С. Бацевич // Вісник Черкаського ун-ту. Серія: Філологічні науки. – Черкаси, 2001. – Вип. 24. – С. 110–113;
5. Калиновська О.В. Лексична сполучуваність у мові тоталітарного режиму / О.В. Калиновська // Наукові записки / Національний університет «Києво-Могилянська академія». – К.: Академія, 2003. – Т. 22. – Ч. 1: Гуманітарні науки. – 174 с. – С. 22–26.
4. Программа Коммунистической партии Советского Союза // КПСС в резолюциях. – М.: Политиздат, 1972. – Т. 8. – С. 301.
5. Романенко А.П. Советская словесная культура: образ ратора / А.П. Романенко; под ред. О.Б. Сиротининой. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 2000. – 212 с
6. Справочная книга о профессиональных союзах СССР. – М.: Профиздат, 1965. – С. 20.
7. Статут професійних спілок СРСР. Затверджений XII з'їздом профспілок СРСР 27 березня 1959 р. – К.: Політвидав, 1959. – С. 8-9.
8. Статут професійних спілок СРСР. Затверджений XIII з'їздом професійних спілок СРСР. – К.: Держполітвидав, 1963. – С. 8-9.
9. Устав профессиональных союзов СССР. Утвержден XI съездом профсоюзов СССР 15 июня 1954 года. – М.: Профиздат, 1955. – С. 2; Статут професійних спілок СРСР. Затверджений XII з'їздом профспілок СРСР 27 березня 1959 року. – К.: Держполітвидав УРСР, 1959. – С. 4; Статут професійних спілок СРСР. Затверджений XIII з'їздом професійних спілок СРСР. – К.: Держполітвидав України, 1963. – С. 5.
10. Устав профессиональных союзов СССР. Утвержден XI съездом профсоюзов СССР 15 июня 1954 года. – М.: Профиздат, 1955. – С. 11-14; Статут професійних спілок СРСР. Затверджений XII з'їздом профспілок СРСР 27 березня 1959 року. – К.: Держполітвидав УРСР, 1959. – С. 16-18; Статут професійних спілок СРСР. Затверджений XIII з'їздом професійних спілок

СРСР. – К.: Держполітвидав України, 1963. – С. 17-22.

11. Устав Коммунистической партии Советского Союза // КПСС в резолюциях. – М.: Политиздат, 1972. – Т. 8. – С. 312-315.

12. Устав профессиональных союзов СССР. Утвержден XI съездом профсоюзов СССР 15 июня 1954 г. – М.: Профиздат, 1955. – С. 6.

PASSING INTERNATIONAL ENGLISH EXAMS

Iona KOSTIKOVA (Kharkiv, Ukraine)

As it is known English is the official language of 53 countries and spoken by around 400 million people across the globe. Being able to speak English is not just about being able to communicate with native English speakers, it is the most common second language in the world. If you want to speak to someone from another country then the chances are that you will both be speaking English to do this.

The British Council projects that by 2020 two billion people in the world will be studying English. Learning English is important as it enables you to communicate easily with your fellow global citizens.

To my mind, one of the key roles is the level of students' English. I believe, 'English heads the list as the one chosen by the majority of young people as the most useful. English is considered as the opportunity to meet employer's demands, to go on studying in another country, to pass professional exams, to take part in international students' exchange programs etc. However, for most career or academic purposes the knowledge of elementary English is not enough, many employers and educationalists require a reliable proof of English proficiency.' (Kostikova et al., 2019).

To verify the English level that corresponds to the international standards many students in Ukraine choose to pass international exams like TOEFL, IELTS, BEC, TOLES or Cambridge ESOL exams, the last being credited to their quality, accuracy and universality: they claim to be designed to be fair to all the L2 learners and correspond to the principles of the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), leaving aside the fact they are constantly revised and updated.

Thus, Cambridge English: First (FCE) has always excelled other Cambridge ESOL exams offered for adult people (KET, PET, FCE, CAE and CPE) in popularity. The reason why so many people opt for FCE is as follows: providing the credibility of a qualification in upper-intermediate English which can be achieved more easily than, for example, advanced level, the exam results are recognized by over 15,000 educational institutions for study purposes and by a broad variety of employers.

Today everybody can talk about the important role of English as a mean of changing students' world, giving the opportunities to participate in students' exchange programs, to study abroad, to have better job. It is the main factor driving the increased interest in different students' projects and opportunities. More and more, English is seen as a basic skill necessary for organizations wishing to operate internationally and for individuals who wish to improve their employment prospects and engage with the wider world. This internationalization of English means that the language no longer 'belongs' to people in the traditional English-speaking countries, if indeed it ever did. No doubt, British Council's overall mission is to work with

peoples around the world to learn English, to increase international understanding and respect (Tribble, 2012).

It is interesting that today the number of international student mobility is increasing. Scholars write about the fact 'in the 1950s the worldwide number of students studying abroad is estimated to have been about 200 000, whereas by 2012 it increased to more than 2 million, at least in absolute terms' (Wells, 2014).

The exam is designed to cover all four language competences as well as to check the fluency in use of grammar structures and lexical units. However, achieving the desired result is not so trouble-free: candidates should also demonstrate the knowledge of the examination procedure and the awareness of the main principles of communicative achievement, specifically politeness, formality, cohesion and clear conveyance of relevant ideas by the means of the English language. Students who study to pass international exams often need additional practice and support especially in those language aspects which appeared to be both challenging and time-consuming. So, to conclude it is necessity for students to pass international exams to archive their different goals.

REFERENCES

1. Kostikova, I., Viediarnikova, T., Holubnycha, L., & Miasoiedova, S. (2019). The Competency-Based Approach to Passing First Certificate in English. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 11(1), 117-130. Retrieved from: <https://doi.org/10.18662/rrem/100>
2. Tribble, Ch. (2012). *Managing Change in English Language Teaching: Lessons from Experience*. Retrieved from: https://www.teachingenglish.org.uk/sites/teacheng/files/B330%20MC%20in%20ELT%20book_v7.pdf
3. Wells, A. (2014). International Student Mobility: Approaches, Challenges and Suggestions for Further Research. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 143 (14), 19-24. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.07.350>

TRANSLATION AND THE PROBLEM OF UNTRANSLATIBILITY

Lubna M. KHOSHABA (Erbil, Kurdistan Region, Iraq)

Translation can be defined in different ways. However, the best way to explain this term is that translation is replacing the source text (ST) in the source language (SL) with the target text (TL) in the target language. In this process the original text is replaced by another text in another language and it can be considered as a proper language since it is between two languages. Although the same language can appear or be translated into different languages, it can be interpreted in the same language.

Translation is defined by different scholars, for example Catford defines translation in terms of finding an equivalence for the source text and sees it as " the replacement of the textual material in one language by equivalent textual material in another language" [2]. As for Jakobson [3] he shows that translation is a process that takes place between two languages and the same language, and between the verbal language and non-verbal language. So, the verbal signs will remain the basis of translation. The way in which he defines translation is based on semiotic terms. These are major types among many others.

However, sometimes the translators may face a problem of untranslatability, since translation is the replacement of verbal message from one language into another, in which some elements cannot be translated or have no equivalences in the target language which leads to loss of meaning such as difficulties in translating cultural traditions, emotions, some syntactic structures and social customs. Hence, it is difficult for translators to be faithful. This problem is very common. Pinge [4] refers to three types of untranslatability : referential, pragmatic, and intra-lingual. He states that translation is a communicative which takes place due to verbal signs. Consequently, the problem of untranslatability can be reduced by taking into consideration the context of situation.

Untranslatability can be solved by compensation. The translator follows this method when he/she cannot find an equivalent expressions in the target language. The following methods are interesting:

1. Adaptation
2. Borrowing
3. Translator's note
4. Claque
5. Paraphrase

To sum up, it can be said that translation is the replacement of a source language text by another text. As a result, it is a way to transmit ideas or feelings from one language to another. Very briefly, it is a means of communication between different people via a translator. However, untranslatability exists between languages. Though the translator tries as much as possible to create the same effect on the target language reader/listener, the problem of being unable to give the same effect of the SL text is expected due to the divergences between languages mentioned above.

REFERENCES

1. Bassnett, S. Translation Studies, London and New York: Routledge, 1991.
2. Catford, J. C. A Linguistic Theory of Translation, London: Oxford University Press, 1965.
3. Jakobson, R. On Linguistic Aspects of Translation in Brower, R.A. (ed.). On Translation, New York: Oxford University Press, A Galaxy Book, 1966. P. 232-239.
4. Newmark, P. A Textbook of Translation, London : Prentice Hall, 1998.
5. Nida, E. Toward a Science of Translation: with Special Reference to Principles and Procedures Involved in Bible Translation, Leiden: E. J. Brill, 1964.
6. Toury, G. In Search of a Theory of Translation, Jerusalem: The Porter Institute, 1995.
7. Wilss, W. Knowledge and Skills in Translator Behaviour, Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins, 1996

UKRAINIAN IDENTITY: MONO-, BI- OR MULTILINGUALISM?

Ganna KRAPIVNYK, Yuliia SHPAK (Kharkiv, Ukraine)

This paper is aimed at considering current processes in the Ukrainian language environment and the need to promote bi- and multilingualism as the phenomena beneficial for the people, society and country development. The issue has been in the

focus of attention of Ukrainian and foreign researchers engaged in various aspects of the Humanities. L. Masenko attended to the postcolonial perspective of bi- and multilingualism [1]. S. Chastnyk studied the Irish case of bilingualism, which can also be compared and correlated to the Ukrainian situation [2]. C. Seals considered the processes of Russification and Ukrainisation that took place in Ukraine in different epochs [4].

Ukraine is a relatively young state, which can, however, boast of its rich and diverse history that reflected on people's mentality and cultural identity. Only over the past thirty years, Ukraine has been trying to build up its unified state. This process features many positive and negative aspects as public policy makers do not always consider historical, language, cultural, religious and other factors that make Ukrainians multilingual and multicultural. Moreover, what could be potentially beneficial and enriching for the nation as a whole, has been suppressed in many cases.

Historically Ukrainian lands were integral parts of such countries and empires as Austro-Hungarian, Russian, Rzeczpospolita (Poland), Ottoman Empire. Temporary alliances were entered also with Crimean Tatars. All of them had their state languages and well-established cultural traditions. Only in 1954, one could see Ukraine as a Republic of the Soviet Union in its current generally recognized borders.

During the Soviet era Russian was considered the language of city population and the language of general use in the Union, while Ukrainian was regarded the language of rural population. Both languages were taught at educational establishments, but only in 1989 Ukrainian was constitutionally given the status of the state language in the Ukrainian SSR. When Ukraine became an independent country in 1991, the Ukrainian language gained the status of the only official language in the state. This has caused certain issues that have not been solved yet. Unfortunately, in many respects the matter of language acquisition and use has been a tool of political strategies and manipulations. The processes of comprehensive Ukrainization and the application of the European Charter for Regional or Minority Languages of the Council of Europe have been in place, though their use has been controversial and inconsistent.

Thus, public policies are not always aimed at achieving the benefits of bi- and multilingualism that can be traced in many areas of social, economic and political life and related studies. The current reform of education in Ukraine should take into account that children growing up bilingual often show open-mindedness, cultural tolerance, better cognitive and creative skills and better communicative competence [3].

Furthermore, in different contexts bi- and multilinguals use their preferred language depending on the emotions, attitude and aim of the communicative situation.

It is evident that ruling political elites cannot be fully objective and impartial in their public policies. Nevertheless, for the holistic development of the nation it is both beneficial and reasonable to promote the diversity in terms and culture on the whole.

REFERENCES

1. Масенко Л. Мова і суспільство. Постколоніальний вимір. Видавничий дім «КМ Академія», 2004, 88 с.
2. Частник С.В. Ірландський парадокс: асиметрія мови й ідентичності. Культура України, випуск 39, 2012, с.130-137.
3. Bilingualism and Multilingualism. Available from: https://www.researchgate.net/publication/284640256_Bilingualism_and_Multilingualism [accessed Dec 22 2018].
4. Seals, Corinne. From Russification to Ukrainisation: A Survey of Language Politics in Ukraine. UCLA Journal of Slavic and East/Central European Studies, 2, article 5, 2009.

АСОЦІАЦІЇ ВИСЛОВЛЮВАНЬ У ТВОРІ СІМОНИ ДЕ БОВУАР «ЗЛАМАНА ЖІНКА» Світлана КРИВОРУЧКО (м. Харків, Україна)

У французькій мові сер. ХХ ст. на рівні лексики та синтаксису відбуваються процеси, в яких перетинаються лінгвістичні нюанси із засобами психологічного світосприйняття індивіда. Особливо яскраво це реалізується у літературних творах, в яких ставиться проблема вибору героя, а художні образи набувають екзистенційного розвитку саме коли проблема вибору переводить колізії у конфлікт. Твори А. Камю, Ж.-П. Сартра, С. де Бовуар є зразком текстів, у яких розкривається психолінгвістична домінанта. У літературних творах у процесі комунікативного акту між героями, між автором та читачем, виявляються риси біхевіоризму. Мовний вплив на свідомість читача діалогів героїв, їхніх внутрішніх монологів, розмірковувань автора відкриває міцний пласт невербального психолінгвістичного підтексту, який потребує окремого дослідження для розуміння реалізації психологічних нюансів у мові. Асоціації читача як носія свідомості із вчинками героїв дозволяє отримати «чужий» досвід, на якому можна вчитися, щоб уникати загальних розповсюджених помилок у спілкуванні чоловіка та жінки. Специфіку стосунків чоловіка та жінки психологічно витончено розкриває Сімона де Бовуар (1908-1986 р. ж.) на мовному рівні. У творі «Зламана жінка» (1968 р.) письменниця вибудовує на ментальному рівні психологію кинutoї колишньої дружини.

Наукова проблема полягає у виокремленні сукупності мовленевих ситуацій та мовленевих подій у творі «Зламана жінка», для того щоб з'ясувати спосіб реалізації стану «покинutoї» у висловлюваннях героїні на лексичному та синтаксичному рівнях.

С. де Бовуар у творі «Зламана жінка» на поетикально-емоційному рівні висловлювань героїв ставить під сумнів «міф» про загальнолюдську та соціальну захищеність законної дружини в родині, спростовує існування авторитету у статусі законної дружини. С. де Бовуар розкриває героїню у «жіночому» та «фемінному» концептах, коли у притчевому пласті зображує сучасну Єву, яка поглинається у «вічні» обставини: байдужість чоловіка. Висловлювання Моніки дозволяють виокремити стимул для її розмірковувань, простежити реакцію героїні (комуніканта) на події та ситуації, в яких вона

опинилася, встановити асоціативний зв'язок між стимулом та реакцією героїні (комуніканта) у сприйнятті інших героїв та читача (інших комунікантів / реципієнтів).

Висловлювання героїні: «Une des choses qui charmaient Maurice, c'est l'intensité de ce qu'il appelait «mon attention à la vie». Elle s'est ranimée pendant ce bref tête-à-tête avec moi-même» (Beauvoir S. de, 1967 : 123) («Одна з ряс, що приваблювали Моріса, – це сила того, що він називав “чуттєвістю до життя”. Вона ожила в мені під час цього короткого перебування наодинці з собою»). (Переклад тут і далі Криворучко С.К). є її реакцією на стимул – чоловік обирає іншу жінку та поки що обманює дружину. В сприйнятті читача виникає асоціативний зв'язок між стимулом та реакцією. Читач усвідомлює, що героїня інтуїтивно відчуває зраду чоловіка, що викликає сум, незрозуміле очікування психологічного пригнічення. Моніка існує в нещирості Моріса, але її характеру властиве прагнення розуміти «іншого», ось чому вона вважає брехню чоловіка нормальною.

Необхідно здійснити деграматизацію висловлювання Моніки у внутрішньому монологі (записи у щоденнику), та виокремити 1) стимул, 2) реакцію, 3) зв'язок стимула та реакції. 1) стимул: - qui charmaient Maurice (що приваблювали Моріса) / - il appelait (він називав); 2) реакція: - Une des choses (Одна з ряс), / - c'est l'intensité (це сила) / - «mon attention à la vie» («моя чуттєвість до життя»); 3) зв'язок стимула та реакції: - Elle s'est ranimée pendant ce bref tête-à-tête avec moi-même (Вона ожила в мені під час цього короткого перебування наодинці з собою).

Деграматизація висловлювання Моніки дозволила перевести цілісність художнього тексту в систему асоціативних зв'язків. Делініаризація фрагментів стимула, реакції та зв'язку стимула й реакції розділила гіпертекстові одиниці, які можуть істувати відокремлено, самотійно, для кращого розуміння «послання» автора до читача. Стимул (qui charmaient Maurice, il appelait) демонструє, що Моніка живе в патріархальній культурі, що чоловік є найголовнішим у її житті, лише його думка важлива для неї. Моніка є другорядною по відношенню до Моріса. Реакція (Une des choses, c'est l'intensité «mon attention à la vie») героїні свідчить, що навіть себе вона сприймає лише крізь призму світогляду чоловіка. Моніка не здатна саме себе оцінити. Зв'язок стимула та реакції (Elle s'est ranimée pendant ce bref tête-à-tête avec moi-même) доводить, що чоловік спонукає Моніку до відкриття себе для самої себе, коли залишає її на самоті. Якби він її не кинув, Моніка ніколи б не замислилася над тим, ким вона дійсно є. Отже своїми руйнівними діями (зрада) Моріс сприяє відродженню Моніки як особистості, як екзистанта, що підсвідомо прагне самореалізації. Своїми питаннями Моніка підводить Моріса до зізнання про існування в його житті іншої жінки. Відповідно світогляду «Іншої», яка розкривається С. де Бовуар у «жіночому» концепті – другорядна по відношенню до чоловіка, Моніка у статусі заміжньої жінки вважає себе захищеною соціальними нормами.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Beauvoir S. de *La Femme Rompue*. P. : Gallimard, 1967. P. 119–251.

2. Osgood C. E., Sebeok T. A. Psycholinguistics: A survey of theory and research problems. Baltimore: Waverly Press, 1954. 203 p.

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ ЗРІЗ УЖИВАННЯ ЧАСОВИХ ФОРМ ДІЄСЛОВА В РОМАНІ ТАНІ МАЛЯРЧУК "ЗАБУТТЯ"

Людмила КРИЧУН (м. Кропивницький, Україна)

Проблема вивчення функціональних можливостей часових форм дієслова, спроможності одного граматичного часу виконувати функції іншого належить до числа найбільш дискусійних у сучасній лінгвістиці.

Роман Тані Малярчук "Забуття" наразі представляє сучасний зріз художньої української літератури, тому на його прикладі можна відстежити динаміку й особливості функціонування часових форм дієслова, особливо тих, які зазнали перетворення, тобто транспозиціювалися.

Явище часової транспозиції виходить за межі граматичної площини. Ця граматична категорія часу реалізується не стільки в морфологічній формі дієслова, як на рівні синтаксичної конструкції, де існують певні зв'язки, відношення між дієсловом-предикатом та іншими компонентами речення.

Центром категорії часу роману виступає минулий час. Це пояснюється задумом твору, його змістом, структурою: події роману переплітаються в часі: один розділ – це 2016-й рік, наступний – уже майже століття назад – 1931-й, далі автор знову повертається у 2000 –й, пізніше відсувається у 1903 –й. Тому, аби зрозуміти зміст й осягнути красу авторського мовлення, читачеві необхідно чітко розмежовувати опозицію "плану комунікації та плану інформації" [1: 23-24].

Майже з перших сторінок роману спостерігаємо випадки часової дієслівної транспозиції: теперішній час у значенні минулого: *"Тоді я взялася у великих кількостях читати старі газети. На запилюжених шпальтах одnodенок найбільше відчувається крихкість усього живого перед всемогутністю часу"* [2: 10]

Текст аналізованого роману являє собою розповідь-спогад головної героїні, хоча сучасна критика губиться у визначенні жанру твору, називаючи роман "белетризованою біографією чи історичною прозою" [4]. Очевидно, саме через саму організацію тексту твору в його граматичній канві майстерно і майже непомітно вплетено своєрідні граматичні часові сходи, де фактично відсутня межа між планом минулого і планом теперішнього: *"Кінець справді настав, він прийшов до мене у формі "серця в горлі". Так я почала називати несподівані напади паніки. Коли робиться дуже, дуже страшно, а серце – центральний орган мого тіла – раптом гримить і підступає до горла, загрожуючи вистрибнути на підлогу. Я намагалась описувати свої приступи словами..."* [2: 8].

Не менш цікавою є транспозиція форм теперішнього часу у стилістичну площину майбутнього: *"Молодий поляк, студент рільничого факультету Вацлав Ліпінський був таким мальком. Але вже тоді багатьом, а особливо професору Ленкому, було зрозуміло, що з нього виростає щось зовсім інше, ніж планувалося"* [2: 30]. Таке граматичне заміщення надає висловлюванню обрисів

присутності читача, наближаючи тим самим реципієнта інформації до подій, зображуваних у творі (а це 1903-й рік).

Як відомо, минулий час виражає уже виконану з позиції мовця дію: *"Я теж відчинила вікно. Була холодна середина березня. Моє життя налагоджувалося, я видала перший роман, який став популярнішим за оповідання..."* [2: 145]. Однак для лінгвостиліста цікавішими є ті форми минулого часу, які транспонувалися у площину майбутнього: *"...батьки прийняли новину відносно спокійно, тільки мама спересердя сказала: "Знаєш, я тебе ніколи не розуміла"* [2: 145]. Дієслово "не розуміла" мало б звучати як "не зрозумію", адже того вимагає зміст, проте вживання саме такої форми у близькому сусідстві з часовим актуалізатором майбутньої дії "ніколи", надає граматичній канві тексту особливого відтінку, назовемо це завершеною майбутністю.

Цікавими у стилістичному плані є й випадки вживання в тексті роману форм давноминулого часу: *"Тоді він був повернувся з київської гімназії на зимові вакації до Затурець"* [2: 18]. Нам видається, що в наведеному вище контексті форми давноминулого часу переносить читача "в момент референтної зони минулого" [3].

Майбутній час романі транспонується у площину значень минулого й теперішнього, характеризується тісною взаємодією з категорією модальності: *"Лише присмак солі в роті нагадував, що вона [Казмира – Л.К.] колись узагалі була. Згодом, щоби змогти викинути Казмиру з пам'яті, Липинський відмовиться від споживання солі в будь-якому вигляді. Безсольна дієта, як він це назве. Життя без Казмири"* [2: 71]. Майбутній простий доконаного виду тут ужито у значенні минулого часу. Це створює, на наш погляд, ефект подовженості, багатократності, безкінечності, адже саме такими безкінечно незрозумілими були стосунки між чоловіком та дружиною в Липинських.

Граматична організації тканини роману Тані Малярчук "Забуття" не просто підтверджує поширені в сучасному мовознавстві погляди на природу й розмаїття часових форм дієслова, а й дає нові, на наш погляд, значно ширші можливості для дослідження транспозиції однієї часової форми в іншу.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ермоленко С. С. Образные средства морфологии. Київ : Наукова думка, 1987. 113 с.
2. Малярчук Т. Забуття . Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. 256 с.
3. Попович Л. Граматичні та семантичні функції плюсквамперфекта в сучасній українській мові [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.ukrajnistika.edu.rs/index.php/2012-03-10-22-27-04/316-2014-05-10-17-23-50>
4. Щур О. Роман про поляка, який вибрав право бути українцем. Рецензія на переможця "Книги року BBC" [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tsn.ua/blogi/themes/books/knizhka-roku-bbc-2016-roman-pro-polya-ka-yakiy-vibrav-buti-ukrayincem-recenziya-844844.html>

СЕМИОТИКА ЦВЕТА В КАЗАХСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ XX ВЕКА

(на примере повести О. Бокеева «Снежная девушка»)

Анна КРИУЛЯ (г. Уральск, Казахстан)

В повести О. Бокеева «Снежная девушка» особое внимание уделено семиотике цвета, особенно белому цвету, о чем уже можно судить исходя из названия повести.

Белый цвет у тюрков символизирует чистоту, непорочность, справедливость. Также обилие белого цвета может говорить о высоком социальном положении. Например, представителей правящего рода Чингизидов не называли обладателями «голубой крови». Для обозначения аристократичности было выражение «Ақ сүйек», т.е. «белая кость». Особая роль была отведена ритуалу угощения гостя молочными продуктами – коже, кумысом, шубатом и т.д. Это действие трактовалось как приобщение гостя к своей юрте.

Молочный белый цвет стал символом культуры кочевых народов. Одна из двух частей Золотой Орды в XIII-XV веках имела название Ақ Орда (Белая орда).

Говоря о значении цветов у тюрков и казахов в частности, выделяли следующее: синий цвет – символ неба, красный – огня, солнца, белый – правды, радости. Белым обозначался Запад (Ақ Орда находилась в западной части Алтын Орды).

У казахов сохранились также понятия и фразеологизмы, такие как Ақ көңіл (светлая душа), ақ жүрек (доброе сердце), ақ тілеу (чистые, добрые пожелания), ақ үй (дом правителя), ақ бас (светлая голова).

В повести «Снежная девушка» Оралхана Бокеева показана история трех джигитов, отправившихся в метель за сеном для скота в своем ауле. На протяжении всей истории главного героя, Нуржана, часто сопровождает голос Снежной девушки – духа, который, согласно легендам, живет в горах. Она одета в белое платье и является лишь людям с чистой душой и помыслами. Однако, не у всех сельчан этот образ вызывает положительные ассоциации: *«Призрак Снежной девушки, говорят, является на тех дорогах, предвещая голод и джут»* [2: 238]. В глазах Нуржана, главного героя, она выглядела так: *«...В дом вошла девушка в белоснежной одежде. В комнате стало светло как днем. Глаза у девушки, прислонившей спиной к косяку, светились, словно язычки пламени горящих свечей...»* [2: 245].

Семиотика белого цвета в данной повести имеет двойное значение. Белый снег порой ассоциируется с теплом и покоем: *«Ему захотелось лечь лицом в белый снег, закрыть глаза и еще сосредоточеннее вслушаться в холодное безмолвие»* [2: 253]. У других же персонажей снег вызывает раздражение и ненависть к самому себе. Так, мы читаем слова Аманжана, второго джигита: *«Три вонючих жука на белом дастархане!»* [2: 277] – так он говорит о себе и своих товарищах, застряв в снегах.

С позиции автора снег рассматривается как явление крайне необходимое как для села, так и для героев повести: *«Словно хотела природа вернуть алтайской земле всю влагу, которую эта земля недобрала за три последних*

засушливых года» [2: 234]. Ушедший к тому времени культ Матери-Природы и язычество все еще находят отклик в данной повести. В действующем исламе нет таких понятий как Природа (как творец всего живого), культ луны, к которой часто обращаются герои, дух горы и т.д.

Двойственность проявляется по отношению к белому цвету и снегу. Если в начале повести Бокеев писал о нем, как о спасительной влаге, то далее мы наблюдаем следующее: *«Белый-белый снег кругом, белоснежный простор, мертвый, красивый мир, пронизанный лютым холодом, каменные глыбы на перевалах, мохнатые изморози <...> Еще недавно жизнь здесь была ключом, kloкотала из благодатных недр земных, а теперь земля укрыта белым сверкающим одеялом и беспмятно спит, погрузившись в смертный покой, словно пресытившись жизнью»* [2: 246]. Здесь белый цвет указывает на сон, усталость, смерть.

Объединение старого поклонения суше и молодого ислама на базе семиотического кода «белый цвет» в следующем *«...и луна, казалось, как мулла в белой чалме, собирается читать отходную молитву по усопшим...»* [2: 264].

В зависимости от характера персонажа и его восприятия снежной действительности духи гор дают им «по заслугам»: Аманжан свирепеет и становится похож на злобного отшельника Конкая, Бакытжан находит еду, а Нуржану помогает не умереть от холода Снежная девушка.

Таким образом, цвет как зрительный семиотический код выступает в повести «Снежная девушка» как двойственная структура. Он отображает жизнь и смерть, добро и зло, прошлое и будущее. Но можно утверждать, что каждый цвет несет свою собственную смысловую нагрузку и воспринимается в большинстве своем одинаково представителями разных народов. В рассматриваемых произведениях больше внимания уделено белому цвету, на фоне которого остальные цвета приобретают более яркое семиотическое отображение в художественном тексте.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Ауэзов М.М. Времен связующая нить. Алматы, Жазушы, 1972.
2. Бокеев О. Человек-олень. Алматы, Жалын, 1987.
3. Мечковская Н.Б. Семиотика. Природа. Культура. М.: Академия, 2004.
4. Новикова. М.А., Шама И.Н. Символика в художественном тексте. - Запорожье, 1996.
5. Санбаев С. Когда жаждут мифа. Алматы, Жазушы, 1989.

РЕАЛИЗАЦИЯ ТЕКСТОВОЙ КАТЕГОРИИ СВЯЗНОСТИ В ЭЛЕКТРОННОЙ ПЕРЕПИСКЕ

Елена КУВАРОВА (г. Днепр, Украина)

В последние годы электронное письмо стремительно потеснило традиционную переписку. Изменение канала связи, появление новых технических возможностей, обеспечивающих возможность практически мгновенного обмена сообщениями, повлекло за собой рождение новых жанровых форм, в которые облекается передаваемая информация, модификацию структурных и стилистических параметров эпистолярного

текста.

Переписка как обмен целостными законченными текстами, который осуществляется при регулярной смене ролей адресанта и адресата, совмещает в себе признаки монологической и диалогической речи. Вместе с тем традиционное письмо представляет собой текст, обладающий всеми основными признаками этой языковой единицы, в частности завершённостью, целостностью, связностью. Традиционно связность рассматривается как один из конституирующих признаков текста, а такие средства связи высказываний, как повторы, кореферентные замены и др., достаточно хорошо изучены [2, с. 6].

Электронное письмо во многих случаях сохраняет признаки завершённого целостного текста, в том числе связность. Однако в тех случаях, когда переписка представляет собой быстрый обмен короткими сообщениями через небольшие промежутки времени, разделяющие написание текста и прочтение его адресатом, она приобретает признаки непосредственного общения, а категория связности реализуется в ней иначе, чем в традиционном эпистолярном тексте.

Во-первых, в электронном письме зачастую отсутствуют сигналы отсылки к предыдущему письму адресата: «Вы писали о...», «о чём Вы сообщили в своём письме» и т. п. В них нет необходимости, если предыдущее письмо в онлайн-коммуникации легко выводится на экран у обоих участников переписки. Приведём пример такого текста: *Рассказы О'Генри мне тоже нравятся, а Стефани Майер я не знаю. А как Вам Владимир Набоков? Например, «Приглашение на казнь». Интуиция – это выше, чем инстинкт. Что думаете о Ванге? Р.Г.* В традиционном письме первое предложение содержало бы зависимый или вставной компонент типа *Рассказы О'Генри, о которых Вы писали...* В электронном письме такой компонент отсутствует, а союз *тоже* отсылает к письму адресата, на которое отвечает адресант [1, с. 143].

Во-вторых, в электронном письме может отсутствовать интродуктивная номинация. Некоторый объект сразу обозначается местоимением, и в пределах текста отсутствует антецедент анафорического компонента, как в следующем письме, которое начинается так: *К сожалению, пока не читала. Нам рассказывали о нём на уроках, и меня он заинтересовал. Я верю в существование людей с паранормальными способностями...* [1, с. 143]. Анафорическое местоимение *о нём* связано с исходным именем (Владимир Набоков), и это имя обнаруживается в предшествующем письме, по отношению к которому данный текст является ответным.

В-третьих, в составе текстов электронных писем встречаются эллиптические предложения с незаполненными валентностями, понимание которых требует дополнительной информации, содержащейся в предшествующих текстах эпистолярного диалога, например: *Миша! Говорил сегодня с Надеждой Рюриховной. Надеется, но не гарантирует. Просила позвонить в конце следующей недели* [1, с. 146]. В предложении *Надеется, но не гарантирует* глаголы требуют, чтобы при них были управляемые компоненты: *надеется* (на что), *не гарантирует* (чего), и эти компоненты могут

быть восстановлены лишь при условии привлечения более широкого контекста, чем текст одного письма.

Таким образом, в условиях онлайн-коммуникации эпистолярный текст обнаруживает принципиальную незамкнутость. Она формируется языковыми элементами, понимание и интерпретация которых требуют обращения к текстам предшествующих писем. Связность текста электронного письма реализуется в пределах не одного текста, а, как минимум, двух: инициативного и ответного писем – или даже в более широком контексте письменного диалога, что трансформирует обмен текстами монологического характера в непрерывный эпистолярный дискурс.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Баранцев Р. Г. Письма последних лет. М.; Ижевск: Институт компьютерных исследований, НИЦ «Регулярная и хаотическая динамика», 2011. 522 с.
2. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 8. Лингвистика текста: сб. статей. М.: Прогресс, 1978. 479 с.

ЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНИЙ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СТИЛІСТИЧНИХ РЕСУРСІВ СИНТАКСИСУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анжеліка ЛИХАЧОВА (м. Бахмут, Україна)

Предмет і зміст стилістики, як розділу науки про мову, докладно не визначені. Тому в поняття «стилістика» вкладається різний зміст. Проте більшість лінгвістів сходиться на тому, що лінгвістична стилістика має справу з такими поняттями як а) естетичні функції мови, б) виразні засоби мови, в) синонімічні способи вираження думки, г) емоційна забарвленість мови, д) стилістичні прийоми, е) розшарування літературної мови на окремі системи (стилі мови), ж) індивідуальна манера користування загальнонародною мовою (індивідуально-художній стиль письменника).

Головною синтаксичною одиницею мови є речення. Саме в реченні полягає основна відмінність між усною й писемною мовою. Письмове речення літературної мови будується відповідно до досить твердих норм, а художник, природно, прагне цих норм дотримуватися. Однак на нормативні характеристики в художньому творі накладаються індивідуальні авторські особливості, а також додаткові експресивні, композиційні, тематичні та інші завдання, обумовлені специфікою художньої мови. Об'єднання цих трьох груп факторів і дає синтаксичну картину конкретного художнього тексту. Із усіх елементів, які надають змістовність висловленню, наймогутнішим є синтаксис.

Стилістичний синтаксис – розділ лінгвістики, який досліджує стилістичну цінність синтаксичних форм, стилістичні функції синтаксичних явищ, їх стилістичні класифікації, а також їх приналежність до підмови або підстилю. Стилістичний синтаксис прози – це сукупність найбільш вживаних синтаксичних конструкцій у художньому мовленні письменників, що забезпечує найбільшу виразність та емоційність тексту, сприяє розумінню та актуалізації змісту.

Отже, під поняттям стилістичний синтаксис не просто фіксований,

традиційний набір синтаксичних засобів, а сукупність продуктивних і часто вживаних експресивно та емоційно насичених синтаксичних речень, причому ці мовні одиниці забезпечують особливу виразність тексту та виконують певні стилістичні функції у сприйнятті, розумінні й актуалізації змісту та образів в оповіданні.

На сьогоднішній день існує безліч класифікацій стилістичних виразних засобів, розроблених лінгвістами й літературознавцями в усьому світі. Але ми розглянемо класифікації Дж. Ліча, І.Р. Гальперина, Ю.М. Скребньова.

Одна із самих ранніх лінгвістичних теорій виникла у V столітті до н.е., оскільки ораторське мистецтво відігравало величезну роль у політичному й соціальному житті Давньої Греції. Уперше відмінність між літературною і розмовною мовами ми бачимо в роботах Арістотеля [1: 38].

Одним з перших учених став британський учений Дж. Ліч. У своїй теорії він приділяє особливу увагу так званим «відхиленням» від мовної норми [1: 46]. Дж. Ліч виділяє два мовні рівні «регістр» і «діалект». Згідно з Дж. Лічем кожний лінгвіст повинен у першу чергу опиратися на ступінь об'єктивності твердження про мову. Таким чином, в основі класифікації Дж. Ліча лежить принцип розрізнення між мовною нормою й відхиленням від літературної мови. Серед останнього виду він виділяє також парадигматичні й синтагматичні відхилення. Наприклад, якщо взяти ряд таких виразів, як «inches away», «feet away», «yards away» і «farmyard away», то згідно з Дж. Лічем, «farmyard away» буде відхиленням. Подібний вираз характерний для поетичної мови [2: 48]. Незважаючи на всі переваги даної теорії, вона має свої недоліки. Розрізнення стилістичних засобів за принципом відхилення від норми залишає досить невеликий вибір у розрізненні всього ареалу засобів, які використовуються.

Ще одна класифікація належить проф. І.Р. Гальперину. У своїй класифікації мовознавець, орієнтуючись на рівневий підхід, виділяє наступні види стилістичних виразних засобів: фонетичні виразні засоби й стилістичні прийоми (звуконаслідування, алітерація, рима, ритм); лексичні виразні засоби й стилістичні прийоми; синтаксичні виразні засоби й стилістичні прийоми. Лексичні засоби І.Р. Гальперин розділяє на 3 великі підгрупи. Згідно з даною класифікацією всі синтаксичні засоби є не парадигматичними, а синтагматичними, тобто структурними.

Незважаючи на те, що подібна класифікація є однією із самих визнаних, вона викликає деякі розбіжності серед лінгвістів. Однією із найпізніших класифікацій є класифікація Ю.М. Скребньова [3: 45]. Це своєрідна комбінація принципів поділу системи Дж. Ліча на парадигматичні й синтагматичні підгрупи й рівнево-орієнтований підхід І.Р. Гальперина. Однак Ю.М. Скребньов винайшов свій цілісний підхід, побудувавши строгу мовну ієрархію. Він не ділить стилістичні засоби на певні шари, а ділить стилістику на парадигматичну й синтагматичну.

Дана класифікація являє собою зовсім новий підхід в області вивчення стилістичних засобів. Подібна система, висуваючи стилістику на новий рівень, однак також не позбавлена складності у своїй структурі.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Знаменская Т.А. Стилистика английского языка. Основы курса. М.: Едиториал УРСС, 2004. 208 с.
2. Гальперин, И.Р. Очерки по стилистике английского языка. М.: Просвещение, 1981. 460 с.
3. Скребнев Ю. М. Очерк теории стилистики. Горький, 1975. 175 с.

THE FIFTH SKILL IN TEACHING ENGLISH

Антоніна ЛІТАК (м. Ужгород, Україна)

“**The fifth skill**” has become a buzzword recently in the field of teaching and learning English. Admittedly, while conducting this research it has been found out that language experts interpret the fifth skill in different ways. The studied material enables me to assert that the understanding of the term occurs at least in a threefold manner: 1) culture (B. Tomalin, T. J. Garza, D. Brown, L. Damen, C. Kramersch); 2) translation (D. Linder, M. Snell-Hornby, N. J. Ross, C. W. Schweers, J. Tang); 3) grammaring (D. Larsen-Freeman, D. Nunan, J. C. Richards, R. Schmidt, P. Simon).

Teaching **culture** as a skill, compared with reading, writing, speaking, and listening, has been undermined. Notwithstanding the fact that it is generally accepted in the language-teaching community that culture is an integral part of language instruction, there is little consensus on *what and how* to teach. Things are with vocabulary and grammar, which are concrete in their content, culture is quite fluid and amorphous and therefore difficult to define. Culture as the fifth skill stresses the learner's ability to perceive, to understand, and ultimately, to accept cultural relativity. T. J. Garza points out that culture as a fifth skill refers to a set of abilities: a) the ability to perceive and recognize cultural differences; b) the ability to accept cultural differences; c) the ability to appreciate and value cultural differences [5].

B. Tomalin determines two reasons why it is important to consider culture a fifth language skill, in addition to listening, speaking, reading and writing. They are: the international role of the English language and globalization [12]. The idea that the role of the English language is a life skill and should be taught as a core curriculum subject is highly advocated. Operating internationally necessitates using a lingua franca; assumingly, English is likely to be the language for the next two or three decades. He believes that it will be a core communicative skill that will aid one in developing the intercultural skills. Adults and children deal with foreigners in their community, go abroad, interact through email, phone, networks. B. Tomalin disagrees on the assumption that provided one learns the language, the learning of the culture takes place too. It is challenging to teach one sensitivity and awareness and how to behave in certain situations. The fifth language skill teaches us the mindset and techniques to adapt our use of English to learn about, understand and appreciate the values, ways of doing things and unique qualities of other cultures. It shows us how to use language to accept difference, to be flexible and tolerant of ways of doing things that are different to ours [12].

S. Vernier, S. Barbuzza, S. del Giusti, G. del Moral put forward the caveat that culture and grammar are sometimes called skills [13: 267]. In their paper they refer to R. Oxford who highlights that they are somewhat different from the traditional

four skills, as both of them intersect and overlap with listening, reading, speaking and writing in particular ways [13: 268]. EFL classes used to focus on one or two of the four traditional skills discretely. These segregated-skill-oriented courses dealt with language itself to the extent that excessive emphasis on rules and paradigms taught students a lot about language at the expense of teaching language itself [4: 218]. In recent decades, however, a trend toward skill integration has been observed. H. D. Brown states that EFL professionals can maintain an integrated-skill approach in their teaching with the help of five models of integrated-skill approaches: Content-Based Language Instruction, Task-Based Instruction, Theme-Based Teaching, Experiential Learning and the Episode Hypothesis [3: 232-242].

Translation and interpreting are essential social skills and a useful language learning tool preparing learners for real-life situations in their jobs and studies. B. Naimushin argues that translation and interpreting skills need to be recognized as an important element alongside the other four skills [9: 46]. The issue of translation has been rather controversial and seems to be a step backwards from the communicative approach to learning/teaching English through English. Many native and non-native teachers of English considered any usage of the L1 or translation in class as a waste of time. V. Janulevičienė and G. Kavaliauskienė emphasize that translation in this context is used in the meaning of the language learning tool, but not as a vocational skill that professional interpreters need to acquire [6]. These two scholars in their paper mention D. Linder who explicates that the discrediting of translation as a tool for learning language in classroom is related to the fact that EL teachers associate translation with the use of grammar-translation as a non-communicative method [6]. However, a shift in non-native learners and teachers attitudes towards the use of the L1 has been noticed lately. The fifth skill is understood as an ability to function fluently in two languages alternately. This implies an ability to quickly switch from one language to another without any preparation or thinking time. The results of the survey conducted by V. Janulevičienė and G. Kavaliauskienė show the importance of the L1 for teaching and learning a foreign language on a tertiary-level due to the following reasons: a) it makes advanced students aware of the L1 interference; b) it helps to introduce difficult concepts; c) it benefits developing bilingualism or multilingualism in a learner; d) it saves time and makes things clearer [6].

From B. Naimushin's perspective, special attention has to be paid to the development of the skills of rendering. This will deprive many students of stress because they start realizing that there will always be unfamiliar words, expressions but this cannot be a hurdle to successful communication and translation is not about word-for-word rendering of the original message in the target language because the entire message is supreme to separate elements of its formal expression [9].

It is contented by P. Baker that this fifth skill deserves as much attention as the other four and it is the key to mastering the language. She underscores that the weightiest argument in favour of focusing on translation skills is that use of the fifth skill is a fact of life for many students [1].

Grammar is not only an area of knowledge but it can be regarded as the fifth skill. The teaching and learning of grammar has always been one of the most debatable topics in the field of language education. Grammar refers to phonology,

syntax, semantics and pragmatics. Grammar was considered a method of language teaching and learning within the so-called Grammar-Translation Approach [2]. Language skills are about what we do with language: listening, speaking, reading, and writing. D. Larsen-Freeman claims that “grammar is to be seen as a skill not as a competence” because when we speak or write, we are consciously or unconsciously involved in “doing” grammar. Hence, this process of doing grammar is termed “**grammaring**” [8: 67]. She defines grammaring as “the ability to use grammar structures accurately, meaningfully, and appropriately” [8: 143]. She challenges the misconception of grammar which is believed to be static. D. Larsen-Freeman coined the term "grammaring" to underline the organic nature of grammar. She is an opponent of rule-based theory of grammar and a proponent of usage-based theory of grammar. “Grammar teaching is not so much knowledge transmission as it is skill development” [8: 255] Since language should be used accurately, meaningfully, and appropriately, while doing practical activities emphasis is laid upon form, meaning, and use.

D. Larsen-Freeman is convinced that the used language teaching methodology is the source of inert knowledge problem (learners' inability to activate their knowledge of the rules when they are communicating). In this respect B. Kumaravadivelu identifies the so-called “postmethod condition” as a result of ‘the widespread dissatisfaction with the conventional concept of method’ [7: 43]. S. Thornbury explains that the demise of method is consistent with the widely held view that we are now in a ‘post-method’ era [11]. It can be stated that the aforementioned scholars are influenced by the post-method era because they are guided by a number of macrostrategies, 'maximising learning opportunities' and 'promoting learner autonomy' being some of the most important ones, and at the same time they adapt their approach in accordance with local as well as contextual factors. In N. S. Prabhu's point of view, there does not exist one method; individual teachers fashion an approach that accords uniquely with their ‘sense of plausibility’ [10].

REFERENCES

1. Baker P. Jumping the Language Barrier: the ‘fifth skill’. – available at: <https://associates.iatefl.org/pages/materials/ltskills1.pdf>, retrieved: 10 February 2019.
2. Benhima M. “Grammaring”: The Fifth Skill In Language Teaching and Learning. – available at: <https://www.morocoworldnews.com/2015/06/160095/grammaring-the-fifth-skill-in-language-teaching-and-learning/>, retrieved: 9 February 2019.
3. Brown D. Teaching by Principles. An Interactive Approach to Language Pedagogy. Longman. pp. 232–242. – available at: <https://octovany.files.wordpress.com/2013/12/ok-teaching-by-principles-h-douglas-brown.pdf>, retrieved: 12 February 2019.
4. Brown H. D. Teaching by Principles. USA: Pearson ESL, 2000.
5. Culture. Foreign Language Teaching Methods. – available at: <http://coerll.utexas.edu/methods/modules/culture/01/>, retrieved: 14 February 2019.
6. Janulevičienė V., Kavaliauskienė G. Promoting the Fifth Skill in Teaching ESP. – available at: http://www.esp-world.info/Articles_2/Promoting%20the%20Fifth%20Skill%20in%20Teaching%20E

SP.html, retrieved: 20 February 2019.

7. Kumaravadivelu B. The Postmethod condition: (E)merging strategies for second/foreign language teaching. *TESOL Quarterly*, 28, 1994.

8. Larsen-Freeman D. *Teaching Language: From Grammar to Grammaticing*. Boston, MA: Heinle & Heinle, 2001.

9. Naimushin B. Translation in Foreign Language Teaching. – available at: https://www.researchgate.net/publication/251571194_Translation_in_Foreign_Language_Teaching_The_Fifth_Skill, retrieved: 22 February 2019.

10. Prabhu, N.S. There is no best method – why? *TESOL Quarterly*, 24, 1990.

11. Thornbury S. Method, post-method, and metodos. – available at: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/methods-post-method-m%C3%A9todos>, retrieved: 26 February 2019.

12. Tomalin B. Culture – the Fifth Language Skill. – available at: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/culture-fifth-language-skill>, retrieved: 27 February 2019.

13. Vernier S., Barbuzza S., Del Giusti S., Del Moral G. The Five Language Skills in the EFL Classroom. – available at: http://bdigital.uncu.edu.ar/objetos_digitales/2647/vernierytrosfivelanguageskills.pdf, retrieved: 28 February 2019.

СИНОНІМИ В СТИЛЕТВОРЧОМУ ВИМІРІ СВІТЛАНИ БАРАБАШ

Тетяна ЛІШТАБА (м. Кропивницький, Україна)

Для сучасної лінгвістики характерна посилена увага до проблем лексичної семантики, дослідження яких дає змогу глибше усвідомити такі складні теоретичні питання, як співвідношення мови й позамовного світу, мови й мислення. Одна з основних і найменш вивчених категорій лексико-семантичної системи – поетичне мовлення.

Особливої уваги дослідників заслуговує вивчення індивідуального стилю Світлани Григорівни Барабаш – відомої української поетеси й науковця, яка увійшла в історію сучасної літератури й мови як смілива експериментаторка не лише в галузі розширення ідейно-тематичного спектру творів, а й у царині авторської лексичної номінації.

Синоніми С. Г. Барабаш – частина мовної палітри поетеси, яка дає простежити деякі важливі особливості її художньої творчості. Адже колорит поетичної мови мисткині вражає нас своєю внутрішньою красою, щирістю почуттів, смисловою наповненістю.

Значення синонімів у художній мові надзвичайно велике, їх стилістична роль у ній різноманітна. «Багатство синонімів – одна з типових ознак багатства мови взагалі. Уміле користування синонімами, тобто вміння вжити саме те слово і поставити саме на тому місці – невід’ємна прикмета хорошого стилю, характерна риса справжнього майстра» [2: 51].

Синонімічний ряд на позначення процесу переміщення в часі, у контексті ліричної поезії С. Г. Барабаш, об’єднується навколо синоніма-домінанти *минати*. Прикметною рисою є те, що багато одиниць цього типу лексико-семантичних відношень у художній нарації вживаються попарно, наприклад:

Усе проминуло, усе промайнуло [1: 109].

Спорадично представлені в поезіях контекстуальні синонімічні утворення із зазначеного синонімічного ряду, який, завдяки дієсловам-асоціантам, створює в поетичному контексті емоційну напругу, сумний настрій, фатальну невідворотність. Наприклад: *Відбриніло ім'я твоє. Десь відбуло. / Почужіло* [1: 97].

Нерідко авторка використовує й відсубстантивні контекстуальні синонімічні репрезентанти, як от: *Ті сльози. Ту надію. Те страждання* [1: 100]; *Твій образ, профіль, погляд, жест* [1: 103]; *Я забуду твій голос і очі* [1: 104]. У поетичних текстах синоніми служать для підкреслення і виділення певної ознаки того ж поняття, **яка, з погляду мовця, є істотною**. Вони збагачують образну систему, служать лексичним засобом виразності.

В іншому мовному оточенні поетичних текстів такі синоніми створюють враження внутрішньої зосередженості на власних переживаннях персонажів, наприклад: *Перебуду цей біль, перебуду, / Перейду цю гірку заметіль* [1: 104].

Лексеми, що об'єднують значення віддалення, позбавлення маніфестуються в оповіді наступними синонімічними рядами адвербіатів: *Відпливає ім'я твоє. / Душу мою вивільняє* [1: 97]; *Покидають мене / і той біль, / і печаль, і жалі. / Відпускаю тебе, мій коханий, / навек відпускаю* [1: 98]. В одному контекстуальному оточенні авторка використовує два синонімічні ряди – дієслівні (*відпливає, вивільняє, покидають*) та відсубстантивні (*біль, печаль, жалі*) контекстуальні синонімічні утворення. Або: *Перебуду цей сум, перебуду, / Перейду перемети жало* [1: 104]. Такі лексико-семантичні поєднання одного морфологічного статусу з іншим створюють у художній нарації особливий емоційно-експресивний стан гіркої розлуки-звільнення від чогось близького й дорогого серцю поетеси.

Однією з важливих функцій синонімів є функція заміщення – уникнення небажаного повторення одного й того самого слова. Проте інколи повторення бувають доречні. Нерідко письменниця спеціально вдається до такого прийому, маючи на меті емоційно виділити слово. У наведених прикладах такими є лексеми «*відпускаю*» та «*перебуду*».

Часто в художній оповіді автор створює ад'єктивовані синонімічні ряди. Це надає стилістиці тексту підсиленого звучання, поширює діапазон семантичного смислового наповнення. Ужиті в контексті синоніми на означення складнощів і перипетій життя створюють картини трагічної безнадійності: *Така важка причина, така гірка морока* [1: 105]; *Важка ціна. / Гірка ця чаша* [1: 106]. У поєднанні із займенниковим репрезентантом («*така*»), що, до речі, виступає як лексичний повтор і надає оповіді експресивного звучання, та іменниковим («*причина*», «*морока*», «*чаша*»), синонімічний ряд створює в контексті враження нелегкої людської долі.

З метою збагачення художньої нарації авторка використовує й відсубстантивні синоніми, як-от: *Крізь суди, погляди, плитки* [1: 108]; *В чекання, ждання й виглядання* [1: 117]. Такі емоційно-експресивні синоніми, відзначаючись яскравими супровідними відтінками значень, найпоширеніші в художній мові поетеси.

Використання в поезії С. Г. Барабаш синонімів сприяє найточнішій і найвиразнішій передачі висловлюваної думки, дає змогу уникати частого повторення тих самих елементів, нерідко надзвичайно поширюючи враження від сприйнятого. Вдало створені майстриною художнього слова номінації напрочуд точно відбивають не лише власне світобачення авторки, а й образно відтворюють особливості національного світовідчуття, заповнюють у конкретній мовленнєвій ситуації певну мовно-естетичну нішу.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Барабаш С. Г. Золоті причали. Кіровоград : Видавничий дім «Єлисавет», 1998. 132 с.
2. Курс сучасної української літературної мови : у 2-х томах / за ред. Л. А. Булахівського. Київ : Радянська школа, 1951. Т.1. 405 с.

КОНЦЕПТ POWER В МИСТЕЦТВОЗНАВЧОМУ ЕСЕ ЖЕРМЕН ГРІР ПРО ЖИВОПИС ПАУЛИ РЕГУ

Тетяна ЛУНЬОВА (м. Полтава, Україна)

Одним із досягнень лінгвокогнітивних досліджень є створення типологій концептів за різними критеріями [2: 21]. Серед цих критеріїв виділяється ознака “питомої ваги в концептосистемі”, яка визначає “різний ступінь дискурсної системотворчості і варіативності” концептів [2: 22] – відповідно концепти поділяються на метахтони, автохтони та аллохтони [4: 201-202; 2: 22]. Метахтони утворюють ім'я дискурсу, автохтони історично сформувалися в рамках певного дискурсу і продовжують регулярно в ньому відтворюватися, а аллохтони виявляються перенесеними в певний дискурс для виконання конкретних комунікативних задач [4: 201-202].

Відповідно до такої класифікації одним із метахтонних концептів стосовно мистецтвознавчого дискурсу є концепт МИСТЕЦТВО, до автохтонних можна, зокрема, віднести концепт КАРТИНА, список же аллохтонних концептів залишається відкритим, що зумовлено природою аллохтонів і впливає з їх визначення. У рамках дослідження мистецтвознавчого дискурсу вже отримали певний науковий опис означені вище метахтонний концепт МИСТЕЦТВО [3] та автохтонний КАРТИНА [1]. Водночас нерозв'язаним залишається питання про використання аллохтонів у мистецтвознавчих текстах, зокрема, в есе про живопис. За нашими спостереженнями, саме аллохтонні концепти відіграють ключову роль в інтерпретації живописних творів у мистецтвознавчих есе, що обумовлює потребу вивчення таких концептів.

Об'єктом даної розвідки є концепт POWER (ВЛАДА/ СИЛА), використаний сучасною австралійською письменницею і дослідницею Жермен Грір в есе, присвяченому творчості відомої сучасної португальської художниці Паули Регу [5]. Мета дослідження – виявити механізми текстового конструювання концепту POWER.

Проведений аналіз дозволив з'ясувати, що концепт POWER, за допомогою якого Жермен Грір витлумачує смисл як окремих картин Паули Регу, так і загальну динаміку та логіку розвитку творчості цієї художниці,

конструюється в есе у сукупності таких текстових механізмів:

актуалізації концептуальної опозиції “male power :: female power” (“влада чоловіків :: сила жінок”), закоріненої у феміністичному дискурсі, наприклад: “*Women’s paintings are rarely powerful, for the culture of the west has no representational language to express the power of femaleness. Paula Rego is a painter of astonishing power, and that power is undeniably, obviously, triumphantly female.*” [5: 62];

створенні концептуальної опозиції “acceptable decorative image :: subversive personal vision” (“прийнятне декоративне зображення :: руйнацьке світобачення”), наприклад: “... *an effort to present a violent and subversive personal vision in acceptable decorative terms.*” [5: 62];

актуалізації супутніх концептів AGGRESSION (АГРЕСІЯ), DOMINANCE (ПАНУВАННЯ), VIOLENCE (НАСИЛЬСТВО), наприклад: “*Agressions, resulting from this dominance, provoke violence and, in the pictures, violence against the personage of the story is matched, or surpassed, by the violence done by the artist in achieving the final image of the picture.*” – Victor Willing.” [5: 70]; TYRANNY (ТИРАНІЯ), STRUGGLE (БОРОТЬБА), CONTROL (КОНТРОЛЬ), наприклад: “... *but from the outset she [Rego] demonstrates an engagement with the surface, a sensual interest in paint itself, which is belied by the tyranny of the palette knife and her later use of inscrutable collage. What may well have seemed to the young artist to be a struggle for control of her visual language ...*” [5: 62];

актуалізації концептуальної опозиції “tyranny of men :: freedom of women” (“тиранія чоловіків :: свобода жінок”), наприклад: “*Like Rego who uses human female figures on the same ground and on the same scale as her animal characters, the women poets [...] identify with fleeing hares or horses free to wander in the fields while “the tyrant Man does sleep.”*” [5: 66];

конструювання метафоричної репрезентації концепту POWER, а саме: “*Her [Rego’s] work is the first evidence that [...] the carapace has cracked and something living, hot, and heavy is welling through.*” [5: 62];

актуалізації фрейму “Творчий розвиток художника”, у якому текстуально виділено такі смислові складники як “gaining the power of expression” (“набуття сили висловлювання”), наприклад: “*The whole process is perfectly visible, the result is a new kind of rhetorical power; the images are extraordinary engaging, moving, and unnerving.*” [5: 65] та “getting free from the man’s influence” (“звільнення від впливу чоловіка”), наприклад: “*The germ of much future work is to be found in the opera series, in which for the first time there is no hint either in drawing, paint treatment or spatial organization of the closeness of Victor Willing.*” [5: 67]).

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бельмесова М.О. Ключевые особенности искусствоведческого дискурса в рамках текстовой актуализации английского лингвокультурного концепта «Painting» (на матеріалі монографії Г. Рейнольдса «Turner. World of art»). *Вестник ЮУрГУ. Серия «Лингвистика»*. 2016. Т. 13. №1. С. 62-68.
2. Воробьёва О.П. Концептология в Украине: обзор проблематики. *Лингвоконцептология: перспективные направления: монография* / под ред.

А.Э. Левицкого, С.И. Потапенко, И.В. Нейдановой. Луганск: Изд-во ГУ ЛНПУ имени Тараса Шевченко, 2013. С. 10-37.

3. Мотовилець О.В., Суродейкіна Т.В. Концептуалізація МИСТЕЦТВА у мистецтвознавчому публіцистичному дискурсі. *News of Science and Education*. 2017. Т. 1. Вип. 4. С. 22-27

4. Приходько А. Н. Концепты и концептосистемы. Днепропетровск: Белая Е.А., 2013. 307 с.

5. Greer G. Paula Rego. *Writers on Artists*. New York: DK Publishing, 2001. P. 62-71.

INTEGRATING INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE INTO EFL CURRICULUM

Daariimaa MARAV (Ulaanbaatar, Mongolia)

As English is the most widely used language for intercultural communication, it has become essential to integrate intercultural communicative competence teaching into EFL (English as a Foreign Language) curriculum. According to Byram, Nichols and Stevens (2001), to develop learners' intercultural competence, English language teachers need to prepare them for interaction with people of other cultures and enable them to understand and accept people from other cultures as individuals with other distinctive beliefs, values and behaviours. Since curriculum is a comprehensive document which contains all the content and pedagogy of teaching, in other words, what a teacher decides to do in any language program must be based on a curriculum, English teachers are required to critically analyse and evaluate the curriculum that they use in their classrooms to foster learners' intercultural communicative competence.

Therefore, this paper tries to examine the aspects of EFL curriculum development, with particular focus on curriculum evaluation.

Curriculum evaluation

Curriculum is evaluated to promote and improve its effectiveness. Lynch defines evaluation as "the systematic attempt to gather information in order to make judgements or decisions" (1996: 2). According to Dudley-Evans and St John (1998), evaluation is a process which begins with determining what information to gather and ends with bringing about change in current activities or influencing future ones. Graves (1996) states that any part of the curriculum development process can be evaluated, such as analysis of students' needs or backgrounds, goals and objectives, materials, means of assessing students and the teacher's role. Graves (1996) furthermore suggests that teachers' own reflections and questioning play an important role in evaluation.

To evaluate the effectiveness of the curriculum both Richards (2001) and Brown (1995) talk about *formative* and *summative* types of curriculum evaluation. Formative evaluation focuses on ongoing development of the curriculum. Summative evaluation is concerned with the effectiveness, efficiency, and acceptability of a program after the program has been implemented (Richards, 2001: 292). According to Roberts and Weir (1994), whether the evaluation is summative or formative depends on the purpose of the data. They claim that if the data is used to evaluate

effectiveness against specified criteria, it is summative and if it is used to influence change, it is formative.

Needs analysis can be a basis for evaluating and revising the program as this consists of gathering and using of information about the needs of the students who will take the course. More specifically, Richards defines needs analysis as “procedures used to collect information about learners’ needs” (2001: 51). Brown (1995) suggests that needs analysis consists of three basic steps of making basic decisions about the needs analysis, gathering information, and using the information. Benesch states that needs analysis offers “detailed information, that can be used to develop syllabi and instruction appropriate for particular contexts, about the linguistic and cognitive challenges students face in academic settings” (2001: 61). Therefore, needs analysis is one of important features of curriculum that provides useful information for program designing and evaluating.

Brown (1995) suggests that the main methods for collecting needs information are tests, observations, interviews, meetings, and questionnaires. When interpreting data about needs it is worth considering all possible needs from different points of view. The common belief among all these writers is that the needs analysis is the base of the curriculum designing process and information gathered during the needs analysis will help to determine clear aims and objectives of a program.

Stern (1992) proposes four types of goals: proficiency, cognitive, affective, and transfer. Proficiency goals include general competency, mastery of the four skills (reading, writing, listening, and speaking) and mastery of specific language behaviours. Cognitive goals include mastery of linguistic and cultural knowledge. Affective goals include achieving positive attitudes and feelings about the target language and achieving confidence as both a learner and a user of the language. Transfer goals include learning skills gained in one situation to meet future learning challenges. This theory argues that goals are not only concerned with gaining knowledge and skills but also developing attitudes. Choosing appropriate goals and objectives is not an easy task as it involves consideration of a number of key issues, one such issue being the content of the curriculum.

The content of the curriculum is critical to all teaching situations (Marsh, 1991). It is concerned with which aspects of language and language learning will be included in the curriculum. Graves (1996) states that nowadays the choices teachers make are more context-dependent and involve a number of factors such as who the students are, their goals and expectations in learning English, teachers’ own conceptions of what language is and what will best meet the students’ needs and the nature of the institutional curriculum. In other words, content of the curriculum is mainly based on students’ needs and their future employment.

Course content is usually presented in the form of a syllabus (Finney, 2002). There are a number of different ELT syllabi such as grammatical or structural, lexical, functional, situational, content-based, competency-based, task-based, text-based, and integrated (Richards, 2001). Finney (2002) suggests that an integrated syllabus is the most applicable to ELT today since it is essentially learner-centred. An integrated syllabus is more effective because instead of using only a structural syllabus, teachers can combine different syllabi, including a communicative syllabus

to develop learners' intercultural communicative competence. A communicative syllabus should combine structural, functional, and communicative aspects of the target language (Johnson, 1995), a fact that has so far been ignored by some teachers of English working in Mongolia. If a communicative syllabus combines the above mentioned aspects, then, students must be conscious of the structural or grammatical features of the target language, be able to associate those features with their functional usage, and have the ability to use both forms and functions properly for establishing meaningful communication in diverse cultural contexts.

Developing intercultural competence in an EFL classroom

According to Byram et al. (1994), foreign language teaching should aim to offer insights into the culture and civilisation of the countries where the language is spoken; encourage positive attitudes to foreign language learning and to speakers of other languages and cultures; and develop learners' understanding of themselves and their own culture. Similarly, Alptekin (2002: 63) has suggested teaching materials and activities "should involve local and international contexts that are familiar and relevant to language learners' lives and should have suitable discourse samples pertaining to native and non-native speaker interactions, as well as non-native and non-native speaker interactions". Therefore, teachers of English in Mongolia need to critically analyse and evaluate the curriculum that they follow in their classrooms to see if they are enabling learners to develop their intercultural communicative competence – "the knowledge, motivation and skills to interact effectively and appropriately with members of different cultures" (Wiseman, 2002: 208).

Kramsch (1993) argues that language teachers should enable learners to see their own culture in relation to other cultures, including the target culture and international culture, and develop cross-cultural understanding. It is noteworthy here that much communication in English involves non-native speaker to non-native speaker interactions. Thus, to develop learners' intercultural communicative competence, English teachers should blend elements of Mongolian culture and other cultures and incorporate real life situations and authentic teaching materials that would engage learners in purposeful communication. They need to carefully choose what techniques and exercises to use in teaching and learning processes. A variety of activities and materials can be used for bringing different cultures into the classroom, such as authentic texts, videos, podcasts and much of which can be found online. In addition, the aims of the materials should meet as closely as possible the aims of the teacher and the needs of the learners. Whether we adopt, develop, or adapt teaching materials, they all should make teaching and learning processes more effective.

An effective assessment can also contribute to developing intercultural competence as assessing students' progress, proficiency or achievement is an integral part of an EFL curriculum. Learners' intercultural competence can be evaluated in a number of assessment activities, such as observation, student portfolios, student conferences/discussions, interactive journals, and open-ended test tasks (essays, oral presentations).

Conclusion

To integrate intercultural communicative competence into EFL curriculum and to build a curriculum that is relevant to their students' needs, teachers need to

effectively evaluate the curriculum that they use in their classrooms through determining the needs of teachers and students, evaluating teaching materials and assessment activities, and monitoring teaching and learning. This implies that after analysing the curriculum, teachers should choose the appropriate teaching methods and teaching materials to develop their students' intercultural communicative competence which is one of the most important soft skills in the age of globalisation. In addition, as teaching is a part of an interrelated set of factors that are often referred to as curriculum development, all the abovementioned strategies and approaches to evaluate/develop curriculum can be used in the Mongolian EFL context, which is concerned with good quality English teaching.

REFERENCES

1. Alptekin, C. (2002). Towards intercultural communicative competence in ELT. *ELT Journal*, 56(1), 57-64.
2. Benesch, S. (2001). *Critical English for academic purposes: Theory, politics, and practice*. USA.
3. Brown, J. D. (1995). *The elements of language curriculum: A systematic approach to program development*. Boston.
4. Byram, M., Morgan, C. & colleagues. (1994). *Teaching and learning language and culture*. Clevedon.
5. Byram, M., Nichols, A. & Stevens, D. (2001). *Developing intercultural competence in practice*. Clevedon.
6. Dudley-Evans, T. & St John, M. J. (1998). *Developments in English for specific purposes: A multi-disciplinary approach*. Cambridge.
7. Finney, D. (2002). The ELT curriculum: A flexible model for a changing world. In J. C. Richards & W. A. Renandya (Eds.), *Methodology in language teaching: An anthology of current practice*. Cambridge.
8. Graves, K. (1996). A framework of course development processes. In K. Graves (Ed.), *Teachers as course developers* (pp. 12-38). New York.
9. Johnson, K. E. (1995). *Understanding communication in second language classrooms*. Cambridge.
10. Kramsch, C. (1993). *Context and culture in language teaching*. Oxford.
11. Lynch, B. K. (1996). *Language program evaluation: Theory and practice*. USA.
12. Marsh, C. (1991). Curriculum approaches. In Marsh, C. & Morris, P. (Eds.), *Curriculum development in East Asia* (pp. 3-21). London.
13. Richards, J. C. (2001). *Curriculum development in language teaching*. Cambridge.
14. Roberts, J. & Weir, C. (1994). *Evaluation in ELT*. Oxford.
15. Stern, H. H. (1992). *Issues and options in language teaching*. Oxford.
16. Wiseman, R. L. (2002). Intercultural communication competence. In W. B. Gudykunst, & B. Mody (Eds.), *Handbook of international and intercultural communication* (pp. 207-224). CA.

**О ПАРАДИГМАТИЧЕСКОМ АНАЛИЗЕ ЛЕКСИКИ ИДИОЛЕКТА
ФУТУРИСТОВ**

Марія МАТВЄЄНКО (м. Харків, Україна)

В современной филологии отсутствует четкое разграничение понятий «идиостиль» и «идиолект». В данной работе вслед за В.П. Григорьевым под идиолектом будем понимать совокупность всех языковых средств, используемых писателем, а под идиостилем факты индивидуальной модификации языковых единиц в идиолекте, определяющие его специфику [2: 86].

Сопоставительное изучение идиолектов, выделение в них общих доминантных средств позволяет говорить не только об идиолекте отдельных авторов, но и об идиолекте определенного литературного направления, течения, школы и т.д. Предметом описания идиолекта могут быть как единицы всех уровней языка, так и описание единиц отдельных уровней. В статье рассматривается программа изучения лексики языка футуристов как единой системы с помощью метода парадигматического анализа.

Лингвистическое исследование лексики футуристов в основном сводилось к изучению словотворчества поэтов (см. работы о языке Велимира Хлебникова В. П. Григорьева, описание идиостиля Владимира Маяковского М. Л. Гаспаровым, многочисленные статьи о языке Игоря Северянина, целостное исследование эпатажной лексики футуризма, осуществленное А. В. Завадской и т.д.).

Парадигматический анализ представляет собой метод изучения лексики художественного текста в функциональной лингвистике [3: 116]. Под парадигмой подразумевается система вербальных образов, генерирующая в сознании воспринимающего текст связанные системными отношениями невербальные образования (образы, понятия, эмоции) [3: 123]. Парадигматический анализ открывает широкие возможности для изучения лексики футуристов. Произведения футуристов сложны для понимания и предоставляют воспринимающему различные варианты их интерпретации. Парадигматический анализ ставит перед собой, в частности, цель выявить внутритекстовые причины такой вариативности интерпретации [3: 134]. Выявление этих причин позволит приблизиться к пониманию текстов футуристов, что позволит определить особенности как идиолекта каждого из поэтов, так и общие черты их идиостилей.

Задача исследования заключается не только в проведении парадигматического анализа лексики произведений основных представителей футуризма, но и в последующем выявлении на его основе индивидуальных и общих свойств лексических систем футуризма в целом. Одновременно предполагается определение и разработка новых параметров парадигматического анализа, существенных для исследования поэзии футуризма.

Исследование планируется проводить в три этапа: изучение индивидуальных стилей трех основных представителей футуризма начала XX в. (В. Хлебникова, В. Маяковского и И. Северянина) с использованием

метода парадигматического анализа. Второй этап – вычленение общих черт идиостиля футуризма, сравнение их с чертами, выявленными в предшествующих исследованиях, что даст возможность сделать вывод о правомерности выделения идиостиля футуризма как целостного явления. Третий этап – сравнение выявленных свойств лексики идиостиля футуризма с соотносительными характеристиками другого идиостиля – идиостиля младосимволизма, с целью более четкого выделения на этом фоне идиостилевой специфики лексики футуризма.

Предварительный парадигматический анализ лексики футуристов позволил выявить такой признак идиостиля футуристов, как «вещность» описаний: за нарочитым использованием большого числа слов с предметным значением скрывается некий концептуальный пласт. Сущность мира вещей мыслится неотделимой от мира явлений и может быть чувственно воспринятой [1: 46]. Слово используется как элемент конструкции стихотворения – «самовитое слово» свободно от правил морфологии и синтаксиса, логических или иных ассоциаций, становится строительным материалом литературы [1: 52]. В. Хлебников часто экспериментирует со словообразовательными моделями и способами сочетаний слов. Д. Бурлюк расширяет образный ряд своих произведений, используя семантику звука. В стихотворениях футуризма большую роль играют неинтерпретируемые парадигмы. В их произведениях присутствует также культ анархической силы и агрессивной первобытности. У В. Хлебникова это именно первобытные силы, примитивные и существующие вне времени. Д. Бурлюк склоняется скорее к урбанистическим образам, современным поэту, вкладывая в них мощь и неподконтрольность человеку.

Дальнейшие исследования должны дать ответы на вопросы: насколько однороден футуризм как направление с точки зрения функционирования лексики, в какой степени черты лексики отдельных поэтов этого направления соответствуют доминантным чертам лексики футуризма в целом.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Агеносов, В. В. История русской литературы XX века в 2 ч. Часть 1: учебник для академического бакалавриата. Москва : Издательство Юрайт, 2019. 795 с.
2. Григорьев В.П. Грамматика идиостиля В. Хлебникова. М.: Наука, 1983. 225 с.
3. Степанченко И.И. Функционализм как альтернативная лингвистическая парадигма. К.: Українське видавництво, 2014. 200 с.

СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ ІНШОМОВНОГО НАУКОВОГО ТЕКСТУ У ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ФІЛОЛОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Наталія МЕЛЬНИК (м. Київ, Україна)

Динамічна інтеграція вітчизняної науки у європейський освітній простір та соціальна й міжкультурна комунікація формують нові виклики та завдання перед вітчизняною перекладацькою теорією і практикою. Означене зумовлено рядом чинників, серед яких інтенсивне збільшення компаративних досліджень з

педагогіки, історії, мовознавства, мистецтва тощо. Розвиток компаративної педагогіки в Україні спонукає лінгвістів до пошуку і аналізу ефективних підходів до здійснення автентичного перекладу іншомовних наукових досліджень, представлених у європейській та міжнародній науковій періодиці. Відтак, актуальності набуває питання виокремлення ефективних методологічних підходів до здійснення перекладу іншомовного наукового тексту, які забезпечують автентичність інтерпретації наукової термінології, що становить *мету* даної статті.

Зазначимо, що у вересні 2008 року в Парижі на форумі «Багатомовні» було представлено нову стратегію перекладацької практики під лозунгом «Більше, ніж одна мова» [7]. На форумі було обговорено питання більш широкого бачення перекладу та створення амбітної європейської програми перекладу. Кілька місяців по тому Президент Європейської Комісії Жозе Мануель Баррозу виступив на конференції «Літературний переклад і культура» у Брюсселі 20 квітня 2009 року [12]. Своєю заявою М. Баррозу зробив справжній виклик, коли зазначив, що вважає: «...що настав час віддати належне місце перекладу в освітянській діяльності, необхідно постійно розвивати його потенціал, і важко переоцінити і усвідомити функцію і працю перекладачів та суспільний обов'язок перед ними. Знайте, що всі в цьому залі поділяють одну й ту ж мету: пропаганда дисциплін і практик творчого перекладу, оскільки забезпечення розвитку якісної перекладацької практики стає пріоритетним напрямком провідних освітніх європейських організацій та поціновується у Європі ».

Діяльність науковця-компаративіста визначається тим, що окрім пошукової діяльності дослідник здійснює й перекладацьку, яка в свою чергу включає не лише механічну передачу інформації, але й пошук автентичної термінології, яка відбиває сутність поняття з урахуванням вітчизняної специфіки та контекстне розуміння терміну. В контексті зазначеного, науковцю, який здійснює компаративне дослідження важливо також оперувати методологічними підходами перекладу іншомовного тексту, що забезпечить якість інтерпретації наукового тексту чи термінології у вітчизняній науці. Вцілому, процес перекладу є незамінною діяльністю не лише лінгвістів чи науковців, які своїми дослідженнями та роботою сприяють об'єднанню суспільств та окремих осіб, забезпечують ведення діалогу та спілкування завдяки чому зростає міжкультурна комунікація. Перекладацька наука ґрунтується на широкому історичному процесі, при визначенні терміну процесу перекладу необхідно згадати чимало факторів. Як наука – це галузь, що вивчає процес перекладу і текст, який отримується в результаті перекладацької діяльності, з усіма його деталями.

Традиційно перекладознавство інтерпретується як маргінальна філологічна наука, яка займається проблемами еквівалентності перекладу, моделювання процесу перекладу, визначення перекладацьких стратегій, опису типів перекладу, інвентаризації перекладацьких лакун тощо [1, с.46–47]. Поняття «теорія» Великому тлумачному словнику Т. Бусел в широкому розуміння визначена як: 1. «логічне узагальнене досвіду, суспільній практики,

яке ґрунтується на глибокому проникненні в суть досліджуваного явище та розкриває його закономірності»; у вузькому розумінні – «сукупність наукових положень, необхідних для опанування, розуміння чого-небудь» [Бусел, 2009]. Інше визначення полягає в тому, що «теорія - це система загальної інформації та пояснення, яка виходить на будь-якій фазі набуття знань, істинність та надійність яких встановлюється науковим методом» [11, с.85]. Серед зарубіжних теоретиків здійснення перекладу у європейській лінгвістичній науці можемо виокремити: Ф. Апель (Apel, F.), Дж. Леві (Levy, J.), В. Коллера (Koller, W.), Р. Клопфер (Kloepfer, R.), серед російських лінгвістів І. Гальперін, В. Комісаров, Ю. Найди, Р. Якобсон та інші. Серед українських теоретиків перекладу цінністю визначаються праці В. Акуленко, М. Кочерган та інші. Питання автентичності інтерпретації педагогічної наукової термінології стало об'єктом дослідження Н. Мельник [4].

Представляючи огляд методологічних підходів зарубіжних дослідників відмітимо прихильника верифікаційного перекладу Дж. Леві. Дослідник стверджував, що художні аспекти твору можуть бути визначені логікою і що ці аспекти можуть бути передані з однаковою художньою цінністю до цільової мови, вільної від її змісту, світу та мови і замінивши їх формальними компонентами іншої мови [10, с. 152]. Леві також підкреслював, що мета перекладу полягає в тому, щоб залишитися з оригінальним текстовим повідомленням, зрозуміти і передати початкове повідомлення. За переконанням дослідника, переклад є процесом відтворення, коли тісно пов'язаний з текстом оригінального тексту. Дж. Леві наголошував, що певні формальні та основні риси тексту повинні бути збережені як основне правило, однак, нефункціональні формальні структури не обов'язково повинні бути збережені. Переклад повинен бути послідовним і цілісним, а мета перекладу повинна відтворювати ідею вихідного тексту на іншій мові. [10, с. 40-41]. Дж. Леві, який був прихильником методу «вірного перекладу», розглядає процес перекладу як процес прийняття рішень.

Прихильниками верифікованого підходу серед європейських дослідників були також Ф. Апель та Р. Клопфер. Так, Р. Клопер наголошує на тому, що текст отриманий при перекладі має бути своєрідною фотокопією оригінального тексту. Дослідник підкреслює на важливості збереження змісту і форми оригінального тексту, визначає, що естетичні та художні особливості тексту мають характеризуватися цими двома елементами [9].

Німецький дослідник Ф. Апель сфокусував свою увагу на інтерпретації слів, виразів та словосполучень, які не мають аналогу у мові на яку здійснюється переклад. В цьому аспекті Ф. Апель вказує на увагу перекладача на зміст, стиль та значення терміну чи феномену, який представлено у оригінальному тексті [6]. Тому в цьому контексті підходи Ф. Апеля до перекладу тяжіють до запропонованої інтерпретації Дж. Леві. Такий, так званий комбінований підхід до перекладу називають "герменевтичним".

Дослідник В. Коллер у своїх підходах до перекладу акцентував увагу на питанні еквівалентності перекладу. У своїй роботі «Основні проблеми теорії перекладу» (*Grundprobleme der Übersetzungstheorie*), він наголошує на тому, що

процес перекладу є своєрідним мистецтвом тлумачення. На думку В. Коллера [9, с.47], фонологічні, морфологічні та синтаксичні одиниці необхідно переносити на мову перекладу з лінгвістичною інтерпретацією під час перекладу. Іншими словами, В. Коллер вважав, що перекладач спочатку інтерналізує оригінальний текст як у структурному, так і в семантичному аспектах, а потім шукає еквівалентні поняття та терміни у мові на яку здійснюється переклад, і, при необхідності перекладач має право завершити процес перекладу своїм власним текстом, тобто тлумаченням.

На особливу увагу компаративістів заслуговує також «скопотеорія», яка детермінує підходи, запропоновані К. Рейса і Г. Вермеєра. Оскільки, термін «скопос» походить від грецького слова «мета», згідно підходу Г. Вермеєра цільовий текст формується функцією вихідного. Іншими словами, переклад повинен бути зосереджений на функції, спрямованої на представлення перекладеного тексту, його контекстного значення у освітньому вимірі суспільного середовища, на мову якого здійснено переклад. Згідно з цією теорією кожен переклад є дією, і кожна дія має мету або мету, так само кожен переклад має на меті. На цьому етапі перекладач є посередником, який враховує культурні, освітні аспекти, що характерні для певного суспільного середовища [13]. Тобто перекладач створює новий текст з урахуванням суспільно-історичних, культурних чи освітніх традицій. В цьому контексті, дослідник-компаративіст більш вільний у інтерпретації, тому що вихідний текст в остаточній інтерпретації замінюється в залежності від мети.

Висновки. Здійснений аналіз засвідчує, що у процесі здійснення порівняльних педагогічних досліджень українськими компаративістами може використовуватися цілий комплекс актуальних та ефективних методологічних підходів до здійснення перекладу наукових текстів. Аналітичний огляд підходів до здійснення перекладу засвідчив, що для перекладу термінології доцільністю може визначатись верифікаційний підхід, однак для передачі сутності поняття та його автентичності більш ефективними є еквівалентний та «скопос-теорія».

Зазначимо, що охарактеризовані у статті підходи не є вичерпними, оскільки представлено лише провідні зарубіжні теорії перекладу. Подальшого дослідження потребує питання сучасних методологічних підходів презентованих у вітчизняному освітньому вимірі, що становить мете подальших досліджень у даному напрямі.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Аликина Е. В. Введение в теорию и практику устного последовательного перевода / Елена Вадимовна Аликина. – М. : Восточная книга, 2009. – 192 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2009. – 1736 с.
3. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического
4. исследования / И. Гальперин. – [4-е изд.]. – М. : Ком Книга, 2006. – 144 с.
5. Мельник Н.І. Феномен «професійної компетентності» у українській та європейській педагогічній теорії: порівняльний аспект / Н. І. Мельник // Педагогічна освіта : Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. - № 28, 2017. – С. 54-60.

6. Найда Ю. К науке переводитъ / Ю. Найда //Лингвистические аспекты теории перевода :Хрестоматия. – Ереван : Лингва, 2007. – С. 4–31.
7. Apel, F. (1983). *Literarische Übersetzung*. Stuttgart: Metzler Verlag.
8. Baker, M. (2001). *Routledge encyclopedia of translation studies*. Londra:Routledge.
9. Kloepfer, R. (1967). *Die Theorie der literarischen Übersetzung*. W.Fink, München.
10. Koller, W (1987). *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*. Quelle & Meyer, Heidelberg.
11. Levy, J. (1969). *Die literarische Übersetzung, Theorie einer Kunstgattung*'' Frankfurt am Main-Bonn.
12. Link, J. (1997). *Elemente der Lyrik. In: Literaturwissenschaft. Ein Grundkurs. Hg. von Helmut Brackert und Jörn Stückrath*. Reinbek b. Hamburg 1997(=Rowohlts Enzyklopädie), S. 86-101.
13. Nord, C. (1988). *Textanalyse und Übersetze* , Heidelberg.
14. Reiß, K. and Vermeer H. (1984). *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*, Tübingen.

РИСИ ФЕМІННОГО ДИСКУРСУ В МАКРОСТРУКТУРІ ЩОДЕННИКОВИХ ЗАПИСІВ ПАУЛИ МОДЕРЗОН-БЕКЕР

Людмила МОРОЗОВА (м. Бахмут, Україна)

Трагізм життя німецької художниці-експресіоністки Паули Модерзон-Бекер, сповненого внутрішньої боротьби між нав'язаною їй суспільством типово жіночою роллю дружини з нездоланим прагненням самореалізації як художниці відбито в її щоденникових записах, що ще не були об'єктом спеціального вивчення в українській германістиці.

До рис фемінного дискурсу на рівні макроструктури щоденника дослідники відносять тематику, пов'язану з родиною, протиставлення приватної історії загальнолюдській, зображення афектованого тіла, зосередження на почуттях і відчуттях, що викликає певна подія, емоційна наративна послідовність, апеляція до особистого досвіду, з яким асоціюється досвід жінок у цілому [1, С.6].

У проаналізованих нами 55 щоденникових записах Паули Модерзон-Бекер переважають записи щодо її приватного життя (23 записи, 41,8% від загальної кількості записів), 15 з них присвячені мистецтву (27,3% відповідно), у 17 записах поєднані обидві ці теми (30,9% відповідно).

Свій *ідеал сучасної жінки* художниця детально описує у щоденниковому записі 1897 року, вона захоплюється жінкою, яка, подібно до чоловіка, сама здатна творити свій прекрасний світ, виходячи з великих планів на майбутнє: «Sie schafft sich von ihnen heraus eine kräftige schöne Welt. Eine Welt wie dies eines Jünglings, der in das Leben hineingeht mit großen Plänen» [2]. Ця ідеальна жінка ненавидить все незначуще в жінках, але й любить чоловіка в його величі, коханням, сповненим великодушності та покірності: «Sie hasst das Kleine am Weibe. Sie liebt den Mann in seiner Größe. Sie liebt ihn mit stiller Großmut und demütigen Herzens» [2]. Хоча ідеальна жінка і вважає себе меншою за інших,

вона все ж величніша за них, бо наполегливо прагне саморозвитку: «Sie sieht sich klein und die anderen groß. Und doch sie ist größer als wir alle. Sie ist noch Knospe. Sie harrt noch der Entwicklung. Sie ahnt es nicht, doch harrt sie mit klopfendem Herzen» [2]. Її манера розмовляти подібна до чоловічої, вона висловлюється без фальші та підтексту: «Sie spricht wie de gute Mann, ohne Falsch, ohne Hintergedanken»[2]. Паулі подобається ця проста велич, в якій, як в класичному мистецтві, поєднані щось заспокійливе та освіжаюче з природнім, пульсуючим: «Sie wirkt erfrischend, beruhigend, wie das klassische Altertum. Und doch viel natürlicher, pulsierender»[2]. Саме таке поєднання вона і вважає сучасним.

Тема жіночої дружби пов'язана з Кларою Вестхоф, у щоденниковому записі від 16 грудня 1898 р. описаний захват Паулі від творчого процесу молодої художниці над бюстом старої жінки: «Ich bewunderte das Mädels, wie sie neben ihrer Büste stand und sie antönte» [2]. Це почуття посилювалося і під час особистого знайомства на прогулянці, схожість їхніх інтересів викликала щирі радість у Паулі і бажання подружитися: «Die möchte ich zur Freundin haben....Das war eine Lust. Das Herz lachte und die Seele hatte Flügel» [2].

Тему подружніх стосунків можна вважати наскрізною темою щоденникових записів художниці, адже вона як самодостатня особистість шукала собі чоловіка, здатного насамперед підтримати її прагнення самореалізуватися як художниця. Так, у щоденниковому записі від 24 жовтня 1898 р., після вечору в родині фон Енде, вона намагається зрозуміти сенс кохання. Його вона вбачає в чутливості чоловіка, який відчуває кожне коливання душі своєї дружини, розуміє невимовлене нею та відповідає належно, не промовляючи жодного слова: «Er lauscht den Schwingungen der anderen Seele. Er versteht das Unausgesprochene und antwortet unausgesprochen. Diese Zwiegespräch bringt das ganze Sein in liebliche Schwingungen» [2].

Попри численні згадки щодо самотності і нещастя в своєму шлюбі Паула все ж згадує у своєму щоденнику і про щасливі моменти, так, 29 травня 1902 р. вона ділиться своїми враженнями від того, як позувала власному чоловіку для картини у рожевій, блакитній та білій, весільній, сукнях, насолоджувалася вітерцем, сонячним світлом та свіжим повітрям і розглядала гру світла й тіні від на своїх руках. Ці заняття живописом разом з чоловіком привели її в замріяний стан: «Ich träumte im Wachen und sah wie aus einem zweiten Leben meinem Leben zu» [2].

Тема материнства тісно пов'язана з творчістю Паулі, так, у щоденниковому записі з Парижу 1900 р. відображено її внутрішню боротьбу між бажанням стати матір'ю та бажанням реалізувати себе як художниця. Вона вважає прекрасним бажання народити дитину: «Ich werde Weib. Das Kind beginnt das Leben zu erkennen, den Endzweck des Weibes, und harret seiner Erfüllung. Und es wird schön werden, wundervoll» [2]. Але під впливом паризького оточення вона не хоче відмовлятися від творчої самореалізації щонайменше в найближчі два роки, тож болісно сприймає цю боротьбу: «Aber mir ist so ernst, so schwer ernst und traurig» [2].

Нових відтінків ця тема набуває після одруження, так, у щоденниковому записі, датованому осінню 1902р., вона згадує, як приймала ванну з падчеркою Елізабет, і роздумувала щодо прочитаного стосовно поступового переміщення у ембріона серця з голови до грудей. Це підтверджує її досвід та мистецька логіка, адже для художника серце та розум нерозривні: «Mir ist es ein süßer Gedanke, dass sie so nebeneinander geboren sind, Herz und Verstand. Das bestätigt mein Gefühl. Ich kann sie bei mir meist nicht voneinander trennen» [2].

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні рис фемінного дискурсу щоденникових записів Паули Модерзон-Бекер на рівні мікроструктури щоденнику.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Варикаша М.М. Гендерний дискурс у літературі Non-Fiction (на матеріалі щоденників письменників першої половини ХХ століття): автореф. дис.... канд. філологічних наук. Київ, 2009. 24с.
2. Modersohn-Becker, Paula Briefe und Tagbuchblätter. URL.: gutenberg.spiegel.de/buch/briefe-und-tagebuchblatter-10699/1 (дата звернення: 21 грудня 2018 р.)

**«АЛЬТЕРНАТИВНА БІОГРАФІЯ» ЯК ЖАНРОВИЙ РІЗНОВИД
ХУДОЖНЬО-БІОГРАФІЧНОГО ДИСКУРСУ
СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
(на прикладі поезії О. Забужко «Задзеркалля: Пані Мержинська»)
Ольга МУРАТОВА (м. Бахмут, Україна)**

На сучасному етапі стрімкого піднесення української літератури спостерігаємо тенденцію постмодерного висвітлення життєвого й творчого шляху видатних письменників минувшини сучасниками.

Попри зростання уваги філологів до феномену біографії, збільшення кількості наукових розвідок, в яких зроблено спроби всебічного його осмислення, і на сьогодні залишається значна кількість дискусійних питань, зокрема питання альтернативної біографії у творчості сучасних українських письменників, що потребують подальшого ґрунтовного вивчення.

Метою нашого дослідження є окреслити особливості «альтернативної біографії» як жанрового різновиду художньо-біографічного дискурсу сучасної української літератури на прикладі твору О. Забужко «Задзеркалля: Пані Мержинська»; довести «альтернативність» концепції образу Лесі Українки, створеного О. Забужко, по відношенню до її біографічного образу; дослідити прийоми моделювання альтернативної біографії.

Альтернативна біографія – одна з форм моделювання історії в художній літературі як вид гри з історією і часом. На думку З. В. Шевчук, для власне української альтернативної біографії властиве вживання постмодерної стилістики (фрагментарність, інтертекстуальність, іронічність, руйнування принципу суб'єктивності тощо) і творення двох типів героя: національного, котрий нібито здобуває для України те славне майбутнє, якого ми не маємо (за допомогою іронічної риторики руйнуються утопічні ідеали, твори позбавляються пафосності і набувають ігрової тональності), і навпаки – героя,

котрий виконує найгірший сценарій [3: 7].

Сучасна українська письменниця О. Забужко, осягаючи всесвіт видатної української поетеси межі ХІХ–ХХ століть, Лесі Українки, робить спробу моделювання «альтернативного образу», «альтернативної біографії» Лариси Петрівни Косач. Початок цього моделювання поклала поезія «Задзеркалля: Пані Мержинська», в якій ми простежуємо художній світ «нової» Лесі Українки.

У досліджуваному вірші Лариса Петрівна постає в сьогоденному образі, який, в реальній їй дійсності, – утопічний. Письменниця в поезії О. Забужко постає як об'єкт зображення й сприймається читачем насамперед як певна жива реально-існуюча особа. Головне при цьому, образ Лесі Українки в художньому світі твору виокремлюється нами як суб'єкт свідомості – носій характеру, розкриття певних типів її поведінки. Носій ліричного мовлення – ліричний суб'єкт зображення, який і веде оповідь про поетесу, постає як герой рольової лірики, оскільки вірш написано від імені конкретного героя, героя-маски, яку одягає на себе авторка.

Якщо звернути увагу на непряме психологічне зображення Лесі Українки, то ми спостерігаємо розповідь оповідача про переживання Лариси Петрівни, прослідковуємо діалектику її душі та зовнішні деталі. До того ж розповідь ведеться з точки зору постмодерної дійсності. Тобто, О. Забужко свідомо створює «альтернативну» біографію, адже загальновідомо, по-перше, що Леся не могла мати дітей через хворобу, а у Забужко *«Лариса Петрівна Косач-Мержинська котить дитячий візочок... (а бачиш, Лесюню, добре казав тоді лікар: всі ті дівочькі сухоти – то просто од нервів, вийдеши заміж, народиши – і все минеться)»* [1]; по-друге, стосунки Лариси та Сергія були складними, він помер 1901 р. від туберкульозу в неї на руках, а в поезії *«Сергій Костянтинич Мержинський іще од хвіртки широко розводить руки з портфелем, мов хоче обняти всіх разом: пані Ларису з дитям у садовім плетенім кріслі... – Ти просто втопилась, – цілунок в долоню, – не час нам лягти?»* [1]. Втім, є в поезії й реальні факти. Так, наприклад, Київ: *«У світі, найбільш реальнім з усіх можливих, – у такому самому Києві, тільки трохи інакшим»* [1]. Також згадується сестра Лариси Петрівни – Ліля Косач, й її подруга – Ліда Старицька: *«Ліля з мужем і Людя Старицька будуть пізніше – знаєш, Людїна Рона старша за нашу, а ще не ходить!..»* [1].

З огляду на зазначене вище, ми погоджуємося з думкою Вікторії Мисливої, що О. Забужко намагається подати біографію письменниці в дещо іншому світлі – непрожиту «біографію» Лариси Косач, нагадує про кохання, що стало легендою [2].

Можемо виокремити в поезії «Задзеркалля: Пані Мержинська» художній час. За організацією художній час – конкретний, за формами конкретизації – історичний, тобто відповідає біографічному, адже чимало реальних фактів з життя Лесі Українки; за ступенем насиченості – хронікально-побутовий, бо описуються повсякденні дії, що заповнюють художній час. Але, якщо досліджувати організацію художнього простору, то О. Забужко послуговується дискретністю, тобто поєднує життєподібність (змальовує реальних людей, які

були близькі до Лариси Петрівни) та фантастичність (навмисно порушує закони первинної дійсності – подружжя Лариси та Сергія та народження дітей).

Проведене дослідження дає можливість сформулювати такі висновки: авторка змалювала картину сімейного щастя, результатом якого є творче безпліддя. О. Забужко шляхом постмодерного часу в поезії, вторинної дійсності, «переінакшення» життєвого і творчого шляху Лесі Українки здійснила спробу написати «альтернативну» біографію поетеси, метою якої є образ Лесі Українки як першого в історії української літератури «жінки-прока».

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Забужко О. Задзеркалля: Пані Мержинська. URL: <http://poetyka.uazone.net/default/pages.phtml?place=zabuzhko&page=zabuzhko022> (дата звернення 25.03.2019).
2. Мислива В. Два профілі одного обличчя (Міріам у Лесі Українки та Оксани Забужко). URL: <http://eprints.zu.edu.ua/6904/1> (дата звернення 25.03.2019).
3. Шевчук З. В. Засоби моделювання історії в постмодерній українській прозі : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук : 10.01.06. Київ, 2006. 19 с.

THE MODERNISATION OF THE HUMANIST DISCOURSE IN THE ROMANIAN CULTURE OF THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY

Gabriel NEDELEA (University of Craiova)

1. Introduction

Romanian modernity began with a critique of modernisation initiated by Titu Maiorescu in the second half of the 19th century. Until him we can only speak about spectres of modernity. He edited his main writings under the heading *Critiques*, thus developing an evaluation system based on the principle of *epistemological synchronism*. In the paper *New Direction in Romanian Poetry and Prose* (1872), Titu Maiorescu affirms the following:

“In our case, given our closeness to a superior culture, any question of science is first and foremost a question of conscience, and conscience imposes on us two duties: firstly, to study the subject of our writings to such an extent that no fundamental principle which literate Europe has reached remains hidden to us, in other words, to measure up to the level of culture in that respect or, as the French say, to hold to its current. // (...) The second duty of conscience is: to have enough love of truth to be able to honestly transmit knowledge, either well or badly”¹⁴.

He created, in this specific order, a humanistic, scientific pattern of discourse in Romanian culture, legitimating it through the criterion of participation to intercultural dialogue. His work is systemic, integrative, of an analytical openness by

¹⁴ Titu Maiorescu, “Direcția nouă în poezia și proza română” [“New Direction in Romanian Poetry and Prose”], in *Opere, I Critice [Critical Works, I]*, edition, chronology, notes and comments by D. Vatamaniuc, introductory study by Eugen Simion, Bucharest, The Publishing House of National Foundation for Science and Art and “Univers Enciclopedic” Publishing House, 2005, pp. 202-203.

means of which both general, as well as particular themes are reached. The *Maiorescian* critique, as a whole, reinforced by his social presence and actions (including his political endeavours) and by the epistemological and pedagogical orientation of undertaken projects, crystallises a new type of intellectual, clearly distinguishable from any other category of intellectuals to which his direct or indirect “opponents” may have subscribed (Ion Heliade Rădulescu, B.P. Hasdeu, V.A. Urechia, Constantin Dobrogeanu-Gherea etc.). In order to analytically describe the mutation that Maiorescu achieves, we need a synthetic overview, i.e. from the perspective of the history of ideas and social history, of the image of the 19th century intellectual in Romania. This panorama must be meta-critical, due to the fact that the articulation of the critical spirit, in modern parameters, represents the main dimension of Maiorescu’s work.

Titu Maiorescu counterbalanced the French influence in Romanian culture, by introducing conceptual nuclei from the Austrian and German spheres, thus fighting against Romantic approaches.

2. Romanian Critical Discourse

Maiorescu did not distinguish himself through the identified themes and issues, i.e. through the nature of the criticised object. On the contrary, he attacked and approached the central concerns of 19th century Romanian intellectuals. It would be erroneous for someone to attribute to or impute on him the primacy or lack of originality as far as the *forms without substance* are concerned. Numerous intellectuals in the epoch expressed (cvasi)critical opinions on cultural imports and transplants – for instance, G. Ibrăileanu and A. Marino attempted to underline exactly that. The critical reflections on and examination of the same phenomenon actually presented a good opportunity for an understanding of the differences between the protagonists, not for their classification within the same series of tradition/ literary history/ ideas.

Actually, the issue of language *institutionalisation*, as well as that of the institutionalisation of a common system of symbolic (identity) goods – from national literature, national history, popular culture (folklore), Romanian theatre and Romanian press (in particular, perhaps) etc. – had been on the agenda of Romanian scholars since the first decades of 19th century. For instance, we come across examinations that follow the Western grid, in extremely clear and high parameters, in Dinicu Golescu’s *Însemnare a călătoriei mele* [*Note on My Journey*] (1826), and in most Pashoptists’ works (even their early ones), including Ioan Maiorescu. The way in which the angles and directions of the discursive, ideological and political assumption of these themes (which originated both alongside the line of Enlightenment, as well as the line of European Romanticism in general, the latter of which alters the previous) has changed, stratifies the process of modernisation.

Moreover, in Romanian academic bibliography, this stratification becomes a process of organic evolution, paradoxically answering the rigour to which the *Maiorescian* formula of forms without substances was reduced, and overturning the verdict given in the *Critiques*. For example, Paul Cornea states that, amidst the generations of the first half of the 19th century there were relations and distinctions such as: “They too [the young Pashoptists, born around 1821] are nationalists,

similarly to their predecessors, but in a deeper and more plenary sense of the word; without giving up the cultural proselytism of the Enlightenment, they are, furthermore, revolutionaries with method, democrats in attitude, Romantics in tastes”¹⁵. Romanian exegetes consider that, as early as the fourth decade, “the act of culture becomes institutionalised, thus being functionally included in the communal life” and that, against this background, emerged the intensifications and differences which led to the revolutionary conscience that had also been present in the previous decades, yet without the visible consistence of the fifth decade:

“One of [the differences] resides in the fact that the intellectuals of the fourth decade historicise their endeavours, by living inside the European reality, instead of situating themselves outside it; this is why they seek terms of reference and points of contact in the contemporary movement of ideas and, even when they Prometheusly aspire (Heliade’s project for a universal Library) or when they utopianly build (Th. Diamant’s («phalanstère»)), they do not circumvent the reality of time, but seek to reclaim it in a superior plane”¹⁶.

Anti-*Maiorescian* and adopting *Lovinescian* arguments, Paul Cornea formulates the essence of this evolution as follows: “once stabilised and functionally framed within the mechanism of society, the act of culture gives leeway to the affirmation of spiritual latencies and thrusts towards breaking free from the period of undivided takeover of values and preoccupations; gradually, different domains begin to set apart from each other and claim their own autonomy”¹⁷. Nevertheless, for the present study, in Maiorescu’s vision it is not the verdict that prevails, but the epistemological and deontological commitments, his rigorous manner of attempting to earn a place in the international scientific community, of claiming the “de-moralisation” of history and literature, by means of invoking synchronisation at the level of knowledge and science.

Actually, *În contra direcției de astăzi încultura română* [*In Counter of the Contemporary Direction in Romanian Culture*], the text that is taken to be the benchmark of the issue of *forms without substance*, can be viewed as a “manifest” amidst Titu Maiorescu’s works. It evokes the substantial problem, but it does not pose it demonstratively. The expression, “forms without substance” does not make reference, at least not in Maiorescu’s work, to a theory, but rather points out to a diagnosis that generates new questions, hypotheses and premises. This diagnosis demanded the de-Romanticisation of humanistic discourses, an action which the critic remained faithful to in all his endeavours.

3. The Modernity of Romanian Intellectuals

Maiorescu’s merit is to have firstly crayoned in Romanian culture “the portrait of the intellectual as agent of Reason”, thus rivalling those forms of *national intelligence*, “whose sources of symbolic capital could no longer reside in reason, but in the demiurge

¹⁵ Paul Cornea, *Originile romantismului românesc – Spiritul public, mișcarea ideilor și literatura între 1780-1840*, [*The Origins of Romanian Romanticism – The Public Spirit, Movement of Ideas and Literature in the Period 1780-1840*], 2nd edition, Bucharest, “Cartea Românească” Publishing House, p. 378.

¹⁶ *Idem*, pp. 374-375.

¹⁷ *Idem*, 381.

of the nation-state”¹⁸.

Therefore, in Romania, in the second half of the 19th century, “the Darwinian evolutionism adopted by conservators replaced the liberal, populist theory, fed by Romantic nationalism, according to which the social body as a whole was a homogenous ethnic organism”¹⁹. Titu Maiorescu and several other members of Junimea society appealed to: positivist social and political ideas; the elitist pattern of political legitimation; a *critical* examination of ideologies from the stand of Enlightenment; the belief in the primacy of the reason of individuals; consequently, first and foremost, in the autonomy of the intellectual; a systemic analysis of the role of individuals in society; epistemological analyses, specific to the “scientism” of the epoch. For Titu Maiorescu, the cultural products and participation to “the international markets of symbolic goods” represented both a diplomatic code, as well as the main form of political dialogue, on which he based his education draft law.

The search of substance coincided with the legitimation of the autonomy of critical discourse and, moreover, with the social and ontological commitment to the condition of intellectual, subsumed not to nationalist ideas, but to a plan of ideas, understood not in a Platonic, but in a Kantian sense, as a sort of circulatory system that, far from being separated from the political plane, served to the “irrigation” of the latter as well. The author of the work *Despre progresul adevărului în judecarea lucrărilor literare* [*On the Progress of Truth in Evaluating Literary Works*] (1883) states that “solely that idea and feeling which, by means of content and source, has risen above the individual’s narrow interest and has found in the mind of its maker that surplus of conception which lends it universal value”, defines those who perform in literature (we ought to remember that in *New Direction...* Maiorescu added to the category of *prose* the discourses of history, anthropology and linguistics as well). He concludes: “Nevertheless, that what is impersonal becomes part of the common heritage of humankind as a whole and, as soon as it has won this status by struggle, it intrinsically pervades all future individualities”. The paper poses the issue of the development of communities of spontaneous ideas, subsumed to no pre-established order, polycentric by the force of circumstances, a type of community that is similar to a free market, within the frame of which the consistency and degree of generality of the idea establishes the shares of discourse.

The Maiorescian attitude represented gateway to classical liberalism, a revival of the principles of Enlightenment that had been neglected due to Pashoptist ethnocentrism. It was a moment of synchronicity with the most advanced European thinking at the level of fundamental principles, not merely at an aesthetical level.

REFERENCES

1. Antohi, Sorin, *Exercițiul distanței. Discursuri, societăți, metode* [*The Exercise of Distance. Discourses, Societies, Methods*], 2nd edition, Bucharest, “Nemira” Publishing House, 1998.
2. Alexandrescu, Sorin, *Privind înapoi, modernitatea* [*Looking Back, Modernity*],

¹⁸ Sorin Antohi, *Exercițiul distanței. Discursuri, societăți, metode* [*The Exercise of Distance. Discourses, Societies, Methods*], 2nd edition, Bucharest, “Nemira” Publishing House, 1998, p. 116.

¹⁹ Sorin Adam Matei, *op. cit.*, pp. 88-89.

Bucharest, “Univers” Publishing House, 1999.

3. Benda, Julien, *Trădarea cărturarilor* [*The Betrayal of the Intellectuals*], translation by Gabriela Creția, Bucharest, “Humanitas” Publishing House, 2007.

4. Charle, Christophe, *Intelectualii în Europa secolului al XIX-lea: eseu de istorie comparată* [*Intellectuals in Europe in the Second Half of the Nineteenth Century: Elements for a Comparison*], translation by Tudor Vlădescu, edited and prefaced by Alexandru-Florin Platon, Iași, “Institutul European” Publishing House, 2001.

5. Cornea, Paul, *Originile romantismului românesc – Spiritul public, mișcarea ideilor și literatura între 1780-1840* [*The Origins of Romanian Romanticism – The Public Spirit, Movement of Ideas and Literature in the Period 1780-1840*], 2nd edition, Bucharest, “Cartea Românească” Publishing House, 2008.

6. Hayek, Friedrich A., *Constituția libertății* [*The Constitution of Liberty*], translation by Lucian Dumitru Dîrdală, Iași, “Institutul European” Publishing House, 1998.

7. Ibrăileanu, G., *Spiritul critic în cultura românească* [*The Critical Spirit in Romanian Culture*], Bucharest, “Minerva” Publishing House, 1984.

8. Lepenies, Wolf, *Ce este un intelectual european: Intelectualii și politica spiritului în istoria europeană* [*What is a European intellectual: Intellectuals and the Politics of the Spirit in European History*], translation from French by Gabriela Sandu, Bucharest, “Curtea Veche” Publishing House, 2012.

9. Lovinescu, E., *T. Maiorescu*, Bucharest, “Minerva” Publishing House, 1972.

10. Maiorescu, Titu, *Istoria politică a României sub domnia lui Carol I*, edition, afterword and index by Stelian Neagoie, Bucharest, “Humanitas” Publishing House, 1994.

11. Maiorescu, Titu, *Opere, I Critice* [*Critical Works, I*], edition, chronology, notes and comments by D. Vatamaniuc, introductory study by Eugen Simion, Bucharest, The Publishing House of National Foundation for Science and Art and “Univers Enciclopedic” Publishing House, 2005.

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ХМАР СЛІВ ТА QR КОДІВ

У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Сергій НЕЧВОЛОДА (с. Званівка, Україна)

В освіті України почався новий етап розвитку, пов'язаний зі зміною менталітету суспільства та особистості, ціннісних орієнтацій молодого покоління. Складні процеси, що відбуваються сьогодні в нашій державі, висувають важливе завдання для освіти – формування компетентної особистості, здатної до творчої самореалізації, до навчання впродовж життя.

Критичне мислення одна із найбільш актуальних і необхідних навичок на ринку праці ХХІ століття, тому вона потребує особливої уваги. Для вдосконалення критичного мислення учнів я використовую такі прийоми. «Асоціативне фантазування», коли учні складають історію ставлячи звичайний об'єкт у незвичайні умови, незвичний час, незвичне місце; «І добре, і погано», коли учні дивляться на одні і ті ж предмети з різних точок зору, наприклад, тарілка – добре, бо використовують для споживання їжі, як підставку, але

погано, бо може розбитися, необхідно мити.

Для покращення активізації лексичного матеріалу використовую створення ментальних карт (Cluster, mind map), схематичне просторове розміщення слів допомагає перейти від рівня презентації вокабуляра до його використання на рівні тексту. За допомогою програм Word Art, Word Cloud створюю хмари слів як різновид креолізованого тексту під час роботи з лексичним матеріалом або мікротекстами.

Цифрова грамотність є однією із ключових навичок XXI століття. Тому вважаю за доцільне використання QR-кодів у процесі вивчення іноземних мов. За допомогою QR-коду даю посилання на додатковий матеріал, використовую їх для проведення квестів, це вносить елемент новизни, стимулює інтерес учнів.

Хмара тегів (хмара слів, або зважений список, представлена (-ий) візуально) – це візуальне подання списку категорій (або тегів, міток, ярликів, ключових слів, тощо). Зазвичай використовується для опису ключових слів (тегів) на веб-сайтах, або для представлення неформатованого тексту. Ключові слова найчастіше являють собою окремі слова, і важливість кожного ключового слова позначається розміром шрифту або кольором. Таке уявлення зручно для швидкого сприйняття найвідоміших термінів і для розподілу термінів за популярністю щодо один одного.

В Інтернеті можна знайти декілька сервісів для створення "хмар тегів" та описи до них.

Wordart.com - веб-сервіс, який дозволяє створити хмару слів з тексту, введеного користувачем або імпортувати з тексту з інших джерел. Хмара може мати різну форму і кольорове рішення. Кожне слово хмари являє собою гіперпосилання для пошуку у Google. Реєстрація не обов'язкова, але для повного використання всіх засобів програма її вимагає. Основні функції безкоштовні. Сервіс підтримує кирилицю.

Створеним зображенням можна поділитися з використанням посилання. Можна отримати код для вбудовування хмари на сторінки сайтів, блогів. Можна зберегти роботу на растрі і векторі (відповідно PNG і SVG) або просто роздрукувати на папері.

За допомогою QR-кодів можна урізноманітнити навчальний процес наступним чином:

- кодування посилань на домашні завдання чи практичні роботи (наприклад, якщо їх виконання передбачає використання гугл-форми, гугл-диску тощо);
- проведення квесту, підказки до кожної схованки якого будуть зашифровані у вигляді відповідного QR-коду;
- організація виставки у класі чи коридорами школи, інформацію до експонатів якої можна отримати після сканування відповідного QR-коду.
- розміщення коридорами школи відповідних кодів, кожний з яких буде містити посилання на непересічні факти, цікаві статті тощо;
- при супроводі уроку презентацією можна забезпечити слухачів роздатковим матеріалом з QR-кодами для доступу до цікавих додатків (гіперпосилання на мультимедійні джерела та ресурси: відео-, аудіо-додатки, сайти, анімації, електронні навчальні видання, бібліотеки та ін.). Можна

розмістити QR-коди й на самих слайдах презентації. Замість введення URL в свої телефони, учні зможуть відскакувати код, щоб отримати додаткову інформацію миттєво;

- як додаток до навчального об'єкту – QR-коди можна розміщувати на об'єктах, обладнанні до уроку. Наприклад, розміщені на географічних картах QR-коди можуть містити стислі відомості про культуру та історію окремих народів, інформацію про столиці країн світу або інші дані; контрольні запитання до самостійного опрацювання;

- для використання в контрольних завданнях для закріплення пройденого (вивченого) матеріалу. На кожному білеті з контрольним завданням можна розмістити надрукований QR-код з правильними відповідями або підказкою з алгоритмом розв'язання завдання. Учні будуть намагатися отримати власну відповідь, перш ніж переглянуть правильну;

- захована підказка. Вчитель може закодувати власні підказки, а потім роздрукувати отриманий QR-код разом із завданням. Кожен, кому знадобиться консультація по темі, отримає її в будь-якому зручному місці, просто зчитавши код.

- учні можуть створювати свої портфоліо або анотації на прочитані книги та навчально-методичну літературу за досліджуваною темою й розміщувати їх на сайті в QR-кодах;

- у навчальній грі-квест із завданнями у QR-кодах;

- QR Treasure Hunt Generator автоматично створює QR-вікторину із запропонованих питань. Потім роздруковані QR-коди можна розмістити в класі або по всьому шкільному подвір'ю.

Сучасні учні практично не уявляють життя без смартфона. Адже з його використанням сучасними підлітками здійснюються більшість повсякденних дій: спілкування у соціальних мережах, переглядання фільмів, розваги, пошук потрібної інформації, прослуховування музики тощо. Тому залучення технологій з використанням мобільного телефону на уроках додатково заохотить школярів до вивчення вашого предмету!

Якщо ви цікавитесь сучасними технологіями та намагаєтесь максимально залучати їх у освітній процес, то QR-коди можуть бути змістовним доповненням ваших уроків!

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Станіславчук І. М. Розвиток креативного мислення учнів початкових класів через використання творчих завдань. Номінація «Навчально-методичний посібник», Вінниця 2017
2. Аман І. С., Хмари тегів, <http://internet-servisi.blogspot.com/p/tagul.html>
3. Зирянова І.А. Використання QR-кодів у квестах smore.com/w6dggg-qr-quest-english-speaking-countries?ref=sidebar

ІНОЗЕМА МОВА ЯК ПІДГРУНТЯ УСПІХУ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Оксана НОЧОВКА (м. Краматорськ, Україна)

Вивчення іноземної мови у вищих навчальних закладах України у наш час є винятково актуальним і вкрай необхідним. Це питання державної ваги, оскільки стосується підготовки майбутнього інтелектуального потенціалу

молоді української держави – інтелігенції.

Фахівець вищої кваліфікації повинен знати іноземну, зокрема англійську мову, як основний засіб комунікації, зняряддя для оволодіння знаннями з інших сфер пізнання. Він повинен навчитися думати англійською мовою, використовувати її для власного розвитку і саморозвитку, творчого самовираження. Мова має слугувати йому для утвердження як особистості в суспільстві. Саме тому введення іноземної мови (за професійним спрямування) у вищих навчальних закладах є на часі, бо цього вимагає саме життя. Цей курс сприяє підготовці фахівців нової генерації, грамотних, високо кваліфікованих, з незалежним інтелектуальним потенціалом, які вільно володають англійською мовою в різних сферах, особливо у професійній.

Зміст курсу іноземної мови (англійської) у вищих навчальних закладах зумовлюється тими завданнями, які перед ними ставляться, а саме:

- ознайомити студентів з нормами англійської літературної мови;
- навчити їх професійній мові, збагатити їхній лексичний запас, особливо за фаховим спрямуванням;
- навчити складати різнівиди ділових паперів та працювати з науковими й іншими текстами, що забезпечить їм ту мінімальну лінгвістичну освіту, яка необхідна кожній освіченій людині будь-якого фаху;
- піднести культуру писемного й усного мовлення [1:42].

В умовах немовного вузу високі показники дає використання наступних способів навчання:

1. робота над збагаченням словника студентів, в якій основна увага приділяється опрацюванню термінологічної, особливо економічної лексики;
2. робота щодо піднесення культури усного й письменного мовлення студентів;
3. робота з текстами різних стилів, у процесі якого студенти вчать перекладати опрацьовувані тексти з англійської мови на українську або навпаки, складати анотаці, реферувати, рецензувати, тощо;
4. оволодіння сучасними джерелами інформації [2:63].

Аналіз наукових текстів з фахових дисциплін на практичних заняттях з англійської мови є одним з ефективних способів поглиблення знань студентів з цих дисциплін і поліпшення їх фахової підготовки.

Отже, проведення цих видів роботи на заняттях з іноземної мови (за професійним спрямуванням) надає змогу забезпечити підготовку не тільки кваліфікованих фахівців, але й інтелектуальних культурних членів нашого суспільства, які добре розуміють слова «So many languages you know so many times you are a man».

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Коновалова Л. Формувати фахову компетентність разом із життєвою. Іноземні мови в навчальних закладах. 2011. №1. с.42–47.
2. Тарнопольский О. Б. Методика обучения английскому языку для делового общения: учеб. пособие. К.: Ленвіт. 2004. С. 60– 65.

**БАГАТОКОМПОНЕНТНІ СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ
З АФОРИСТИЧНИМ ЗМІСТОМ У ТВОРІ Л. КОСТЕНКО «ЗАПИСКИ
УКРАЇНСЬКОГО САМАШЕДШОГО»**

Тетяна ОГАРЄНКО (м. Кропивницький, Україна)

1. В умовах сучасного розвитку літературознавства та мовознавства все більше зростає інтерес до афористичного жанру як джерела мудрості. Афоризм трактується як коротке, лаконічне судження, яке в стислій, зручній для запам'ятовування формі узагальнює глибоку думку. Афоризмами можуть бути прислів'я, сентенції класичних авторів, крилаті вислови з літературних та філософських творів [5].

2. Зазвичай афоризм має філософське начало, тому більшість досліджень присвячено саме змістовому наповненню цих виразів, їхньому значенню. Аналіз форми вираження влучних висловлювань не викликав особливого інтересу науковців. Усім відомі авторські афоризми Л. В. Костенко, зокрема з твору „Записки українського самашедшого”, однак до цього не приділялася увага синтаксичному оформленню цих виразів, тому тема такого дослідження видається цікавою.

3. Афоризм – це короткий вислів, однак у конкретному тексті у зв'язку з темою, що осмислюється, він може набувати більш об'ємної форми. У „Записках українського самашедшого” письменниця досить часто вдається до складних багатокомпонентних речень для висловлення свого філософського бачення реальності.

4. Речення – мінімальна комунікативна одиниця, яка оформлена за законами певної мови і є відносно завершеною одиницею спілкування й вираження думки [4: 44]. З-поміж ужитих у тексті твору афористичних синтаксично складних одиниць можна виділити декілька структурних груп:

1. Багатокомпонентні складнопідрядні речення.
2. Неелементарні безсполучникові речення.
3. Складні синтаксичні конструкції з різними видами зв'язку.

5. Л. В. Костенко непродуктивно, але використовує всі типи неелементарних складнопідрядних речень. Трапляються одиниці з послідовною підрядністю: *Люстру під куполом закріпили, щоб не впала депутатам на голову, бо це завдало б невідшкодованих збитків національному інтелекту* [3: 361]; речення із супідрядністю однорідною, як-от: *Україною правлять люди, які її не люблять і яка їм чужа* [3: 130]; неоднорідною: *Мужчина формується не тоді, коли затуляється щитом, а тоді, коли піднімає меч* [3: 125]. Комбіновані зв'язки теж представлені, наприклад: *Потім виявляється, що у нас не президент, а директор заводу, що він не може не матюкатися, бо він звик* [3: 8] – послідовна підрядність і супідрядність.

Зрідка вжито багатокомпонентні безсполучникові одиниці, наприклад: *Є одна зловісна відмінність: тоді домінували білі пов'язки, тепер – чорні трикутники на обличчях* [3: 33]. Такі одиниці створюють ефект нанизування фактів, градації, яка в кінці розв'язується і таким чином впливає емоційно.

6. Найбільш продуктивними з-поміж неелементарних речень у творі є складні синтаксичні конструкції – одиниці з різними типами й видами зв'язку: підрядним, сурядним, безсполучниковим.

Усі зв'язки можуть по-різному поєднуватися в межах однієї синтаксичної одиниці. У тексті „Записок” представлені такі комбінації:

1. Складні речення з підрядним і сурядним зв'язками: *Ми думаємо, що це у нас шляхетна толерантність, а це у нас воляче терпіння* [3: 131]; *Вона (теща) стара людина, а такого зроду не чула, щоб труп міг бути біологічною дитиною* [3: 49].

2. Складні речення з безсполучниковим і підрядним зв'язком: *І я раптом подумав: якщо українці ще здатні на День гніву, то Україна буде* [3: 75]; *Нова форма свободи – що хто хоче, те й лопоче* [3: 29]; *Висновок з цього один: якщо тебе хтось душить, треба його адекватно вкусити* [3: 83]; *Це посліднє діло, коли мужчина нічого не може вдіяти, у нас всі мужчини нічого не можуть вдіяти, я боюся, що моя дружина стане феміністкою і пошле мене на фіг* [3: 9].

3. Складні речення з безсполучниковим і сурядним зв'язком: *Жіночий імператив завше один: ти винен і ти повинен* [3: 90]; *Великий народ обирає карликів, маріонеток, і що цікаво, - не він їх, а вони його сіпають за мотузочки в цьому політичному вертені* [3: 15]; *Вічна парадигма історії: за свободу борються одні, а до влади приходять інші* [3: 13]; *Масі не треба мистецтва, масі не треба культури – масі треба закласти у підсвідомість, і вона піде у спроектований бік* [3: 113].

4. Складні речення з безсполучниковим, сурядним і підрядним зв'язками: *У нас же завжди, віками – остання надія, останній шанс, потім виявляється, що все-таки передостанній, і все починається спочатку* [3: 126]; *На роботі мене поважають, і колектив нічого, спершу дивилися скося – думали, я націоналіст, - у нас же так, якщо говориш українською, то вже й націоналіст* [3: 9].

Отже, Л. В. Костенко у творі «Записки українського самашедшого» вживає багатокomпонентні складні речення різних типів для висловлення афористичних думок.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Афоризм [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
2. Вихованець І. Р. Граматика української мови: Синтаксис. Київ: Либідь, 1993. 367 с.
3. Костенко Л. Записки українського самашедшого. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2011. 416 с.
4. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: підручник. Київ: Академія, 2004. 406 с.

УЧЕБНАЯ ЭКСКУРСИЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ-ИНОСТРАНЦЕВ

Ирина ПАХНЕНКО, Светлана ТЕЛЕТОВА (г. Сумы, Украина)

В современной практике преподавания языков, в том числе русского как иностранного, особое внимание уделяется формированию социокультурной компетенции иностранных студентов. Лингвокультурологический подход к изучению русского языка ориентирован не только на усвоение обучающимися определенной суммы знаний, но и на формирование у них социально значимых надпредметных умений. Социокультурная компетенция предусматривает овладение студентами-иностранцами значимыми компонентами иноязычной культуры. «Включение материалов, связанных, например, с историей Украины, города, в котором получают образование иностранные студенты, значительно расширит их лексическую базу, экстралингвистические знания, активизирует их речевую деятельность и познавательные возможности» [2: 127].

Одной из наиболее методически эффективных форм работы, отражающих лингвосоциокультурный аспект обучения иностранному языку, является учебная экскурсия. В контексте проблем формирования культурологической компетенции студентов-иностранцев вопросы, связанные с подготовкой, организацией и проведением учебных экскурсий, активно обсуждаются в современной лингвометодике. Об этом свидетельствуют многочисленные публикации (О. К. Малахова, И. В. Нефедов, Т. Д. Отвагина, Н. А. Пермякова, Д. А. Петровская, Е. В. Рубцова, Т. В. Смурова, Л. В. Снегирева, Т. М. Соколова, М. А. Хашхаян и др.).

Значимость и возможности учебной экскурсии оцениваются исследователями неоднозначно. Среди достоинств этой формы работы обычно называют одновременное восприятие зрительными и слуховыми рецепторами, возможность неоднократно вернуться к просмотренному, реализацию принципа связи обучения с жизнью [4]. Учебная экскурсия, по мнению Т. М. Соколовой, способствует удовлетворению познавательных потребностей учащихся, облегчает «сложный процесс вхождения в новую лингвокультурологическую реальность» [3: 166]. К недостаткам экскурсий как метода обучения русскому языку методисты относят ограниченность его возможностей, отсутствие во время экскурсии говорения и письма, опосредованность в руководстве обогащением словарного запаса обучаемых [4].

Система работы по проведению экскурсионных занятий при обучении русскому языку студентов-иностранцев включает три этапа: 1) вводно-ознакомительный (подготовительный); 2) основной (собственно экскурсия); 3) заключительный [2: 128].

Опыт подготовки и проведения экскурсионных занятий позволяет сформулировать основные принципы их организации: комплексность в решении учебных, развивающих, воспитательных задач; систематичность проведения экскурсионных занятий; преемственность между методами, используемыми в процессе подготовки и проведения экскурсий разной тематической направленности; осознанность в выполнении предэкскурсионных

заданий; постепенное повышение уровня сложности и увеличение объёма самостоятельной работы студентов в процессе подготовки экскурсий.

Процесс подготовки к экскурсии целесообразно разделить на блоки:

– *культурологический*, содержание которого может составить предлагаемая студентам информация о культурных объектах города, исторических фактах и т. д.;

– *жанрово-стилистический*, предполагающий усвоение языковых средств, характерных для текстов данного жанра (специальных терминов, коммуникативно ориентированных на экскурсантов речевых формул и т. п.);

– *лексико-семантический*, содержание которого определяется тематической направленностью экскурсий;

– *грамматический*, дающий возможность отработать грамматический материал, который может быть представлен как эксплицитно (например, в виде таблиц, схем и др.), так и имплицитно (предтекстовые или притекстовые задания, упражнения и т. п.).

Заключительный этап проведения экскурсии должен включать различные виды речевой деятельности (говорение, аудирование, чтение, письмо). После экскурсии студентам предлагается составить устный рассказ об увиденном на экскурсии, написать письмо другу, сочинение на соответствующую тему, выпустить газету, заполнить анкету, представляющую собой опросник по экскурсии с элементами лексико-грамматических заданий, и т. п. [1]. Постэкскурсионные задания должны быть направлены на закрепление изученного материала, систематизацию и обобщение полученных знаний.

Такая организация работы позволяет развить речевые навыки и умения, применить на практике ранее изученную лексику, сформировать знания о культурных концептах иной социальной общности, благодаря чему мобилизуются познавательные возможности студентов-иностранцев, обогащается их словарный запас, создается прочная мотивационная основа обучения иностранному языку.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Нефедов И. В., Хашхаян М. А. Экскурсия как способ формирования лингвокультурологической компетенции при обучении РКИ. *Молодой ученый*. 2015. № 20 (100). С. 602–606.
2. Пахненко И. И., Телетова С. Г. Содержание вводно-ознакомительного этапа экскурсионной формы занятий со студентами-иностранцами. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Випуск 58. Київ, 2017. С. 126–131.
3. Соколова Т. М. О проведении учебных экскурсий силами студентов-иностранцев в процессе их обучения РКИ. *Инновационная наука*. 2015. № 6. С. 165–169.
4. Текучев А. В. Методика русского языка в средней школе : учебник для студентов педагогических институтов. 3-е изд., перераб. М., 1980. 414 с.

**ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГОТИЧНОЇ
ПРОЗИ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ЕЛІЗАБЕТ ГАСКЕЛЛ)**

Світлана ПЕРОВА (м. Старобільськ, Україна)

Сьогодні можна спостерігати зростання інтересу до феномену готики, про що свідчить поява великої кількості сучасних зарубіжних робіт (Р. Бозетто, Д. Грєпію-Лєспінас, В. Ерсам, Ж. Ерсама, Х. Морган, Дж. Хагерті, Дж. Говарда та ін.). Готичний роман можна вважати попередником багатьох художніх явищ ХХ–ХХІ ст. – «від фільмів Альфреда Хічкока до експериментальної фантастики постмодерністів» [2:3]. У сучасній філології визначенню місця готичної прози взагалі в контексті світової літературної традиції присвячена певна кількість праць. Здебільшого об'єктом інтересу нашого мовознавства ставала авторська стилістика або окремі твори англomовних письменників, які працювали у жанрі готичного роману (С. Антонов, Т. Ковалькова, О. Матвієнко та ін.). Однак ці вчені працювали у літературознавчому напрямку, і саме тому можна сказати, що лінгвістичних досліджень англійської готичної прози дуже мало, наприклад, роботи Д. Абдулаєвої, Ж. Ратерманіса та Л. Форест'єра) [2:3]. З точки зору перекладознавства твори англійської готики практично не досліджувалися і потребують детального вивчення та комплексного аналізу.

Готичний роман є предтечею такого жанру, як жахи (хоррор). У двадцятому столітті ці жанри розвиваються паралельно, багато в чому були взаємозалежними, але поставити між ними знак рівності було б невірною.

Готичний твір не завжди має на меті показати страх персонажів і викликати його у читача. Місце страху може займати атмосфера приреченості, самотності, туги, тривоги і відчуженості. Жахи також можуть бути потойбічними і реалістичними, але готика ж, як правило, пов'язана з темою надприроднього, а межа між вигаданим і реальним в ній часто хитка. Як породження релігійного ХVІІІ століття, а не нігілістичного ХХ-го готика частіше, ніж жахи звертається до моральної, морально-етичної проблематики. Це є характерною рисою як старовинних, так і сучасних зразків жанру. Готика – це певна естетична парадигма, яка формувалася два з половиною століття, і для якої характерними є архетипічні герої (і антигерої), місця дії, прийоми нагнітання напруги.

З метою визначення лексико-стилістичних особливостей перекладу готичної прози ми разом зі студентами-магістрантами фаху «Переклад» здійснили перекладацький аналіз готичних творів Елізабет Гаскелл «The Old Nurse's Story» і «Grey Woman» та їхніх перекладів українською мовою «Розповідь старої нянки» і «Сіра жінка» (перекладач І. Андрущенко, 2014) [1]. Сукупний обсяг дослідженого матеріалу становив 187 сторінок, зокрема 75 сторінок оригінальних текстів та 112 сторінок перекладу.

В узагальненому варіанті результати дослідження можна подати у вигляді таблиці 1. Для зручності подальшого аналізу нами було введено поняття частоти використання способів перекладу, яка виражена у відсотках.

Частота використання лексико-граматичних трансформацій при передачі лексико-стилістичних особливостей у творах Елізабет Гаскелл «Розповідь старої нянки», «Сіра жінка» (у %)

№ п/п	Вид трансформації	Назва твору				Усього	
		«Розповідь старої нянки»		«Сіра жінка»			
		п	%	п	%	п	%
1.	Транскрипція	11	9,7	19	14,5	31	12,4
2.	Транслітерація	5	4,4	6	4,5	11	4,4
3.	Калькування	1	0,8	2	1,5	3	1,2
4.	Антонімічний переклад	7	6	11	8,3	18	7,2
5.	Лексичне додавання	7	6	5	4	12	4,8
6.	Лексичне опущення	7	6	7	5,3	14	5,6
7.	Конкретизація	5	4,4	1	0,76	6	2,4
8.	Генералізація	6	5,3	-	-	6	2,4
9.	Метафоризація	9	9,7	15	11,5	24	9,6
10.	Деметафоризація	1	0,8	1	0,76	2	0,8
11.	Фразеологічний еквівалент	1	0,8	-	-	1	0,4
12.	Аналоговий переклад	3	2,6	-	-	3	1,2
13.	Модуляція	2	1,7	1	0,76	3	1,2
14.	Зміна члена речення	21	18,5	17	13	38	15,2
15.	Заміна частини мови	6	5,3	7	5,3	13	5,2
16.	Інверсія	2	1,7	6	4,6	8	3,2
17.	Зміна положення частин складного речення	2	1,7	8	6	10	4
18.	Грамматична заміна числа іменника	6	5,3	4	3	10	4
19.	Членування речення	7	6	10	7,6	17	6,8
20.	Об'єднання речень	3	2,6	9	7	12	4,8
21.	Цілісне перетвоєння	-	-	1	0,76	1	0,4
22.	Дослівний переклад	-	-	1	0,76	1	0,4
23.	Вибір варіативного відповідника	1	0,8	-	-	1	0,4
УСЬОГО		113	100	131	100	244	100

Порівняльний аналіз застосування різних видів трансформацій у межах одного твору засвідчив, що для роману «Розповідь старої нянки» найбільш

характерними є зміна члена речення, транскрипція та метафоризація, тоді як для «Сірої жінки» – транскрипція та метафоризація. Зіставлення частоти використання тих чи інших способів перекладу між двома творами показало, що найбільш різючі відмінності між перекладами обох творів спостерігаються при використанні таких трансформацій як конкретизація, зміна члена речення, зміна положення частин складного речення та об'єднання речень. Найбільше спільного можемо побачити при використанні антонімічного перекладу, членуванні речень, транслітерації.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Андрущенко І. Зникнення та інші оповідання. Пер. з англ. Ігоря Андрущенка. К.: Знання, 2014. 158 с.
2. Рудковська А. Ю. Лінгвопоетичні особливості французької готичної прози (на матеріалі творів XVIII – XIX століть) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.05 „Романські мови”. Київ, 2006. 19 с.
3. Elizabeth Gaskell. The Grey Woman and Other Tales. CreateSpace Independent Publishing Platform, 2013. 296 p.
4. Elizabeth Gaskell. The Old Nurse's Story. Penguin Classics, 2015. 64 p

ВАГОМІСТЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Надія ПОЖИДАЄВА (Бахмут, Україна)

Англійська мова щоденно розширює свою географію і набуває прискорення у розповсюдженні по всьому світу. Це саме та мова, якою користуються частіше як другою або іноземною мовою в якості інструмента міжкультурного спілкування. Статистичні дані засвідчують на цінність англійської мови як лінгвістичного ресурсу, оскільки чисельність інтеракцій англійською мовою як нерідною значно перевищує кількість носіїв англійської. Тобто комунікативна цінність англійської мови доводиться тим фактом, що саме цю мову використовують для міжкультурного спілкування так часто і так багато людей. Останнім часом статус англійської мови змінюється в бік зростання потреби у її використанні без участі жодного носія мови [4, с. 339]. Англійська мова є незалежною від соціального контролю, її розповсюдження неможливо зупинити, і кількість її користувачів збільшується до критичного розміру. Саме англійську експлуатують в ситуаціях, коли комуніканти не мають можливості спілкуватись рідною мовою [1, с. 10-20].

Дослідження ролі англійської як мови міжкультурного спілкування висвітлюють два можливих ефекти такого її глобального використання на інші мови. По-перше, це пагубні ефекти, такі як маргіналізація певних мов, зникнення мови в результаті її заміщення домінантною мовою (англійською насамперед), упередження до тих хто не володіє/погано володіє англійською, зміни у навчанні мовам на користь англійської виключно, зростаюча монолінгвальність носіїв англійської за відсутністю будь-якої необхідності вивчати іншу мову [2, 3]. Критичне ставлення до поширення використання англійської в глобальному масштабі протиставляється тріумфальної позиції щодо підвищення ролі англійської як комунікативного інструмента і закликає

до переоцінювання такого відношення. Так, ствердження про відмінність, функціональність і зручність англійської як мови міжкультурного спілкування заслуговують на більш ретельний аналіз її комунікативних властивостей і впливовості у певному професійному дискурсі [3, с. 75]. Домінантність англійської мови зумовлює нав'язування певних цінностей від впливового центру до слабої периферії за посередництвом засобів масової інформації, таким чином стираючи культурну і національну ідентичність [2, с. 21].

З іншого боку, розширення сфер використання англійської мови для міжкультурної комунікації від політичної, медійної до освітньої і розважальної пояснюється позитивною оцінкою впливовості цієї мови. Поряд з тим, що є побоювання щодо небезпечного ефекту використання англійської в якості інструмента спілкування між не носіями мови, емпіричний аналіз говорить про позитивні й корисні сторони такого засобу комунікації [1, с. 10-20]. Той факт, що чисельність тих, хто використовує англійську як другу мову, перевищує число носіїв англійської, свідчить на користь такого вибору незважаючи на можливі втрати з боку неанглійських мов і певних національних груп. Тобто соціальний статус англійської мови міжкультурного спілкування є таким, де водночас мова зазнає критиці за домінування у безлічі міжнародних інституцій і оцінюється як найпрактичніша мова для ситуацій міжкультурної комунікації. Питання про ефективність і силу англійської як другої мови залишається у полі зору багатьох лінгвістів сьогодення.

Слід зауважити, що дослідники закликають до особливого ставлення до англійської мови як до такої мови, яка не є власністю обмеженого кола носіїв англійської [6, с. 386]. Англійська мова має бути приналежною всім тим, хто володіє нею і використовує її для своїх цілей [5, с. 282]. Саме тоді буде можливим спілкування між периферійними і центральними спільнотами у зворотному порядку, а комуніканти отримають доступ до загальних культурних цінностей незалежно від географічного положення або ступеня економічного розвитку певної національної культури. За умови використання такого інструменту комунікації як англійська мова спілкування між представниками різних культур із різними цінностями стає прямим без посередництва будь-яких інших комунікативних інструментів.

Отже, впливовість англійської мови на лінгвістичну ситуацію в глобальному масштабі є очевидною. Проте критичний аналіз наслідків поширення впливу англійської мови у світі дозволяє дійти висновку про те, що використання англійської в якості другої мови для забезпечення міжкультурної комунікації має як позитивний, так і негативний ефекти. В той же час домінування англійської при роботі чисельних міжнародних інституцій доведе значущість такого комунікативного інструмента і практичність її використання.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Crystal D. The future of Englishes / D. Crystal // English Today 59, 1999. – Vol. 15. – № 2. – P. 10-20.
2. Pennycook A. The cultural politics of English as an international language / A. Pennycook – London : Longman, 1994.
3. Phillipson R. Linguistic Imperialism / Robert Phillipson – Oxford : Oxford

University Press, 1992. – 156 p.

4. Seidlhofer B. English as a lingua franca / B. Seidlhofer // *ELT Journal* 59/4, 2005. – P. 339-341.

5. Wee L. When English is not a mother tongue: Linguistic ownership and the Eurasian community in Singapore / L. Wee // *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 23/4, 2002. – P. 282-295.

6. Widdowson H. The ownership of English / H. Widdowson // *TESOL Quarterly* 28/2, 1994. – P. 377-389.

THE DIFFERENCE BETWEEN ANGLO-SAXON AND MODERN ENGLISH LANGUAGE

Diana POTAPTSEVA (Bakhmut, Ukraine)

Modern English is one of the most popular languages in the world. It is a language of science, business and art. But the previous form of it wasn't so widely spread. It had a lot in common with modern German and had been changing dramatically during all its history.

The earliest historical form of English language is called Old English or Anglo-Saxon. It was brought by Anglo-Saxon tribes at the beginning of the 5-th century to the territories of England and Scotland. This language replaced Celtic and Brittonic, the native languages, and Latin that was brought by the Romans. Anglo-Saxon became dominant for more than 5 centuries.

Nowadays modern English is spoken all over the world and has a lot of dialects that differ in grammar, vocabulary, pronunciation and spelling. The Old one was spread in smaller territory and had four main dialects Mercian, Northumbrian, Kentish and West Saxon.

Anglo-Saxon used runes up to the 9-th century, but later they were replaced by the version of the Latin alphabet. Twenty letters were directly taken from the Latin alphabet, two were modified Latin letters (Æ, Ð), and two developed from the runic alphabet (ƿ, þ). The letters K, Q and Z were not in the spelling of native English words. It had 24 letters. Modern English has 26 letters and runic letters from Old English became sounds.

A lot of changes occurred in grammar. For example, in modern English we have 3 tenses: present, past and future. But Old English had only two tenses: present and preterite. The present tense was used for the future, with context determining which tense is meant. Auxiliary verbs such as “willan” also started to be used to indicate future during the Old English period.

The parts of speech were the same like in modern language, but nouns, adjectives, pronouns and verbs had many inflectional endings and forms in Old English.

Nouns had five cases:

nominative, accusative, genitive, dative, instrumental; three genders and two numbers: singular, and plural; and they were strong and weak. Old English nouns had grammatical gender, while modern English has only natural gender. Remnants of the Old English case system in Modern English are in the forms of a few pronouns (such as *I/me/mine, she/her, who/whom/whose*) and in

the possessive ending *-s*, which derives from the masculine and neuter genitive ending *-es*. The modern English plural ending *-(e)s* derives from the Old English *-as*, but the latter applied only to "*strong*" masculine nouns in the nominative and accusative cases; different plural endings were used in other instances.

Adjectives agreed with nouns in case, gender, number, and strong, or weak forms. Pronouns and sometimes participles agreed in case, gender, and number. First-person and second-person personal pronouns occasionally distinguished dual-number forms. The definite article *sē* and its inflections served as a definite article ("*the*"), a demonstrative adjective ("*that*"), and demonstrative pronoun. Other demonstratives were *þes* ("*this*"), and *geon* ("*yon*"). These words inflected for case, gender, number. Adjectives had both strong and weak sets of endings.

Verbs conjugated for three persons: first, second, and third; two numbers: singular, plural; two tenses: present, and past; three moods: indicative, subjunctive, and imperative; and were strong or weak. Old English had infinitive form of the verbs, but in contrast to modern particle *to* and zero ending, old infinitives had distinct-suffix – *an* (for example: *risan* – *rise*, *ceosan* – *choose*, etc). These features made it similar to modern German.

Three more distinctive features of Old English that can't be used nowadays were free word order, double negation and the fact that impersonal sentences had no subject.

Old English was in use for more than 500 years, approximately 85 % of its words aren't used now but the remained words are basic elements of modern English vocabulary. A lot in grammar and spelling was simplified but even after 900 years some basic points have managed to survive and come to us unchanged. In the 11-th century Old English underwent drastic changes because of the Norman Conquest; and a new phase known as Middle English began.

REFERENCES

1. David Crystal. *The Story of English in 100 Words*. Picador, 2013. 288 p.
2. David Crystal. *Wordsmiths and Warriors: The English-Language Tourist's Guide to Britain*. Oxford University Press, 2015. 432 p.
3. Thomas William Shore. *Origin of the Anglo-Saxon Race - A Study of the Settlement of England and the Tribal Origin of the Old English People* (1st ed.), London, 1906. 393 p.

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ В ШВЕЙЦАРІЇ

Надія ПОТРЕБА (м. Бахмут, Україна)

У сучасній лінгвістиці велика увага приділяється проблемі міжкультурної комунікації. А французька мова являє собою багатий матеріал для соціолінгвістичних досліджень. У Швейцарії французька мова існує в правових рамках офіційної двомовності. Розвиток культури, науки, освіти сприяє її збереженню. Завдяки суспільному прогресу зростає соціальна і культурна значимість всіх мов: і мов міжнародного спілкування, і мов, на яких говорить багато людей. Тому багатомовність все ширше поширюється в сучасному світі.

Французька мова в Швейцарії лише незначною мірою відрізняється від

французької мови Франції. Це пояснюється тим, що до Швейцарії французька мова потрапила безпосередньо з Франції (у своїй літературно-письмовій та літературно-розмовній формах). Вона завжди оберігалася від впливу з боку місцевих діалектів франко-провансальського походження. У своєму розвитку вона постійно орієнтувалася на зміни у французькій мові Франції. З певного моменту вона стала відкидати запозичення з німецької мови, з якою вона перебуває в контакті всередині єдиного державного утворення.

З точки зору походження лексичні особливості швейцарського варіанту французької мови традиційно діляться на 3 великі групи:

а) архаїзми французької мови Франції, наприклад числівники *septante*, *huitante*, *nonante*; найменування прийомів їжі: *déjeuner* (сніданок), *dîner* (обід), *souper* (вечеря);

б) запозичення з німецької мови, наприклад *foehn*, *rouzier*, італійської, наприклад *bonne-main*, *redimensionner*; місцевих діалектів, наприклад *basouni*, *asouet*, та інших мов;

в) власне швейцарські новоутворення, отримані в результаті:

- семантичних зрушень (наприклад *bleu* — водійські права);

- деривації (наприклад *impredable* — англійська булавка);

- словоскладення (наприклад *avale-royaume* - ненажера);

- конверсії (наприклад *renversé* - кава з молоком, де молока більше, ніж кави) і іншими засобами.

Говорячи про лексичні особливості, зарубіжні лінгвісти часто вживають термін гелльветизм. П. Кнехт розуміє під терміном «гелльветизми» мовні новоутворення у французькій мові Швейцарії, що вживаються на території даної країни [5].

Деякі лексичні особливості французької мови Швейцарії старішають і виходять з ужитку. Переважна більшість зафіксованих архаїзмів вживаються і в інших районах Франкофонії, тому вони швидше є характерною рисою лексики національних варіантів французької мови в цілому, ніж французької мови Швейцарії зокрема.

Французька мова Швейцарії (на якій говорять 20 % населення цієї країни), будучи мовою меншини і перебуваючи в постійному контакті з німецькою мовою (на якій говорять 64 % швейцарців), відчуває значний вплив останньої. Вплив французької мови на швейцарський варіант німецької мови набагато менший, в основному це запозичення окремих слів (наприклад, *salair* (від фр. *salair*) - зарплата, *chalet* (від шведь. фр. *chalet*) - шале). Найбільший вплив німецької мови простежується в лексиці, як найбільш рухомому і мінливому мовному рівні [4].

Запозичення з німецької мови, що позначають адміністративні, внутрішньополітичні реалії та місцеві страви (наприклад *Schabziger*) продовжують залишатися найбільш вживаними. Найбільше германізмів використовується в кантонах Юра (який відокремився від німецькомовного кантону Берн лише в 1979 році) і Фрібург, найменше в кантоні Женева, які не мають контактів з німецькомовними кантонами [2].

Що стосується швейцарських новоутворень, то вони мають високий

ступінь вживання. Особливо це добре помітно на прикладах лексичних одиниць, отриманих шляхом семантичних зрушень (наприклад *relâches pl.* - канікули, *gâteau* - жадібна людина). Це пов'язано зокрема з тим, що багато слів не усвідомлюються носіями мови як особливості французької мови у Швейцарії, які асоціюються з «неправильністю», відхиленням від норми. Отже, люди, які навмисне намагаються не вживати «регіональні», на їх думку, слова, не завжди можуть контролювати вживання слів, отриманих в результаті семантичних зрушень.

Найбільша різниця спостерігається між кантонами Во і Женева. У кантоні Женева лексичні особливості швейцарського варіанту французької мови вживаються менше в порівнянні з іншими франкомовними кантонами.

Переважає більшість лексичних особливостей швейцарського варіанту французької мови входить в три великі семантичні групи:

1) політичні, адміністративні реалії (наприклад *livret de service, syndic, demi-canton*);

2) повсякденний побут (наприклад *natel, agender, ranosse*);

3) кулінарія, традиції, звичаї, фольклор (наприклад *dzaquillon, knöpfli*).

Лексика, що описує повсякденний побут, є найбільш різномірною категорією. Серед слів, що активно використовуються у всіх кантонах можна привести наступні приклади: *ranosse* (ганчірка), *linge* (рушник), *abricotine* (настоянка з абрикосів на горілці), *foehn* (фен), *natel* (мобільний телефон), *routzer* (чистити, прибирати), *agender* (записувати в щоденник).

Багато слів часто поширені лише в одному або декількох кантонах, наприклад, *abbaye* (сільський свято) в кантонах Во і Невшатель, *amigne* (біле вино, вироблене в кантоні Вале), *dzaquillon* (національний жіночий костюм у кантоні Фрібург) [1].

Аналіз тенденцій розвитку лексичних особливостей французької мови в Швейцарії в XXI столітті дозволяє зробити висновок, що на лексичному рівні цей національний варіант дуже багатий і продовжує активно розвиватися.

Граматичні особливості досить нечисленні. На сучасному етапі у французькій мові Швейцарії на граматичному рівні продовжують існувати деякі особливості.

Перша особливість полягає у вживанні минулого часу *passé surcomposé*. У французькій мові форма *passé surcomposé* уживається переважно у підрядних реченнях часу для позначення дії, яка відбулася раніше за іншу дію, передану *passé composé* або *imparfait*. У Швейцарії, з одного боку, воно використовується для вираження передування в минулому (набагато частіше, ніж у Франції), наприклад: *Quand j'ai eu claqué la porte, je me suis aperçu que j'avais laissé les clés à l'intérieur*. З іншого боку, дуже показовим є регулярне використання цього часу в незалежних реченнях у розмовній мові, наприклад: *Oui, personnellement j'ai eu mangé deux-trois fois dans ce resto il y a quelques années, mais maintenant je 'y vais plus* [3].

Друга особливість полягає в утворенні перифрастичного майбутнього часу із напівдопоміжним дієсловом *vouloir*, наприклад: *Il veut neiger la semaine prochaine; Attention, tu veux tomber*. Ця форма розглядається лінгвістами як архаїзм. Це явище продовжує бути дуже поширеним в кантоні Во, його

вживання зустрічається в кантонах Невшатель і Юра, і дуже рідкісне в інших кантонах. Що стосується оцінки подібних конструкцій з дієсловом *vouloir* французами, 99% представників регіону Іль-де-Франс впевнені, що французькою так казати не можна, необхідно вживати *futur immédiat*.

Таким чином, мовні особливості сприймаються і використовуються носіями мови Швейцарії як засіб самоідентифікації і на міжнародному, і на міжкантональному рівнях. Характерні риси соціолінгвістичної ситуації у франкомовній частині Швейцарії визначають особливі взаємини між шістьма франкомовними кантонами.

БІБЛЮГРАФІЯ

1. Своеобразие лексических особенностей французского языка Швейцарии // Научное мнение. 2013. № 12. С. 75-80.
2. Место заимствований из немецкого языка во французском языке Швейцарии // Вестник тамбовского университета. Серия: Гуманитарные науки. 2012. № 04. С. 270-274.
3. Употребление *passé surcomposé* в современном французском языке Швейцарии // Материалы Международного молодёжного научного форума «ЛОМОНОСОВ-2013» / Отв. ред. А.И.Андреев, А.В. Андриянов, Е.А. Антипов, К.К. Андреев, М.В. Чистякова. [Электронный ресурс] М.: МАКС Пресс, 2013.
4. Место архаизмов в современном французском языке Швейцарии // Материалы Международного молодёжного научного форума «ЛОМОНОСОВ-12» / Отв. ред. А.И.Андреев, А.В. Андриянов, Е.А. Антипов, К.К. Андреев, М.В. Чистякова. [Электронный ресурс] М.: МАКС Пресс, 2012.
5. Knecht P. La francophonie en Suisse. Du séparatisme politique à l'anti séparatisme linguistique // Terminologie et traduction. 1994. № 1. - P. 243-251. - P. 246.

«СВЯТОЙ ПРОКОПИЙ» И. А. БУНИНА КАК ИНТЕРТЕКСТ

Иван ПРОСКУРИН (г. Славянск, Украина)

Цель данной статьи – сопоставить содержание стихотворения «Святой Прокопий» с источником его сюжета, т.е. проанализировать стихотворение как вторичный текст – интертекст.

Одним из источников вдохновения для И. А. Бунина служила агиография. Источник сюжета стихотворения «Святой Прокопий» – *Житие праведного Прокопия, Христа ради юродивого*: «Как-то в холодную зимнюю ночь, не выдержав стужи, он смиренно попросился на ночлег в бедный дом, а хозяева выставили его за дверь. Тогда он попытался обогреться, прижавшись к бродячим собакам, но те бросились от него прочь. Оставшись совсем один, Прокопий обратился к Богу как к единственному упованию – тогда явился Ангел и обогрел его» [3, с. 109].

В стихотворении «Святой Прокопий» И. А. Бунин – стилизует язык жития:

Бысть некая зима

Всех зим иных лютейша паче.

Нарративная составляющая стихотворения репрезентирована парадигмой ГОНЕНИЯ, в источнике же нарратив гораздо объёмнее, его лейтмотивом выступает парадигма ПРАВЕДНОСТИ: Прокопий, не обнаружив сочувствия

среди людей и животных, не отчаялся, не стал по-бунински ворчать: «Пси и человецы единое в свирепстве и уме», но обратился к Господу – и Господь воздал ему за праведность и беззлобие.

Бунин подвергает житийный сюжет переинтерпретации: в стихотворении «Святой Прокопий» отсутствует эпизод, в котором озьябшего Прокопия отогревает Ангел. Вместо этого Бунин вкладывает в уста Прокопия сентенцию о том, что «Пси и человецы – единое в свирепстве и уме», преобразуя таким образом «житие» в нечто басенное, слова Прокопия о том, что «Пси и человецы – единое в свирепстве и уме», напоминают традиционное завершение басни: после основного сюжета следует моральное поучение. Однако в таком виде утрачивается суть житийного: святой не может рассуждать подобным образом, завершение стихотворения напоминает «Читатель! Ты, отринув незабудки...» из басни Козьмы Пруткова «Незабудки и запятки», то есть вывод о том, что «Пси и человецы – единое в свирепстве и уме» – вывод парадоксальный для жития, не соответствующий канонам житийной традиции. Сама лексика бунинской стилизации производит впечатление пародирования, однако у нас нет убедительных оснований утверждать, что Бунин намеренно высмеивает источник. По крайней мере, констатация тождественности человеческой и животной природы заключена уже в строках «В путях, но и во граде померзаху скоты и человецы без числа...», «чело́вече́цы» представляют собой составную часть парадигмы ПОСТРАДАВШИЕ ОТ СТУЖИ, в которую также включены *скоты* и *птицы*.

Бунин берёт лишь один эпизод из источника, не привлекая прочих нарративных стратегий Жития святого Прокопия.

Архаизация лексики как средство интертекстуальности, связующее бунинское стихотворение и исходный житийный сюжет, представляет собой то, что Витгенштейн, вслед за Хёйзингой, назвал «языковой игрой» [4, с. 5-24].

Бунин использует архаизацию лексики в качестве языковой игры как инструмент нарушения механизма вероятностного прогнозирования читателем последующих единиц текста: вместо ожидаемого душеспасительного нравоучения стимулирующего дальнейшие душеполезные размышления, следует: «Пси и человецы единое в свирепстве и уме».

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Бунин И. А. Полное собрание сочинений в 13 томах. Т. 2. М.: Воскресенье, 2006. 592 с.
2. Синаксарь: Жития святых Православной Церкви. Т. 6. М.: Изд-во Сретенского монастыря, 2011. 896 с.
3. Философские идеи Людвига Витгенштейна. М., 1996. 169 с.

ПРИРОДНО-ФІЗИЧНІ ТА ФІЗІОЛОГІЧНІ СКЛАДНИКИ КОНЦЕПТУ ‘ЧОЛОВІК’ У ХУДОЖНЬОМУ ПРОСТОРИ СЕРГІЯ ЖАДАНА (на прикладі новели «Марат»)

Тетяна РАДІОНОВА (м. Бахмут, Україна)

Становлення і розвиток лінгвоконцептології спричинили нагальну потребу концептуального аналізу як одного із прийомів реконструкції мовної картини світу. Ця проблема для когнітивної лінгвістики не нова і неодноразово

поставала в працях зарубіжних та вітчизняних мовознавців, таких, як Дж. Лакофф, М. Джонсон, А. Вежбицька, В. Карасик, О. Кубрякова, В. Маслова, Ю. Степанов, Н. Арутюнова, М. Алефіренко та ін. Актуальність нашого дослідження полягає у відсутності викінченого опису гендерних складників, що формують концепт 'чоловік'. Задля розв'язання окресленої проблеми ми звернулись до творів сучасних українських письменників, де втілено сучасне бачення чоловіка в усіх його іпостасях, що трансформувались відповідно до соціально-політичних, економічних, культурно-історичних умов сьогодення.

У лінгвістичному тлумаченні концепт – це одиниця колективного знання / свідомості (що відсилає до вищих духовних цінностей), яка має мовне вираження й відзначається етнокультурною специфікою [2: 34]. У з'ясуванні парадигми компонентів, що формують концепт 'чоловік', та особливостей його мовленнєвої реалізації ми спираємось на розуміння концепту як інформаційно-когнітивної структури свідомості, певним чином організованої та вбудованої до колективної чи індивідуальної концептосистеми, задеклароване О. Селівановою [9: 297].

Різні визначення концепту дозволяють виділити такі його інваріантні ознаки: 1) це мінімальна одиниця людського досвіду в його ідеальному уявленні, що вербалізується за допомогою слова і має польову структуру; 2) це основні одиниці обробки, зберігання та передачі знань; 3) концепт має рухливі межі і конкретні функції; 4) концепт соціальний, його асоціативне поле зумовлює його прагматику; 5) це основний осередок культури. Отже, концепти представляють світ у голові людини, утворюючи концептуальну систему, а знаки людської мови кодують у слові зміст цієї системи [4: 35].

Концепт – ментальна одиниця, що об'єктивується (за іншою термінологією – репрезентується, вербалізується, реалізується) в мові, а тому питання про співвідношення концепту і одиниць мови (зокрема, слова) є одним із основних та досить суперечливих, спричинених значною кількістю різноманітних думок.

Концепт може реалізовуватися в мові за допомогою морфем, слів, словоформ, фразеологічних сполучень, вільних словосполучень, граматичних категорій, структурних і позиційних схем пропозицій, що несуть типові пропозиції (синтаксичні концепти), текстів і навіть сукупностей текстів.

Концепт 'чоловік' являє собою ментальне утворення, що існує у національній мовній свідомості різних гендерних та вікових груп. У групових концептосферах концепт 'чоловік' об'єктивується одним і тим самим мовним засобом, що забезпечує стабільність і стійкість зазначеного концепту в когнітивній свідомості нації та групових концептосферах.

Усі концепти знаходять свою мовну репрезентацію, засоби реалізації якої визначаються не лише авторським розумінням статусу осіб чоловічої статі, а й тими змінами в колективній свідомості носіїв української мови, що спричинені соціальними, економічними, культурними та іншими параметрами існування людини як представника соціуму [1: 252].

У творах сучасного автора Сергія Жадана репрезентуються різні

складники концепту 'чоловік': природно-фізичні та фізіологічні, соціально-статусні та рольові, психологічні та інтелектуальні іпостасі. Природно-фізичні дані сучасного чоловіка не віддільні від його соціально-статусної ролі [5: 252]. Зупинимось детальніше на природно-фізичних характеристиках чоловічих образів новели «Марат» роману «Месопотамія».

В аналізованому творі автор зображує покоління молодих чоловіків, якому довелося жити в епоху змін і які досягли «середнього» віку. Усі вони є представниками різних прошарків суспільства, про що свідчать і описи зовнішності героїв роману. Так, Марат мав *«гостре неголене обличчя зі шрамами й порізами, сірі запалені очі, чорне волосся й тверду шкіру»*; *«...темні кола під його очима нагадували про всі безсонні ночі та випалені тютюном легені ... щетину, що дивним чином робила його молодшим і злішим, аніж він був у житті...»*; *«...Ковзнула поглядом по чорній куртці з капюшоном, по спортивній торбі з найківським лейблом, по чорних, пропалених у кількох місяцях сигаретами джинсах, по легких кросівках. Подумала, що так у кіно виглядають наймані вбивці»*. Типовий представник свого часу – невдаха-спортсмен, що швидше нагадує злочинця, аніж добропорядного громадянина, але не позбавлений певного шарму – тут репрезентується сучасне уявлення про чоловічу красу, оскільки Марат, як спортсмен, має дуже добре розвинені фізичні дані, щетину, що додає бруталності образу.

Зовсім іншим ми бачимо Беню, якого автор характеризує, як невдалого бізнесмена: *«Навпроти мене сидів Беня, сивий і коротко стрижений... Чорний светр, дорогі черевики – Беня з останніх сил намагався виглядати пристойно, хоча я знав краще за інших, що фірму його відтиснули й живе він за рахунок банківських вкладень, які зумів зберегти. Зрозуміло було, що надовго їх не вистачить, від чого Беня, здається, ще більше сивів»*.

З-поміж чоловічих образів роману є колишній наркоман, а зараз нещасна, самотня людина Костик, який *«...натомість усе гладшав...набирав вагу, втрачав почуття гумору. Наркотики нікого не роблять спокійнішими. Після цього повернувся до життя, але почав набирати вагу. Очевидно, проблеми з цукром...І з нирками. І з головою»*; водій таксі Сем, для якого уся турбота про свою зовнішність зводилась до придбання нового спортивного костюму; образ автора, у якого *«як і в моїх друзів, з'явилися проблеми зі сном і пробилася перша сивина»*.

Як бачимо, чоловіки новели «Марат» Сергія Жадана не вельми переймаються своїм зовнішнім виглядом. Мовні засоби, до яких вдається автор, передаючи зовнішність героїв, допомагають зрозуміти, що чоловіки належать до нижчих соціальних прошарків соціуму, що у свої 35-40 років вони майже нічого не досягли, не зреалізувалися професійно. Це не «гламурні», як зараз часто кажуть, представники сильної половини людства, що зійшли із глянцевого обкладинок журналів, а скоріше невибагливі прості персонажі українського художнього дискурсу. Вони не відповідають сучасним стереотипам про міцного, красивого, доглянутого та успішного чоловіка. Отже, природно-фізичні характеристики – це те, на чому суспільні і соціальні чинники позначаються найактивніше.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Адонина Л. В., Фисенко О. С. Когнитивная лингвистика: материалы для организации научно-исследовательской работы учащихся класса филологического профиля. Севастополь: Рибэст, 2007. 106 с.
2. Воркачев С. Г. Концепт счастья в русском языковом сознании: опыт лингвокультурологического анализа. Краснодар, 2002. 142 с.
3. Карасик В. И., Красавский Н. А., Слышкин Г. Г. Лингвокультурная концептология: учебное пособие к спецкурсу. Волгоград: Парадигма, 2009. 114 с.
4. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика. Минск: ТетраСистемс, 2004. 255 с.
5. Пац Л. І. Культурно-національна специфіка реалізації концепту 'жінка' в мовній картині світу Люко Дашвар. *Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація*: Тези доповіді XII наукової конференції з міжнародною участю. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2013. С. 251–253.
6. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля, 2010. 844 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОНОМАСІОЛОГІЧНОЇ ІМПЛІКАЦІЇ У НІМЕЦЬКИХ КОМПОЗИТНИХ НАЙМЕНУВАННЯХ ОСІБ

Анастасія Ришкова (м. Черкаси, Україна)

Поширена у масиві німецьких композитних найменувань осіб ономасіологічна імплікація ґрунтується на здатності мови редукувати в знаковій формі значні шари інформації та людського досвіду. На думку О. О. Селіванової, ономасіологічна імплікація полягає у редукції мотиваційної бази, а одним з найважливіших факторів задля забезпечення реалізації ономасіологічної імплікації є наявність експліцитного мотиватора з сильною валентністю [1: 178]. Так, у композитному найменуванні особи за професією *Holzschneider* („Künstler, der Gegenstände u. Figuren aus Holz schnitzt“ [3]) виражено дію людини й матеріал, з яким вона працює, але відбулось гасіння знакової репрезентації очевидного результату діяльності. Ономасіологічна структура композита *Gemüsefrau* (umgangssprachlich) («Frau, die [auf dem Markt] Gemüse verkauft, [auf der Straße] mit Gemüse handelt» [3]) містить позначення особи жіночої статі (*Frau*), діяльність якої пов'язана з об'єктом «Gemüse», водночас імпліковано предикат «verkaufen» та вказівку на місце роботи особи.

Ще одним впливовим чинником ономасіологічної імплікації є компресія компонентів зі слабким, але прогнозованим значенням [1: 178]. Так, ономасіологічна структура композита *Bühnenmaler* містить позначення людини (значення форманта *-er*), рід занять якої характеризується дією «malen» відносно імплікованого об'єкта «Dekoration» з локативом «Bühne».

Отже, у ономасіологічній структурі німецьких композитних найменувань осіб знаходять своє відображення лише деякі ознаки позначуваної особи. Приміром, найменування *Tischdame* („Dame (1a), die bei einem Essen an der rechten Seite eines bestimmten Herrn sitzt“ [3]) є культурно маркованим знаком, що містить вказівку на стать особи (Dame), супутній предмет (Tisch), однак

очевидний предикат (sitzen) імпліковано, немає також вказівки на місце, де знаходиться особа, ситуацію, поведінку тощо. Деякі з імплікованих характеристик не зафіксовані й у наведеному словниковому тлумаченні, однак регламентовані правилами етикету й стереотипами німецької культури, за якими статус *Tischdame* (або відповідно *Tischherr*) передбачає не лише певне розташування за столом, а й підтримання відповідними особами розмови, перший спільний танок, певну увагу з боку чоловіка, як-от допомога відповідній дамі сісти за стіл і вийти з-за столу [2].

Ономасіологічна імплікація може також слугувати джерелом полісемії німецьких композитів, при цьому варіюється саме та інформація, яка не має експліцитного мовного вираження. Наприклад, композит *Fischweib* „1. <ohne Plural> weibliche Sagengestalt, deren untere Körperhälfte als Fischechwanz ausgebildet ist. 2. (veraltend) Marktfrau, die Fische verkauft“ [3]. Наведені два значення цього композита можна розрізнити тільки у контексті й лише завдяки взаємодії експліцитної та імпліцитної інформації.

Ономасіологічна імплікація у німецьких композитних найменуваннях осіб є поширеним явищем, яке уможливорює передачу інформації у стислій формі й сприяє реалізації однієї з основних тенденцій сучасних мов – економії мовленнєвих зусиль.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями і проблеми. Підручник. [Електронний ресурс]. Вид. 2-е., виправл. і доп. Черкаси, 2017. 890 с.
2. Die Tischordnung [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.knigge.de/themen/bei-tisch/die-tischordnung-2042.htm> [15.03.2019].
3. Duden, Deutsches Universalwörterbuch [Електронний ресурс]. Version 5.1. Mannheim : Bibliograph. Inst., 2011.

ЖАРГОН У СЛОВ'ЯНСЬКОМУ МОВОЗНАВСТВІ

(30-і рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.)

Марина РУДЕНКО (Слов'янськ, Україна)

М. М. Маковський (1963) зазначає, що неможливо вивчати мовні явища без урахування особливостей так званих «периферійних» мовних шарів. Йдеться перш за все про сленг, різного роду жаргони тощо.

У 30-і – 50 – 60-і рр. ХХ ст. спостерігаємо повільне, з другої половини ХХ ст. більш інтенсивне, поглиблене дослідження жаргону в слов'янському мовознавстві.

Зараз, мабуть, неможливо перелічити всі існуючі жаргони, у зв'язку з їх великою кількістю. Налічується багато класифікацій, автори яких намагаються систематизувати жаргони по-різному. На наш погляд, найбільш прийнятною класифікацією жаргонів є запропонована Л. О. Ставицькою, відповідно до якої виділяються об'єднання людей: 1) за ознакою професії, 2) за станом у суспільстві, 3) за спільними інтересами чи вподобаннями; 4) за віковою ознакою, 5) класові жаргони [3: 32].

Розширюється термінологічна база жаргону. Б. О. Серебренніков (1970) один з перших увів у наукове вживання термін *інтержаргон*. Понятійна

сутність терміна поступово еволюціонує. Зараз інтержаргон розуміється як один із соціальних варіантів мови, який поєднує в собі частину слів кожного жаргону; своєрідний сплав професійного жаргону, елементів корпоративних, групових жаргонів та нейтралізованого в розширеному вживанні кримінального жаргону.

У слов'янській лінгвістиці не існує єдиного погляду на жаргон і його дефініціювання. Ось як розуміють жаргон деякі вчені: 1) С. Стойков (1957), А. Мілер (1972): загальний термін для соціолектів арготичного і сленгового типу; 2) Т. Бояджиєв (1972), М. Віденов (1972), М. Лакова (1974), В. Мурдаров (1981): груповий говір; 3) Л. І. Скворцов (1966): таємний професійний говір бродячих ремісників і торговців (офеней і коробейників); 4) В. Джурін (1974), В. В. Колесов (2003): професійний жаргон (говір); 5) А. Мілер (1972): груба, спрощена мова [1: 24–25].

На основі проведеного аналізу, ми приймаємо за основу визначення, запропоноване В. В. Хіміком, який розглядає жаргон в якості напіввідкритої лексико-фразеологічної підсистеми, що використовується відомим соціальним угрупованням з метою свого виділення із загальномовного колективу. На цій основі жаргонізми визначаються в якості емоційно-оцінних експресивних елементів просторіччя, у семантиці яких превалює негативна експресія [4: 13].

Судьба жаргонізмів різна: одні з них поступово або швидко зникають, другі переходять до складу розмовної або нормативної мови, треті продовжують використовуватися в жаргоні в тому або іншому значенні тощо. В основному, звичайно, жаргони відзначаються нестійкістю і швидкістю заміни найбільш уживаної лексики. Поряд з властивими жаргону якостями рухомості, нестійкості, у той же час необхідно відмітити і його спадкоємність як соціолекту, чим забезпечується життєздатність жаргону як такого.

Відмітна особливість жаргонного словотворення – висока образність, спрямованість на передачу різного роду оцінок. Б. О. Серебренніков підкреслює, що кожному жаргонному слову часто притаманна особлива образність, ось чому жаргон потрібен просторіччю [2: 495].

Багато дослідників звертають увагу на багатозначність жаргонної лексики. О. П. Єрмакова (1999) відмічає, що жаргонізми нерідко багатозначні, і тому окремі слова в різних значеннях належать до різних тематичних груп. Так, *розкрутити* може бути зв'язано з сучасною естрадною музикою, з бізнесом, телебаченням й іншими сферами.

На відміну від діалектів, котрі можуть мати свої особливості і в царині фонетики, і в царині граматики, і в царині лексики, жаргони, як правило, характеризуються тільки специфічним складом своєї лексики. Лексика жаргону – це паралельний ряд слів і виразів, синонімічних первинному, нежаргонному ряду. У польському словнику студентського жаргону, опублікованому в 1974 р., що містить 10 тисяч слів, на поняття *groші* зафіксовано 46 синонімів [5: 234].

Джерела жаргонної лексики можуть бути різними. Насамперед жаргони використовують слова місцевого діалекту, часто надаючи їм незвичайного і специфічного значення. Для утворення жаргонних слів широко

використовується переосмислення значень. Значно рідше слова утворюються на основі звуконаслідування. Жаргони часто використовують лексику інших жаргонів, охоче вдаються до іншомовних запозичень.

Здійснене дослідження дозволяє зробити такі висновки. Дякуючи працям дослідників слов'янського мовознавства соціальна діалектологія помітно просунулася вперед у вивченні теоретичних питань жаргону. Разом з тим, аналіз свідчить, що на цей момент у різних лінгвістиках спостерігаються істотні відмінності в поглядах на жаргон, його розуміння. Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо в розширенні кола досліджуваних мов, продовженні вивчення праць відповідних авторів у лінгвоісторіографічному аспекті.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Карастойчева Ц. Българският младежки говор. Източници, словообразуване. София : Наука и изкуство, 1988. 161 с.
2. Серебренников Б. А. Общее языкознание. Москва : Наука, 1970. 604 с.
3. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. Київ : Критика, 2005. 464 с.
4. Химик В. В. Поэтика низкого, или Просторечие как культурный феномен. Санкт-Петербург : Филологический факультет СПбГУ, 2000. 272 с.
5. Grabias S. Si zawodowe odmiany je socjolekty. *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku*. Wroclaw, 1993. T. 2. S. 223–241.

ПРО ПРИЧИНИ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ

Тетяна РУКАС (м. Бахмут, Україна)

Забезпечення академічної доброчесності – одна з нагальних проблем, задля вирішення якої згуртувало свої зусилля сучасне українське суспільство. У Законах України «Про вищу освіту» [1], «Про освіту» [2] дано чітке визначення основних ознак цього поняття, названо способи забезпечення гідної й чесною діяльності усіма учасниками освітнього процесу в закладах різних рівнів.

Взявши до уваги матеріали жвавої дискусії, у ході якої освітяни всебічно висвітлюють й засуджують прояви академічної недоброчесності, ми поставили собі завдання дослідити причини, що спонукають здобувачів освіти вдаватися до плагіаторства.

Причина перша – соціальна. Бурхливий розвиток інформаційних технологій, зокрема, мережі Інтернет, забезпечив будь-кому доступ до гігантських обсягів інформації, яка втратила приналежність авторові через особливості викладу на «нічийній» території. І це вивело проблему плагіату в усіх сферах життєдіяльності людини на новий рівень, що, як слушно зауважує О. Рижко, становить загрозу не тільки для суб'єктів авторського права, а й призводить, до «нівелювання престижу наукових досліджень, занепаду наукової етики, зниження якості освіти» [3]. Отож цілком зрозумілою стає така бурхлива реакція академічної спільноти, що намагається захистити свої наукові й професійні цінності.

Причина друга – методична. На думку О. Гужви, серед таких причин: «необхідність виконання великого обсягу письмових робіт протягом навчального семестру/року; повторюваність/неактуальність тем письмових

робіт / розрив між темами та сучасними/актуальними/цікавими потребами; відсутність практичного застосування (перспективи застосування) результатів робіт; відсутність розуміння необхідності та мети написання письмових робіт (непрофільні, нецікаві, застарілі предмети); узвичаєні дії, що пов'язані з умовами підготовки письмових робіт в середній школі» [4, с. 13].

Проведена нами серед здобувачів освіти серія фокусованих інтерв'ю (у співбесідах взяли участь 63 особи) підтвердила вищезазначене. Але при цьому висвітлювалися й інші «больові точки». Так, респонденти зазначили, що добросовісне виконання письмових завдань потребує додаткового часу (62%) – «не встигнеш зробити завдання з інших дисциплін і здобувши тут, втрадиш в іншому» та значних зусиль (83%), адже «грамотного академічного письма, яке все ж відрізняється від шкільного твору, спеціально не навчають».

У матеріалах співбесід фіксується низька особиста мотивація (71%) – «нащо мучитися, можна гарно вивчити матеріал й на екзамені бали набрати».

Таким чином, традиційна організація навчального процесу, завдання репродуктивного характеру не передбачають оригінальних академічних письмових робіт. Плагіаторство «живлять» також відсутність спеціально організованого навчального курсу з академічної грамотності та нейтральне або відверто толерантне ставлення до плагіату в закладі освіти.

Причина третя – психологічна. Учасники проведених нами фокусованих інтерв'ю, відзначали, що брак навичок складання оригінальних академічних текстів спричинює «страх неправильно й недостатньо науково висловитися», тому вони часто вдаються до копіювання уривків в Інтернеті й складання їх в потрібні письмові роботи (89%). Спрацьовує також ефект натовпу («так усі роблять»). А ще важливу роль відіграє «небажання втрачати гарні оцінки», які сприймаються як свідчення розумності та суспільного визнання.

У такий спосіб ми виокремили третю причину плагіаторства: намагання одержати оцінку швидким способом, без тривалої й наполегливої праці. А це, за твердженням Двек Керол, доктора психології зі Стенфордського університету, хибний шлях, бо особи, які прагнуть почуватися розумними тут і зараз, уникають складних завдань, не розуміють, що високий інтелектуальний рівень можна підтримувати тільки за допомогою цілеспрямованих зусиль [5].

На жаль, психологічні корені плагіаторства проросли вже й на мовленнєвому рівні. Ми провели керований асоціативний експеримент, у якому взяли участь 35 респондентів. Їм було запропоновано записати будь-які дієслова, що пов'язуються зі стимулом-іменником «реферат». Найбільша група реакцій відноситься до семантичного поля «оформлення письмової роботи»: «писати» – продемонстрували 66% досліджуваних, «друкувати» – 29% учасників. Друга за частотністю група – семантичне поле «підсумковий етап роботи»: «захищати» – 17%, «здавати» – 14%. Показово, що серед 122 наведених асоціативів – 19 номінативів на позначення саме тих дій, які спричинюють появу плагіату: «скачати, знайти, обрати, вибрати, списати, переписати, попросити, знаходити, шукати, читати, переказати, вивчити» і навіть «витрачати час». Отже, переважна більшість досліджуваних налаштована на швидке створення зазначеної письмової навчальної роботи:

знайти – оформити – здати.

Наразі показники готовності студентського середовища до плагіаторства досить високі. Подібні результати наводять В. Куликов, І. Посохов, які на питання «Чи ризикнули б Ви використати плагіат у своїй роботі, якби були впевнені, що не будете покарані» дістали ствердну відповідь від 48% студентів [6].

Висновки. Зрозумівши причини, маємо діяти. Можливими варіантами розв'язання проблеми можуть стати: впровадження до освітніх програм курсу з академічної грамотності, надання студентам спеціальної інформаційної й консультативної підтримки, удосконалення організації освітнього процесу.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII «Про вищу освіту». Режим доступу: <https://zakon.help/law/1556-VII/>.
2. Закон України від 05.09.2017р. № 2145- VIII «Про освіту»/Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Рижко О. М. Плагіат як соціально-комунікаційне явище. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 2 квітня 2015р.) «Український соціум та медіа: динаміка взаємодії (2010 – 2015 рр.)». К.: Інститут журналістики, 2015. С. 55-58. Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/conf/conf2015.pdf#1>.
4. Гужва О. О. Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників». Х.: ХНУ ім. В.Н Каразіна. 2016. 72 с. Режим доступу: http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/PDF/books_ac-gr.pdf
5. Двек Керол. Налаштуйся на зміни. Нова психологія успіху / пер. з англ. Юлія Кузьменко. К.: Наш формат, 2017. 288 с. Режим доступу: https://img.yakaboo.ua/media/mediagallery/pdf/1/2/128_dweck-carol_nalashtujsya-na-zminy_10st.pdf
6. Куликов В. А., Посохов И. С. Технологии борьбы с плагиатом в студенческих работах по истории. Сравнительный опыт Харьковского и Майями университетов / В. А. Куликов, И. С. Посохов // Методичний вісник історичного факультету. – Х.: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2010. №8. С. 55-65. Режим доступу <http://history.karazin.ua/themes/history/resources/9b2bb474a35623d7fd64968d3a8fe729.pdf>

ДЕЗОРИЕНТИРУЮЩИЕ ЗАГОЛОВКИ БРИТАНСКИХ ТАБЛОИДОВ КАК СПОСОБ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ВНИМАНИЯ

Наталья САБУРОВА (г. Якутск, Россия)

Дезориентирующие заголовки играют важную роль в современных СМИ. Авторы статей, пытаются привлечь внимание аудитории, прибегают к созданию различных «кричащих» заголовков. При этом привлечение внимание происходит как за счет выбора графических средств, так и содержанием заголовка.

По мнению А.С. Подчасова, существует несколько разновидностей таких

дезориентирующих заголовков:

1. Заголовки, несоответствующие основному содержанию статьи. В этом случае происходит прямая дезориентация и дезинформация читателя.

2. Заголовки, представляющие собой один из тезисов опубликованной статьи. При этом для авторов совсем не важно, что «заголовочный» тезис не отражает сути текста и очень часто используется ирония (часто неуместная).

3. Заголовки представляют собой прямое искажение, подтасовку фактов, содержащихся в тексте. Заголовок не относится к содержанию

4. Дефектные заголовки. Даже после прочтения основного содержания статьи смысл заголовка остается непонятной.

В последнее время теория СМИ пополнилась целым рядом новых терминов. Глоссарии языков отдельных подвидов СМИ (язык Интернета, прессы, радио, телевидения) обновляются и меняются весьма быстро. Новые термины из области средств массовой информации на английском языке мгновенно заимствуются многими другими языками и входят в повседневное употребление. Так, словарный состав языка СМИ пополнился новым термином, который называется “click-bait” или “click baiting” (по-русски «кликбейт») и который используется и в российских СМИ. В определении из словаря “Macmillan Dictionary” добавляется “to catch people’s attention” // *привлечь (дословно – поймать) внимание людей*: «Ссылка на веб-сайте призванная мгновенно привлечь внимание людей и побудить их к чтению статьи» [2].

Если перечислить характерные признаки кликбейт-заголовков, мы получаем способы создания сенсационности, которые описывает в своей классификации К. Ю. Овчаренко:

1. Освещение табуированной тематики (упоминания о смерти или несчастях);

2. Фамильярность тона (обращение к читателю на «ты», использование сокращенных вариантов имен собственных даже прозвищ);

3. Гиперболизация и излишняя детализация незначительных подробностей осуществляется через использование ряда речевых и стилистических средств;

4. Персонификация – для того, чтобы привлечь внимание читателя авторы связывают событие с известными личностями;

5. Выделение публикаций ключевыми маркерами [3].

В ходе проделанного анализа были рассмотрены 10 статей из британских таблоидных изданий “The Sun” и “Mirror Online”. Было выявлено, что процесс дезориентирования начинает реализовываться уже на уровне содержания заголовочного комплекса (основной заголовков и подзаголовков). Дезориентация создается за счет использования авторами статей слухов и сплетен о знаменитостях, не всегда и не в полной мере соответствующих действительности.

Основной функцией всех проанализированных статей является рекламно-прагматическая, так как данная функция заключается в необходимости привлечь читателя к статье, настроить на определенное восприятие текста и произвести на него нужный эффект. Чтобы произвести нужный эффект на

читателя авторами статей використовуються графічні виділення різного типу: виділення слів і словосочетаній кольоровим шрифтом великого розміру, використання кольорового фону, кавичок і запитальних знаків.

Всі 10 заголовочних комплексів проаналізованих статей є дезорієнтуючими і за класифікацією А. С. Подчасова належать до другого виду дезорієнтуючих заголовків, які представляють собою один з тезисів опублікованої статті. В цьому випадку для автора статті не настільки важливо інформативна складова ЗК – важливо те, що ЗК вийде виразним і інтригуючим.

З точки зору структурного аналізу заголовочного комплексу, відмінною особливістю структури ЗК газети The Sun є обов'язкове наявність ключового маркера у вигляді гри слів, аллюзії, або оформленого як риторичний запитання.

Створення дезорієнтації забезпечує використання гіперболізації – в основному заголовку автори використовують більш емоційно-окрашену і оцінну лексику, ніж у підзаголовку і в основному тексті.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Подчасов, А.С. Дезорієнтуючі заголовки в сучасних газетах // *Руска мова*. – М.: РАН, 2000. – № 3. – Сс. 52-54.
2. Macmillan Dictionary// “Clickbait” [Електронний ресурс] – URL: <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/click-bait?q=> (дата звернення: 17.02.2019).
3. Овчаренко К.Ю. Сенсація як особливий тип новини [Електронний ресурс] // *Вісник Донецького інституту соціальної освіти*. Філологія. 2009. Том 5. URL : <http://www.stattionline.org.ua/filologiya/63/8737-sensaciya-kak-osobyj-tip-novosti.html> (дата звернення 10.04.2017).

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО МЕДІАДИСКУРСУ

(на матеріалі твіттер повідомлень Е. Макрона)

Олена СЕМЕНОВА (м. Бахмут, Україна)

На сьогодні Інтернет є одним з головних супутників діяльності людини, де він має в своєму арсеналі безліч інструментів для здійснення комунікативних дій, як то електронна пошта, соціальні мережі, месенджери, блоги, конференції. Проаналізувавши ефективність організації масового спілкування користувачів Інтернету найбільш комфортними та популярними вважаються сервіси форумів, блогів та соціальних мереж.

Об'єктом дослідження є сервіс мікроблогінгу «Twitter (Твіттер)». Твіттер є собою блог-платформу, за допомогою якої можна відправляти короткі текстові повідомлення (до 140 символів). Формальним індикатором Твіттера є «хештег» - слово-рубрикатор, який створюється за допомогою решітки (#). Сервіс популярний як серед звичайних користувачів, так і серед зірок кінематографу, музичної індустрії, журналістів, письменників і політиків. Твіттер дає можливість швидко оновлювати інформацію про свою діяльність, роздуми та події, що відбуваються навколо них. На думку О. В. Осетрової Твіттер належить до «новітнього віртуального інформаційно-комунікативного

середовища» [1: 450], а спілкування в Твіттері є вторинним жанром інтернет-комунікації. Структурно-змістовна модель організації й інтерпретації мовлення пов'язується зі структурними моделями мовленнєво-жанрового типу безпосередньо або з будь-якою комунікацією, не пов'язаною з Інтернетом.

Зважаючи на класичний формат Твіта – коротке текстове повідомлення – Твіттер використовує мультимедіа, гіпертекстові посилання. С. Херрінг вважає, що Твіттер треба розглядати як асинхронну систему [2], де присутність користувачів не обов'язкове в мережі одночасно, щоб отримувати та відправляти повідомлення, вони зберігаються на сайті отримувача. Твіттер це одnobічна система передачі повідомлень. У Твіттері до моменту появи в стрічці повідомлення не спостерігається ніяких сигналів, які вказують на те, що користувач наразі пише повідомлення. Твіттер – інструмент комп'ютерно-опосередкованого дискурсу з переважним вживанням ігрової та фамільярної тональності, вільного використання обценних лексичних одиниць.

Аналіз сторінок Твіттера підтверджує, що більшість повідомлень – своєрідні оголошення, короткий опис новин. (Тут і далі орфографія та пунктуація медіаповідомлень збережені):

Emmanuel Macron @Emmanuel Macron 4 février 2019

«Chacun d'entre vous a des choses à dire. Pour faire entendre votre voix, participez aussi au Grand Débat.» [3]. / Кожному з вас є що сказати. Щоб вас почули, беріть також участь у великих дебатах.

Emmanuel Macron @Emmanuel Macron 4 février 2019

«Les Vénézuéliens ont le droit de s'exprimer librement et démocratiquement. La France reconnaît @jguaïdo comme «président en charge» pour mettre en œuvre un processus électoral. Nous soutenons le Groupe de contact, créé avec l'UE, dans cette période de transition.» [5]. / Громадяни Венесуели мають право вільно й демократично висловлювати свої власні права. Франція визнає, що «президент відповідає» за проведення виборчого процесу. Ми підтримуємо контактну групу, створену в ЄС, в цей перехідний період.

Emmanuel Macron @Emmanuel Macron 5 février 2019

«À tous ceux qui fêtent le Nouvel An lunaire dans notre pays et dans le monde, je dis: meilleurs vœux pour cette année sous le signe du cochon.» [4]. / Усім, хто святкує Лунний Новий Рік в нашій країні та в світі, я передаю найкращі побажання в році свині. (Тут і далі переклад наш – С.О.).

Emmanuel Macron @Emmanuel Macron 5 février 2019

«La France se réveille dans l'émotion après l'incendie rue Erlanger à Paris cette nuit. Pensées pour les victimes. Merci aux pompiers dont le courage a permis de sauver de nombreuses vies.» [6]. / Франція пробуджується в емоціях після пожежі на вулиці Ерланже в Парижі цієї ночі. Думками з жертвами. Дякую пожежникам, мужність яких дозволила врятувати численні життя.

Останній наведений приклад-повідомлення Е. Макрона спродукував багато комунікативних дій у вигляді коментарів французів, що характеризує Твіттер як поліфонічний дискурс, як то:

Bravo aux soldats du feu. / Браво вогнеборцям.

Macron démission. / Макрона у відставку.

Que l'âme des victimes repose en paix. / Нехай спочивають з миром.

Mes condoléances à la nation blessée. / Мої співчуття зраненій нації.

Отже, Твіттер – нова високотехнологічна система комунікації, що конструює медіа-реальність, при цьому медіа конструює реальність, але не є реальністю. Комунікаційний потік характеризується двоступінчастою подачею інформації, яка прямо не впливає на всіх комунікантів. Отримана медіареальність є важливим джерелом інформації для неформальних лідерів, політичного істеблішменту.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Осетрова Е. В. О «речевой жизни» жанра: некоторые наблюдения и идеи. Коммуникация. Мышление. Личность: материалы международной научной конференции. Саратов, 2012. С. 448-456.
2. Herring S. A Faceted Classification Scheme for Computer-Mediated Discourse. Language and Internet. 2007.
3. <https://twitter.com/EmmanuelMacron/status/1092492189844885505> (дата звернення 07.02.2019)
4. <https://twitter.com/EmmanuelMacron/status/1092866292296634> (дата звернення 07.02.2019)
5. <https://twitter.com/EmmanuelMacron/status/1092359993741983> (дата звернення 07.02.2019)
6. <https://twitter.com/EmmanuelMacron/status/1092718466480721> (дата звернення 07.02.2019)

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ

Олена СЕМЕНЮК (м. Луцьк, Україна)

У сучасному світі, коли провідним підходом в усіх наукових сферах є антропоцентризм, дослідження художнього дискурсу як елемента відображення стану епохи на певному етапі свого розвитку, стає особливо актуальним.

Теорія дискурсу є синтезом знань та результатів наукових досліджень в галузі мовознавства, соціології, психології та інших наук. На сучасному етапі дослідники дискурсу зацікавлені у вивченні живого мовлення в процесі живого спілкування, а не мовної системи загалом. Тобто, головним більше не є питання Як влаштована мова?, а Як мова функціонує?

Дискурс – це і процес мовленнєвої діяльності і її результат. Тобто, це мовленнєва діяльність, результатом якої є письмовий текст або усне висловлювання. Залежно від мети, змісту і результатів мовленнєвої діяльності розрізняють різноманітні типи дискурсу: науковий, політичний, медичний, релігійний.

Ми хочемо зосередити увагу на вивченні особливостей та закономірностей художнього типу дискурсу. Адже саме художній дискурс відображає культуру певного етапу розвитку суспільства, а також авторську картину світу.

Художній дискурс – це сукупність мовленнєво-мисленнєвих дій комунікантів, пов'язаних із пізнанням, осмисленням і презентацією світу адресантом та осмислення його мовної картини світу реципієнтом. Метою

художнього дискурсу є вплив письменника на систему цінностей, знань та переконань читача за допомогою свого твору [1, с.15].

Основою для дослідження художнього дискурсу є його відмінність від, схожих на нього у своїх цілях, інших типів дискурсу, таких як ідеологічний та політичний.

Встановлено такі основні відмінності художнього типу дискурсу:

наявність тропів та порівнянь у тексті;

прагнення автора вплинути на читача за допомогою свого твору;

різноманіття жанрових, тематичних, вікових та ідеологічних складових;

наявність творчої внутрішньотекстової діяльності;

відтворення певної конкретної культури на певному етапі свого розвитку;

використання соціально-експресивних маркерів мовлення, властивих зображуваному середовищу;

антропоцентричність.

Обґрунтовано, що дослідження художнього дискурсу тісно пов'язане з вивченням особистості автора, його індивідуального стилю та мовлення. Ю.Н.Караулов, який першим ввів поняття «мовної особистості» дає йому наступне визначення: «Це сукупність здібностей та характеристик людини, які обумовлюють створення та сприйняття нею мовленнєвих творів (текстів), які відрізняються ступенем структурно-мовної складності, глибиною та точністю відображення дійсності, яка визначається цільовою спрямованістю» [2, с.125].

Досить часто мовна особистість письменника досліджується у співвідношенні з його ідеостилем, який є невід'ємною складовою художнього світу автора [3, с.81]. Виділяють наступні основні ознаки ідеостилу письменника:

Ідеостиль являє собою систему мовленнєвих засобів, які використовуються автором для реалізації його комунікативної мети.

Ідеостиль - це спосіб відображення внутрішнього світу автора як представника певного літературного напрямку.

Ідеостиль відображає розуміння автором проблем, які його хвилюють.

Ідеостиллю притаманне використання стилістичних прийомів, нових концептів, стилістично маркованої лексики для вираження смислового та емоційного наповнення тексту.

Питання дискурсу загалом та художнього дискурсу зокрема завжди залишатиметься однією з актуальних проблем та цікавитиме як лінгвістів, так і літературознавців. Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з дослідженням та аналізом постмодерністського художнього дискурсу, визначенням його мовно-стильових та лінгвокультурних особливостей.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ван Дейк Т.А. Контекст и познание. Фреймы знаний и понимание речевых актов / Т.А. ван Дейк // Ван Дейк Т.А. Язык. Познание. Коммуникация : [сб. работ] / [сост. В.В. Петрова]. – Москва, 1989. – С. 12–40.
2. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность. – М. 1987. – 264 с.
3. Kress G. Linguistic Processes in Sociocultural Practice. Oxford University Press. 1989. 116 p.

**READER-RESPONSE THEORY IN TEACHING ENGLISH LITERARY
DISCOURSE**

Людмила СЕРДЮКОВА (Бахмут, Україна)

Generally emotive literature is classified into three broad classes: fiction, poetry, and drama. Predominantly they are imaginative narratives that create fictional worlds that exist alongside the real ones. Creators of literary narratives use language, both oral and written, in a special way, selectively, pointedly, and connotatively. Connotation is the meaning that attaches to words in addition to their explicit denotational meanings. A good example of the difference between denotation and connotation is the word ‘mother’. Its denotation is ‘female parent’. Its connotations include nurturance, warmth, unqualified love, tenderness, devotion, protection, mercy, home, childhood, the happiest past etc. The connotative meanings of words are subjective, evaluative, multiple, and sometimes arbitrary [1: 33].

By careful selection of appropriate words authors manipulate language and style in order to influence the reader. Thus the dominant function of language in fictional narratives is poetic. As primarily literature deals with human emotions and states of mind the expressive function of its language is also present. One more important function is to entertain the reader both by the original development of the plot and the skillful use of language. And the final total impact of fictional narratives is created by the referential/ cognitive function of language. Narrative literature implicitly raises the reader’s awareness about an issue or about the world in general and in this way educates and informs the reader.

The four stylistic functions of language are realized at two levels of fictional narratives: story and discourse. *What* (i.e. the content) of the narrative is called story and how it is told is discourse. In the end, narrative fiction consists in stories that have imaginative, orderly and dramatic qualities of discourse.

Affective literature appeals to human emotions and evokes emotional responses in readers. By inviting readers to feel it activates the empathy or imaginative sympathy, which enables readers to share in human hopes, fears and aspirations of characters. Responsive readers feel in some way the emotions and relieve the tensions and anxieties experienced by the characters. Often highly responsive readers try an imaginative or creative response by re-creating in their way a key image or an overall impression that a text imprinted on their mind. They feel like comparing their impressions with others to find out what their own considered reactions are. These qualities of affective literature make it a perfect means of developing language learning abilities and literary competence in the EFL classroom.

Reader response theory grows from the ideas of Louise Rosenblatt. They were first expounded by her in “Literature as Exploration” and later in “The Readers, the Text, the Poem.” They reflect a transactional view of reading. Readers construct meaning as they interact with a text. Instead of absorbing “the one right meaning” from a text, readers bring their own background knowledge to bear and create their unique meanings based upon an interaction with the text. The reader plays an important and active role. Rosenblatt sees the literary work existing in the “live circuit set up between reader and text: the reader infuses intellectual and emotional

meanings into what he reads” [3: 25].

Thus the response approach to literature views reading as a circular process in which the reader responds to the words on the page and at the same time draws upon personal experiences in order to create individual meaning. For Rosenblatt the validity of each person’s response is established by verification with the text. A response is invalid if contradicted by the text. Such flexible position leaves room for a wide range of responses – all are valid. In the EFL class-room it leads to lively discussions as learners share with each other their unique perceptions of a piece of literature enjoyed in common [2: 46].

In the light of the reader response approach to literature one of the primary EFL teacher’s tasks becomes that of creating an inviting literacy environment for learners to respond spontaneously to literature. Here Leo Vygotsky’s socio-cultural theory comes into play. L. Vygotsky conceptualized cognitive development as the transformation of socially shared activities into internalized processes. In this sense knowledge only has significance and value in the context of joint action and interaction [4: 32]. There must be created an atmosphere of mutual respect, sympathy, real interest in sharing responses, opinions, likes and dislikes. Exposure to others’ interpretation can encourage learners to consider alternate possibilities, to listen to divergent views and to think about things in ways they have not thought before. By sharing responses learners clarify and validate their interpretation and understanding. It is through social mediation that knowledge becomes refined and viable and gains coherence [4: 32].

REFERENCES

1. Cook, Guy. *Discourse and Literature: The Interplay of Form and Mind* / Guy Cook. – Oxford: Oxford University Press, 1995. – 286 pp.
2. Cullinan, Bernice E. *Literature and the Child* / Bernice E. Cullinan. – New York: Harcourt, Brace, Jovanovich Publishers, 1989.
3. Rosenblatt, Louise M. *Literature as Exploration* / Louise M. Rosenblatt. – New York: Noble and Noble, 1976.
4. Vygotsky, L.S. *Thought and Language* / Lev S. Vygotsky. – Cambridge, MA: MIT Press, 1978.

ДУХ НАРОДУ ЯК РУШІЙНА СИЛА СЕМАНТИЧНИХ ЗМІН (лінгвоісторіографічний аспект)

Роман СИТНЯК (м. Бахмут, Україна)

Питання дослідження причин семантичних змін завжди включало певну частину припущень, що не мали «матеріальних» доказів. Неможливість почути або побачити психологічні чинники змушувало багатьох мовознавців визнавати певну гіпотетичність семантичних досліджень. В історії мовознавства поставало питання достатньої ступені науковості подібних досліджень.

Видатний французький дослідник мови Бодуен де Куртене визнавав залежність психічних процесів від фізіологічного субстрату, але зауважував, що це не повинно обмежувати наукову думку в її бажанні зазирнути глибше. «Невже, не маючи можливості поставити явища, що залежать від психічного життя, на фізико-фізіологічне підґрунтя, ми вже не маємо права претендувати

на науковість у цій галузі? Чи повинні ми відмовитися від наочних зв'язків, асоціацій, уявлень [1, с. 56]. Як бачимо, це досить яскрава відповідь на Паулівське «геть усі абстракції».

Сучасна семасіологія розглядає використання *вірогідного* для досягнення науково обґрунтованого результату абсолютно припустимим. Це, переконаний Р. О. Бодагов, не робить семасіологію неточною наукою.

Бодуен де Куртене не приймає обмеження психології з метою її втиснення в певні рамки заради отримання конкретних лінгвістичних результатів. «Невже ми повинні прирікати себе на наївну психологію, що спирається на анімізм та персоніфікацію, і на таку, що відповідає найнижчому ступеню розвитку розумових здібностей людини [там само, с. 56-57].

Бодуен де Куртене не говорить про філософські категорії, він не має на увазі *народний дух*, що так завзято критикував Г. Пауль. Мається на увазі людська психологія – глибока, багатогранна, така, що не піддається стислому аналізу та відбиттю на папері. Мається на увазі неможливість формулювання остаточних висновків, які не підлягатимуть подальшим змінам і сприйматимуться як аксіома сучасним та майбутнім мовознавством. «Невже через неможливість визначити причинний зв'язок мовних явища із всесвітньою фізичною енергією мовознавець повинен задовольнятися наївно-легендарними поясненнями виникнення мови та її подальшої долі, а особливо – різноманіття [там само, с. 57].

Говорячи про можливість індивідуального впливу на зміни в мові, В. Вундт відзначав, що цей вплив є дуже роздроблений і тому не набуває настільки яскравого характеру, як, наприклад, в історії політичного життя та у вищих формах духовного розвитку. Саме через цю непомітність кожна зміна може бути більш-менш постійною лише у тому випадку, якщо індивідуальне йде назустріч загальноприйнятому, наявному у душі народу. Таким чином, уважаючи В. Вундт, історичні процеси, які походять від первісних етапів людського існування, стають подібними до процесів у природі, оскільки виникають із загальнопоширених людських тяжінь. Імпульси індивідуальної волі складаються у спільні сили, схожі до сліпих сил природи також у тому, що їхньому впливу неможливо протидіяти. Виходячи з цього, В. Вундт був упевнений, що характер таких змін робить їх не тільки об'єктами історичного дослідження, але в той же час надає їм значення продуктів загального людського духу, і з цього випливає необхідність досліджувати їх з точки зору психології.

В. А. Звегінцев зауважував, що предметом психологічного дослідження народної свідомості має бути лише те, що має таке саме загальне значення, яке для свідомості індивіда мають факти, досліджувані в індивідуальній психології. З цього виходить, що мова, як і міфи та звичаї, являє собою не якісь елементи творчості народного духу, але цей самий дух народу [2, с. 171-172].

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бодуэн де Куртенэ И. А. Избранные труды по общему языкознанию. М. : Изд-во АН СССР, 1963.– Т. 2. – 1963. – 384 с.
2. (69) Вундт В. Проблемы психологии народов. М. : КСП+, 1998. – 320 с.

3. Звегинцев В. А. Семасіологія. М. : Изд-во Моск. ун-та, 1957. – 320 с.
4. Зубкова Л. Г. Общая теория языка в развитии. М. : Изд-во РУДН, 2003. – 472 с.

A SURVEY OF BILINGUAL DICTIONARIES OF SPORT IN POLAND

Tomasz SKIRECKI (Poznań, Poland)

A sports dictionary presents itself as a fairly challenging and demanding lexicographic task. Any author of a lexicographic work on sport, whether it is an encyclopedia, encyclopedic dictionary or bilingual dictionary, faces the regular demands of the trade but also a variety of choices related to the semantic field of sport and sports sciences, target audience, and language register. First of all, the author must decide upon the character of his or her work. A sports dictionary will be definitely a specialist one; however, all other attributes of the lexicographic genre may not be that clear cut. It must be a multi-field dictionary since sport is deeply embedded in every human activity and references to sport can be found in many other semantic fields. The question remains how much the lexicographic contents should border on these areas. Secondly, the size of the dictionary must be considered. Each sport discipline or sport-related science would require a sizeable lexicographic volume, whereas a truly comprehensive dictionary of sport would most likely consist of more than thousands of entries. Lexicographers must also make decisions concerning the choice of terminological registers in their works. In the broad domain of sport these would include the language of rules and regulations, technical terms, sports slang but also sports metaphors and phrases in everyday use, being mostly culture-specific. Thirdly, the target audience of a sports dictionary: PE students and teachers, athletes, translators or plain sports enthusiasts, would determine its range and size more than any other factors.

Due to the processes of globalization and the English language rapidly becoming the lingua franca of the modern world, the corpus of sports terminology in English is constantly growing. With new English sports terms and phrases, often entering semantic domains other than sport itself, there is a need for finding and establishing new lexical equivalents in other languages. Very often English compounds and phrases can only be translated in a rather awkward descriptive way. Thus, in sport and sports sciences, unlike in the majority of other lexicographic fields, the precise distinction between a dictionary and an encyclopedia becomes often blurred. Bilingual sports dictionaries, apart from listing plausible and working non-English equivalents, must often provide comprehensive explanatory notes and definitions in English.

The above considerations and restrictions as well as the specificity of the semantic area of sports and sports sciences have been taken into account by the authors and translators of three handy dictionaries of sports terminology published in Poland. Two of them are practical, bilingual, English-Polish dictionaries compiled by two individual authors, who have clearly gone through the difficult tricks of the trade of dictionary making. Their final achievement deserves high appreciation although a certain number of shortcomings could have been avoided. The third publication is a translation of a British encyclopedic dictionary of sports – a collective work of a

board of authors, translators and top sports consultants. All three lexicographic works have two things in common: they have been awaited for a long time to fulfill professional needs of people of sport and translators in Poland, and they are valuable collections of Polish sports terminology that more or less successfully responds to the global role of the English language in sports in sport sciences.

In fact, Polish readers have waited for a long time for such practical and updated publications. The first bilingual, Polish-English dictionary of sports was written and published anonymously in 1955 as a terminological aid to the interpreters and organizers of the 2nd International Youth Games held in Warsaw. It consisted of lexicographic material on 18 Olympic sports. Most of sports terminological resources published shortly after were hardly worth any consideration. During the Moscow Olympics in 1980 a five-language sports dictionary was published, including a Polish language volume on five sports. In the 1990s a few, quite efficient, Polish-English and English-Polish sports terminology collections appeared in Poland. Sports terminology sections of two, very useful and professionally edited, pictorial multilingual dictionaries deserve high appraisal and would definitely require some more publicity and reviews (Corbeil, J. and A. Archambault eds., *Wielojęzyczny słownik wizualny*, Wilga, Warszawa 1996; *Słownik obrazkowy angielsko-polski*, Oxford-Duden, Warszawa 1998). As far as more specialist, bilingual dictionaries are concerned, there have been numerous lexicographic works or glossary lists published on individual sports, out of which two compact dictionaries on sailing should be mentioned: Ratajczak, P. and W. Lotko, eds., *Słownik żeglarsko-morski (Sea and sailing dictionary)*, Kanion, Zielona Góra 1996; Petryński, W., *Słownik żeglarski angielsko-polski (English-Polish sailing dictionary)*, PWN, Warszawa-Wrocław 1996. So far the most outstanding and incomparable terminological source on sport in Poland has been Wojciech Lipoński's monumental *World Sports Encyclopedia* (Atena, Poznań 2001), which includes information on more than 3000 historical, regional and international sports and games. Together with its immensely successful English-language version published in 2003 under UNESCO auspices the two spacious volumes, although not being a dictionary in the strict sense, constitute a resourceful bank of sport terminology.

The first of the three mentioned sport dictionaries is an English-Polish dictionary addressed mainly to Polish students and teachers of physical education as a linguistic aid in using English materials. The author, Michał Bronikowski, is both an English teacher and university lecturer in physical education, and these two professional paths have allowed him to share his valuable experience with others in a productive manner. *Practical English-Polish Dictionary of the Sport and Exercise Sciences* is based on a few well-known and updated Polish lexicographic sources but also, most notably, on the leading dictionary in the area of sports sciences in the world, i.e. *Dictionary of the sport and exercise sciences*, edited by Mark H. Anshel (Human Kinetics Books, Champaign IL 1991), which itself deserves a future translation into Polish. The terms collected in Bronikowski's dictionary come from the areas of sports, physical education, motor development and learning, sport pedagogy, medicine and statistics. In most cases, their selection proves to be very reasonable and they are provided with accurate Polish equivalents. The lexicographic

material includes such culture-specific terms as *catch-as-catch-can*, *Gaelic football*, *homerun*, *korfbal*, and *the Oval*, which often present a challenge to even most experienced translators, but have been quite precisely explained or provided with plausible equivalents by the author. Highly valuable components of the dictionary are sports slang terms, e.g. *daisy cutter*, *herringbone*, *wade in*, as well as acronyms and abbreviations (BMR, BMI, DOMS, MPV, RPP) commonly used in modern sports science with their respective Polish equivalents. The dictionary has, however, some shortcomings. First of all, it lacks cross-references that would be useful in linking abbreviation entries and full entries. Although it is an English-Polish dictionary, a short Polish-English index would be undoubtedly welcomed by the readers. The author, for no clear reason, has been very selective on some sports excluding others, but including, on the other hand, a number of general English terms that unnecessarily expand the size of the lexicon. In a few cases (*association football*, *batter*, *cheerleader*, *skittle*) the provided Polish equivalents are too stilted, which is surprising since more accurate equivalents have been already present in the Polish language for some time.

Słownik sportu angielsko-polski polsko-angielski by Zbigniew M. Jankowski is the 9th bilingual, thematic volume in the specialist compact dictionary series published in Poland by the Kanion Publishing House. The dictionary is addressed to a wide, general readership, focusing mainly on popular sports terminology, but also bordering on the semantic fields of medicine, anatomy and meteorology. It would be definitely of more help to students of English and translators than to students of physical culture and sports science professionals. With its 14,000 entries, covering more than 40 sports, this handy publication can serve indeed as “a key to open the door of sport” as the editors put it. In particular, track and field, sailing, and gymnastic terminology has been excellently researched and provided with suitable Polish and English equivalents. The author should be praised on successful inclusion of a number of updated, specific phrasal entries which have never appeared in any larger Polish lexicographic source before as well as their excellent translations, e.g. *carom shot*, *bungee launch*, *dab start*, *Finnish step*, *play angles*, *rabbit punch*, *pancake landing*, *wing breakaway* or *World University Games*. A useful part of the dictionary is also a list of French and English names of international sports federations matched with proper Polish translations.

Jankowski's dictionary is in many ways a pioneering, bilingual lexicographic work in the domain of sport in Poland. It is a fairly successful attempt toward compilation of a useful, practical sports dictionary; however, the author could have avoided a few editorial errors and shortcomings. The entries in the English-Polish part are in alphabetical order, which in many cases makes the search for right words rather difficult. A framework based on compound main entries with tildes relative to extended entries – involving, for instance, such headwords as *area*, *field*, *games*, *line*, *race*, *vault* that generate numerous phrases in sports semantics – would definitely improve the clarity of the dictionary's arrangement. All head entries in the dictionary include semantic field labels but they lack grammatical and stylistic indicators, whereas some set noun phrases as main entries are sometimes short of definite and indefinite articles. One of the most visible traps Jankowski got caught in are cases of

translator's false friends – words that look almost the same in both languages but have a narrowed, broader or completely different meaning. The instances of such faux amis include *contusion* (for Polish *kontuzja* – should be *injury* in English), *debutant* (Pol. *debiutant* – Eng. *beginner*), *planche* in fencing (Pol. *plansza* – Eng. *piste*) and *robinsonade* (should be *flying save* in English). These errors can be, however, easily corrected in the following editions of this useful source.

Leksykon sportu, edited by Gerry Cox, is a monolingual encyclopedic dictionary which is a professional Polish translation of the popular British *Dictionary of Sports* (Carlton Books Limited 1999). It is a collective work of top specialists from British sports associations and federations. The dictionary contains 6000 well explained and updated terms and phrases, all fully indexed, and it covers over 150 sports, including all Olympic sports. The work combines sports terminology with information on sports rules, tactics and organizations, slang expressions (e.g. *19th hole*, *fergie*, *hotdogging*) and names of famous sports venues and events (e.g. *Louisiana Superdome*, *Strahov*, *WACA*, *CCIO*, *Old Course*, *the Boat Race*). The content is divided into 12 chapters, each devoted to a particular type of sports such as indoor team games, outdoor team games, precision sports, track and field, gymnastics, martial arts, extreme sports, water sports, winter sports, etc. Additionally, the book includes innovative terminological cubicles located between the chapters, which provide explanations of terms from such semantic fields as stadium architecture, sports equipment, sportswear, sport psychology, injuries in sport, safety in sport, etc. Since the dictionary is a translation from a British source it naturally promotes sports and games of English-speaking countries hardly known or practiced in Poland, e.g. Australian football, Canadian football, speedball, rounders, hurling, shinty, jai alai, kabaddi, NASCAR, or bandy. What must be stressed are very efficient translations of many new terms associated with such sports into Polish and translators' successful attempts to standardize some sport terminology not yet fully established in the Polish language. In a few cases the Polish translators, however, risked some calques from English that are still questionable and their adoption into the Polish language of sport remains an open question as yet, e.g. *petanka*, *greenowanie*, *graby*, *hakowanie*. In other cases, the translators left the original English terms with Polish explanations but they showed no consistency throughout all subchapters on particular sports, e.g. on American football or baseball.

Overall, the dictionary is a successful, hugely informative and professionally edited publication which will be of tremendous assistance to all kinds of people dealing with sport in general and in particular. The editors' promise from the back cover of the book: "A sports lexicon which explains terms and expressions used in all sports one can see on TV" has been duly kept. One improvement making this source even more useful to sports translators and editors would be leaving all English originals intact next to Polish definitions and explanatory notes. A prospective semi-bilingual version of the lexicon should deserve some publisher's consideration.

The above lexicographic works constitute important developments in the somewhat neglected domain of sports terminological resources in Poland. Their authors made a very fine job of selecting and classifying sports terminology, and in most cases, of Polish or English equivalents. The dictionaries appeal to a number of

readers in Poland, sports amateurs and professionals, as well as translators and interpreters, and they will fill the existing gap in Polish lexicographic and sports publication markets. Since no dictionary is a perfect one - as Dr Samuel Johnson once put it, "...while it is hastened to publication, some words are budding, and some falling away" – the three publications are significant stepping stones on the way to a prospective publication of a large, corpus-based and possibly the most comprehensive ever Polish-English and English-Polish dictionary of sport that will hopefully appear in the near future.

REFERENCES

1. Michał Bronikowski, Practical English-Polish Dictionary of the Sport and Exercise Sciences, Erasmus, AWF, Poznań, 2004.
2. Zbigniew M. Jankowski, Słownik sportu angielsko-polski polsko-angielski (English-Polish and Polish-English dictionary of sport), Kanion, Zielona Góra, 2004.
3. Gerry Cox, ed., Leksykon sportu. Dyscypliny, reguły gry, słownictwo (The Dictionary of Sports), Świat Książki, Warszawa, 2004.

ПОЯВА ТА СТАНОВЛЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Ганна Сохацька (м. Бахмут, Україна)

Актуальність теми дослідження полягає у дослідженні того, що собою представляють неологізми у сучасній англійській мові, історичні передумови їх становлення, їх зміна, сфера вживання, класифікації та моделі словотвору. Від правильного дослідження цієї проблеми багато в чому залежить розуміння обсягу, предмета і завдань лінгвістики, тобто загальної системи науки про мову. Вивчення закономірностей розвитку словникового складу мови також неможливо без глибокого проникнення в суть історичних змін значень слів.

Розвиток мови значною мірою зумовлений розвитком її словотвірної системи. Мова являє собою динамічну систему, яка постійно перебуває в активному русі, безперервно розвивається та вдосконалюється. Одним із факторів, що засвідчує динамічний характер мови, є поповнення її лексичного складу новими словами, які в науковій літературі кваліфікуються як неологізми.

Роблячи посилення на статтю Олени Пікуш «Фонологічні неологізми в англійській мові: специфіка її утворення», – "неологічний бум" ХХ століття зумовлений причинами екстралінгвістичного та лінгвістичного характеру. Саме цей процес активізував увагу з боку багатьох мовознавців до проблем нових явищ та зумовив створення особливої галузі лінгвістики – неології [4, стр. 1].

Термін «неологізм» був введений у лінгвістику французьким мовознавцем Л. Мерсьє ще в кінці ХVІІІ ст. Однією з невіршених проблем неології залишається проблема визначення терміна "неологізм" (від грецького *neos* – новий, *logos* – слово). Звідси впливає найпростіше його визначення: "будь-яке нове слово або вислів, які з'являються в мові" [2; стр.5].

Основне завдання неології, як свідчать сучасні неологічні дослідження, зводиться до з'ясування типології нових слів у мові і мовленні. Однак

систематизація неологічного матеріалу вимагає насамперед конкретизації, систематизації та уточнення самого поняття "неологізм", що в переважній більшості випадків ототожнюється з новим словом.

Бурхливе ХХІ століття принесло із собою нові реалії та глобальні зміни у світі. Це століття, як і попереднє мало на своєму шляху багато перешкод та життєвих труднощів. Людство зіткнулося з інформаційними революціями, економічними перетвореннями, міжнародним тероризмом і боротьбою з ним, проблемами охорони навколишнього середовища, дискримінацією в суспільстві. Усі ці події у значній мірі торкнулися і мови.

Проблема виникнення неологізмів є предметом постійного зацікавлення з боку дослідників англійської філології – А.К. Баш, В.А. Березинський, О.Л. Боярська, Р. Фішер та інші. У своїх розвідках вони аналізують причини з'яви нових одиниць словника, описують шляхи їх постання, пропонують власні класифікаційні схеми неологізмів – слів чи сполук, використаних мовою в певний період на позначення нового або вже наявного поняття чи набуття одиницями мови нових значень, що усвідомлюються як такі носіями мови виокремлюючи, серед іншого, і фонологічний їх різновид [5, стр. 43].

В англійській мові в середньому за рік з'являється 800 нових слів – більше, ніж у будь якій іншій мові світу. У зв'язку з цим перед англійськими мовознавцями постає завдання не лише фіксувати нові слова, але й досліджувати їх якість, специфіку творення і функціонування. Нова лексична одиниця проходить кілька стадій соціалізації (прийняття її в суспільстві) і лексикалізації (закріплення її в мові) [1, стр. 2].

Акт створення нового слова, за думкою російської вченої, О.С. Кубрякової можливо простежити за наступними стадіями [3, стр. 5]:

- з'явившись, неологізм поширюється, як правило, викладачами університетів, шкільними вчителями, працівниками засобів масової інформації. Потім він фіксується в друці.

- наступна стадія соціалізації – прийняття нової лексичної одиниці широкими масами носіїв мови.

Чим більше сприятлива культура, в якій відбувається поширення неологізму, тим швидше йде його соціалізація (напр., do-it-yourself, input, default, rent-a-car).

- після цього розпочинається процес лексикалізації: набуття навичок використання неологізмів у суспільстві, виявлення умов та протипоказань для його використання в різних контекстах.

Кінцевою стадією в процесі лексикалізації неологізму є його входження в лексичну систему мови. Слово вступає в синонімічні й антонімічні, гіперо-гіпонімічні та інші системні зв'язки. До цього моменту воно повинне бути включене в тлумачний словник. Наприклад, a coachland; down-to-earth.

В результаті, утворюється лексична одиниця окремого структурного типу (просте, похідне, складне слово чи словосполучення), яка включається в різні словники неологізмів.

З погляду теорії неології процеси творення нових слів, причини та передумови їх виникнення досліджено в мовознавстві ще не достатньо, що й

становить актуальність нашого пошуку.

Неологізми виникають на базі вже наявного в мові матеріалу, за установленими словотворчими моделями, тобто стосовно вже існуючої в мові системи засобів і способів словотворення. Неологізми не порушують установлені в мові традиції і не породжують різких змін, так що навіть люди різних поколінь можуть розуміти один одного. Неологізми – це завжди продукт чиеїсь творчості, винахідливості чи наслідування.

Підводячи підсумки, необхідно підкреслити, що питання комплексного підходу до вивчення такого явища в лексикології як значення слова, є цікавим і особливо потрібним у цей час у зв'язку з величезною кількістю багатозначних слів як в англійській, так і інших мовах.

Неологізми охоплюють практично всі сфери життя. Поповнення лексичного складу англійської мови відбувається як за допомогою запозичень з інших мов, так і внутрішньомовних засобів, що лише є доказом того, що мова – це жива система, в якій відображаються всі ті зміни, які мають місце в нашому повсякденному житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусяк І.В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.04 “Германські мови” / І.В. Андрусяк. – К., 2003. – 20 с.
2. Жлуктенко Ю.А., Березинский В.П., Борисенко И.И. Английские неологизмы / Ю.А. Жлуктенко, В.П. Березинский, И.И. Борисенко – Київ.: Наук. думка, 1983. – 172 с.
3. Левицький А.Е. Актуальні проблеми розвитку неології (на матеріалі сучасної англійської мови) А.Е. Левицький // Вісник Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2005. – № 23. – С. 16–21.
4. Пікуш О. Фонологічні неологізми в англійській мові: специфіка її утворення: стаття / О. Пікуш. – К., 2014. – 9 с.
5. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. Селіванова. – Полтава: Довкілля. – К, 2006. – 712 с.

СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЗНАЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОВЖИВАНИХ СЛІВ ЯК СПОСІБ ЗБАГАЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ Й ВИБОРЧИХ ПРОЦЕДУР АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Олена СТАРЧЕНКО (м. Бахмут, Україна)

Наукове мислення сприймає нові дані про дійсність через відомий запас інформації та з допомогою інваріантних ознак [8: 201]; воно відбувається у вербальній формі, а отже, здійснюється й розгортається за допомогою тих мовних засобів, які пропонує йому відповідна даному історичному моменту система мови [6: 82]. На думку багатьох термінознавців [9 та ін], значна частина термінів, завдяки подібності наукових та побутових понять, є продуктом семантичної деривації в межах уже готового мовного знака, причому базою для нової номінації в спеціальних сферах стає загальнонародна мова.

Л. М. Алексеева наголошує на тому, що, будучи системою семіотичною,

мова може поставати не одним лише кодом, але й перекодовуватися, тобто функціонувати в різноманітних сферах. При цьому природна мова є головною сферою первинного функціонування, усі інші сфери – вторинні, оскільки знаки в них зазнають перекодування. Термін – це перекодований знак природної мови, а отже, і термінологія являє собою вторинну систему функціонування природної мови [1: 83–92].

М. М. Володіна підкреслює, що «термін, створений на ґрунті загальноновживаного слова конкретної мови, акумулює загальномовну та спеціальну інформацію. Загальномовна інформація, закарбована в мовній свідомості людей одного мовного колективу, піддається асоціативно-образному переосмисленню в процесі професійно-наукової діяльності, перетворюючись у термінологічну інформацію. Продуктивний вплив образної та вербальної систем зумовлює функційно-комунікативну й когнітивну трансформацію мовних одиниць» [3: 37]. Як наслідок, загальноновживане слово у функції терміна кодує інформацію двічі: спочатку кодується загальномовна інформація, а потім – термінологічна, заснована на дефініції.

С. В. Гриньов указує на відсутність бар'єрів та чітких меж між термінологічною й загальноновживаною лексикою, відзначаючи, що на сьогодні майже кожний іменник (за винятком тих, що мають стилістичне забарвлення) позначає поняття, яке є предметом дослідження тієї чи іншої науки. Такий стан справ є свідченням того, що межа між термінологічною та загальноновживаною лексикою нестала й має не історичний, а функційний характер; у термінологіях очевидні процеси як перетворення термінів у загальноновживані слова, так і використання загальнолітературної лексики для формування термінологій [4: 37].

Процес розвитку в загальноновживаних словах нових термінологічних значень супроводжується переосмисленням їхньої семантики й здійснюється за такими стандартними, добре відомими моделями семантичної деривації, як звуження (спеціалізація) значення, метафорична та метонімічна транспозиція.

Звуження значення слова, чи то зменшення семантичного обсягу поняття, звичайно відбувається внаслідок функційної близькості того поняття, яке раніше позначалося цим словом, до нового, більш вузького поняття. У результаті звуження значення слово починає вживатися як назва більш обмеженого, більш замкнутого та відособленого кола предметів та понять.

У сучасній лінгвістиці найчастіше використовується термін «спеціалізація значення слова», уведений ще М. Бреалем, оскільки він, на думку В. В. Єлісеєвої, більш точно передає те, що відбувається з вихідним обсягом поняття [5: 448]. У словнику О. С. Ахманової *спеціалізація значення слова* визначається як втрата словом загального (широкого) значення та заміна його більш вузьким (спеціальним) [2: 448]. М. М. Лапшина, пропонуючи більш деталізоване визначення цього явища, наголошує на тому, що під звуженням (спеціалізацією) значення слід розуміти скорочення обсягу сигніфікату слова, за якого слово, що первісно позначало категорію, у результаті зміни значення номінує підкатегорію, а вихідне та похідне значення перебувають у родовидових відношеннях [7: 45].

Коментуючи механізм звуження значення слова в термінології, В. Н. Прохорова зазначає, що перенос назви одного поняття на інше здійснюється на підставі спільності всіх ознак загальноновживаного поняття за наявності у звуженого поняття додаткових ознак [9: 79].

Такі додаткові ознаки поняття у термінології виборчого процесу й виборчих процедур значеннєво реалізуються семами 'вибори', 'виборчий', 'передвиборчий', 'кандидат на виборну посаду' тощо. Наприклад: англ. *accountability* «підзвітність виборних посадових осіб, які повинні нести більшу відповідальність за власні дії, ніж призначені посадові особи» (родовою семою для загальноновживаного слова та термінологічної одиниці є сема 'підзвітність', інші семи є виразниками додаткових ознак похідного значення); укр. *бесіда* «дуже впливова форма не лише контакту з аудиторією, а й ідентифікації кандидата з виборцями: підтримані кандидатом співрозмовники обов'язково продемонструють свою підтримку на виборах» (родовою семою для загальноновживаного слова та термінологічної одиниці є сема 'впливова форма контакту з аудиторією', інші семи є виразниками додаткових ознак похідного значення).

Аналіз корпусу ТО, утворених унаслідок спеціалізації значення слова, унаочнює факт появи нових, консубстанціональних щодо загальноновживаного слова лексичних одиниць, що характеризуються яскраво вираженою вмотивованістю, зумовленою родовидовими відношеннями вихідного та похідного слів.

Ураховуючи загальну кількість термінологічних номінацій, утворених у процесі спеціалізації значення в термінології виборчого процесу й виборчих процедур англійської та української мов, цей спосіб семантичного термінотворення можна вважати цілком продуктивним.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Алексеева Л. М. Термин и метафора. Пермь: Изд-во Пермского ун-та, 1998. 250 с.
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. М.: Советская энциклопедия, 1969. 607 с.
3. Володина М. Н. Национальное и интернациональное в процессе терминологической номинации. М.: Изд-во МГУ, 1993. 112 с.
4. Гринев С. В. Основы лексикографического описания терминосистем: дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.04. М., 1990. 436 с.
5. Елисеєва В. В. Лексикология английского языка: учебник. СПб: СПбГУ, 2003. 335 с.
6. Кутина Л. Л. Языковые процессы, возникающие при становлении научных терминологических систем. *Лингвистические проблемы научно-технической терминологии*. М.: Наука, 1970. С. 82–94.
7. Лапшина М. Н. Семантическая эволюция английского слова (изучение лексики в когнитивном аспекте). СПб.: Изд-во СПбГУ, 1998. 159 с.
8. Панько Т. І. Українське термінознавство. Львів: Світ, 1994. 216 с.
9. Прохорова В. Н. Русская терминология (лексико-семантическое образование. М.: МГУ, 1996. 293 с.

О ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ОСНОВАХ ФУНКЦИОНАЛИЗМА

Иван СТЕПАНЧЕНКО (г. Харьков, Украина)

С точки зрения функционализма²⁰ в акте вербальной коммуникации участвуют две тесно связанные, но принципиально не совпадающие системы, которые с некоторой долей условности можно назвать системами мышления и языка. Единицами первой системы являются «предметные» образы и понятия, т. е. образы явлений и ситуаций окружающей действительности и связи между ними в мышлении человека. Закономерности, организующие эту систему, определяются знанием реципиентом явлений действительности и связей между ними. Единицами второй системы являются вербальные образы (т. е. образы языковых единиц, в частности – слов) и связи между ними. Владение законами оперирования вербальными образами – это знание языка. Знание языка и знание неязыковой действительности как основание законов оперирования соответствующими образами различны, следовательно, и законы оперирования в акте коммуникации «предметными» и вербальными образами не совпадают. Например, для построения словосочетания *ехать трамваем* или *ехать на трамвае* необходимо владеть соответствующими вербальными образами и грамматическими конструкциями, характерными для русского языка и определяющими правила оперирования ими (ср. нем. *fahren mit ...* – досл. *ехать с...*, что невозможно в русском языке). С другой стороны, различие в выборе слов (вербальных образов) *трамвай* и *автобус* (*ехать на трамвае* – *ехать на автобусе*) обусловлено оперированием соответствующими «предметными» образами, относящимися к неязыковой сфере.

В акте коммуникации системы мышления и языка не функционируют автономно: оперирование вербальными образами вне связи с «предметными» образами – бессодержательная, хотя и правильная с языковой точки зрения речь (тексты ни о чем), а оперирование «предметными» образами вне их связи с вербальными или иными «языковыми» в широком смысле (например, живописными) средствами не имеет отношения к акту общения.

Язык допускает сочетаемость, которая является ошибочной с мыслительной точки зрения, например, в предложении *Кентавр выпил круглый квадрат* (алогичны связи между соответствующими «предметными» образами). С другой стороны, ошибки типа *изучает иноземные языки* вызваны неумением оперировать словами языка (*иноземный* – *иностранный*), хотя образно-понятийная основа словосочетаний *иностранные языки* – *иноземные языки* остается неизменной.

Этот и другие постулаты функционализма определяются общеметодологическими посылками, в частности – отказом от представления о связи между миром действительности, миром мышления и миром языка как связи семиотической репрезентации, т.е. по существу дублирования, непосредственного отражения одного мира в другом²¹. С позиций диалектического материализма окружающий нас мир богаче воспринимаемого

²⁰ См. об этом подробнее в [3].

²¹ См. об этом подробнее в [2].

органами чувств мира явлений, ибо включает в себя существующие объективно законы связи между явлениями, т.е. отношения между ними, на познание которых направлены усилия ученых. Эти законы, определяющие сущность, скрывающуюся за явлением, не могут быть непосредственно отражены в мышлении.

Как диалектически противоречивый с философской точки зрения должен быть рассмотрен и процесс мышления. Понятие представлено в мышлении не непосредственно, а через ряд его определений (и «предметнообразных» и вербальных). Связи между определениями одного понятия в человеческом мышлении не являются непосредственным отражением связей между явлениями действительности.

Третьим миром, образующим единую систему с миром действительности и мышления, является язык. Традиционно слово рассматривается как знак понятия и через него – знак «предмета» (в широком смысле – вещи, признака, действия, состояния, ситуации и т.д.). Мир можно познавать, имея дело с чувственно воспринимаемыми объектами и с языковыми произведениями. Но в слове буквально не заложены знания о мире. Еще в работах Гумбольдта и Поттебни доказано, что слово лишь средство возбуждения в сознании человека образов и понятий, отражающих действительность.

С этой точки зрения, к собственно языковой семантике (семантике в узком смысле) следует отнести законы оперирования именем в определенной языковой системе. Если рассматривать лексическую семантику как неграмматические правила оперирования словом в данной языковой системе, то проявление семантических связей, видимо следует искать в области неграмматической сочетаемости. По мнению В.А. Звегинцева, «совокупность ... возможных сочетаний слова фактически и обуславливает существование лексического значения как объективно существующего явления или факта языка» [1, с. 122-123]. Так, например, законы лексической семантики, рассматриваемой с функциональной точки зрения как неграмматические правила оперирования словом в данном языке, нарушены в таких сочетаниях, как *иноземный язык, закадычная подруга, потупить письмо в почтовый ящик* и под.

Если законы грамматики более или менее автономны, то характер связи между словами регулируется как законами мышления, так и законами языка, однако эти законы являются законами различных, хотя и взаимосвязанных систем.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Звегинцев В.А. Семасиология. М.: Издательство Московского университета, 1957. 320 с.
2. Правдин М.Н. Проблема абстрактного и конкретного в мышлении и языке. М.: Вдохновение, 1991. 231 с.
3. Степанченко И.И. Функционализм как альтернативная лингвистическая парадигма. Киев: Українське видавництво, 2014. 200 с.

**СЕМАНТИКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ
У КОНТЕКСТІ АКТУАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ
АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ЕЛЕКТОРАТУ**

Людмила СУХОВЕЦЬКА (м. Бахмут, Україна)

Фразеологічні одиниці (*надалі ФО*) є дуже специфічним прошарком словникового складу будь-якої мови. Ними називають стійкі сполуки слів, граматично організовані за моделлю словосполучення або речення, і значення яких відрізняється від суми значень його компонентів. Це відтворювана в готовому вигляді одиниця мови із постійним, фіксованим значенням, яке супроводжується образними характеристиками [1: 366; 3: 9-11].

За ФО прихована душа народу, його історичний шлях. У них — особливості національного мислення, ментальності, долі народу, вони втілюють своєрідності бачення світу, ситуацій життя, виражають глибокі й масштабні смисли, потужні емоції, надають думці сили, влучності, дотепності, репрезентують специфіку мовної ситуації та характери її учасників.

Особливістю фразеологічного значення є той факт, що воно пов'язується з предметами чи явищами не прямо, а опосередковано. Фразеологізми створюються не для номінації нових предметів, а для конкретизації та для більш експресивно-емоційного позначення понять, які вже виражені словами та вільними словосполученнями [2: 73].

Сфера вживання ФО в реальному мовленні є надзвичайно широкою. У пропонованій розвідці ми ставимо за мету виявити специфічність семантичного навантаження ФО, вжитих представниками англійськомовного електорату для реалізації стратегії застереження в політичному дискурсі.

Під стратегію застереження політичного дискурсу розуміємо вербальний результат аналітичної діяльності мовця з приводу наявної суспільно-політичної ситуації, яка подається як прогноз можливого негативного розвитку подій, орієнтована на корекцію діяльності влади шляхом акцентування уваги на джерелі небезпеки або через розкриття змісту можливих негативних, небажаних наслідків, якщо заплановану дію буде вчинено або якщо існуючий стан справ триватиме. Стрижневим смисловим компонент семантичного комплексу стратегії застереження виступає компонент *danger* (*небезпека*) [4: 59]. У своїй праці висуваємо припущення, що ФО сприяють передачі смислу *небезпека* в образний спосіб. Розглянемо приклади.

Despite Trump's rhetoric about a 'very big and exciting' trade deal the UK risks putting too many eggs in his basket [5].

У першу чергу, наведений приклад характеризується експліцитним уживанням маркера стратегії застереження, вираженого лексемою *risks*. Відповідно до контексту ситуації зміст наведеного застереження полягає у тому, щоб спонукати владу не обмежувати свою зовнішньоекономічну діяльність торгівельними стосунками з США, у чому адресант вбачає небезпеку і виражає її в образний спосіб *to put all eggs in one basket* (*складати яйця в одну корзину*).

Подальший приклад реалізації стратегії застереження маркований лексемою *danger* (*небезпека*). Смисл небезпеки посилюється ФО *to fall between*

two stools (впасти між стільцями):

The danger for May is that Britain falls between two stools – at great cost to the economy [5].

З огляду на контекст ситуації, врахування якого є необхідною умовою для адекватного виведення смислу, небезпека полягає у невизначеності Британії у своїх стосунках із Євросоюзом. Ця невизначеність зумовлена бажанням Британії подовжувати користуватися громадськими та економічними правами та привілеями країн Євросоюзу з одного боку, а з іншого – намаганням обмежити наплив мігрантів до своєї країни як негативний наслідок свободи переміщення громадян територією Євросоюзу. Виражаючи небезпеку за допомогою фразеологізму, адресант спонукає Прем'єр-міністра Т. Мей чітко окреслити свої стосунки із ЄС, тобто визначитися із місцем для Британії на політичній мапі Європи.

Millburn is just a wolf in sheep's clothing and not a single true Labour party member should give him time of day [6].

Уводячи у своє мовлення фразеологізм *a wolf in sheep's clothing* (вовк в овечій шкурі), прескриптор застереження зосереджує увагу лейбористів на особі Е. Мілберна як на джерелі небезпеки. Словник тлумачить *a wolf in sheep's clothing* як *someone who seems good at first but is in fact harmful*. Використання у цьому тлумаченні лексеми *harmful* уможливорює розглядати аналізовану фразу як механізм передачі смислу небезпека. Експліцитно виражене спонукання, що слідує за пропозицією із фразеологічним компонентом, вказує на необхідність виключення цього політика із партії заради уникнення неприємних наслідків.

We live within the military industrial complex that Eisenhower attempted to warn the world about. We are now in the calm before the storm of thermonuclear war [7].

У наведеному висловленні небезпечним станом для світової спільноти постає можливість термоядерної війни, для введення якої у структуру речення адресант послуговується ФО *calm before the storm*. Мовець погоджується та посилює застереження, висловлене ще Д. Ейзенхауером щодо шкоди, до якої може призвести домінування військово-індустріального комплексу в країнах світу.

Іншими прикладами фразеологізмів, що сприяють образно-експресивному поданню смислу небезпека в реалізації стратегії застереження, постають такі сполуки: *at stake, a powder keg, an elephant in the kitchen, a bull in a China shop, a dog's dinner, to go down the drain, to up the stakes, to come apart at the seams, to throw away the baby with the bath water, people who live in glass houses shouldn't throw stones*. Загалом із 116 мовленнєвих фрагментів, які реалізують стратегію застереження за допомогою образного подання семи небезпека, частка тих, що репрезентовані ФО складає 32 % (37 од.).

Отже, здійснені нами описовий та інтерпретативний аналіз висловлень, що містять ФО, аналіз лінгвального та позалінгвального контексту, компонентний аналіз відповідних ФО, уможливили зробити висновок, що семантичним навантаженням ФО, вжитих під час реалізації стратегії

застереження, є передача смислу небезпека.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Денисова А. С. Семантика та структура фразеологізмів на позначення відчуттів людини. *Вісник Запорізького національного університету, Філологічні науки*. №1. Запоріжжя, 2015. С. 364–369.
2. Приходько Г. І. Аксіологічні параметри фразеологічних одиниць. *Одеський лінгвістичний вісник*. Том 2. №6. Одеса, 2015. С. 72–74.
3. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови : монографія. – К. : Наукова думка. 1973. 270 с.
4. Суховецька Л. В. Лексична репрезентація ядерного смислового компонента “*danger / небезпека*” в мовленнєвому акті застереження в англomовному політичному дискурсі. *Філологічні трактати*. Суми : СумДУ, 2016. Том 8, №4. С. 57–68.
5. Grice A. URL : <https://www.independent.co.uk/voices/theresa-may-special-relationship-us-donald-trump-tweets-eu-brexite-a8086966.html>
6. RayI URL : <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/we-had-the-wrong-leader-the-wrong-approach-we-couldnt-have-got-it-more-wrong-the-inquest-into-ed-10341271>
7. StephenStewart URL : <https://www.theguardian.com/commentisfree>

ЛІНГВО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ МІФУ ПРО МАЙБУТНЄ В РОМАНІ МАРТИНА ЕМІСА «СТРІЛА ЧАСУ, АБО ПРИРОДА ЗЛОЧИНУ»

Олена ТАУКЧІ (м. Бахмут, Україна)

Роман Мартіна Еміса (Martin Amis), відомого британського прозаїка, за назвою «Стріла часу, або природа злочину» («Time`s Arrow or the Nature of the Offence») відповідає усім характеристикам сучасної інтелектуальної прози, оскільки в ньому, насамперед, відбувається конструювання нового часу за допомогою нестандартної темпоральної осі [2, с. 107].

Головною ознакою роману є те, що його автор повертає «стрілу часу» назад, або використовує так звану «історичну інверсію» Згідно з положеннями М.М. Бахтіна про форми часу й хронотоп в романі, це –своєрідна «перебудова», «інверсія» часу, яка стає характерною рисою міфологічного і художнього мислення різних епох в процесі розвитку людства, і визначається особливим поданням часу, зокрема майбутнього [1, с. 234 – 407].

«Each day, when Tod and I are done with the Gazette, we take it back to the store. I have a good look at the dateline. And it goes like this. After October 2, you get October 1. After October 1, you get September 30. How do you figure that? . . . The mad are said to keep a film or stage set in their heads, which they order and art-decorate and move through. <...> It just seems to me that the film is running backward» / Martin Amis, «Time`s Arrow or the Nature of the Offence» /.

Іншими словами, всі події роману відбуваються у зворотному напрямку.

"Yes?" said Tod boredly—and hung up on her. He put the phone down and listened to its ringing—its machine persistence» / Martin Amis, «Time`s Arrow or the Nature of the Offence» /.

Цей зворотний перегляд спочатку здається нісенітницею, але поступово

на тлі нісенітниці починає проявлятися біографія Тода Френдлі (його ім'я перекладається як «дружня смерть»). Головний персонаж роману – лікар, який розпочав свою медичну практику в фашистському таборі смерті Аушвіці. Тут необхідно зазначити, що не тільки темпоральна вісь, а й нарратор роману є нетрадиційним. Напевне, це – безвинна душа Тода, яка перебуває в його тілі:

«I have no access to his thoughts – but I am awash with his emotions. I am like a crocodile in the thick river of his feeling tone. I'm powerless, and can do nothing about anything. <...> The other people, do they have someone else inside them, passenger or parasite, like me? » / Martin Amis, «Time`s Arrow or the Nature of the Offence» /.

Наразі саме нестандартна темпоральна вісь створює ситуацію моральної двозначності, а також розкриває міфологічний характер роману. Мартін Еміс демонструє парадоксальну властивість часу: трансформувати межу між добром і злом. Сутність такої інверсії, за думкою М.М. Бахтіна, зводиться до того, що міфологічне і художнє мислення локалізує в минулому такі категорії, як мета, ідеал, справедливість, досконалість, гармонійний стан людини і суспільства та ін. Міфи про рай, Золотий вік, героїчні події, стародавню істину; пізніші уявлення про природній стан людини є виразами цієї історичної інверсії [1, с. 244 – 407]. За дещо спрощеним визначенням, це – зображення у минулому певних подій, які насправді можуть або повинні відбуватися тільки в майбутньому, що, по суті, є метою, облігаторністю, але аж ніяк не дійсністю минулого. Таким чином, повертаючи темпоральну вісь назад і міняючи змістовне наповнення подій роману, Мартін Еміс за рахунок майбутнього збагачує не тільки сьогодні, а й, в першу чергу, минуле, а його персонаж спокутує свою провину. При цьому «сила і доказовість реальності, насправді належить лише теперішньому й минулому – «є» і «було», – майбутньому ж належить реальність іншого роду <...>. Майбутнє не є однорідним з сьогоднішнім і минулим, і, яким би тривалим воно не мислилося, воно позбавлене змістовної конкретності, воно порожньо так, як все позитивне, ідеальне, належне, бажане, що шляхом інверсії відноситься в минуле або частково в теперішній час» [там само, с. 246 – 407].

Ще одною формою, в якій проявляється таке ж саме ставлення до майбутнього, є есхатологізм (від грецького *eschatos* – «останній»). Згідно з цим, майбутнє мислиться як кінець усього існуючого, як кінець буття (в його колишніх і теперішніх формах) [1, с. 244 – 407]. У даному відношенні майбутнє трактується як суцільна катастрофа й чисте руйнування, новий хаос, сутінки богів, або як початок царства Божого, – важливо лише, що приходить кінець всьому, що існує. За М.М. Бахтіним, «есхатологізм завжди мислить собі цей край так, що той відрізок майбутнього, який відокремлює сьогодні від цього кінця, знецінюється, втрачає значення та інтерес: це непотрібне продовження невизначеної тривалості» [там само, с. 246 – 407]. В цьому сенсі фінал роману Мартіна Еміса можна вважати есхатологічним за суттю, оскільки його головний персонаж згодом перетворюється на дитину, потім – на немовля, яке потрапляє до материнської утробы, щоб зустріти в ній свій кінець:

«Only Mother. Our relations are already very intimate and, if everything goes

through okay, will soon get more intimate still. For instance, many, many hours of every day and night I shall spend cradled in her arms, kissing her breasts. (It will be allowed. He can't stop it.) Then eventually our corporeal bond will be tied, with Solingen scissors. When I enter her, how she will weep and scream. That I am gone <...>I cannot forgive my father for what he will have to do to me. He will come in and kill me with his body» / Martin Amis, «Time`s Arrow or the Nature of the Offence» /.

Такими є специфічні форми міфологічного і художнього відношення до майбутнього. Міфологічним слід також вважати центральний персонаж роману – безневинну душу Тода Френдлі, поєднану з його грішним тілом. Принципова множинність, розшарованість персонажу і його періодичне зведення до одного з декількох втілень (душі або людини), адекватного певній ситуації, є характерною ознакою міфологічного персонажу, який одночасно або послідовно реалізується в різних та навіть протилежних образах [3]. До того ж, темпоральна вісь, яка спрямована у минуле, стає складовою частиною не тільки персональної долі Тода Френдлі, а й загальнолюдської історії. Разом з тим історичний час в романі наділяється ознаками дискретності, тривалості та перебігу [3]. Він стає векторним, лінійним й мінливим. Міфологічний час (життєпис Тода під кутом зору його душі) набуває характеристик відновлюваності та ілюзорності протікання:

«Once life is running, though, you can't end it. You're not at liberty to do that. We're all here for the duration. Life will end. I know exactly how long I've got. It looks like forever. I feel unique and eternal. Immortality consumes me—and me only» / Martin Amis, «Time`s Arrow or the Nature of the Offence» /.

Протиставлення часу міфічного та історичного виступає інваріантом глобальної опозиції «час і вічність», оскільки вічність фактично поглинає час, перетворюючи перебіг і тривалість часу на симультанність [4]. Вочевидь, в романі вічність містить усі три форми часу, перетворюючи минуле на майбутнє. Перебування у часі, за визначенням, виключає перебування у вічності; оскільки вічність – це те, що існує за межами земного, лінійного часу, наприкінці життєвого шляху; а в глобальному аспекті людської історії це те, що скасовує час. Таким чином, медіація концептуальної опозиції «час-вічність» і спосіб її здійснення виступають виразом суто індивідуальної онтологічної чи естетичної концепції часу-простору, яку створює Мартін Еміс. В романі «Стріла часу» категорія вічності інтегрує те, що лежить за межею життя й смерті, з минулим та майбутнім. При цьому йдеться як про історичний або загальнолюдський час, так і про суто індивідуальний. В цьому сенсі, повертаючи темпоральну вісь у зворотному напрямку – від моменту смерті до відродження загиблих євреїв у Аушвіці, або від моменту смерті до зачаття Тода Френдлі, автор заперечує абсолютний кінець життя. Мартін Еміс демонструє читачеві, як кінець буття перетворюється на його початок.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бахтин М. М. Формы времени и хронотопа в романе. Очерки по исторической поэтике / М. М. Бахтин. – Вопросы литературы и эстетики. – М.: Худож. лит. 1975. – С.234-407.(2)

2. Пестерев В.А. Модификация романной формы в прозе Запада второй половины XX столетия. / В.А. Пестерев. – Волгоград: Издательство ВолГУ, 1999. – 312 с.(19)
3. Мелетинский Е.М. Поэтика мифа [Электронный ресурс] / Е.М. Мелетинский. – Издательство: "Наука", PDF. – Режим доступа до книги: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Literat/melet1/
4. М. И. Стеблин-Каменский. Труды по филологии. [Электронный ресурс] / М. И. Стеблин-Каменский – СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 2003

ПРЕЦЕДЕНТНА МОТИВАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПЕРЕМІЩЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Наталія ТОДОРОВА (м. Одеса, Україна)

Однією з актуальних проблем сучасної теорії номінації є аналіз мотиваційних процесів, що лежать в основі утворення фразеологічних одиниць (ФО). Вслід за О. Селівановою, мотивацію розуміємо як «наскрізну лінгвопсихоментальну операцію формування ономазіологічної структури на підставі вибору мотиватора із мотиваційної бази структури знань про позначене у складній системі зв'язків різних пізнавальних функцій етносвідомості» [3: 160]. Серед критеріїв, на яких ґрунтується мотивація, дослідниця виділяє прецедентність інформації, що покладено в основу ономазіологічних структур номінативних одиниць [2: 13]. За цим критерієм виокремлюється прецедентна мотивація, яка характеризується вибором мотиваторів, що визначаються як прецедентні феномени. Вони є складниками концептуальної системи, «позначення та зміст яких добре відомі представникам певної етнокультурної спільноти, вагомі й використовувані в когнітивному й комунікативному плані» [2: 108]. У фразеології прецедентний тип мотивації реалізується через наявність вербалізованих прецедентних феноменів у компонентному складі ФО.

Аналіз ФО на позначення переміщення в англійській мові виявив одиниці прецедентного типу мотивації, в складі яких зафіксовані оніми, які є власними іменами реальних осіб або героями літературних творів. Наприклад, у внутрішній формі одиниці *Let her go [Gallagher]!* [1: 602] зберігається реальна історія, що відбулася під час перегонів у штаті Кентуккі. Цим виразом підганяли ірландського жокея, чиє ім'я було Геллегер [4]. В основі образності англійської ФО на позначення переміщення довгим кружним шляхом *round Robin Hood's barn* [5] лежать легенди про відомого середньовічного розбійника. Образність ФО *to follow one like St. Antony's (Tantony) pig* 'ходити, як тинь (за кимсь)' [1: 345] опирається на той факт, що Святий Антоній вважався покровителем свиней, тому поряд з ним зображувалася свиня.

У складі ФО прецедентної мотивації на позначення переміщення в англійській мові зафіксовано компоненти, які є найменуваннями артефактів. Наприклад, ФО *waltz Matilda* походить від австралійської народної пісні про волоцюгу, який називав Матильдою свою дорожню сумку [6]. ФО *shoot through like a Bondi tram* зі значенням 'піти або проходити повз швидко' зберігає інформацію про поїзд, що до 1960 курсував між Сіднеєм та Бонді [5]. ФО *hoist*

the Blue Peter [1: 497], яка має значення ‘відпливати, прощатися’, виникла завдяки традиції піднімати синій прапорець з білим квадратом, який називають *Blue Peter*, перед відплиттям корабля.

Додамо, що англійські ФО прецедентного типу мотивації на позначення переміщення у своєму компонентному складі містять назви професій. Наприклад, англ. *like a lamplighter* ‘бігти, як очманілий; нестися, летіти, бігти стрімголов’ [1: 830].

Також серед компонентів англійських ФО на позначення переміщення виявлені реальні географічні назви: англ. *take a Virginia fence* ‘іти хитаючись, німічно триматися на ногах (*про п’яного або що удає з себе п’яного*)’ [1: 645], *Newgate fashion* ‘парами, по двоє (як арештанти Ньюгейтської тюрми)’ [1: 691].

Отже, аналіз прецедентної мотивації ФО на позначення переміщення в англійській мові дозволяє зробити висновок, що продуктивними компонентами таких одиниць є оніми, найменування артефактів та географічні назви, а у внутрішній формі таких одиниць зберігається інформація про реальні факти історичного минулого.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Англо-український фразеологічний словник / уклад. Л. Т. Баранцев. К.: Т-во «Знання», КОО, 2005. 1056 с.
2. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке: монографія. Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 712 с.
4. California Digital Newspaper Collection. URL: <http://cdnc.ucr.edu/cgi-bin/cdnc?a=d&d=DAC18861017.2.39> (дата звернення: 18.10.2018).
5. Farlex Dictionary of Idioms. Farlex, 2015. URL: <https://idioms.thefreedictionary.com> (дата звернення: 17.10.2018).
6. Farlex Partner Idioms Dictionary. Farlex, 2017. URL: <https://idioms.thefreedictionary.com> (дата звернення: 24.01.2018)

ABOUT THE MARGINAL UTILITY OF PHILOSOPHY AND HUMANITIES **Cristinel TRANDAFIR (University of Craiova, Romania)**

The theory of separation and isolation of Humanities from the sphere of economical action. The criticism of the socialist argument, according to which, the capitalist order leads to cynicism, selfishness and lack of empathy. Socialism contributes to erosion and weakening of voluntary cooperation.

For socialist teachers, be they of left or right political view, the utility and the absolute value of the Humanities can not be achieved and recognized without a prior emancipation of these disciplines by their contact with the realities of the “corrupt”, “impure” and “flawed” sphere of the Economics. In these teachers’ opinion, if the Humanities teach students to think critically, to promote their empathic ability, to curb their selfishness and their natural cynicism and contribute to the development and consolidation of democracy, they are unable to fulfill this role independently and separately from the requirements of the economic action.

Attempting to the very integrity of humanistic education, the economic action is all the more harmful the more it becomes freer, more personal and more widespread. Thus maintaining the humanistic education depends, for the socialist teachers not only on its funding from the state budget, but also on the severe regulation of these actions in the economic sphere, which corrupt and destabilize it. Etatism is for them a guarantee of humanism.

Expression of human primary impulses, the economic action is condemned in optical socialist to bear its dowry within the gaps, weaknesses and vices from which it springs and nature of the feed. Under these conditions, the success of humanistic education will be measured by the degree in which schools succeed to blot out the natural need of economic action in the lives of young people. The disgust of the Socialists towards nature is doubled, indeed, by their desire to reshape it after ideal plans. In their view a humanist school becomes more prestigious and respectable as it manages to establish and foster deeper into the soul of the young their reactive need to settle and think inside the useless area of life, this ideal, elitist, exclusive and unconditional area, in which they get to watch absolutely with any price and beyond any "petty" the conscious and rational individual reasons, personal commitment in professions and hierarchical positions the more coveted as these are considered higher, more distant and more hidden away from the shameful contact with the sphere of Economics.

This conception of the socialists about humanistic education is responsible for the generation and proliferation of deep and irreparable harm to many generations of young people who, in the name of romantic ideals and rigors of left or right ideology, were sentenced to struggle on what A. Adler called "Seite des nutzlosen Lebens" (the wasteful life) or on that "existentielles Vakuum" (the existential vacuum) which we read about in the works of V. Frankl. It is about existential ways characterized by: 1) temporary positioning towards its own existence, positioning through which they become victims of an uncontrollable need to be happy and of a growing anesthesia of their own senses; 2) developing a fatalistic attitude towards life, attitude which inhibits their disposal for any economic activity, discouraging them from assuming personal responsibility to it; 3) a collectivist "thinking" which predisposes them to indoctrination, thinking that affects all of the ones fallen into the trap of hedonism and fatalism, through which they give course a neurotic need to dissolve themselves into the masses and give up thus their own freedom and personal responsibility; 4) fanaticism, selfish attitude of those lacking empathy, which ignoring the others presence and personality are ready to cynically use any means to achieve their own purposes. Regardless that we talk about "nutzlosen Seite des Lebens" or "existentielles Vakuum", we talk about existential ways determined ideologically, which emerged and developed on the background of the installation and proliferation in the collective mentality of a trend of boycotting the Economics, a trend that involves giving up personal freedom and responsibility implied in it.

In the absence of the contact with the economic sphere, humanistic education plays a destructive role, compromising and understructuring the underground of a democratic culture of a society. Indeed, broken from the economic activities, Humanities not only fail to stimulate critical thinking and empathic ability of the

young, but they are also responsible for an increase in their selfishness and cynicism.

As critical thinking can not be acquired outside individual, independent, responsible, loaded of stake and lacking empathy action, the cynicism and selfishness of youth are not personality traits acquired on the background of activities aimed at profit and growth, but symptoms of the the existential deadlock and failure of their economic action. Not the expansion of the capitalist economic sphere of the actions that pursue profit is responsible for the proliferation of social conflict, personal rivalry, generalized cynicism and lack of empathy, but primarily its contempt and programmatic narrowing.

The economic sphere of the free capitalist market, far from being a hostile and wild environment, dominated by atomized individualism, a sphere of social antagonisms subject to the law of biological survival of the fittest, represents a cultural, complex and productive space, based on social networking, a sphere of competition for cooperation. (David Boaz). Social cooperation is a fundamental social phenomenon of the market economy, a phenomenon without which profits and prosperity, if by any chance they appear, are unable to maintain themselves. No wonder the main social institutions necessary for the operation and development of capitalism, through ownership, various forms of communication to the minimal and law statute, have a direct role to establish, protect and guarantee the phenomenon of social cooperation. If the free market is based on cooperation, cooperation in turn is based on the free action of individual and its pursuit of its interest in private. Thus, the conscious and free personal interest or the rational economic action, far from being contrary to social cooperation, offers a voluntary, complex and dynamic character to the free market, making it the bedside force of social cohesion. Recalling here the brilliant idea of David Boaz, we say that if the capitalist market works as a competitive environment, it works so only insofar as the economic agents, channeling their private interests in beneficial ways for the society, compete amongst themselves and win customers for a better social cooperation with them.

In the absence of impersonal capitalist free market, there is no competition, but only personal rivalry and conflict. The difference between impersonal competition and personal non-capitalist rivalry consists in the fact that if the former requires increasingly knowledge into the interests of others and serves the most of their view of personal gain, the latter, focusing on the interest of strict overcoming the rivals not only that it does not have social character, but it harms it the most. There should be no secret that in the economic sphere of the free market, individual success is based primarily on the exploitation of personal openness towards others, on intuition, science and social action related to them, basically on the substantive skills and social resources the economic agent has. The free market and economic actions that find their place in it are, indeed, fundamental historical conditions for the emergence, development and maintenance - aware of it or not – of the human social traits.

The crisis of utility and value of Philosophy. The two socialist solutions to the crisis of Philosophy.

The lack of involvement of Philosophy, of the Humanities in general, into the economic activities of the free market or the maintenance of these studies outside their link with requirements that meet these activities has become responsible but not

just for the corruption and decay of socio-psychological and moral development of pupils or students who followed them, but also for the dramatic fall of the usefulness and value of services they offer. Ignoring both the possibility of founding these studies in the sphere of practical rational action, but especially losing sight of the real cause that pushed the crisis into the schools where they are employed, socialist teachers have deigned that the market value of the humanities can be increased by identifying their social usefulness either around the role that they play in the moral education of adults, or - with special reference to philosophy - around their "theoretical, explanatory, speculating and integrating" character.

Serving the moral education of the adults, Philosophy should, for instance, operate as a discipline focused on the study of values, as well as, serving the theological construction or scientific research it should work in parallel, as I said, as a general theoretical, explanatory, speculating and integrating support for science and theology. Without insisting that the role of Philosophy in the moral education of adults is feasible only if serving its action, it meets the economic sphere. We need to try to understand whether the usefulness of Philosophy may be deduced somehow, as we say socialists, in another area than that of rational economic action of certain theoretical, explanatory, integrating, speculating services that Philosophy would bring to science and theology.

Before passing to the analysis of this solution provided by the socialists as response to the issue of the crisis of public utility and value of Philosophy, we confess from the start that we have doubts about the conditions and the way this solution was designed and formulated. Our doubts come from finding the type of conceptual nomenclature used in developing this solution, a revolutionary nomenclature dating from the second half of the nineteenth century and which lets itself ruled by an amount of ideological prejudices of the Romantic regarding the nature of Philosophy, prejudices unsurpassed until today.

According them, Philosophy would a theoretical field which, by its general metaphysical and speculative, although it combines art and morality, exists and evolves separately from science. Thus, if Philosophy would be a subjective and theoretical and creating field, science would be instead an objective and descriptive one. The first would deal with the investigating values, the last with investigating the facts. Despite this territorial separation which recognizes, in fact, a competition established between the two theoretical fields, science and Philosophy would find, tell us socialists, however, several ways of mutual communication, made possible through dialectic correlation and communication between subjectivity and objectivity, creativity and power of description which characterizes the two, communication facilitated by the recognition finally of an unit, even of a subtle identity between facts and norms / values.

Contrary to the meaning of this ordinary classification, Philosophy is by no means an area, much less one theoretical one. As I have written on other occasions, Philosophy is an activity of knowledge. And even if this activity of knowledge needs to use the theoretical fields to work, it should not be confused in any way with them. Moreover, the distinction between Philosophy and these areas is established from the observation that if while philosophical activity is done by the contemplative faculty

of the consciousness, theoretical fields are connected and produced by the faculty of intellect. Then the observation that if Philosophy is informal, the latter is particularly formal. Finally, the finding that if theoretical fields are, as I said, required by the philosophical activity, they are by no means sufficient for it: Philosophy as an activity of knowledge takes place both in the theoretical fields of metaphysics, theology and science, but equally also in artistic frames of the art or practical ones of the morals.

Indeed, while the theoretical fields, Metaphysics, Theology or Science are products of the faculty of the intellect, producing faculty whose role is to organize and systematize conceptual and formal contents of knowledge, Philosophy, operated by the faculty of conscience, is aimed to provide this organizing intellect and the areas which it builds, the content knowledge with which it operates and necessary for these areas to exist. Paraphrasing Kant we can affirm that without the existence of the natural link between the intellect and the consciousness, the concepts and logical principles for the operation of the intellect, once devoid of content knowledge of consciousness will be empty, just as the content knowledge of consciousness without the concepts and principles of the intellect, will be blind.

Analyzing the nature of the links between intellect and conscience, we can now understand what is actually the true relationship between Science and Philosophy: products of the mind, sciences are not activities of knowledge, but the disciplinary framework of this knowledge and areas of intellectual organization of its contents. Philosophy, personal activity, sustained by conscience becomes, in this perspective, the only activity of human knowledge, while Science, using the intellect functions as the only rigorous forms of discipline, organization and impersonal conditioning of it. However, if Science always depends on Philosophy regarding the development and the progress of their veracity, Philosophy, despite generally remaining always conditioned by the theoretical frameworks of the intellect is not forced to maintain a necessary connection with particular species of them, belonging to science. In the light of this understanding becomes clear that if our Philosophy has been, is and will always be necessary to sciences, sciences were not, they are not and will never be necessary to Philosophy. Starting from here and returning to our problem, we will say that the relationship between Philosophy and Science is not, as claimed by the teachers of socialist orientation, an additional relationship between two theoretical fields of object, but on the contrary a functional relationship between two species different in their realities, on one hand an activity of personal awareness, dependent on the conscience, freedom and responsibility of each of us, activity that we can not substitute or transfer from one to another, and, on the other hand, those conceptual assemblies, systematic with both formal and impersonal character dependent on the intellect through which this personal knowledge is organized, assemblies which not only can be transmitted in our relations but they can also be exploited through them.

Deepening the relationship between Science and Philosophy, we discover why the utility and value of Philosophy, so long as these sciences depend functionally it can not be inferred from a Philosophy that maintains connection with them. Why? First, because the sciences have no value in themselves. Then because the value, to quote Carl Menger, like the economic character of goods is not an intrinsic trait of

things or quality existing in itself but the referential result of the relationship between the needs of people and the available quantities of goods which satisfy the needs of these people. If we accept this then we understand that Philosophy and the sciences which also dependent on it, acquire value only with their condition as a good and especially that of a good with economic character.

How does Philosophy become a good. Why Philosophy is not work. What is the connection between Philosophy and work. Recognizing from the beginning the natural unit of Humanities and the economic sphere, against the socialist ideology of left or right we ask ourselves: under what conditions Philosophy becomes a good, but especially how does it acquire the character of an economic good? Philosophy is, as I wrote in numbers 7 and 8/2016 of the magazine "Branches", an activity; a knowledge activity that involves observing, describing and understanding the phenomena that fall within the faculty of personal conscience. In agreement with the theory of goods developed by Carl Menger²²(2007, p. 52) an activity acquires the property of a good if it complies with four conditions: 1) there is a human need that this activity may respond; 2) this activity has characteristics that allow it to be placed in relation to those needs; 3) the causal relationship between the activity's own qualities and the way to satisfy this needs is known; 4) the agents that undertake it have sufficient control over it, so can they direct it to the satisfaction of the needs it correlates to.

To the extent to each it meets and satisfies the human needs, Philosophy is an useful activity. Its usefulness, does not convert it necessarily neither in a good nor in a proper job. Indeed, not about any useful work we can say it's working. As the same Carl Menger stated, although there are numerous activities that are useful and can have a considerable economic value, can not be classified as work. Thus, even though the action to purchase goods from a manufacturer or that of using the services offered by a provider are activities with useful character, but they do not thereby become actual work. Like these useful actions, Philosophy as an activity carried out by the faculty of knowledge and comprehensive contemplative consciousness, although it responds to human needs and is an activity that in certain circumstances acquires a major economic value, it is not a work. Philosophy is not a job; is the activity of knowledge involved in each work. It is not a work because Philosophy lacks the character of creative activity or production; Indeed, as we learn from Socrates, through Philosophy the human does not produce or create anything; through it he only undertake a comprehensive observation of reality. (Platon, 1974, vol. I, 18a, p. 16).

Although Philosophy is an activity of knowledge, not a production process, it involves constitutive action. The conditioning between Philosophy and action is, however, a mutual one: as Philosophy becomes "empty" without action, action (be it

²²Carl Menger is one of the most important representatives of the Austrian school of Economics. With the publishing of the paper "Principles of Economics" in 1871, he sets up alongside Leon Walras and William Stanley Jevons the theory of marginalism in economic analysis. According to Menger opinion, the economic analysis is based on the individual and its actions, the results of which must enjoy universal validity and applicability.

creative, innovation or production itself) becomes "blind" without Philosophy. It is beyond doubt that humans can not imagine, invent or produce things only within the limits of their faculty of conscience and only based on the processes mediated by this knowledge. Otherwise, in their absence, human labor – but not referring only to it - "as action of production using physiological functions of life processes and consuming potentialities of human energy in order to achieve some external purposes others than simple deployment of physiological processes "(Mises, L., 2002, p. 131) - becomes impossible.

The usefulness and value of the faculties of Philosophy. Philosophy is, as I said, a good of production, not of consumption. Therefore it can be taught and exercised only in the production process, never outside them. Separated from these processes and regarded by itself it loses not only its meaning but also its significance. Not incidentally, the repeated attempts of the socialists teachers to conceive, define and promote Philosophy itself, meaning independent of the actions it is involved in, led to economic loss and public devaluation of this activity.

Referring ourselves now to the social usefulness and economic value of the faculties of Philosophy it must be said that in principle they are deducted both from the utility or the value of Philosophy, meaning from the quality of the activities through which this faculties fulfill their services and prepare their students. However, the usefulness of these humanities schools should not be confused with their value: if the social utility of the faculties of Philosophy may be set accidentally by any of the personal needs that customers can satisfy and can meet through Philosophy, the value of these schools is acquired only in relationship with the marginal needs of the latter, depending on the category of individual needs threatened to always remain unsatisfied.

We say that a need is marginal when its requirements are higher than the amount of assets available to satisfy it, meaning when the need targets scarce goods. Without going here in the false polemic libertarian about the scarcity or abundance as natural properties of things, we say that the value of the faculties of Philosophy (any amount is actually an economic nature) always depends on the degree to which their curricula serve knowingly the production processes of rare goods - regardless of whether these goods are production or consumption, property or intellectual ones - that addresses itself to the marginal needs of their beneficiaries.

Conclusions. Refusing to recognize the close link between human studies and the requirements of the actions in the economic sphere and later becoming unable to notice it, today's socialists teachers ended up being themselves intellectualist victims of their own scholar education, pretentious and sterile education, which though developed for a while in the name of public rehabilitation of the Humanities, ended up leading to their severe public devaluation. Their denial and inability to grasp the link between Humanities and the sphere of the economic actions ended up not only missing the significance of their profession, but also of the major social burden posed by these.

СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ НИКОВ В КАЗНЕТЕ

Карлыга УТЕГЕНОВА (г. Уральск, Казахстан)

Имя собственное является предметом изучения уже на протяжении многих столетий. Раздел языкознания, изучающий имена всех типов, закономерности их развития и функционирования, обозначают термином ономастика. В ономастике выделяется ряд разделов, которые традиционно занимаются изучением имен собственных в соответствии с их категориями и характером называемых объектов.

Выделим данные классы имен собственных: антропонимы (*Абай*), топонимы (*город Уральск*), гидронимы (*река Урала*), зоонимы (*собака Жолбарыс*), фитонимы (*Дерево плача*), космонимы (*созвездие Козерога*), астронимы (*планета Марс*), хрононимы (*Новый год*), названия праздников (*День учителя*), названия мероприятий, кампаний (*фестиваль «Жас толкын»*), эргонимы (*завод «Омега»*), названия путей сообщения (*Турксиб*), названия средств передвижения (*самолет «Родина»*), названия произведений искусств (*триптих Сакена Гумарова «Абай»*), названия периодических изданий (*газета «Приуралье»*), документонимы (*Закон о языках*), заглавия книг (*роман М.Ауэзова «Абай»*), собственные имена особо ценных предметов материальной культуры (*бриллиант «Шах*), названия орденов и медалей (*орден «Парасат»*), названия стихийных бедствий (*ураган «Флора»*), названия сортов изготавливаемой продукции (*автомобиль «Волга»*), товарные знаки (*конфеты «Рахат»*), имена божеств (*Зевс*), имена различных духов (*Джин*), названия различных мифологических реалий (*река Лета*), фиктонимы (*Синяя Борода*), названия гипотетических географических объектов (*Земля Санникова*).

Развитие виртуальной коммуникации обусловило широкое использование имен собственных. В. И. Супрун говорит о том, что «с появлением виртуального пространства Интернета многое изменилось в коммуникативных возможностях и удовлетворении коммуникативных потребностей человека. Вся информация в сети Интернет строится на ономастической оси». Специалисты говорят о масштабном присутствии в Интернете имен собственных, отмечают их роль при решении поисковых задач, которые в той или иной степени базируются на онимах: названиях компаний, организаций, всевозможных стандартов и оборудования [1, с.55].

Е. А. Луговая предлагает ввести в научный оборот понятие «виртуальная ономастика», под которой она понимает особое направление ономастических исследований, изучающее совокупность имен собственных, существующих в виртуальной реальности [2, с.28].

Виртуальная ономастика – это особая сфера функционирования имен собственных в рамках интернет-коммуникации; система дополнительного именования, необходимая в этих условиях. В виртуальной ономастике очень важна роль автора имени как языковой личности. Любой человек, заходя в Интернет-пространство, берет себе для виртуального общения имя, возникновение которых обусловлено необходимостью идентификации пользователя в пределах одной виртуальной среды – форума, чата и др. В

пределах одной виртуальной среды общения не может быть абсолютных тезок и однофамильцев и для именованя пользователей известны следующие формы компьютерного имени собственного: логин, доменное имя, никнейм.

Ник - самостоятельный вид антропонимов, единица искусственной номинации. С технической точки зрения, ник представляет собой последовательность символов (цифр, букв латинского алфавита, специальных графических символов): *egor007kz, dokk, Турбо E}{uk, Voron007* [4]. Никнейм используется для самовыражения его обладателя и несет определенную смысловую нагрузку. Мы же остановимся конкретно на никнейме - имени, используемом для общения он-лайн на форумах (*Kama, Alan™, alex_73, Ivan_kz, egor007kz, wowal, Anzar, никита, tanja, Kuryshev, Adil08, _jura_, efimmm, andre1122, Asya, maks_kz, Dim@g, Yumart, NORGE (норвежское имя), nikolaich, Zabolotni, alexkupri, моллян, mitrij, млеген, Vladimir1730, UriKZ, Dias81, baha, МарияМаркова, GRIHA334, aleks1111, aleks 78*) [4].

Рассмотрим некоторые словообразовательные особенности никнеймов. Как показывает наш анализ, самыми распространенными способами образования ников являются усечение, аффиксация, аббревиация и др.

Самым продуктивным морфологическим способом образования ников является аббревиация. Одной из наиболее обоснованных в настоящее время теорий появления сокращений является концепция экономии речевых средств, получившая наибольшее развитие в трудах Е. Д. Поливанова, суть которого заключается в повышении коммуникативной роли языка [3].

Аббревиация в никнеймах представлена различными типами: усечение конечной части слова; усечение начальной части слова. Достаточно популярным типом аббревиации является буквенное сокращение каких-либо словосочетаний и даже предложений. Пользователи свободно создают не только новые слова, но и языковые конструкции, отличающиеся новизной и экспрессивностью. Особенно большое количество аббревиатур используется именно на форумах, где общение происходит в режиме on-line.

Рассмотрим ряд примеров. *UriKZ* – никнейм, образованный путем сокращения названия страны Kazakhstan; *KSU* – название Карагандинского государственного университета (от англ. Karagandy State University); *бобер* - никнейм, образованный путем замены буквы «б» цифрой 6, что придает определенный игровой оттенок нику; *ВКО* - данный ник может означать как инициалы пользователя сайта, так и аббревиатуру Восточно-Казахстанская область; *J_Erik_из_Атырау* - сокращение фамилии участника форума; *Sunny_9oj* - сокращение данного ника нами не определено, оно может означать все, что угодно и понятно только его автору; *Арстан* – усечение гласных в корне слова; *baha* – сокращение имени Бахытжан; *az0* – псевдопрозвище, сокращение имени *Азамат*; *Falco* – сокращение зоонима *Falcon* – сокол; *ZWX* - аббревиатура, обозначающая *материнскую плату*;

Таким образом, на казахоязычных форумах сокращение или усечение личных имен происходит в большинстве случаев посредством удаления гласных букв, повторяющихся согласных или непроезносимых гласных и согласных. Важной особенностью является слитное написание слов, что также,

по мнению форумчан, позволяет экономить время. Также широко используются усечение конечной части слов, а также аббревиатуры, известные большинству участников коммуникации на форумах.

Обращаем внимание на то, что пользователи казахоязычных форумов предпочитают пользоваться в написании ников латиницы, специфические казахские написания нами не замечены.

В ряде чатов наблюдается использование в качестве ника одной буквы, неоднократное повторение одной и той же буквы или простой набор букв (*AA, SF*), что свидетельствует об обезличенности виртуального пользователя. Подобные ники применяются не для передачи звукового облика имени, а для символического означивания ситуации авторства.

Следующий способ словообразования ников - аффиксация. На форумах ники, созданные подобным образом, представляют собой уменьшительно-ласкательные имена, которые располагают к неформальному общению: *тогызка, кАтЕнок80, к@рЛуша@*. На казахоязычных форумах при создании имени также широко используется такой способ словообразования, как словосложение: *milka-kz, kzrinat, OL'D.BASTARD*. Одним из распространенных приемов привлечения внимания в виртуальном пространстве является слитное написание словосочетаний и предложений, что рассматривается нами как один из вариантов словосложения: *pashamerke, UriKZ*.

Рассмотренные морфологические способы образования ников (аббревиация, усечение, аффиксация, словосложение) свидетельствуют об их достаточно высокой продуктивности. При их помощи может трансформироваться любой ник, что придает ему дополнительные коннотации. Следует отметить, что наиболее продуктивным способом словообразования является аббревиация, что связано прежде всего с особенностями виртуальной коммуникации.

Среди неморфологических способов образования личных имен в форум-коммуникации выделяем различные фонетические ассоциации и переносное, чаще всего метафорическое, использование слов. Такое использование имен на форумах объясняется тяготением к экспрессивности и стремлением к конкретным образам.

В большинстве случаев ники, созданные посредством фонетических ассоциаций, образуются на основе фонетического сходства имени (либо его части) и определенного апеллятива. Например: *Шайнек* – фонетическое сходство в данном никнейме достигается посредством уподобления существительному *чайник*. Ники представляют собой сочетание нескольких полнозначных слов. Необходимость идентифицировать себя в интернет-пространстве вынуждает пользователей создавать новые варианты похожего имени за счет нарушения орфографических норм и изменения регистра написания: *Йош (япон. хорошо), Arunner (бегун), AcDc777HRRB*.

Избрание ника, состоящего из собственного имени или фамилии, с одной стороны, может говорить о попытке показать, что он ничего не боится. С другой стороны, это может являться показателем нежелания придумывать себе что-то оригинальное и тратить время, поскольку в той спешке, которой

осуществляется коммуникация в виртуальной коммуникации, невозможно придумать ничего оригинального, отражающего особенности личности.

Рассмотрим примеры метафорического использования слов в качестве никнеймов: *Баги (сбой в системе)*, *just a girlLaBora (молись и трудись лат.)*, *ДикийПрапор*, *Star Citizen (звездный житель)*, *Killerwhale (кит-убийца)*, *DEATH RULER (повелитель смерти)*, *princesspi (принцесса шпионка)*, *SpaceTraveller (космический путешественник)*, *MoonRider (лунный наездник)*, *Fallen (надвинутый)*. Цель использования подобных имен – маскировка аспектов коммуникативного процесса, так как на форуме чаще всего обращаются к собеседнику как к маске, желая украсить действительность и появиться перед другими в наиболее выгодном свете.

Итак, использование словообразовательных средств языка способствует дополнительной стилистической нагруженности никнейма, тем самым выделяя из ряда подобных виртуальных имен.

Анализ никнеймов на Казнете показал стремление коммуникантов раскрыть свои отличительные характеристики непосредственно в имени; многоассоциативность никнеймов, когда в основу создания виртуального имени ложится определенная концепция, создающая образ пользователя форума и призванная выделить его в ряду конкурентов. В связи с этим никнейм соответствует критериям оригинальности и уникальности, необходимостью вызывать у коммуникантов определенные ассоциации; привлекать внимание пользователей, запоминаться и вызывать положительную или ироничную реакцию, что способствует созданию выразительного и яркого имени-маски.

БИБЛИОГРАФИЯ

- 1 Супрун В. И. Развитие ономастического пространства Интернета // Ономастика Поволжья. Материалы IX Международной конференции по ономастике Поволжья. – М., 2004. – С. 53-58.
- 2 Луговая Е. А. Топоним виртуального пространства как культурно-историческая категория (на материале эпопеи Дж. Р. Р. Толкиена «Властелин Колец»): дис. канд. филол. наук: (10.02.19). – Ставрополь, 2006. – 215 с.
- 3 Поливанов Е. Д. Избранные труды по восточному и общему языкознанию. – М.: Наука, 1991. – 623 с.
- 4 URL: <http://forum.kris.kz/> (дата обращения 28.10.2018)

SOME ASPECTS OF AESTHETIC IMAGE OF MAN REPRESENTATION IN GENERAL ENGLISH CLASSES

Iryna USHAKOVA (Kyiv, Ukraine)

According to regulatory documents: Law of Ukraine "On Education", Law of Ukraine "On University Education", National Doctrine of the Development of Education of Ukraine (No. 347-202, 2002); The Decree of the President of Ukraine "The National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021" (No. 344/2013, 2013), the Concept of National Patriotic Education (No. 641, 2015), it may be considered that along with educational and competence approaches personality's moral and aesthetic setting in exploring the world remains one of the priority, providing harmony in the interaction of man with nature and the society [1; 2].

Modern lectures are facing the new generation of students who were born after the digital revolution, having their own peculiarities of perception and reproduction of the material, as well as other vital priorities and moral, aesthetic, value systems. That is why nowadays it is obvious that teaching the General English university course at least 2 times per week cannot be limited to teaching lexical and syntactical norms of the language only. Thus discussing a wide range of commonly used topics, for example, "Family and Relationships", "Character and Appearance", "Medicine and Health", "Holidays and Travelling", etc., lectures can also observe the overall impact of 3-D and AR (Augmented Reality) technologies on the formation of new (and sometimes the destruction or distortion of generally accepted) ideal images, which in the future serve as a guide and the purpose of further development of the younger generation. It draws our attention to topicality of formation aesthetic image of man (AIM) among student youth in the Humanities and General English classes in particular.

In our opinion, aesthetic image of man is the system of interrelated life meaningful views on beauty and ugliness in a person, external and internal beauty, and perfection. The aesthetic image of man covers such categories as aesthetic necessity, aesthetic taste, aesthetic feelings, as well as the aesthetics of thoughts and actions of a person. AIM includes the views on ideal and anti-ideal images [3: 36-37]. In the framework of studying AIM in General English classes, the following points are the most significant:

- understanding the essence of the concept "aesthetic image of man" and defining the features inherent to external and internal beauty of a person;
- motives strength to self-improvement on the basis of AIM;
- developing self-regulation through AIM.

Having a significant cultural and educational potential, the course of a foreign language integrates and accumulates knowledge in various areas of experience, allowing us to consider the opportunity of forming ideas about the aesthetic image of man, using modern technologies (e-learning), educational online-services, active forms and methods (project work, debates, discussions, role / business games, problem-solving tasks), creative approach. Particularly important to this effect is using authentic materials to simulate cultural and aesthetic environment in the EFL classroom, as follows: newspaper and magazine news articles, modern social-media resources; audio-visual aids (e.g. video advertisements); different arts (movies, drama, literature, music, fine arts, etc.).

The system of arts have to be considered more particularly while teaching "Family and Relationships", "Character and Appearance" topics. There are several samples of exercises:

1. Have a close look at the proposed paintings depicting a person (Rembrandt "Danae", S. Botticelli "The Birth of Venus", K. Bryullov "The Horsewoman", family portraits by Cornelis de Vos, Vitali Ruban, etc.). Describe the appearance of the people depicted in the pictures. What features are common to these people?
2. Listen to the pieces of music "The Girl with the Flaxen Hair" by C. Debussy and "Anitra's Dance" by E. Grieg. Does your imagination come up with an image of the person depicted by means of music? Describe it.

3. Make up 2 lists of adjectives: 1) describing an aesthetically perfect person; 2) describing ideal image of a modern student. Compare the lists.

4. Read the poem by R. Kipling "If". Write down the traits of the person in this poem. Do they relate to the notion of aesthetically perfect person? What features are appropriate to you, which qualities would you like to acquire?

Thus, learning a foreign language provides the opportunities for developing general culture of personality, its psychoemotional sphere, aesthetic and moral values, tolerance, and humanity by comparing the features of native and foreign cultural differences (e.g., customs, traditions, and accepted standards of behavior). Therefore, when forming communicative and sociocultural competences in the classes of General English one should emphasize that this provides the basis for forming aesthetic image of man.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy` "Pro osvitu" (2017). [Law of Ukraine "On Education"]. *Vidomosti Verhovnoyi Rady` (VVR)*, # 38-39, 380 (ukr). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Zakon Ukrainy` "Pro vy`shhu osvitu" (2014). [Law of Ukraine "On University Education"] *Vidomosti Verhovnoyi Rady` (VVR)*, # 37-38, 2004 (ukr). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Ushakova I.O. (2015). *Formuvannya estety`chnogo obrazu lyudy`ny` u studenty`koyi molodi kompleksom my`stecztv* [Formation of student youth aesthetic image of man by the system of arts]: thesis for a Candidate Degree in Pedagogic Sciences. 13.00.07. Kyiv, 223 (ukr).

СПЕЦИФІКА КОНЦЕПТУ LOVE У РОМАНІ-ДИСТОПІЇ 'DELIRIUM'

Л. ОЛІВЕР

Ніна ХРИСТИЧ (м. Переяслав-Хмельницький, Україна)

Концепт LOVE, як й інші концепти, є, перш за все, об'єктом дослідження когнітивної лінгвістики. Дослідивши історію та стан вивчення теорії концептів у сучасній когнітивній лінгвістиці, ми виявили різні підходи до трактувань концепту, найвідомішими з яких є: 1) *концепт – психоментальне утворення*; 2) *концепт – епістемічне утворення*; 3) *концепт – етнокультурне утворення*; 4) *концепт – аксіологічне утворення*. Такі різнобічні підходи пояснюються тим, що концепт – категорія мисленнева і є вищою формою відображення дійсності психікою конкретної людини. Проте переконливим є факт, що концепт – одиниця концептосфери, ментальне національно-специфічне утворення, змістом якого є вся сукупність знань про певний об'єкт, а планом вираження його є сукупність мовних засобів.

Зображення любові у жанрі дистопії потребує особливого вивчення. Жанр утопії розвивався з XVI століття, зображуючи ірреальний світ. На зміну утопії у кінці XX століття прийшла антиутопія (англ. *Dystopia*), яка прогнозує майбутнє суспільства, в якому домінують негативні тенденції розвитку. Поняття дистопії є одним з елементів бінарного ряду: утопія – антиутопія / дистопія. Термін «антиутопія» вживається із такими термінами як «негативна утопія», «какотопія», «дистопія». Дистопія трактується як зображення

суспільства, що « ... перетворилося в залишену без пам'яті і мрії «криваву сіюхвилинність» [1: 185]. Письменники-антиутопісти представляють бінарні опозиції: любов – ненависть, війна – мир, життя – смерть, святість – гріх, щастя – нещастя, правий – лівий, хороше – погане, минуле – майбутнє, тут – там, дозволено – заборонено та ін.

Роман Лорен Олівер «*Delirium*» належить саме до цього жанру, в якому зображуються позитивні людські емоції як страждання. У досліджуваному романі-дистопії концептуальна модель LOVE базується на концепті DISEASE. Про це декларується з першого рядка роману: *The most dangerous sicknesses are those that make us believe we are well* [2: 3]. Лексема 'sickness' – «слабкість» / «неміч», так само, як і лексема 'illness' належить до концептуального поля DISEASE. Автор нагадує про це багато разів: 1) *It's all part of the disease. It's a sickness* [2: 266].

Стратегія позиціонування LOVE–DISEASE – це стратегія заперечення любові як позитивного емоційного стану. Любов має природний спонтанний характер, є відкритою демонстрацією почуттів, і тому, можна з впевненістю відносити її до емоційних станів.

Лексична одиниця 'disease' належить до професійного медичного дискурсу на позначення стану людини з погіршеним здоров'ям, яке може поєднуватися з іншими дієсловами, такими як *to destroy, to infect, to ruin* та дієслів із семою «розвиток» (*to progress, to develop, to run*) та негативною конотацією, дієслів у пасивному стані на позначення неспроможності протистояти хворобі.

Концепт LOVE є базовим емоційним концептом мовної картини світу людини і вербалізується лексемою 'love'. Проте, цей концепт поліфункціональний і може означати: *love – amity, love – intimacy, love – likeness, love – sociality, love – friendship, love – support, love – reconciliation, love – understanding*. Мовна специфіка концепту LOVE у жанрі дистопії виявляється у вживанні нетипової для емоційних станів лексики. Любов у романі – це хвороба. З цією метою автор використовує таку лексику як *disease, stress, heart disease, anxiety, depression, hypertension, insomnia, bipolar disorder, madness, amor deliria nervosa* тощо. Саме ці та подібні їм лексеми втілюють емоційний концепт LOVE у романі «*Delirium*». Любов зображується як складне структурно-смісловне, ментальне утворення, що базується на понятійній основі та може бути втіленим у семантиці мовних одиниць, що позначають хвороби.

Лорен Олівер з притаманною їй красномовною майстерністю у романі «*Delirium*» описала новий дистопічний світ кохання, в якому люди намагалися розглядати пристрасні почуття як хворобу. Лорен Олівер порушує традиційне поняття «любов» і зображує його на свій власний розсуд. Виявлено, що саме любов як хвороба є авторським баченням цього емоційного стану. Ми не виключаємо, що любов можна порівнювати із захворюванням, адже закохана людина переживає особливий емоційний стан. Проте, ми відносимо кохання як емоційний стан, до групи позитивних емоцій, таких як радість, захоплення, прославляння, піднесення, натхнення, збудження, приємне хвилювання, симпатії, легкість, окриленість, задоволення. У деяких випадках стан

закоханості може набувати негативних рис таких як жаль, хвилювання, неспокій, каяття, розчарування, неприємні почуття, збентеженість, нервозність, внутрішня тривога, неспокій, хвилювання, знервованість, заздрість, відчай, зневажання, презирство, зверхність, огиду, прикрість, гнів, сум, лють, безжалісність тощо.

Проаналізувавши лексичні одиниці, що розкривають поліфункціональність та деформацію понятійно-образного змісту концепту LOVE, ми переконалися, що ключове слово концепту LOVE – *love*, а також лексика, що належить до його лексико-семантичного поля: *affection, tenderness, kisses, insight, attention, intimacy, likeness, friendship, support* у досліджуваному романі не вживається. Якщо поділити любов на дві групи: 1) позитивна – *agape, storge і прагма* – це любов, за всіма ознаками та 2) негативна – *манія, людус і ерос* – це почуття, подібні до любові; недоброякісні закоханості, в найбільш загострених формах – психічні хвороби, від яких можна позбутися тільки за допомогою фахівців, то любов у романі «*Delirium*» тяжіє до другої групи любовних стосунків. Роман-дистопія належить до жанру літератури, який створюється за принципом негативності, тобто дистопія є втіленням хворобливого та злого почуття, а опис кохання та стосунки між закоханими у романі-дистопії виступають як хвороба, від якої потрібно шукати зцілення.

Короткий екскурс в світ антиутопії Лорен Олівер доводить той факт, що жанр негативної утопії в другій половині ХХ – початку ХХІ століття не тільки не перестає існувати, а й набуває нових жанрових рис, виявлення яких – перспективне завдання сучасного мовознавства та літературознавства.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Кучер В. В. Поетика роману-антиутопії в рецепції сучасного літературознавства // Наук. записки. Серія «Філологія». Вісн. Чернівецьк. ун-ту. Вип. 36. Чернівці, 2013. С. 185–193.
2. Oliver L. *Delirium*. [Електронний ресурс] / Режим доступу : www.laurenoliverbooks.com. 240 p.

Й. БРОДСКИЙ І Р. ФРОСТ: ДО ПРОБЛЕМИ СТИЛІСТИЧНОЇ СПІЛЬНОСТІ

Інна ЧАБАНОВА (м. Бахмут, Україна)

Дослідники творчості Й. Бродського неодноразово вказували на спільні риси поетики російського постмодерніста і видатного американського письменника Роберта Фроста (1874-1963). Упорядкований у 1946 році збірник його вибраних віршів «*The Pocket Book of Robert Frost's Poems*» залишається однією з найпопулярніших поетичних книг, будь-коли створених у США.

Перегуки між Й. Бродським та Р. Фростом можна, перш за все, вбачити, у прихильності обох до римського класицизму, творчості Горація, зокрема. Характерною рисою віршів Р. Фроста є «гораціанська ясність», під якою маються на увазі логічність думки та природність, афористична лапідарність вираження, хоча його образи, як правило, мають складний зміст, виникаючи на перетині мотивів, які немов заперечують один одного. З американських попередників для Р. Фроста були важливі Р. Емерсон та Г. Лонгфелло, серед

поетів-сучасників найближче до нього Е. Робінсон, до посмертно опублікованої поеми якого (King Jasper, 1935) Фрост написав передмову.

Проблемний шар поезії Р. Фроста багатоплановий. З одного боку, він є поетом вічних тем (людина, духовність, природа, кохання, сенс буття), з іншого – гостросоціальним автором, якого турбували злободенні питання сучасності, духовні та моральні колізії ХХ століття. У його віршах знайшла відображення відчуженість особистості від природи и людського суспільства. Його творчість сповнена віри у безмірні духовні можливості пересічної людини, в розум та духовну міць народу. Описуючи свою позицію поета як «любовную размолвку с бытием» [2: 535], Фрост ніколи не відкидав реальне життя заради високого ідеалу, завжди відчував себе органічною часткою оточуючого світу. Його світом була провінція, люди, які жили удалині від міста, на самотніх фермах, затишні, відлюдні кутки, ліси, пагорби, протоки Нової Англії, яка навіяла йому ліричні теми, що пройшли через усю творчість. Дослідники зауважують, що багато його віршів нагадують пасторальну поезію ХVІІІ століття [2; 3]. Однак, у його віршах відсутня ідилічність як така. Гармонія з натуральним життям доступно ліричному «я» Фроста лише у рідкі години, коли йому відкривається велич та краса природи. Інтонія занепокоєння звучить у його ліриці не менш наполегливо, ніж мотив щасливої духовної рівноваги.

У бесіді Й. Бродського з С. Волковим поет визнавав Р. Фроста одним з найбільш важливих поетів ХХ століття. «Фрост – поэт, теоретически, пасторальный. Конечно, это черные пасторали... То есть когда кошмарная ситуация (между людьми, например) возникает на лоне природы. И тогда в голову жертвам (или участникам) закрадывается подозрение, что природа – на стороне их оппонентов. Что ты споришь не с «ним» или с «ней», но с естественным порядком вещей, и от этого тебе гораздо хуже, чем если бы все это происходило в интерьере или в перспективе улицы» [1: 57], – описує російський митець своєрідність творчого почерку Фроста. Знайомство Бродського з лірикою американського поета почалось у 1962 році, коли він натрапив на переклад твору «Сто воротничков» і потім, за його власним зізнанням, він прожив три роки «в сильной степени по знаком Фроста» [1: 58].

Ще одна характеристика, надана Й. Бродським поезії Фроста важлива для розуміння творчості російського нобелівського лауреату: «Ужас у Фроста – заявленный, а не размазанный. Это не романтизм и не его современное дитя, экспрессионизм. Фрост – поэт ужаса или страха. Это не трагедийный и не драматический поэт. Потому что трагедия – это то, что называется *fait accompli*. Это конченное дело. ...В то время как ужас или страх всегда имеют дело с предположением, с воображением, если угодно. С тем, что еще только может произойти» [1: 58]. В поезії самого Бродського песимізм у сприйнятті життя відіграє теж важливу роль.

Й. Бродський віддав данину поваги Р. Фросту у вірші, написаному на смерть американського митця 30 січня 1963 року (наступного дня після смерті Фроста). Російський митець напряму звертається до свого американського кумира та проводить його у сонм великих. У вірші з'являються образи природи, такі важливі у фростівській ліриці: вода, струмок, вітер, зірки.

Підкреслюючи «космізм» цих явищ, поет оспівує Фроста як творця, значення якого у світовій культурі важко переоцінити.

Сам Й. Бродський розповідав про свій вірш «Деревья в моем окне, деревянном окне...» (1964), що той був створений як варіація на тему фростівського «Дерево за моим окном». У вірші російського поета образи дерев за вікном розкривають тему самотності ліричного героя. Виникає в цьому вірші і мотив кохання, з іронією та одночасно зі смутком представлений за допомогою гоголівських мотивів. Образ «лодки, плывущей посуху», на наш погляд, підсилює тему самотності за рахунок мотиву марності надій на щастя.

У творі Р. Фроста, на відміну від Й. Бродського, дерево стає немов співрозмовником, автор не обмежується лише описом того, що знаходиться зовні, за вікном. Ліричний герой тут відчуває єдність з деревом за вікном і схожість з ним, хоча у фіналі і акцентується різниця у сприйнятті людиною і деревом оточуючої дійсності.

Вірші двох авторів об'єднує не тільки увага до природного світу, але й зосередженість на внутрішньому стані людини, самотньої та полишеної всіма. Загалом, Й. Бродського у Р. Фроста цікавить не традиція пасторалі чи антипасторалі, а категорія трагічного, проблема існування людини в сучасному світі.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Волков С. Диалоги с Иосифом Бродским. Москва: Издательство «Независимая газета», 1998. 328 с.
2. Писатели США. Краткие творческие биографии / Сост. и общая редакция Я. Засурского, Г. Злобина, Ю. Ковалева. Москва: Изд. Новой газеты, 1998. 318 с.
3. Прияткин Д. А. Социально-философские аспекты поэзии Роберта Фроста: автореферат дисс. ...канд. филол. наук: спец. 10.01.05 «Литература стран Западной Европы, Америки и Австралии». Ленинград, 1984. 26 с.

ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕГАТИВНО ОЦІННИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ З ЛОКАЛЬНИМИ МАРКЕРАМИ «СВОГО» ПРОСТОРУ (на матеріалі англійського тексту Біблії)

Ірина ЧЕРНИШОВА (м. Бахмут, Україна)

Метою дослідження є виявлення комунікативно-прагматичних особливостей негативно оцінних речень з локальними маркерами «свого» простору в англійському тексті Біблії, у зв'язку з чим убачається доцільним розв'язання таких завдань: аналіз категорій «свого/чужого», дейксису та оцінки та дослідження негативно оцінки в реченнях з локальними маркерами «свого» простору в лексико-семантичному, синтаксичному та комунікативно-прагматичному аспектах.

Дейктичні засоби визначають координати комунікативного акту, у ролі яких виступають мовець та слухач («я»/«ми», «ти»/«ви»), місце здійснення комунікації («тут») та її час («зараз»), також імпліцитно здійснюється вказівка на особу або осіб, що не беруть участі в акті комунікації («він», «вона»/«вони»), місце, яке не є місцем комунікації («там»), та час, що не є часом здійснення

комунікації («тоді»). В.В. Бурлакова [4], Г.А. Уфімцева [7] та ін. виділяють три основні типи дейксису: персональний (особовий), локальний (просторовий) та темпоральний (часовий). Матеріалом дослідження слугують речення з локальними дейктичними маркерами «свого» простору *here, this/these*.

Оцінка розглядається нами як мовна категорія, яка відображає суспільно-особисте уявлення про добро і зло, про цінність, корисність об'єктів, предметів або явищ та відображає позитивне або негативне ставлення суб'єкта оцінки до її об'єкта. Відповідно до цього, головними елементами оцінної структури постають суб'єкт оцінки, її об'єкт і характер [1; 3; 5].

Проблема оцінності дейктичних маркерів щільно пов'язана з категорією «свого/чужого». На думку багатьох учених, протиставлення «свого» і «чужого» світів має множинну інтерпретацію та реалізується в таких опозиціях, як: «ми/вони», «я/ти», «позитивний/негативний», «близький/далекий», що зумовлює ставлення до «свого» як нормального, а «чужого» як аномального [2; 6]. У такий спосіб саме дейктичні маркери можуть слугувати знаками «свого» або «чужого» простору та набувати позитивної або негативної оцінки.

Серед комунікативно-прагматичних типів висловлень негативної оцінки «свого» простору, що актуалізується в реченнях з локальними маркерами *here, this/these*, в англійському тексті Біблії нами виокремлюються репрезентативні, квеситивні, директивні, комісивні та експресивні.

1. При використанні репрезентативних мовленнєвих актів (48%) мовець переконаний у істинності свого судження, він констатує факт несприятливості місця, співвіднесеності «свого» простору з негативно оцінною подією, поняттям, станом справ або з негативно оцінною особою, і в такий спосіб «свій» простір, що маніфестується локальними маркерами *here, this/these*, набуває негативної оцінки: *This thing is not good that thou hast done* [1 Samuel 026: 016]. Адресант негативно оцінює дії другої особи, що уможливується використанням позитивно оцінного прикметника загальної оцінки *good* (to be desired or approved of [8]) у заперечному контексті. Використовуючи репрезентатив, мовець упевнений у істинності свого судження та намагається переконати адресата, що його вчинок, який позначається за допомогою словосполучення *this thing* з вказівним займенником *this*, є несхвальним. У такий спосіб мовець має за мету змусити адресата змінити свою думку, розкаятися та не вчиняти подібним чином у майбутньому.

2. У свою чергу директиви (21%), комісиви (17%), що представлені менасивами, квеситиви (12%), з-поміж яких 75% є непрямыми мовленнєвими актами, та експресиви (2%) постають менш уживаними в досліджуваному тексті.

Комунікативно-прагматичний аналіз висловлень, що вживаються для вербалізації негативної оцінки «свого» простору в англійському тексті Біблії, доводить домінувальне використання репрезентативних мовленнєвих актів (48%), якими адресант стверджує про несприятливість місця, співвіднесеність «свого» простору, що маніфестується локальними маркерами *here, this/these*, з негативно оцінною подією, поняттям, станом справ або з негативно оцінною особою. Метою мовця є висловлення негативного ставлення до об'єкта оцінки

та переконання адресата змінити своє ставлення до певних осіб або речей.

Аналіз кількісних показників позитивної та негативної оцінки в реченнях з локальними маркерами «свого» простору в англійському тексті Біблії виявив, що позитивна оцінка вживається у 36,4% випадків, а негативна – у 63,6%, що слугує свідченням того, що локальним дійсним маркерам «свого» простору більш властиво набувати негативної оцінки.

Як перспектива подальшого дослідження убачається доцільним розгляд локальних маркерів оцінності «чужого» простору, персональних та темпоральних маркерів оцінності «свого/чужого» простору для отримання більш вірогідних результатів та дослідження категорії «свого/чужого» в повнішому обсязі.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Арутюнова Н. Д. Типы языковых значений: Оценка. Событие. Факт. Москва, 1988. 338 с.
2. Бенвенист Э. Общая лингвистика [пер. с франц. Ю. Н. Караулова и др.] / под ред. Ю. С. Степанова. Москва, 1974. 447 с.
3. Бессонова О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивний і гендерний аспекти: автореф. дис. на ... докт. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2003. 40 с.
4. Бурлакова В. В. Дейксис *Спорные вопросы английской грамматики*. Ленинград, 1988. С. 74–88.
5. Вольф Е. М. Функциональная семантика оценки. Москва, 1985. 228 с.
6. Пеньковский А. Б. О семантической категории «чуждости» в русском языке. *Проблемы структурной лингвистики, 1985 – 1987*: сборник / отв. ред. В. П. Григорьев. Москва, 1989. С. 54–82.
7. Уфимцева А. А. Типы словесных знаков. Москва, 1974. 206 с.
8. Oxford Dictionary (En-En) (для АBBYY Lingvo x3) Oxford Dictionary of English, Revised Edition. Oxford: Oxford University Press, 2005. – 355000 entries.
9. The Holy Bible. King James Version. – URL: <http://www.htmlbible.com> (дата звернення: 12.02.2019).

ТЕМАТИЧНА СІТКА ТА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ЗАСОБИ РОЗКРИТТЯ ВНУТРІШНЬОГО СВІТУ ДИТИНИ В НОВЕЛІ ДЖОНА ГОЛСУОРСІ «ПРОБУДЖЕННЯ»

Вікторія ЧУБУЧНА (м. Бахмут, Україна)

В результаті зростаючої потреби у вивченні мови та виразних стилістичних засобів, за допомогою яких їх використання в тексті створює своєрідний, емоційно-експресивний ефект даного феномену стає все більш актуальним. Поряд із стилістичними засобами, мова має в своєму розпорядженні і певними лексичними можливостями, що дозволяють створювати не менше експресивний характер творів.

Вибір теми наукової роботи обумовлений теоретичним і практичним значенням вивчення категорії лексико-семантичних засобів і мовних засобів його вираження в англійській мові взагалі і в новелах Джона Голсуорсі, зокрема. Вивчення мовних засобів вираження стилістичного аналізу, в якому

особливо яскраво проявляється взаємозв'язок мови і мислення, є актуальним, оскільки без цього неможливий аналіз структури художнього твору, оскільки кожне з них має свою організацію.

Категорія лексико-семантичних засобів пов'язана з поняттям стилістичного аналізу художнього тексту. Незважаючи на безліч досліджень категорії лексико-семантичних засобів в художній літературі, далеко не всі питання можна вважати вирішеними.

Цікавим для нас є питання про категорії лексико-семантичних засобів в новелах Джона Голсуорсі, так як саме розгляд лінгвістичних закономірностей зображення художнього простору в творах письменника дозволяє побачити певні риси його творчої манери.

Творчість відомого англійського письменника і драматурга, лауреата Нобелівської премії Джона Голсуорсі привертає увагу як критиків, так і читачів. Причина такої популярності полягає в непересічному значенні його творів – в їх тематиці, образах, стилістиці. Нас в нашій роботі буде насамперед цікавити новела-інтерлюдія «Пробудження», яка передує роману «Здається в наймання», який входить в трилогію «Сага про Форсайтів».

Інтерлюдія розповідає про дев'ятирічного сина Джоліона та Ірен, Джона, який починає цінувати красу і вчиться бачити прекрасний початок в усьому, що його оточує – в матері, природі, в навколишньому світі. Такий заголовок інтерлюдії обраний не випадково. У цій частині творів про сімейство Форсайтів на тлі англійської буття читач має можливість відпочити після всіх життєвих перипетій, пережитих героями «Саги про Форсайтів». Автор легко і красиво описує звичайне людське щастя маленького героя Джона в його дивовижному світі. І, як нібито, і не було всіх бід, пережитих Форсайтами, і немає Англії з усіма її історичними проблемами. Інтерлюдія реалізує ліричні теми щастя та безтурботного дитинства.

Інтерлюдія, являючись ліричною новелою, зображаючи ліричного героя в його окремому стані або «одномоментному» переживанні, руйнують «моножанровість» циклу, роблять його склад жанрово неоднорідним. У цьому є ознака новаторства Голсуорсі, що зруйнував жанрову однаковість циклового складу.

Питання про розуміння художнього тексту пов'язаний безпосередньо з його структурою. Як цілісна структурно-семантична єдність, текст може бути підданий декодуванню. Зіставлення мовних одиниць і відносин, що зв'язують їх в рамках тексту, можуть бути оформлені в тематичну сітку. Актуалізація тематичної сітки поступова, приводить читача до виявлення змісту твору, що і є її основною функцією. При дослідженні структурно-семантичної організації тексту особливий інтерес представляє організація за тематичним ознакою. Т.А. ван Дейком було введено поняття тематичної сітки як одного з основних способів актуалізації змісту тексту. Глибинний зміст твору, що ховається під первинним мовним кодом, також може бути виявлений на основі тематичної сітки.

Типологія лексико-тематичної сітки заснована на функціональному навантаженні лексичних одиниць, і відносин, що виникають між лексичними

одинацями в процесі розгортання тексту.

Звернемося до тексту новели-інтерлюдії Джона Голсуорсі «Пробудження» і подивимося, яка тематична сітка представлена в цьому творі, і яким чином вона сприяє створенню художньої неповторності його ідейно-тематичного змісту.

Змістовна структура тексту новели показана такими головними понятійними категоріями як: дитина, батьки, дитинство, гувернантка Да.

Головні предметні категорії включають в себе художні книжки, мистецтво, естетику.

Розглянемо розподіл відібраних фразових одиниць за названими понятійним та предметним полями. В кількісних відносинах виділяють фразові одиниці, які входять в понятійне поле «Дитина».

Воно поділяється на чіткі семантичні поля:

А. 1) Дитина (I) та стан його духу: почуття любові, краси, радощів та інші позитивні емоції, страждання та негативні емоції.

2) Дитина (II) та процеси мислення, світовідчуття, внутрішні нервові реакції.

3) Дитина (III) та його відношення до оточуючих людей, тварин та природи, явищ.

4) Роль батьків та оточуючих в житті дитини.

Б. Предметний набір фактів дійсності, зображених в новелі за допомогою фразових одиниць,

1) Мистецтво, художні книжки, естетика.

Отже, перейдемо до розгляду фразових одиниць, які беруть участь в створенні головного понятійного поля новели «Пробудження». В ньому виділяють, як зазначалося вище, чотири семантичних поля:

Звертаючись до теми любові в новелі, необхідно зауважити, що їй відведено провідне місце. Так, на 19 сторінках тексту було знайдено 20 фразових одиниць, пов'язаних з цією темою. Головний герой новели Джон, дитина чутлива і сприйнятлива, вмє любити щиро та дивовижно, по-дитячому.

В результаті проведеного дослідження можна зробити такий висновок, що текст твору сучасного англійського автора має велику інформативність і виконує освітню функцію, яка сприяє інтелектуальному утворенню сучасного читача і суспільства. Тексти новели відрізняється високою частотою використання стилістичних прийомів. Обумовлено це здатністю стилістичних прийомів привернути до себе увагу читача. Ємні і чіткі висловлювання впливають на підсвідомість читача, пробуджують думки про необхідні зміни.

Як цілісна структурно-семантична єдність, текст може бути підданий декодуванню. Зіставлення мовних одиниць і відносин, що зв'язують їх в рамках тексту, можуть бути оформлені в тематичну сітку. Актуалізація тематичної сітки поступове, приводить читача до виявлення змісту твору, що і є її основною функцією.

Типологія лексико-тематичної сітки заснована на функціональному навантаженні лексичних одиниць, і відносин, що виникають між лексичними одиницями в процесі розгортання тексту.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка: [Учебник для вузов]. И.В. Арнольд. – 5-е изд. – М.: Флинта: Наука, 2002. 384 с.
2. Гальперин И.Р. Стилистика английского языка. Учеб. – 3-е изд. – М.: Высшая школа, 1981. – 334 с.
3. Galsworthy, John. Awakening. Режим доступу: <https://ebooks.adelaide.edu.au/g/galsworthy/john/awakening/>

МЕТОД ТЕСТУВАННЯ В ПРАКТИЦІ НАВЧАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

Олена ЧУРСІНОВА (м. Бахмут, Україна)

Розвиток освіти в Україні висунуло проблему його стандартизації, яка пов'язана з необхідністю об'єктивної оцінки рівня навчання. Отримання якісної, надійної інформації необхідно як тому, хто навчає, так і тому, кого навчають. Одним із способів отримання такої інформації є педагогічне тестування.

Технологія тестування покладена в основу створення контрольних вимірювальних матеріалів з іноземних мов та проведення підсумкової атестації випускників у формі Єдиного державного іспиту. Тести дозволяють отримати об'єктивну оцінку рівня знань, навичок і умінь, виявити прогалини в підготовці учнів, перевірити відповідність рівня підготовки випускників відповідно до вимог державних освітніх стандартів. У поєднанні з комп'ютерними програмно-педагогічними засобами тести допомагають перейти до адаптивного навчання та контролю, до найбільш перспективних, але поки що найменш застосованих в Україні форм організації навчального процесу. Використання комп'ютерних тестових технологій дозволяє також найбільш ефективно реалізувати рейтингову систему контролю для об'єктивної й точної оцінки знань, навичок і умінь учнів.

Для впровадження тестових технологій в практику навчання необхідна підготовка викладачів іноземної мови за методикою розробки та застосування педагогічних тестів.

Історія розвитку тестів, на думку А. Н. Майорова, своїм корінням сягає далеко в глиб століть. Ще в Давньому Єгипті, Греції, Китаї проводилися випробування різних здібностей, знань, умінь і навичок. Ці випробування були пов'язані з певними вимірами тих чи інших якісних результатів людської діяльності. Їх з повним правом можна вважати передісторією тестів. В світі розвитку суспільних відносин удосконалювалися кількісні методи вимірювань, пред'являлися нові вимоги до проведення іспитів й виставлення оцінок [4 : 136 – 142].

Теоретичні основи тестування були закладені в середині 80-х 184ру. XIX 184ру. англійським психологом і натуралістом Ф. Гальтон, який припустив, що за допомогою тестів вдасться розділити фактори спадковості й впливу середовища в психіці людини [3 : 38– 42].

Важливим внеском Ф. Гальтона у розвиток теорії тестів було визначення трьох основних принципів, які використовуються й досі: 1) застосування серії однакових випробувань до великої кількості випробуваних; 2) статистична обробка результатів; 3) виділення еталонів оцінки [3: 79].

Досить тривалий час тести розвивалися як інструмент індивідуальних вимірювань. Новий метод тестування спонукав до створення тестів масового характеру, а саме, перейти від індивідуальних тестів до групових.

Основні принципи, використані при складанні цих тестів, були систематизовані й згодом стали основою всієї методології групових тестів.

1. Принцип обмеження в часі (показник розвитку прямо залежить від швидкості виконання завдань).

2. Принцип деталізованої інструкції (щодо проведення, так і по відношенню до підрахунку).

3. Введено тести з вибіркоким методом (формування відповіді з зазначенням—підкреслювати навімання в разі незнання або сумніву).

4. Підбір тестів після ретельної статистичної обробки та експериментальної перевірки.

Американець В. А. Макколл розділив тести на педагогічні та психологічні за визначенням розумових здібностей. Основним завданням педагогічних тестів було вимір успішності учнів з тих чи інших шкільних дисциплін за певний період навчання, а також успішність застосування певних методів викладання і організації [5: 43].

Розробка першого педагогічного тесту належить американському психологу Едуардові Лі Торндайк. Він вважається основоположником педагогічних вимірювань.

Фундаментальною працею з питань тестування вважається книга американського лінгвіста, методиста з тестології Р. Ладо «Language testing», який, 185ґрунтуючись на тісній взаємодії навчання і контролю, запропонував включити в тест ті елементи, які є важкими для учнів. Р. Ладо вважав, що знання цих труднощів і вміння долати їх дає можливість більш якісно вивчити мову. Негативним моментом його роботи було те, що лише знання дискретних мовних одиниць не є метою навчання іноземним мовам, головне – вміння використовувати їх в процесі спілкування іноземною мовою на даному етапі [8: 29].

Період комунікативного тестування пов'язаний з розробкою проблеми комунікативної компетенції. Виходячи з основної мети навчання іноземних мов (формування комунікативної компетенції, як об'єкту тестування) стали виділяти практичні вміння. Комунікативний тест допомагає виявити ступінь сформованості комунікативних умінь (тобто здібності того, хто тестується), а також вирішити екстралінгвістичні (практичні) завдання вербальними засобами. Так, у Франції комунікативні тести використовуються для вирішення проблем, пов'язаних з іспитами і видачею сертифікатів й дипломів, таких, як TCF, DALF, DELF.

TCF – це стандартизований тест, який вимірює рівень комунікативної компетенції з французької мови як іноземної. Він складається з 3 обов'язкових завдань (аудіювання, граматики та читання) та 2 додаткових (говоріння та письма). Тест розроблений відповідно до вимог Ради Європи щодо володіння іноземною мовою.

Іспити на DELF, DALF призначені для молоді віком до 18 років. Вперше

вони були організовані в 1985 р і з того часу змінювалися кілька разів відповідно до вимог Ради Європи. Тести цих іспитів представлені в 3 рівнях: 1-й та 2-й рівні виявляють фундаментальні знання з французької мови; 3-й рівень виявляє вміння, що вимагають більш складних розумових дій: складання рецензії, переказу, огляду, доповіді, резюме; виявлення головних думок і ідей тексту; складання плану, перефразування і т. Д.

У матеріалах цих іспитів виділені критерії оцінювання в рамках холістичного та аналітичного підходів: в основі холістичного підходу лежить принцип цілісної характеристики рівня сформованості іншомовних знань, навичок і умінь; при аналітичному підході надається детальний опис оцінюючих шкал, наприклад:

- для діалогічного мовлення: інтерактивність, відносні граматичні, лексичні й фонетичні вміння, відповідність комунікативної задачі, гнучкість і обсяг висловлювання;

- для монологічного мовлення: відповідність комунікативної задачі, відносні граматичні, лексичні й фонетичні вміння, гнучкість і обсяг висловлювання;

- для читання та аудіювання: складність, пов'язана зі сприйняттям структури тексту, глибини розуміння;

- для письма: відносна граматична, лексична компетентність, відповідність комунікативної задачі, широта вираження, складність.

В Україні сьогодні також інтенсивно розвивається теорія і практика педагогічних вимірювань. Наукові дослідження авторів І. А. Рапопорта, Р. Сельге, І. Соттер, які узагальнили зарубіжний та вітчизняний досвід, розробили методологію наукового підходу до тестування, сконструювали тести й експериментально їх перевірили.

З введенням освітніх стандартів, в тому числі й з іноземних мов, з'явилася необхідність упорядкувати та об'єктивізувати засоби контролю й оцінювання для перевірки виконання вимог стандартів до рівня підготовки учнів. З цією метою проводиться експеримент з масового тестування за єдиними контрольним вимірювальним матеріалами (Єдиний державний іспит). Це тести трьох рівнів складності (базовий, підвищений і високий), які співвідносяться з рівнями володіння іноземною мовою, визначеними в документах Ради Європи, в такий спосіб: базовий рівень – А2 +, підвищений рівень – В1, високий рівень – В2.

Отже, історія розвитку тестування за кордоном і в Україні показала, що тести рівня навченості (тести успішності) є важливим засобом оцінки педагогічної діяльності, за допомогою якого результати навчального процесу можуть бути досить об'єктивно та достовірно оброблені, інтерпретовані та використані в педагогічній практиці.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Аванесов В.С. Композиция тестовых заданий. Учебная книга для преподавателей вузов, учителей школ, аспирантов и студентов педвузов. 2 изд., испр. и доп. Москва: Адепт, 1998. 217 с.

2. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Словарь методических терминов (теория и

- практика преподавания иностранных языков). Москва: Икар, 2009. 448 с.
3. Гальтон Ф. Наследственность таланта, её законы и последствия. Санкт – Петербург, 1957. 185 с.
 4. Майоров А.Н. Теория и практика создания тестов для системы образования. Москва: Интеллект-центр, 2002. 296 с.
 5. Маккол В.А. Теория и практика тестирования. Москва: Высшая школа, 1990. 300 с.
 6. Цатурова И.А., Балуян С.Р., Тестирование устной коммуникации / Учебно-методическое пособие. Гриф министерства образования РФ. Москва: Высшая Школа, 2004. 127 с.
 7. Чельшкова М.Б. Теория и практика конструирования педагогических тестов. Учебное пособие. Москва: Логос, 2002. 432 с.
 8. Lado R. Language Testing: The Construction and Use of Foreign Language Tests. McGraw-Hill, 1961. 389 p.

**ЯЗЫКОВОЙ ПУРИЗМ КАК СРЕДСТВО ВЫРАЖЕНИЯ
НАЦИОНАЛЬНОГО САМОСОЗНАНИЯ
Альбина ШАРКО (г. Бахмут, Украина)**

Под понятием “пуризм” подразумевают целенаправленные попытки очищения от заимствованных ранее элементов и возврата к первоначальной чистоте. Известны проявления пуризма в философии, религии, живописи. Языковой пуризм в современной лингвистике, по определению Л. И. Скворцова, являет собою «стремление очистить литературный язык от иноязычных заимствований, разного рода новообразований от элементов вне литературной деятельности» [1, с.218]. Проблема языкового пуризма становится особенно актуальной в настоящее время как результат стремительного развития технологий и неизбежной глобализации языковых пространств.

На возникновение языковых пуристических движений влияют как идеологические факторы, имеющие экономическую, культурную и политическую основу, так и неполитические, иррациональные процессы в обществе [2, с.16]. Особенно интересно появление пуризма в периоды усиления патриотических настроений и национального самосознания во времена войн и в период тоталитарных режимов. Для изучения данного явления, рассмотрим историю пуристических движений в Германии.

Как принято считать, история пуризма в Германии берет свое начало в XVII веке. По мнению ученых германистов, пуристическому движению способствовало усиление патриотических настроений во времена Тридцатилетней войны. Кроме того, его неразрывно связывают с деятельностью языковых обществ, наиболее известными из которых являются «Fruchtbringende Gesellschaft oder der Palmenorden» («Плодоносное общество или общество Пальмы»), «Aufrichtige Gesellschaft von der Tannen» («Честное, добродетельное общество Ели»), «Teutschgesinnte Genossenschaft» («Товарищество патриотически настроенных людей»).

Главной задачей языковых обществ было очищение немецкого языка от

излишних иностранных заимствований и утверждение письменной языковой нормы. Пуристы боролись с высокомерным отношением к немецкому языку, утверждая, что он способен не хуже других языков выразить в стихах и прозе мысли и чувства людей.

Пуризм этого периода обогатил немецкий язык словами, образованными исключительно средствами родного языка, при этом лексика пополнялась главным образом путем словосложения и словопроизводства исконно немецких слов. Так, пуристам этого периода немецкий язык обязан такими словами, как Briefwechsel вместо Correspondence, Irrgarten вместо Labyrinth, Trauerspiel вместо Tragödie, Verfasser вместо Autor. Часто заимствования не исчезали, вопреки новообразованным немецким эквивалентам, а продолжали сосуществовать с ними как синонимы, к примеру Adresse – Anschrift, Duell – Zweikampf, Lustspiel – Komödie, Bücherei – Bibliothek.

В XVIII веке новая волна языкового пуризма совпала с Французской революцией 1789 года. В этот период был издан словарь немецких эквивалентов заимствованных слов (Verdeutschungswörterbuch). В нем слово «Aristokrat», например, предлагалось заменить словом «Edelherrcher» («благородный владетель»). Ф.Шиллер и И.В. Гете раскритиковали подобные неологизмы, однако в немецком языке укоренилось достаточное их количество: Ausflug вместо Exkursion, buchen вместо registrieren, Weltall вместо Universum.

В XIX-XX вв возникла новая волна языкового пуризма, носящего теперь реакционный характер. Его лозунгом было «Kein Fremdwort für das, was ebenso gut deutsch gesagt werden kann» («Нет иностранным словам, если то же можно сказать по-немецки»). В 1885 году было основано «Allgemeiner Deutscher Sprachverein» («Немецкое языковое общество»), основной задачей которого было «очищение немецкого языка от ненужных, чуждых элементов, сохранение и восстановление подлинного духа и своеобразной особой сущности немецкого языка и, на этой основе, укрепление общего национального сознания» [4, с.14].

Своего апогея реакционный пуризм достиг в национал-социалистической Германии под влиянием теории «ариизации» (Ariesierung) населения, став орудием расового пуризма. Пик активности «Немецкого языкового общества» совпадает с принятием Нюрнбергских расовых законов 1935г. На страницах газеты «Muttersprache» («Родной язык»), издаваемой «Немецким языковым обществом» можно встретить призывы к искоренению заимствований из немецкого языка, используемых в театральной жизни, на вывесках, в названиях ресторанов, кулинарных блюд, напитков. За несоблюдение требований взыскивался штраф. (3, с. 124)

Таким образом, на примере истории немецкого языка можно проследить неизбежное появление языкового пуризма как результата обострения национального самосознания во времена межнациональных войн и усиления патриотических настроений. Опасной крайности этот процесс достигает в тоталитарных государствах как средство идеологической обработки широких масс. Языковой пуризм изменил лексический строй немецкого литературного языка, внедрив новые слова и новообразования.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Скворцов Л. И. Культура русской речи: словарь-справочник: учеб. пособие для вузов. М.: Академия, 2003. 224 с
2. Jernudd B. H. The Politics of Language Purism. Berlin: Mouton de Gruyter, 1989. 250 p.
3. Polenz P. Von. Sprachpurismus und Nationalsozialismus. Germanistik. – Eine deutsche Wissenschaft. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1967. 165 S.
4. Simon G. Verräterische und folgenschwere Bildersprache [Электронный ресурс] Режим доступа к статье: www.homepages.uni-tuebingen.de/gerd.simon.

“BUTCHERING THE LANGUAGE” IN PERCIVAL EVERETT’S THE WATER CURE

Maryna SHKUROPAT (Bakhmut, Ukraine)

In the novel “The Water Cure” Percival Everett analyses the nature of violence through the perspective of language. Sylvie Bauer finds this text to be clearly drawing attention to language as well as to the questions of relationship within the language and of language’s connection to the world [1: 101].

One of the text fragments deliberately focuses on the multitudinous functions of language by listing the generally recognized ones alongside with the ones defined by the author, which are deduced and further explored in the text: “*Language is said to have at least five functions: 1) to impart information 2) to express attitude or emotion 3) to conduct, alter or influence the actions of others 4) to create artistic effect 5) to maintain social bonds. But I dare say there are others: 6) to manipulate the feelings of others 7) to cover previous language abuses 8) to cover previous emotional inadequacies 9) to fill a void 10) to cause a pain*” [3 : 132]. Functions six though ten of this list are definitely derived from the narrator’s own experience of connecting language to external and internal reality.

Manipulative function of language is appropriated by the politicians to achieve inglorious goals. Political slogans work similar to marketing slogans. They are addressed to the consumers of ideas, they easily stick in people’s minds and help them personalize the idea expressed by a catchy phrase. The word combination “butchering the language“ [3 : 12] is used in reference to political messages expressed in slogans. They distort the meaning carried by the language so as to transfer the predesigned implied meaning and impregnate the public with desired ideas. The highest form of “butchering the language” happens in political slogans oozing out everywhere during political campaigns, literally “polluting the air” [3 : 12]: “*If you can’t find your enemy, create one’, When in doubt, fear and hate...It’s Us against Them, too bad We’re not all Us*” [3 : 12]. The slogans are composed to manipulate the public’s perception of the subject, to create a loyal attitude of the nation to unpopular political decisions such as getting involved into supposedly “good” wars by sending the country’s armed forces to some distant country. Such actions usually contradict the widely preached principles of political responsibility, humanity, peaceful coexistence, non-interference into other countries’ affairs and are fiercely criticized by the active citizens.

The narrator compares the manipulative nature of the language in political

slogans, which seems to be paving the way to the society's acceptance and justification of violence against other nations and people, to the similar function of language in mental reality of an individual, advocating the possibility of applying violence to another individual if the reason looks justifiable. Functions seven and eight connect external reality to the internal reality of the narrator: "*I feel so, so, so American, with <> so much potential to do harm*" [3 : 193], they form the background for finding excuses for potential harm one can do by improper use of language. By mentioning violence against other nations ("*her beloved country is torturing people and breaking its own highly held laws<> and raping the world*" [3 : 147]) Everett directly points to military interventions undertaken under President Bush's administration in Iraq and Afghanistan followed by the news of institutionalized tortures in Guantanamo prison. Simultaneously he draws a parallel to a similar kind of torture allegedly executed by the narrator against the abuser of his daughter. By doing so the author emphasizes that violence approved at the highest level provokes violence at lower levels of society and encourages people to follow the suit set by the policy of their governors: "*I learned well from my world, my culture, my government*" [3 : 185] says the character looking for justification of his action.

Functions nine and ten refer to the internal reality of the character and the narrator, who is going through a very traumatizing experience of his life, trying to overcome the grief of the murder of his only child and come to terms with the loss. The loss feels so unbearable that it becomes unutterable; it kills the person's ability to clearly articulate things and put the emotions in words ("*can a scream be articulate?*" [3 : 132]). Language here fails to perform its basic functions as well as the above listed functions nine and ten. The situation turns still graver because the character is a professional writer and as a result of losing the ability to articulate things clearly he butchers the language. The narrator is trying to distinguish the connection between the reality and language, through his personal trauma of losing s child.

To view the nature of violence through language the author employs a device of, let's call it, violence against language. The violence against language in this text is justified by the violence in the world accounted for by the language shaped in manipulative political speeches. It is implied, that well organized, well-structured speech can be most misleading: "*It is because the meaning is in the grammar of it all, because the grammar seduces, the grammar lies, the grammar makes you think the sense is there*" [3 : 99]. Distorted language fails to express any sense. Everett's narrator commits violence against language at spelling ("*Ysuwu dwu pn ywlbqx lp vlbyn*" [3 : 99]), morphological, lexical ("*So many steeps, a mirage, ma'arijingle the waqihahahahaha*" [3 : 127]) and syntactical levels ("*No I text am contains here in to it torture its this own man context. Context this is man killed external my child the and thing dreams said*" [3 : 198], which results in distortion of both the grammar structure and the semantics. Violence against language leads to questioning of the language's primary ability of expressing the meaning. Violated spelling makes words almost unrecognizable; although some sense can be made of phonetically "*Werewoof one kinnot speak, theiroll one mist be soylent*", but some formations remain barely undecipherable: "*Zen the ra'd shehook the hijr und soeye howled din the kahf*" [3 :

127]. Violated language indicates how badly affected and troubled was the consciousness of the character by the personal trauma.

Language becomes a perspective to view the personal identity crisis in this text. The character-writer has to conceal his masculine African-American authorial identity of a critically minded socially and politically responsible writer behind the fake identity of a white female author writing formulaic romance fiction. It is obvious that these two types of identities claim using the language in a totally different way. Masculine writer literally has to butcher his masculine writing style to match the content of a feminine romance novel: “*he pulled her to his iron chest and breathed his delicious breath over her face. She couldn’t help herself*” [3: 99]. By butchering his ability to use language in a natural for him masculine way the narrator feels he betrays Art which dramatically aggravates already existing deep internal crisis. The following lines look like a fragment taken from the narrator’s dairy “*when would my business be art, when form and structure not confine me, not constrain me? <> Who is it to say that in the middle of it all I cannot stop and say <> that my nation shames me as it rapes the world*” [3 : 63]. This sounds like confession of a troubled authorial identity ashamed of not raising his natural masculine voice against violence committed by his country against other nations.

Sylvie Bauer observes the relationship of the world to the word in the text, and concludes, that “by drawing attention to the words, sounds, and letters, the text denounces the delusion that language is transparent as words and sounds become conspicuous on the page and no longer try to represent the meaning” [1: 100]. The transformation of word form splits the language into layers of meaning, encouraging the reader to work out the meaning even is the language looks torn apart: “*Food for thought is no substitute for the real thing. For exsimple, one p-knut bitter and kelly sandwich well knit yelled the autilogistical argument. A walt on the wield sighed and a wryed in a cart oon the hideway true the swamp*” [3 : 12].

The text itself undergoes transformation and fierce fragmentation. Such structure symbolizes the waves of pain coming on again and again on the character’s depressed and troubled state of mind. Michel Feith attributes the use of a fragmented structure to the author’s desire to depict the intensity of pain “if intense pain is world- and word-destroying, the text conveying this pain may also be shattered, monstrous, dysfunctional ” [2: 98]. The text is shaped by piecing together badly fitting fragments of narrative moments, literary quotations, philosophical references and self-reflections, paradoxes, riddles, word plays and contradictions, limerick verses, political statements, direct and rephrased aphorisms, resembling the “patchwork” [1: 100]

The beauty of this Everett’s text is in its complexity, in the rich way he uses the language. He challenges the reader by every fragment, setting the questions and hardly ever providing answers because “Mirrors and metaphors, that’s where answers lie. Answers lie. Isn’t the language beautiful? ”[3 : 46].

REFERENCES

1. Bauer, Sylvie. “Nouns, Names, Verbs” in *The Water Cure* by Percival Everett, or “Can a Scream be Articulate”. *Revue française d’études américaines*. 2011/2. N. 128. p. 99-108.

2. Feith, Michel. The Art of Torture in *The Water Cure* by Percival Everett // *Revue française d'études américaines*. 2012/2. N. 132. p. 90-104.

3. Everett, Percival. *The Water Cure*. Saint Paul, Min.: Graywolf Press, 2007.

ПРОБЛЕМА СТИЛІСТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Інна ЮРЧЕНКО (м. Бахмут, Україна)

Проблема вивчення класифікації словникового складу сучасної англійської мови завжди була актуальною. Багато літературознавців та критиків приділяли увагу саме вивченню цього питання, бо деякі художні засоби виразності засновані на взаємодії стилістичних аспектів слів. Тому і треба приділяти належну увагу словнику у цілому.

Одним з істотних засобів подання системності лексики виступає лексикографічне тлумачення слова, відбите в процесі створення філологією словникових визначень, в комплексному поданні слова в граматиці і словнику, в уточненні визначення значень слів і їх семантичної структури.

Сформована лексикографічна практика характеристики слова в тлумачному словнику для різних мов має і подібності, і відмінності. Звернення до аналізу словникових параметрів дозволяє отримати лексикографічну інформацію про слово, способів його відображення в словниковій статті, а також встановити спільність і специфічність лексикографічної традиції в цілому. На думку Ю. Д. Апресяна, «відмінною рисою сучасної лексикографії є синтез філології та культури в широкому сенсі слова» [1, с.9], що багато в чому і пояснюється лексикографічною активністю в сучасних описах лексико-семантичної системи мови і її підсистем.

Збереження лінгвістичної і лексикографічної інформації на електронних носіях дозволяє не тільки створювати потужні машинні бази і надзвичайно розширювати корпус словника, але і в подальшому отримувати інформацію з десятків мовних і словникових параметрів.

Інновації в лексикографії виникають і завдяки потребам навчання, які враховують нові словники.

Запас слів мови може бути представлений у вигляді певної системи, в якій різні аспекти слів можуть бути виділені як взаємозалежні. Особлива гілка лінгвістичної науки – лексикологія - багато зробила для класифікації лексики. Погляд на утримання будь-якої книги з лексикології є достатнім, щоб встановити контур системи запасу слів певної мови.

Існує така класифікація словників: (за Мороховським А.Н.) [3]

1. Special Literary Vocabulary
2. Common Literary Vocabulary
3. Neutral Words
4. Common Colloquial Vocabulary
5. Professionalisms and Special Colloquial Vocabulary (non-Literary).

Також цю класифікацію об'єднують у більш загальну: «літературний рівень, нейтральний рівень та розмовний рівень.» [2, с.72] Кожен із цих рівнів

несе свою функцію в аналізі мови. Так, наприклад, літературний і розмовний рівні містять ряд підгруп, кожна з яких має властивості, які розподіляються на підгрупи у межах рівня. Таку властивість можна назвати її аспектом. Аспект літературного шару несе саме книжковий характер, тобто саме це робить рівень більш-менш стабільним. Аспект розмовного рівня слів несе його живий розмовний характер, який робить його нестійким, швидкоплинним.

Аспектом нейтрального рівня є його універсальний характер. Це означає, що він не обмежений у своєму використанні. Він може бути використаний у всіх стилях мови і у всіх сферах людської діяльності, тому і вважається найбільш стабільним з усіх.

Літературний рівень слів складається з груп, визнаних в якості законних представників англійського словника. У них немає місцевої чи діалектної мови.

Розмовний рівень, як кваліфікованих в більшості англійських або американських словників часто обмежується певною мовною спільнотою або місцевістю, де вона використовується.

Загальні літературні, нейтральні та загальні розмовні слова згруповані під терміном стандартного англійського словника. Інші групи в літературному рівні розглядаються в якості спеціального літературного словника, а в розмовному рівні розглядаються як спеціальна розмовна (нелітературна) лексика [2, с.73].

Як зазначає І. С. Разлінова, у сучасному світі існує різнобарв'я словників. Активну роль у цьому напрямку відіграють такі видавництва, як: Oxford University Press Cambridge University Press, Longman Dictionaries, Penguin Dictionaries, Harper Collin [4]. Їх популярність зумовлена тим, що саме ці довідники направлені на людей, які вчать не рідну мову.

Таким чином, проблема різновидів сучасних словників полягає у тому, що існує велика кількість різноманітних слів, і, тому, для того, щоб якось їх розмежувати виникла певна класифікація. Кожний словник несе певну функцію і слугує для пошуку певних слів, пізнання відомостей про їх значення, вживання, походження, перекладу на іншу мову, або дає інформацію про поняття, предмети.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Апресян Ю.Д. Статичность словаря и динамичность языка / Новый большой англо-русский словарь. Том 1. Подобщим руководством Ю.Д. Апресяна и Э.М. Медниковой. М. : Рус. язык, 1998. – 832 с.; - с. 8 – 12.
2. Гальперин И. Р. Стилистика английского языка / И. Р. Гальперин. – М.: Высшая школа, 1981. – 334 с. – с. 70 – 122.
3. Мороховский А. Н. Стилистика английского языка / А. Н. Мороховский. – К.: Высшая школа, 1991. – 272 с.
4. Разлинова И. С. К вопросу об англоязычной лексикографии / И. С. Разлинова // Вестн. Псковского гос. ун-та. Сер.: Социально-гуманитарные науки. – 2007. - №1. – С.128 – 133.

COMPUTER-MEDIATED DISCOURSE ANALYSIS OF AUTOBIOGRAPHICAL BLOGS INVOKED BY THE UKRAINIAN LANGUAGE LAW

Svitlana JARSZYNSKI (Tallahassee, USA)

In the modern world, languages used by people in their everyday life often become “the symbolic markers of authenticity, culturedness, and social legitimacy” [4, p. 11]. In Ukraine, a newly independent state, language politics is at the center of the struggle for national identity. This study analyzes narratives offered by supporters and opponents of a new Law on the Language currently reviewed by the Ukrainian Parliament. The new law if adopted will provide additional legal mechanisms to strengthen the role of the Ukrainian language in the country by declaring it the only official national language and introducing high language quotas on the use of Ukrainian in the public media. A heated public discourse around the country’s national language in Ukraine is explained by the fact that a large portion of the population considers Russian their first language. One of the platforms for the discourse includes autobiographical online blogs in which authors share their real-life experiences related to the use of Russian or Ukrainian language in the country.

Previous research shows that Ukrainians find the choice of language that they use in everyday life critical for their personal identity and see it as an important construct of the national identity. National identities, according to Wodak et al. [18], are social identities that are formed in different contexts. Individual narratives can provide a spectrum of different contexts for consideration. Kulyk [14] found language to be one of the attributes that define individual’s personal identity. De Fina & Georgakopoulou argue that speaker’s identities can be traced by indirect markers or cues in the discourse [6, p. 163]. These markers reflect aspects like positioning and member categorization assigned by the speaker to self and other participants of the story. Online blogs created as personal journals carry distinct features of the narrator’s style and his or her choice of language (see for example, [9], [10], [11], [5]). Approaching blogs as autobiographical storytelling and simultaneously a part of the larger language discourse helps understand how Ukrainians see their identity. Thus, the study builds on the existing literature while providing a new look of the language discourse by analyzing personal stories of the Ukrainian citizens in the computer-mediated environment. Autobiographical nature of online blogs and the use of such mass medium as the Internet assign special significance to the language choices of the narrators – they want to be heard publicly while remaining personal in their memories.

Wortham’s model of analyzing identity construction through discourse seems particularly relevant to a language-related study because it operates with linguistic parameters. The model posits that autobiographical narrators not only represent themselves in their stories but also position themselves through the interaction with story characters. Analysis of linguistic cues of interactional positioning reveals how narrators’ identities are constructed. The model identifies several positioning cues that point at self-construction of the narrator: (1) choice of words and expressions to identify their characters; (2) choice of metapragmatic verbs to describe the event; (3) assigning quoted speech to participants; (4) use of indexicals (implicit indications) to define social positions of the characters; and (5) epistemic modalization of the

narrator in relation to characters [19, p. 172]. Proceeding from Wortham's model, the study seeks to answer the following research questions: (1) How do the narrators use the positioning cues identified by the Wortham's model? and (2) How do these narratives portray identities of the Law supporters and opponents?

The results of the study offer several insights in the identity-construction of contemporary Ukrainians. Discourse analysis of the available blogs showed that all narrators resorted to interactional positioning and operated with words and expressions denoting characters, metapragmatic verbs, quoted speech, evaluative indexicals, and epistemic modalizations. There were some similarities as well as differences in how these means shaped identities of the blogs' authors. Findings indicate that the Law supporters most often positioned themselves through interaction with the story characters as victims of physical confrontation or social isolation. At the same time, they emerge as actively committed to the idea that speaking Ukrainian in everyday life is the only way to be an ethnic Ukrainian. Among the Law opponents, victimization is also a common theme. Although the narrators do not position themselves personally as victims, they act as advocates for those who are forced to deny their primary identity of a Russian speaker or a bilingual person and come to terms with Ukrainization.

The study has a number of limitations. First, only a limited number of blogs written by the language law opponents was used in the discourse analysis. Other bloggers may have positioned themselves differently in the interaction with their characters. It would be interesting to see if study results can be reproduced in the analysis of more blogs. In addition, considering that access to the Internet may be limited to some residents of Ukraine, these results cannot be considered representative of all participants of the language discourse. Finally, the researcher's bias has to be taken into account. As someone who grew up in a Russian-speaking family and learned Ukrainian as an adult, she may have a different interpretation of the data than someone with an alternative background. At the same time, this study contributes to the existing literature on the language reform in Ukraine by adding computer-mediated discourse to the realm of research. With the growing popularity of online communication, more detailed examination of computer-mediated discourse is needed to account for multiple discursive narratives.

REFERENCES

1. Arel, D. (1995). Language politics in independent Ukraine: Towards one or two state languages? *The Journal of Nationalism and Ethnicity*, 23(3), 597-622.
2. Arel, D. (2002). Interpreting "Nationality" and "Language" in the 2001 Ukrainian Census. *Post-Soviet Affairs*, 18(3), 213-249.
3. Barrington, L. W. (2002). Examining rival theories of demographic influences on political support: The power of regional, ethnic, and linguistic divisions in Ukraine. *European Journal of Political Research*, 41(4), 455-491.
4. Bilaniuk, L. (2005). *Contested Tongues: Language Politics and Cultural Correction in Ukraine*. Cornell University Press: Ithaca and London.
5. Chau, M., and Xu, J. (2007). Mining communities and their relationships in blogs: A study of online hate groups. *International Journal of Human-Computer*

Studies, 65(1), 57-70.

6. De Fina, A., & Georgakopoulou, A. (2012). *Analyzing narrative discourse and sociolinguistic perspectives*. Cambridge, New York: Cambridge University Press.
 7. Fournier, A. (2002). Mapping identities: Russian resistance to linguistic Ukrainisation in Central and Eastern Ukraine, *Europe-Asia Studies*, 54(3), 415–433.
 8. Golbert, R. (2001). Language, Nation and State-building in Ukraine: the Jewish Response. In O'Reilly, C. (Ed.). *Language, Ethnicity and the State*. Volume 2: Minority Languages in Eastern Europe post 1989. Palgrave (pp. 189-212)
 9. Herring, S. C. (2004). Computer-Mediated Discourse Analysis: An Approach to Researching Online Behavior. In Barab, S. A., Kling, R., & Gray, J. H. (Eds.). (2004). *Designing for Virtual Communities in the Service of Learning* (pp. 338-376). New York: Cambridge University Press.
 10. Herring, S. C., Scheidt, L. A., Bonus, S., & Wright, E. (2004). Bridging the Gap: A Genre Analysis of Weblogs. *Proceedings of the 37th Hawaii International Conference on System Sciences – 2004*.
 11. Herring, S. C. & Paolollo, J. C. (2006). Gender and Genre Variation in Weblogs. *Journal of Sociolinguistics*, 1-22.
 12. Herring, S. C. (2007). A Faceted Classification Scheme for Computer-Mediated Discourse. *Language@Internet*, 7, article 1. Retrieved from: <http://www.languageatinternet.de>, (urn:nbn:de:0009-7-7611).
 13. Herring, S. C., & Androutsopoulos, J. (2015). Computer-Mediated Discourse 2.0. In Tannen, D., Hamilton, H., E., & Schiffrin, D. (Eds.), *The Handbook of Discourse Analysis*, 2nd Edition, Wiley Blackwell, 1, 127-152.
 14. Kulyk, V. (2011). Language identity, linguistic diversity and political cleavages: evidence from Ukraine. *Nations and Nationalism*, 17(3), 627-648.
 15. Miller, C. R., and Shepherd, D. (2004). Blogging as social action: A genre analysis of the weblog. In Gurak, L., Antonijevic, S., Johnson, L. Ratliff, C., and Reyman, J. (Eds.), *Into the Blogosphere: Rhetoric, Community, and Culture of Weblogs*. Minneapolis, Minnesota: University of Minnesota. Retrieved February 22, 2006 from http://blog.lib.umn.edu/blogosphere/blogging_as_social_action_a_genre_analysis_of_the_weblog.html
 16. Morris, M., and Ogan, C. (1996). The Internet as mass medium. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 1(4). Retrieved from <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.1996.tb00174.x>.
 17. Nowson, S., Oberlander, J., & Gill, A. S. (2005). *Weblogs, genres, and individual differences*. Paper presented at Cogsci 2005, Stresa, Italy, July 21-23.
 18. Wodak, R., de Cillia, R., Reisigl, M., and Lienhart, K. (2009). *The Discursive Construction of National Identity*, 2nd ed. Edinburgh: Edinburgh University Press.
 19. Wortham, S. (2000). Interactional positioning and narrative self-construction. *Narrative Inquiry*, 10(1): 157–84.
- Портал мовної політики: Блоги [Language Policy Portal: Blogs.] (2018). Retrieved from <http://language-policy.info/category/blogs/>

**FACTORS THAT FACILITATE LANGUAGE LEARNING:
AN INTERNATIONAL PERSPECTIVE**

Olena YASYNETSKA (Bakhmut, Ukraine)

The present study outlines specific factors of pragmatic language acquisition highlighted by researchers across cultures and in interlanguage settings. Spoken and written discourses are investigated from the viewpoint of integrating and evaluating the boundaries between languages, cultures, stereotypes, and identifications. The most common patterns of cross-cultural pragmatics are revealed in the areas of social life, education, and workplace. The notion of ‘teachability’ of pragmatics is disclosed through illustrating learners’ preferences and experiences.

Preliminary research on pragmatics combines in itself consideration of different methodological approaches. For example, G. Kasper and K. Rose [3] point out that comparative pragmatics incorporates methodological resources from social sciences, such as descriptive linguistics, sociology, linguistic anthropology, developmental pragmatics, cognitive psychology, psycholinguistics, social psychology, social cognition, and communication research. Furthermore, cross-cultural pragmatics is characterized by the authors as “the study of communicative practices in different speech communities”, whereas interlanguage pragmatics is explained to focus “on communicative abilities and actions of nonnative speakers and the way their pragmatic knowledge and skills in a second language develop over time” [3: 73–74]. D. Boxer [1] specifies that interlanguage pragmatics constitutes a part of applied linguistics that focuses on second language acquisition while cross-cultural pragmatics refers to sociolinguistics. According to this consideration, interlanguage pragmatics contains a task for the language learner “to acquire the norms of the host community”; in contrast, cross-cultural pragmatics is claimed to maintain the view that “individuals from two societies or communities carry out their [contextualized] interactions (whether spoken or written) according to their own rules or norms, often resulting in a clash of expectations and, ultimately, misperceptions about the other group” [1: 151]. Therefore, baseline studies on native speech behavior should consider communicatively interacting nations first separately and then in some contrastive pragmatics research within at least three most relevant domains of cross-cultural pragmatics—social interaction, educational encounters, and workplace.

Proficiency, however, is not always associated even with a generalized “native-like competence.” Substantiating this point of view in a pragmalinguistic study of Americans living in Brazil vs. in the USA and Brazilians living in Brazil vs. in the USA, R.S. Silva [6], for example, found that both in the home and foreign countries Brazilians maintained their identity in particular pragmatic situations, preserving their own cultural judgments of denial that the communicative expression “*Why don’t you*” could be considered polite. In another study of a social domain of cross-cultural pragmatics, H. Saito and M. Beecken [5] revealed a certain invalidity of the stereotype that the Japanese would definitely reject compliments whereas the Americans would prefer a “thank you” response of acceptance. This study found that both in communication with friends and with a reserved teacher Japanese did not consider it polite to deny a compliment and, moreover, accepted the appraisal if it did not contradict the truth of their performance. However, in the majority of cases, they

mitigated the evaluation with an indirect, additional, return phrase of the communicative act of their appraisal. On the contrary, Americans studying Japanese could answer either in a direct acceptance or a direct denial, depending on whether they had already acquired or preferred the stereotypical judgment of what response would be appropriate for Japanese. In conclusion, to avoid acquiring biased stereotypes, cross-cultural and interlanguage pragmatic information should be carefully identified and verified.

Examining spoken discourse as a source for pragmatic research, G. Kasper and K. Rose [3] describe the following variants of eliciting / identifying pragmatic information: (1) three types of spoken discourse data: authentic discourse, sociolinguistic interviews and conventional tasks, and role-play, (2) different types of questionnaires: discourse completion, multiple-choice, and scaled-response questionnaires, and (3) diverse forms of oral and written self-report: interviews, verbal protocols, and diaries. The researchers emphasize that validity and reliability of pragmatic data can be achieved by multi-method approaches. Moreover, the choice of research approaches should be predetermined by a thorough understanding of what information a particular method can or cannot reveal.

Studies of cross-cultural pragmatics in the fields of education and workplace reveal validity of the four maxims of the Cooperative Principle initiated by P. Grice (1989), postulating that the communicator is presumed to abide by: (1) truthfulness (communicators should do their best to make contributions which are true), (2) informativeness (communicators should do their best to be adequately informative), (3) relevance (communicators should do their best to make contributions which are relevant), and (4) style (communicators should do their best to make contributions which are appropriately short and clearly expressed). In this respect, a case study by D. Li [4] on language socialization describes how a Chinese immigrant woman pragmatically implemented these maxims in developing and achieving communicative competence in ESL (English as a second language) in her workplace. She became understood and respected when in the L2 (second language) workplace setting she had learned to make her requests and statements more directly than she had been accustomed to by adopting certain sociolinguistic strategies and expressions in studying. Thus, communicatively truthful, informative, relevant, and stylistically appropriate pragmatic competence is acquired through genuinely authentic interlanguage and cross-cultural communication.

Another perspective of cross-cultural pragmatics is acquisition of cross-cultural rhetoric of “English for specific purposes situations”—namely, academic and professional genres with a focus on the reader or perceiver of information [2]. Although different nations and cultures may have their styles of, for instance, letter writing, contemporary studies represent comparatively uniform or gradually homogenized preferences of rhetoric for effective delivery and exchange of information. For instance, Z. Yunxia [8] compared English and Chinese sales letters and has found that the former were longer because of detailed specifications and emphasizing the benefits of the suggested products, whereas the latter contained greetings and introductory moves to establish long-term relations with the clients. In the other aspects, however, the letters displayed a comparative similarity. Another

issue concerning discourse strategies of business letters is disclosed by C. Vergaro. In the study, the author described a computer-based training for money chasing letters writing by Italians. The program compared discourse strategies between English and Italian business letters and taught pragmatic and ethnolinguistic use of references, mood, modality, and metadiscourse [7].

In conclusion, cross-cultural communication exemplifies certain effective rhetoric principles which become adapted and homogenized for international purposes. Moreover, clarity and politeness can be viewed as the basic prerequisites of effective implementation of cross-cultural pragmatics. Cross-cultural and interlanguage pragmatics are teachable and should be either instructed in classroom settings or observed in pragmatic studies by a conscious and motivated learner for effective communication in the second or foreign language. Relevant awareness-raising tasks can include both teacher-guided in-class and teacher-encouraged autonomous analyses of rhetoric means and devices of various functional styles and situations of communication, with comparison of communicative differences and similarities across cultures as well as ethnographic observance of real-life situations.

REFERENCES

1. Boxer D. Discourse issues in cross-cultural pragmatics. *Annual Review of Applied Linguistics*. 2002. Vol. 22 (3). Pp. 150–167.
2. Connor U. New directions in contrastive rhetoric. *TESOL Quarterly*. 2002. Vol. 36 (4). Pp. 493–510.
3. Kasper G., Rose K. Approaches to developmental pragmatics research. *Language Learning*. 2002. Vol. 52 (4). Pp. 63–116.
4. Li D. The pragmatics of making requests in the L2 workplace: A case study of language socialization. *The Canadian Modern Language Review*. 2000. Vol. 57 (1). Pp. 58–87.
5. Saito H., Beecken M. An approach to instruction of pragmatic aspects: Implications of pragmatic transfer by American learners of Japanese. *The Modern Language Journal*. 1997. Vol. 8 (3). Pp. 363–377.
6. Silva R.S. Pragmatics, bilingualism, and the native speaker. *Language & Communication*. 2000. Vol. 20 (2). Pp. 161–178.
7. Vergaro C. “Dear Sirs, what would you do if you were in our position?” Discourse strategies in Italian and English money chasing letters. *Journal of Pragmatics*. 2002. Vol. 34. Pp. 1211–1233.
8. Yunxia Z. Structural moves reflected in English and Chinese sales letters. *Discourse Studies*. 2000. Vol. 2 (4). Pp. 473–496.

PRECEDENT PHENOMENA AND ETHNIC STEREOTYPES IN THE ANECDOTE TEXT

Marina ZHARIKOVA (c. Bakhmut, Ukraine)

In order to explain and prevent communicative deviations, it is important to identify and describe precedent phenomena (PF) and ethnic stereotypes in the anecdote text, as it is a universal, extremely developed and productive phenomenon of national culture and communication. This is the relevance and novelty of this work.

The term “stereotype” (Greek *stereos* - solid, *typos* - imprint) was introduced into scientific use by an American sociologist U. Lippmann. He understood *stereotype* as a special form of perception of the world around him, which has a certain influence on the data of our feelings before this data reaches our consciousness. [8:95]

Proceeding from the idea, shared by many authors, that stereotypes are “first of all a certain idea of reality or its element from the position of “naive”, ordinary consciousness” (Yu. N. Prokhorov), it turns out that any language unit has stereotype, stereotypical image, and the entire associative-verbal network is nothing but a “stereotypical field” representing the concept-sphere of a particular national-linguistic and cultural community [2: 181].

In our work we rely on the definition of the precedence by V. V. Krasnykh, who, slightly modifying the definition of Yu. N. Karaulov, considers precedent phenomena the following (PF):

- 1) well known to all representatives of the national-linguistic and cultural community (‘having a superpersonal character’);
- 2) relevant in cognitive (cognitive and emotional) context;
- 3) those which are constantly appealed to in the speech of representatives of certain national-linguistic and cultural communities.

Taking into account the above given definitions it can be concluded that a sign of equality can be put between the PF and the stereotype. V.V. Krasnykh argues that if one focuses on a broader understanding of precedence, then it would make sense to assert that the PF in general represents all stereotypes specific to a particular national-linguistic and cultural community, and vice versa, all the PF are essentially - stereotypes [2: 187].

In each ethnic group there are auto-stereotypes that reflect what people think of themselves, and hetero-stereotypes belonging to another people. A characteristic feature of auto-stereotypes is the desire of the ethnic community to emphasize the most distinctive and significant features of their national character. On the contrary, hetero-stereotypes are quite critical and are often the source of national prejudices. Sometimes the same character trait is perceived from different points of view. For example, *personal dedication and perseverance, which Americans value so much, are perceived by the French as vanity and egoism.*

The most popular source of stereotypical ideas about national characters are the so-called international jokes (anecdotes). These jokes are often built on playing up a “precedent situation,” that is, a situation associated with a set of certain connotations presented in the form of differential features [1: 107].

Let us give an example where, in our opinion, stereotypes of behavior (hetero-stereotypes) are reflected in a precedent situation:

• *How people of different nationalities behave if they find a fly in a beer mug. A German (practical) throws the fly and drinks beer. The Frenchman (sentimental) pulls out the fly, blows on it, spreads its wings and does not drink beer. A Russian (unpretentious and loving to drink) drinks beer without noticing a fly. An American (confident of his rights) calls the waiter, arranges a scandal and demands another mug. A Chinese (Chinese cuisine includes the most unexpected dishes) takes out a fly,*

drinks beer and snacks on a fly. A Jew (mercantile) drinks beer and sells a fly to a Chinese.

A characteristic feature of international jokes is deliberate exaggeration of the positive characteristics of representatives of their own ethnic group and ridicule of the behavior characteristic of other ethnic groups. Let us consider a French joke, where hetero-stereotypes are played out in the context of a public opinion poll.

• *Representatives from Africa, Eastern and Western Europe, South America and the United States asked the following: “Please answer the question: what is your opinion about food shortages in other countries of the world?”*

The survey was doomed to a total failure, because the Africans did not know what “products” are, the people of western Europe did not know what “shortage” is, the people of eastern Europe did not know what the word “opinion” means, the representatives of South America did not know what is “please”, and for the first time the Americans heard the expression “other countries of the world”.

With all its schematism and generalization, stereotypical ideas about other peoples and other cultures prepare us for facing foreign culture, reducing cultural shock. “Stereotypes allow a person to form an idea of the world as a whole, to go beyond their narrow social and geographical world”.

REFERENCES

1. Гудков Д. Д. Теория и практика межкультурной коммуникации. Москва: ИТДГК ГНОЗИС, 2003. 288 с.
2. Красных В.В. Основы психолінгвистики и основы коммуникации. Москва: ИТДГК ГНОЗИС, 2001. 270 с.
3. Павловская А.В. Этнические стереотипы в свете межкультурной коммуникации. *Вестник МГУ. Сер.19. Лингвистика и межкультурная коммуникация.* 1998. №1. С.94-104.
4. Lippman W. Public Opinion. N.Y.: AP, 1950. 156 с.

ЗМІСТ

Ebony Kpalambo AGBOH AFRICAN AMERICAN VERNACULAR ENGLISH IN STOWE'S UNCLE TOM'S CABIN: A COUNTER TO STANDARD ENGLISH SUPERIORITY CLAIMS	3
Ainura AIDARALIEVA EFFECTIVENESS OF ENGAGING STUDENTS IN EXTRACURRICULAR ACTIVITIES TO MAXIMIZE THEIR TACIT SKILLS AT NARYN STATE UNIVERSITY	8
Misbah M. D. AL-SULAIMAAN TRANSLATION AND INTERPRETING RE-VISITED	15
Marharyta ALSULTAN FRENCH BORROWINGS IN ENGLISH AND THEIR ROLE IN LANGUAGE ACQUISITION	18
Ірина АРХІПОВА КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ КОМПОЗИЦІЙНО-СМИСЛОВИХ ОДИНИЦЬ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ	21
Гульнар АХМЕТОВА, Карлыга УТЕГЕНОВА РЕЧЕВЫЕ КОНФЛИКТЫ В ИНТЕРНЕТ-КОММУНИКАЦИИ: (ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СУДЕБНОЙ ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ)	22
Гаухар БАЙРОВА, Карлыга УТЕГЕНОВА К ВОПРОСУ О ФОРМИРОВАНИИ ИНТЕРНЕТ-СТИЛЯ КАК НОВОГО ФУНКЦИОНАЛЬНОГО СТИЛЯ РЕЧИ	26
Анна БЕССОНОВА ЭТИМОЛОГИЧЕСКАЯ СПРАВКА В СТРУКТУРЕ НАУЧНО-ПОПУЛЯРНОГО ДИСКУРСА	29
Ірина БІРЮКОВА ДО ПИТАННЯ ПРО НОВІТНІ ПІДХОДИ ВИКЛАДАННЯ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВА У ВИЩІЙ ШКОЛІ	31
Галина БЫШУК ПОЛИСЕМИЯ ПРЕДЛОГА ТО КАК КОНЦЕПТУАЛИЗАЦИЯ ЕГО ПРОСТРАНСТВЕННОГО ЗНАЧЕНИЯ	33
Олена БОРТНИЧУК ОПАНУВАННЯ ФРАЗЕОСИСТЕМОЮ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ШЛЯХ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ	35
Ольга ВЕРНИК СОЦРЕАЛІСТИЧНИЙ КАНОН ПОЕМИ Є. ПОЛОНСЬКОЇ «ПОРТРЕТ»	38
Владислава ВИСОЧИНА ПРИНЦИП ЛІНГВІСТИЧНОЇ ВІДНОСНОСТІ	40

Ольга ВОРОБІЙОВА	
ПРЕТЕКСТ И ПАРОДИЯ: ТРАНСФОРМАЦИЯ ПАРАДИГМАТИЧЕСКОЙ СТРУКТУРЫ ЛЕКСИКИ	42
Вікторія ВРЮКАЛО	
ПРО ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	44
Володимир ГЛУХЕНКО	
МІСЦЕ КОНЕКТОРА MAIS В АРГУМЕНТАТИВНОМУ ДИСКУРСІ.....	46
Ярослав ГОЛОБОРОДЬКО	
СТРУКТУРНО-СТИЛЬОВІ Й СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СЕКСТАЛОГІЇ СВІТЛАНИ АЛЕКСІЄВИЧ	48
Маргарита ДНЄПРОВСЬКА	
КОНТЕКСТУАЛЬНА СПЕЦИФІКА OF-PHRASES ЛЕКЦІЙНОГО ДИСКУРСУ.....	51
Галина ДОНСКОВА, Лина АЛЬМУКАНОВА	
ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ СЛОВЕСНО-ТОВАРНЫХ ЗНАКОВ (НА ПРИМЕРЕ НОМИНАЦИИ КОНФЕТ)	53
Тамара ЖУЖГИНА-АЛЛАХВЕРДЯН	
ИСТОРИЧЕСКИЕ ТОПОНИМЫ И ОСОБЕННОСТИ ИХ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ В БАЛЛАДНО-ПЕСЕННОМ ЖАНРЕ	61
Дмитро ЗДОР	
ПРО МЕТОДОЛОГІЮ ДОСЛІДЖЕНЬ ВІЛЬГЕЛЬМА ШЕРЕРА	62
Олена ЗОЗ	
ЧАСОВА УПОРЯДКОВАННІСТЬ ДІАЛОГІЧНОГО ТЕКСТУ	64
Сергей КОМАРОВ	
СТИЛИСТИЧЕСКОЕ СВОЕОБРАЗИЕ ФЕЛЬЕТОНОВ О. И. СЕНКОВСКОГО	66
Ольга КОСОВИЧ	
МОВНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ. ТЕНДЕНЦІЇ ДО ОНОВЛЕННЯ ВОКАБУЛЯРУ	68
Елена КОЛЕСНИЧЕНКО	
ПОДТЕКСТ КАК КОМПОНЕНТ ВЫРАЖЕНИЯ ИМПЛИЦИТНОСТИ..	70
Вікторія КОНЦУР	
ТОТАЛІТАРНИЙ ДИСКУРС У ДОКУМЕНТАХ З ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ БУДОВИ РАДЯНСЬКИХ ПРОФСПЛОК: ІДЕОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	72
Ilona KOSTIKOVA	
PASSING INTERNATIONAL ENGLISH EXAMS	75
Lubna M. KHOSHABA	
TRANSLATION AND THE PROBLEM OF UNTRANSLATIBILITY	76
Ganna KRAPIVNYK, Yuliia SHPAK	
UKRAINIAN IDENTITY: MONO-, BI- OR MULTILINGUALISM?.....	77

Світлана КРИВОРУЧКО АСОЦІАЦІЇ ВИСЛОВЛЮВАНЬ У ТВОРІ СІМОНІ ДЕ БОВУАР «ЗЛАМАНА ЖІНКА»	79
Людмила КРИЧУН ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ ЗРІЗ УЖИВАННЯ ЧАСОВИХ ФОРМ ДІЄСЛОВА В РОМАНІ ТАНІ МАЛЯРЧУК "ЗАБУТТЯ"	81
Анна КРИУЛЯ СЕМИОТИКА ЦВЕТА В КАЗАХСКОЙ ЛІТЕРАТУРЕ ХХ ВЕКА (НА ПРИМЕРЕ ПОВЕСТИ О. БОКЕЕВА «СНЕЖНАЯ ДЕВУШКА»)	83
Елена КУВАРОВА РЕАЛИЗАЦІЯ ТЕКСТОВОЇ КАТЕГОРІЇ СВ'ЯЗНОСТІ В ЕЛЕКТРОННОЇ ПЕРЕПИСКЕ	84
Анжеліка ЛИХАЧОВА ЛІНГВІСТИЧНИЙ ТА КОГНІТИВНО-ДИСКУРСИВНИЙ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СТИЛІСТИЧНИХ РЕСУРСІВ СИНТАКСИСУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	86
Антоніна ЛІТАК THE FIFTH SKILL IN TEACHING ENGLISH	88
Тетяна ЛІШТАБА СИНОНІМИ В СТИЛІТВОРЧОМУ ВИМІРІ СВІТЛАНИ БАРАБАШ	91
Тетяна ЛУНЬОВА КОНЦЕПТ POWER В МИСТЕЦТВОЗНАВЧОМУ ЕСЕ ЖЕРМЕН ГРІП ПРО ЖИВОПИС ПАУЛИ РЕГУ	93
Daarimaа MARAV INTEGRATING INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE INTO EFL CURRICULUM	95
Марія МАТВЄЄНКО О ПАРАДИГМАТИЧЕСКОМ АНАЛИЗЕ ЛЕКСИКИ ИДИОЛЕКТА ФУТУРИСТОВ	99
Наталія МЕЛЬНИК СУЧАСНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ ІНШОМОВНОГО НАУКОВОГО ТЕКСТУ У ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ФІЛОЛОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ	100
Людмила МОРОЗОВА РИСИ ФЕМІННОГО ДИСКУРСУ В МАКРОСТРУКТУРІ ЩОДЕННИКОВИХ ЗАПИСІВ ПАУЛИ МОДЕРЗОН-БЕКЕР	104
Ольга МУРАТОВА «АЛЬТЕРНАТИВНА БІОГРАФІЯ» ЯК ЖАНРОВИЙ РІЗНОВИД ХУДОЖНЬО-БІОГРАФІЧНОГО ДИСКУРСУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (на прикладі поезії О. Забужко «Задзеркалля: Пані Мержинська»)	106

Gabriel NEDELEA	
THE MODERNISATION OF THE HUMANIST DISCOURSE IN THE ROMANIAN CULTURE OF THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY.....	108
Сергій НЕЧВОЛОДА	
РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ХМАР СЛІВ ТА QR КОДІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	112
Оксана НОЧОВКА	
ІНОЗЕМА МОВА ЯК ПІДГРУНТЯ УСПІХУ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ	114
Тетяна ОГАРЄНКО	
БАГАТОКОМПОНЕНТНІ СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ З АФОРИСТИЧНИМ ЗМІСТОМ У ТВОРІ Л. КОСТЕНКО «ЗАПИСКИ УКРАЇНСЬКОГО САМАШЕДШОГО»	116
Ирина ПАХНЕНКО, Светлана ТЕЛЕТОВА	
УЧЕБНАЯ ЭКСКУРСИЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ- ИНОСТРАНЦЕВ	118
Світлана ПЕРОВА	
ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ГОТИЧНОЇ ПРОЗИ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ЕЛІЗАБЕТ ГАСКЕЛЛ).....	120
Надія ПОЖИДАЄВА	
ВАГОМІСТЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	122
Diana POTARTSEVA	
THE DIFFERENCE BETWEEN ANGLO-SAXON AND MODERN ENGLISH LANGUAGE	124
Надія ПОТРЕБА	
ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ В ШВЕЙЦАРІЇ	125
Иван ПРОСКУРИН	
«СВЯТОЙ ПРОКОПИЙ» И. А. БУНИНА КАК ИНТЕРТЕКСТ	128
Тетяна РАДІОНОВА	
ПРИРОДНО-ФІЗИЧНІ ТА ФІЗІОЛОГІЧНІ СКЛАДНИКИ КОНЦЕПТУ ‘ЧОЛОВІК’ У ХУДОЖНЬОМУ ПРОСТОРИ СЕРГІЯ ЖАДАНА (на прикладі новели «Марат»).....	129
Анастасія Ришкова	
ОСОБЛИВОСТІ ОНОМАСІОЛОГІЧНОЇ ІМПЛІКАЦІЇ У НІМЕЦЬКИХ КОМПОЗИТНИХ НАЙМЕНУВАННЯХ ОСІБ.....	132
Марина РУДЕНКО	
ЖАРГОН У СЛОВ’ЯНСЬКОМУ МОВОЗНАВСТВІ (30-і рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.)	133

Тетяна РУКАС ПРО ПРИЧИНИ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ	135
Наталья САБУРОВА ДЕЗОРИЕНТИРУЮЩИЕ ЗАГОЛОВКИ БРИТАНСКИХ ТАБЛОИДОВ КАК СПОСОБ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ВНИМАНИЯ	137
Олена СЕМЕНОВА ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО МЕДІАДИСКУРСУ (НА МАТЕРІАЛІ ТВІТТЕР ПОВІДОМЛЕНЬ Е. МАКРОНА)	139
Олена СЕМЕНЮК ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ	141
Людмила СЕРДЮКОВА READER-RESPONSE THEORY IN TEACHING ENGLISH LITERARY DISCOURSE	143
Роман СИТНЯК ДУХ НАРОДУ ЯК РУШІЙНА СИЛА СЕМАНТИЧНИХ ЗМІН (лінгвоісторіографічний аспект).....	144
Tomasz SKIRECKI A SURVEY OF BILINGUAL DICTIONARIES OF SPORT IN POLAND.....	146
Ганна Сохацька ПОЯВА ТА СТАНОВЛЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ.....	150
Олена СТАРЧЕНКО СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЗНАЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОВЖИВАНИХ СЛІВ ЯК СПОСІБ ЗБАГАЧЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ Й ВИБОРЧИХ ПРОЦЕДУР АНГЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ 	152
Иван СТЕПАНЧЕНКО О ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ОСНОВАХ ФУНКЦИОНАЛИЗМА.....	155
Людмила СУХОВЕЦЬКА СЕМАНТИКА ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У КОНТЕКСТІ АКТУАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ ЗАСТЕРЕЖЕННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ЕЛЕКТОРАТУ.....	157
Олена ТАУКЧИ ЛІНГВО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ МІФУ ПРО МАЙБУТНЄ В РОМАНІ МАРТИНА ЕМІСА «СТРІЛА ЧАСУ, АБО ПРИРОДА ЗЛОЧИНУ»	159
Наталія ТОДОРОВА ПРЕЦЕДЕНТНА МОТИВАЦІЯ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПЕРЕМІЩЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	162
Cristinel TRANDAFIR ABOUT THE MARGINAL UTILITY OF PHILOSOPHY AND HUMANITIES.....	163

Карлыга УТЕГЕНОВА	
СЛОВООБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ НИКОВ	
В КАЗНЕТЕ.....	170
Iryna USHAKOVA	
SOME ASPECTS OF AESTHETIC IMAGE OF MAN REPRESENTATION IN	
GENERAL ENGLISH CLASSES.....	173
Ніна ХРИСТИЧ	
СПЕЦИФІКА КОНЦЕПТУ LOVE У РОМАНІ-ДИСТОПІЇ ‘DELIRIUM’	
Л. ОЛІВЕР	175
Інна ЧАБАНОВА	
Й. БРОДСКИЙ І Р. ФРОСТ: ДО ПРОБЛЕМИ СТИЛІСТИЧНОЇ	
СПІЛЬНОСТІ	177
Ірина ЧЕРНИШОВА	
ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕГАТИВНО ОЦІННИХ	
ВИСЛОВЛЮВАНЬ З ЛОКАЛЬНИМИ МАРКЕРАМИ «СВОГО»	
ПРОСТОРУ (на матеріалі англійського тексту Біблії).....	179
Вікторія ЧУБУЧНА	
ТЕМАТИЧНА СІТКА ТА ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ЗАСОБИ	
РОЗКРИТТЯ ВНУТРІШНЬОГО СВІТУ ДИТИНИ В НОВЕЛІ ДЖОНА	
ГОЛСУОРСІ «ПРОБУДЖЕННЯ»	181
Олена ЧУРСІНОВА	
МЕТОД ТЕСТУВАННЯ В ПРАКТИЦІ НАВЧАННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ	
МОВИ	184
Альбина ШАРКО	
ЯЗЫКОВОЙ ПУРИЗМ КАК СРЕДСТВО ВЫРАЖЕНИЯ	
НАЦИОНАЛЬНОГО САМОСОЗНАНИЯ	187
Марына SHKUROPAT	
“BUTCHERING THE LANGUAGE” IN PERCIVAL EVERETT’S THE	
WATER CURE	189
Інна ЮРЧЕНКО	
ПРОБЛЕМА СТИЛІСТИЧНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ СЛОВНИКОВОГО	
СКЛАДУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	192
Svitlana JARSZYNSKI	
COMPUTER-MEDIATED DISCOURSE ANALYSIS OF	
AUTOBIOGRAPHICAL BLOGS INVOKED BY THE UKRAINIAN	
LANGUAGE LAW	194
Olena YASYNETSKA	
FACTORS THAT FACILITATE LANGUAGE LEARNING: AN	
INTERNATIONAL PERSPECTIVE	197
Marina ZHARIKOVA	
PRECEDENT PHENOMENA AND ETHNIC STEREOTYPES IN THE	
ANECDOTE TEXT	199

СУЧАСНІ ЛІНГВІСТИЧНІ ПАРАДИГМИ

матеріали міжнародної наукової конференції
(11 квітня 2019 р.)

ВИПУСК 5

Відповідальний редактор: **Р. М. Ситняк**

Підписано до друку 24.04.2019 р.
Формат 60x84 1/16. Ум. др. арк. 13,0.
Наклад 60 прим. Зам. № 1416.

Видавництво Б.І. Маторіна

84116, м. Слов'янськ, вул. Г. Батюка, 19.
Тел.: +38 06262 3-20-99; +38 050 518 88 99. E-mail: matorinb@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК №3141, видане Державним комітетом телебачення та радіомовлення України від 24.03.2008 р.

